

Aurelia ILIAN • Șt. M. ILINCA • Petre NICOLESCU

Limba și literatura română

PENTRU CLASA a V-a

Evaluare curentă

ART
Grup Editorial

Limba și Literatura Română

pentru clasa a V-a

Evaluare curentă

Copyright © 2008

ART
Grup Editorial

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin editurii.
Reproducerea integrală sau parțială a conținutului lucrării
este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii.

Referenți:

Ninușa ERCEANU
Mariana CHEROIU
Antonia DIMIERU
Mihaela JIANU
Amalia DUMITRU

Tehnoredactare:

Andrea NICULAE

Coperta:

Alina ADĂSCĂLIȚEI

Prepress:

Maria PAȘOL

Pentru comenzi vă puteți adresa:

Departamentului Difuzare

C.P. 78, O.P. 32, sector 1, București

telefon

021.224.17.65, 0721.213.576, 0744.300.870

Se acordă importante reduceri.

Colecția de exerciții propuse prin această lucrare are ca fundament dorința autorilor de a veni în ajutorul elevilor, pentru pregătirea în vederea examenelor, la toate nivelurile. La baza acestor exerciții stau unele dintre textele manualelor, elaborate după programa în vigoare. Suplimentar se aduc noi provocări întru cunoașterea și aprofundarea materiei prin selecția de fragmente inedite, care răspund obiectivelor și sarcinilor de învățare aprofundată, prevăzute prin curriculum-ul școlar.

De asemenea, se propun sugestii de autoevaluare, soluții, răspunsuri/ rezolvări detaliate, precum și un material informativ cu un bogat conținut teoretic, util în simplificarea și eficientizarea procesului de instruire.

Acest «preparator» se dorește un instrument de lucru valoros, care se adresează deopotrivă elevilor, profesorilor și părinților – tuturor celor care participă la bunul mers al procesului didactic de formare, dezvoltare continuă și de testare a abilităților și competențelor dobândite la obiectul «Limba și literatura română».

Lucrarea este structurată în trei părți.

Prima parte conține un număr de 35 de «unități de pregătire», dintre care 28 sunt unități de pregătire propriu-zisă, 6 sunt unități de evaluare semestriale și una este unitate de evaluare finală, acestea fiind astfel concepute încât să corespundă, pe cât posibil, structurii anului școlar, perioadelor de acumulare și de evaluare.

Fiecare unitate de pregătire propune trei teme de studiu: una de literatură, una de limbă română și alta de comunicare. Fiecare unitate conține astfel un număr important de exerciții axate pe tematica propusă.

De asemenea, temele propuse urmăresc în special curriculum-ul școlar în vigoare – acoperit integral – și nu vreunul dintre manualele alternative existente, fără a face însă o notă discordantă față de acestea.

O idee originală este autoevaluarea, pentru care se propune o selecție dintre chiar itemii prezentați în fiecare unitate de pregătire, notarea fiind facilă în condițiile utilizării rezolvărilor și informațiilor din partea a treia a lucrării – se ușurează astfel și evaluarea elevilor de către părinți sau alte persoane nespecializate.

Cea de a doua parte cuprinde o serie de teste propuse pentru performanță școlară și olimpiade, tratându-se la un nivel mai ridicat problematica prezentată în prima parte.

În cea de a treia parte sunt prezentate informații, sugestii și rezolvări pentru exercițiile propuse în primele două părți. Această parte oferă mai mult decât simpla rezolvare a unora

dintre exercițiile propuse. Aici se oferă, de asemenea, un important plus de informație teoretică și practică, utilă în abordarea unor alte exerciții ce s-ar încadra în aceeași problematică întâlnită în «preparator».

Obiectivul pe care îl dorim atins prin această lucrare este cunoașterea temeinică, vehicularea și prelucrarea performantă a informației la acest obiect de studiu.

Realizarea acestuia asigură **succesul** la toate formele de examinare și evaluare prevăzute pe parcursul sau la finalul ciclului de învățare, la **examele de capacitate** cât și la cele de **admitere** în ciclul următor de învățământ.

EDIȚIA 2006-2007 a acestei lucrări este una din care s-au eliminat, în totalitate, micile scăpări; de asemenea, lucrarea a câștigat mult în omogenitate, rarefiindu-se acele unități prea dense pentru ritmul de lucru și nivelul de pregătire al elevilor din ciclul gimnazial și aducându-se **noi exerciții, noi teste de evaluare și noi subiecte pentru performanță școlară și olimpiade** acolo unde a fost necesar; în plus, realizarea grafică și calitatea tipografică ale lucrării sunt deosebite.

Autorii

UNITĂȚI DE PREGĂTIRE

unitatea de pregătire

1

1. Cartea – obiect cultural
2. Reactualizarea cunoștințelor din clasele I-IV. Părți de vorbire. Părți de propoziție. Propoziții simple. Propoziții dezvoltate. Dezvoltarea propozițiilor simple. Punctuația
3. Situații de comunicare. Comunicarea dialogată. Comunicarea monologată. Cădrul comunicării. Modalitățile comunicării

■ CARTEA – OBIECT CULTURAL

1

Identifică definiția corectă, pentru fiecare dintre cuvintele scrise cu majuscule, și scrie numărul corespondent în dreptul ei:

1. cartea ... este fața unei file
2. coperta ... este o scriere cu un anumit conținut/ subiect, tipărită și legată în volum.
3. cotorul ... este o parte a unei lucrări, publicate în etape.
4. fascicula ... este partea laterală din stânga, unde se unesc filele cărții prin coasere sau lipire.
5. filele ... reprezintă învelișul protector al cărții.
6. pagina ... sunt foile care alcătuiesc cartea.

Completează enunțurile următoare cu acele cuvinte la care se referă descrierea.

..... cuprinde denumirea instituției care a comandat cartea și îi aprobă tipărirea, numele autorului, titlul cărții și specificul ei, titlul colecției, denumirea editurii și un suport vizual atractiv (ilustrație sau culoare).

..... poate oferi diverse informații despre autorul cărții/ subiectul ei, despre alte apariții asemănătoare, prețul cărții etc.

..... persoana care a scris opera prezentată sub forma cărții (pe suport de hârtie prelucrată editorial).

..... este un cuvânt/ un grup de cuvinte așezat/ e la începutul operei/ pe coperta cărții pentru a sugera sugestiv tema/ subiectul acesteia.

..... este o listă așezată la începutul sau la sfârșitul cărții pentru a oferi numărul și, uneori, titlurile capitolelor operei respective.

..... este un fragment unitar al textului, cuprinzând o idee principală.

..... este un rând retras spre mijlocul paginii (față de celelalte), pentru a marca grafic trecerea la o altă idee (la un alt paragraf).

..... este o carte cu un anumit număr de pagini, care poate alcătui o lucrare, împreună cu altele de același fel.

..... este prima pagină pe care sunt reluate informațiile de pe copertă.

..... este locul special amenajat, în care se păstrează cărți și publicații; instituție care oferă în mod organizat cititorilor cărți spre consultare și documentare.

3 Scrie trei dintre funcțiile cele mai importante ale cărții (modul în care este ea folositoare omului).

Exemplu: informează, ..., ..., ... etc.

4 Înlocuiește cu un sinonim/ alt cuvânt cu sens identic sau foarte apropiat, cuvântul „carte” din textul:

„Dragă frate de departe,
Trimite-mi o țâr' de carte;
Fie scrisă cât de rău,
Numai s-o pot ceti eu...”

5 Alcătuieste câte un enunț potrivit pentru fiecare dintre cuvintele: literă, carte, scriere, învățătură, volum, scrisoare, bibliotecă, filă, scriitor, cultură.

6 Comentează, în două-trei enunțuri, următoarea descriere făcută cărții de către un scriitor:
„Ce este o carte bună dacă nu un prieten cu care poți sta de vorbă oricând în singurătatea odăii tale? ... O carte este un om care îți intră în casă, ți se așază în fotoliu și începe să-ți vorbească despre el și ai lui, părinți și prieteni, regiunea lor de odinioară sau de acum.” (Marin Preda)

7 Realizează o compoziție de maximum zece rânduri, în care să explici motivul pentru care autorul rândurilor de mai jos și-a format o asemenea imagine despre cărți:

„Eu mi-am imaginat întotdeauna Paradisul sub forma unei BIBLIOTECI. Alte persoane consideră că ar fi o grădină, alții și-l pot închipui ca un palat; eu l-am imaginat întotdeauna ca o bibliotecă ...!” (Jorge Luis Borges – Cărțile și noaptea)

- REACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR DIN CLASELE I-IV
- PĂRȚI DE VORBIRE. PĂRȚI DE PROPOZIȚIE
- PROPOZIȚII SIMPLE. PROPOZIȚII DEZVOLTATE
- DEZVOLTAREA PROPOZIȚIILOR SIMPLE. PUNCTUAȚIA

2

1 Notează numărul vocalelor și al consoanelor din fiecare cuvânt de mai jos:

mare	<.....>	vocale;	consoane>;
multe	<.....>	vocale;	consoane>;
elevi	<.....>	vocale;	consoane>;
alee	<.....>	vocale;	consoane>;

2 Desparte în silabe cuvintele:

școlari	<.....>	<.....>
fii	<.....>	<.....>
codru	<.....>	<.....>
urșii	<.....>	<.....>
înota	<.....>	<.....>
antonim	<.....>	<.....>
inegalabil	<.....>	<.....>
caleidoscop	<.....>	<.....>
descriere	<.....>	<.....>

3 Scrie câte un cuvânt pentru același înțeles cu:

bucuros <.....>;
 a munci <.....>;
 vaste <.....>;
 luminos <.....>;
 a pleca <.....>.

4 Înlocuiește expresiile de mai jos, folosind cuvinte care au înțeles asemănător cu expresia dată:

a-i da de cap <.....>;
 a sta de veghe <.....>;
 a da de veste <.....>;
 a (o) lua la sănătoasa <.....>.

5 Alcătuieste patru propoziții, în care verbul *a bate* să aibă sensuri diferite:

<.....>;
 <.....>;
 <.....>;
 <.....>.

6 Scrie în dreptul fiecărei părți de vorbire care dintre exemplele date corespund acestuia: *copil; harnic; merge; frumusețe; doi; spre; cu; să; dâșii*:

substantive:;
 adjective:;
 pronume:;
 numerale:;
 verbe:;
 cuvinte de legătură:

7 Subliniază verbele din fiecare propoziție, menționând în caseta corespunzătoare funcția sintactică a fiecărui verb:

Copiii au înțeles lecția.

Prietenii noștri au multe note.

Noi suntem în aceeași clasă.

Voi i-ați întâlnit pe ei.

8 Pune verbele: *merge; știu; vine; sunt; iau*, la persoana a II-a singular:

.....;
;
;
;

9 Subliniază verbele, din propozițiile de mai jos, notând în caseta corespunzătoare sensul fiecăruia:

Prietenii lui Andrei sunt la mare.

Odată era la bunici un salcâm.

Cât este cartea aceea?

- 10 Specifică felul predicatelor din propozițiile de mai jos, punând semnul „X” în caseta corespunzătoare:

	predicat verbal	predicat nominal
Noi suntem aici.	☐	☐
Mama este harnică.	☐	☐
Dan este la bunici.	☐	☐
Colegii mei sunt buni.	☐	☐
Ana este la munte.	☐	☐

- 11 Scrie corect cuvintele subliniate din propozițiile de mai jos:

<u>Miau</u> adus flori.	
<u>Adumil</u> astăzi.	
<u>Folosii</u> pe toți.	
<u>Verificativă</u> temele!	

- 12 Subliniază formele corecte din exemplele următoare:

ese – iese;	ști (tu) – știi;	(eu) crez – creez;
(el) era – iera;	să fii – să fi;	va merge – v-a merge;
ați venit – a-ți venit;	așază – așează	a-i mers – ai mers.

- 13 Pune în casetele corespunzătoare substantive care denumesc:

ființe:			
lucruri:			
fenomene ale naturii:			
acțiuni:			
însușiri:			
stări sufletești:			

- 14 Subliniază forma/ formele corectă/ corecte de plural pentru fiecare dintre substantivele date:

înghețată:	înghețați – înghețate;	căpșună:	căpșuni – căpșune;
ciocolată:	ciocolăți – ciocolate;	cireașă:	cireși – cireșe;
livadă:	livade – livezi;	copertă:	coperți – coperte;
ușă:	ușe – uși;	gălușcă:	găluște – găluști;
pieță:	piețe – pieți;	monedă:	monede – monezi.

- 15 Pune la forma corespunzătoare substantivul notat la sfârșitul fiecărei propoziții:

Glasul este cristalin. / *mama*
 Numărul este impar. / *strada*
 Perimetrul este mare. / *piața*
 Culoarea este deschisă. / *vulpe*

- 16 Rescrie formele corecte din exemplele date:

Cluj Napoca; Cluj-Napoca;	
Gara de Nord; Gara-de-Nord;	
Podișul-Transilvaniei; Podișul Transilvaniei;	
Curtea-de-Argeș; Curtea de Argeș.	

17 Copiază dintre cuvintele de mai jos numai pronumele de politețe:
Domnia Sa; el; tu; dânsul; dumnealui; dumneata; dâșii; voi.

18 Trece la numărul plural adjectivele de mai jos, însoțindu-le de substantive:
 auriu <.....>;
 pustiu <.....>;
 fumuriu <.....>;
 purpuriu <.....>;
 străveziu <.....>;

19 Alcătuieste două propoziții în care numeralul *doi* să îndeplinească, pe rând, funcțiile sintactice de subiect și de complement:
;

20 Subliniază, dintre exemplele date mai jos, numai cuvintele de legătură: *copil; are; frumos; spre; cu; așa; casă; ca să; și; pe; de pe; acasă.*

21 Sper că n-ai uitat-o (nu l-ai uitat) pe doamna ta învățătoare! (domnul tău învățător!) Folosește, într-o compunere, zece propoziții simple, pentru a o descrie (a-l descrie). Transformă apoi, propozițiile simple în zece propoziții dezvoltate. Pune-i un titlu compunerii tale!

22 Alege o propoziție simplă, de la exercițiul 21. Notează în dreptul fiecărui cuvânt partea de vorbire și partea de propoziție corespunzătoare (exemplu: *mama* – substantiv; subiect).

23 Construiește propoziții după schemele date (S – subiect; P – predicat; A – atribut; s – substantiv; v – verb; a – adjectiv):
 a. SP
 SV
 b. SAP
 sav

- 24 Pune semnele de ortografie și de punctuație următorului text:

Atunci rămâi sănătos zisumia lupul

■ SITUAȚII DE COMUNICARE

■ COMUNICAREA DIALOGATĂ. COMUNICAREA MONOLOGATĂ

■ CADRUL COMUNICĂRII. MODALITĂȚILE COMUNICĂRII

3

♦ **Comunicarea** reprezintă transmiterea unor informații privind atitudini, gânduri, evenimente.

♦ **Comunicarea orală** (transmisă prin viu grai) este:

- **directă** – când persoanele sunt de față;
- **mediată** – când se realizează prin: radio, televiziune, telefon etc.;
- **dialogată** – când se face prin intermediul schimbului de informații între două sau mai multe persoane. Comunicarea dialogată se face prin intermediul unui emițător, receptor, mesaj, cod.

Emițătorul trebuie:

- să pronunțe sunetele clar;
- să rostească în întregime cuvintele;
- să formuleze enunțuri clare;
- să-și adapteze intonația, volumul vocii și debitul verbal la situațiile corespunzătoare;
- să manifeste respect față de ascultător.

Receptorul trebuie:

- să asculte atent mesajul;
 - să înțeleagă mesajul;
 - să ceară informații suplimentare;
 - să manifeste respect față de vorbitor;
 - să fie tolerant în discuții contradictorii.
- **monologată** – când presupune vorbirea neîntreruptă a cuiva în fața unuia sau a mai multor ascultători.

♦ **Comunicarea scrisă** se realizează prin:

- scrisoare, telegramă, bilet etc.;
- fax, telex;
- afiș, articol.

- 1 Notează în caseta corespunzătoare, felul comunicării: comunicare **orală** sau comunicare **scrisă**.

Magda îi spune colegului de vestea primită.

Am primit o telegramă de la Paul.

I-am trimis vești Alinei printr-un bilet.

A vorbit cam mult la telefon cu Oana.

L-a convins pe fratele său să plece la mare.

orală
scrisă
scrisă
orală
orală

- 2 Notează în caseta corespunzătoare, felul comunicării: comunicare **mediată** sau comunicare **directă**.

L-am convins pe Andrei să plece la bunici.

Au aflat prin telex știrea dorită.

directă
mediată

S-a liniștit, citind faxul de la părinți.

Dându-i un telefon, a convins-o să renunțe la planul său.

S-au bucurat, aflând de la radio că vremea se va răci.

mediată
mediată
mediată

3 Completează, în spațiile libere, continuarea dialogului:

Magda: Unde ai fost până acum?

Petre: În oraș.

Magda: De ce n-ai luat mobilul la tine?

Petre: Mi-a fost furat.

Magda: Cum ți l-au furat?

Petre: Mi l-au furat în tramvai.

Magda: Bine c-ai sosit sănătos.

Petre: Așa e!

4 Ai văzut, prin fereastra cabinei telefonice, pe sora ta neliniștită, gesticulând continuu. Prezintă, în maximum opt rânduri, un presupus dialog între sora ta, Cristina, și Elena, colega ei de clasă, în acest context.

Cristina: Salut, Elena!

Elena: Salut, Cristina!

Cristina: Sunt foarte supărată, Elena!

Elena: Din ce cauza?

Cristina: Am luat un patru la matematică!

Elena: Ți te vor pedepsi părinții?

Cristina: Sigur!

Elena: Lasă că vorbește eu cu ei!

Cristina: Mulțumesc mult! Bănuț plăcere, na! C: Pa!

5 Convinge-l pe Vlăduț, prin maximum patru enunțuri, să cumpere și el cartea pe care ai citit-o în vacanță și care te-a impresionat în mod plăcut.

6 Transmite un bilet fratelui tău, prin care să-i reamintești că trebuie să nu lase aragazul deschis:

Dragă frate, după ce fierbei borsul la aragaz, nu uita să închizi cozul. El foarte rău se poate întâmpla.

Cu drag, Dragoș

1. Cuvântul și textul. Textul integral. Fragmentul de text
2. Vocabularul limbii române. Dinamica vocabularului. Cuvântul – unitate de bază. Cuvântul – formă și conținut
3. Cuvântul în comunicare. Scopul redactării. Planul inițial al redactării. Redactarea textului. Finisarea textului

■ CUVÂNTUL ȘI TEXTUL. TEXTUL INTEGRAL ■ FRAGMENTUL DE TEXT

1

- 1 Alege varianta enunțului care definește corect cuvântul:
„CUVÂNTUL este:
a. totalitatea semnelor/ simbolurilor dintr-o limbă;
b. unitatea de bază a vocabularului reprezentată printr-un sunet sau o îmbinare de sunete, iar în scris, printr-un grup de litere cărora li se asociază unul sau mai multe sensuri;
c. totalitatea literelor așezate într-o ordine, reprezentând sunetele de bază ale unei limbi.”
- 2 Demonstrează, prin încercări de combinare diferită a cuvintelor „scrie”, „elevul”, „mașina”, „demarează”, faptul că fiecare cuvânt se potrivește cu un altul, pentru a da un anumit SENS.
- 3 Evidențiază diferitele sensuri ale cuvântului „cap”, în enunțuri în care să fie folosite cele trei forme de plural ale acestui cuvânt: „capete”, „capuri”, „capi”.
- 4 Decifrează sensurile pe care le are cuvântul „a bate”, în propozițiile următoare și înlocuiește-le cu alte cuvinte cu același sens.
a. Mărul acesta este bătut și maroniu.
b. Covorul este bătut în fiecare săptămână de către tata.
c. Laptele din sticla aceasta este bătut.
- 5 Aranjează cuvintele „vulturul”, „maiestuos”, „zboară” în cinci modalități/ enunțuri diferite și comentează diferențele rezultate.
- 6 Notează în dreptul fiecărui enunț *A* (asemănător) sau *O* (opus/ contrar), după relația de sens pe care o indentifici între cuvintele subliniate:
... Împăratul e mic de stat, dar mare la suflet.
... E greu să nu-ți creezi probleme în viață, dar cel mai dificil este să le rezolvi.
... Exercițiul este comparabil cu cele pentru examen și asemănător cu acela rezolvat în clasă.
... Se poartă ciudat în colectivitate și se îmbracă extravagant.
... În timp ce el are un interes deosebit pentru citit, fratele său manifestă un total dezinteres.
... Drumul până în vârful muntelui are suișuri și coborâșuri în pante periculoase.
... Vorba dulce alungă sentimentele dureroase.
... Ești ca un măr pe-afară frumos, înăuntru găunos.
... Oaia laie rătăcită se distingea acum pe zapada albă, strălucitoare.
... Zic bătrânii că după furtună vine totdeauna soare.

- 7 Comentează, în dialog cu colegii tăi, modul în care cuvintele subliniate, din exemplele următoare, pot fi interpretate diferit, în enunț/ text:

Exemplu: I-am dat cartea colegului (cartea aparține colegului/ am dat cartea mea colegului).

Răspunsul tău este'ocolit.

Ai luat cartea din bibliotecă.

Învățătura continuă.

A învăța continuu este o datorie pentru elev.

Apreciez noutățile din ziare.

Ți-am luat caietul.

- 8 Rescrie propozițiile următoare, înlocuind predicatul exprimat prin verbul „a fi”, cu altul/ cu un cuvânt care corespunde înțelesului textului.

„Era pe la prânz. Mama era la mare cu mașina. Fratele meu a întrebat cât e ceasul, ca să știe în ce parte a drumului era mama, în momentul acela. Eu am crezut că îngrijorarea lui era din cauza vremii urâte și a drumului aglomerat. Brusc, el a întrebat ce e când visezi flori multe. Eu i-am răspuns că grijile acestea nu sunt (de) prea mulți bani și nu trebuie luate în seamă.”

O furnică mică, mică,

Dar înfiptă, vasăzică,

Ieri, la prânz, mi s-a urcat

De pe vișinul uscat,

Pe picioare, pentru căci

Mi le-a luat drept niște crăci.

Mărunțică de făptură

Duse, harnică la gură

O fărâmă de ceva,

Care-acasă trebuia

Așezat în magazie

Pentru iarna ce-o să vie.

„Un'te duci așa degrabă?

Gândul meu mâhnit o-ntreabă,

Încă nu te-ai lămurit

Că greșești și-ai rătăcit?

Cu merindea îmbucată

Te-ai suit până-n cravată

Și numai ai până-n chelie

Două dealuri și-o bărbie.

Nu vrei, tată, să-ți arăt

Cum iei drumul îndărăt?

Să-ți mai pui o întrebare:

E aproape de culcare;

Unde dormi, aici, departe?

Într-o pagină de carte?

S-ajungi virgulă târzie

Într-un op de poezie?”

Mă gândesc ce-i de făcut

S-o feresc de neștiut.

Îngrijat de ce-o să zică

Maica stareța furnică

De-o lipsi din furnicar.

Și-o așteaptă în zadar.

(Tudor Arghezi – *O furnică*)

- 9 Menționează trei mărci/ elemente care îți indică faptul că citești un text integral/ întreg, în poezia de mai sus.

- 10 Scrie un enunț din care să rezulte că titlul „*O furnică*” vizează întregul text.

- 11 Delimitează părțile componente ale textului, după poziția pe care o sugerează poetul față de ascultător/ receptor și față de „personajul” descris/ furnica în:

a. două (părți);

b. trei (părți).

- 12** Încercuiește poziția care descrie cel mai bine imaginea poetului în text:
- de povestitor al unei întâmplări hazlii;
 - de partener într-o discuție imaginară cu *furnica*;
 - ambele situații.
- 13** Precizează modul în care își exprimă autorul sentimentele față de „întâlnirea” cu mica făptură, încercuind varianta corectă:
- prin expunere lirică (poetică) și adresare directă/ dialog imaginar;
 - prin povestire;
 - printr-o scrisoare.
- 14** Comentează efectul folosirii de către autor, în text, a întrebării directe: „Un' te duci așa degrabă?”
- 15** Explică motivul pentru care consideri că „întâlnirea” cu *furnica* este, în poezie, o realitate prelungită în ficțiune (invenție/ plăsmuire).
- 16** Exprimă-ți părerea despre sentimentul/ stările pe care îl (le) încearcă poetul în episodul întâlnirii cu *furnica*.
- 17** Precizează diferența esențială care se stabilește între textul poeziei *O furnică* și textul de mai jos, din punctul de vedere al prezentării:
- „Dar într-o zi, Apolodor,
Spre deznădejdea tuturor,
A spus așa: «Sunt foarte trist!
Îmi place viața de corist,
Dar ce să fac? »...”*
- 18** Încercuiește toate elementele care, prin absență, te fac să nu înțelegi bine textul:
- titlul lucrării;
 - numele autorului;
 - există o prezentare a fragmentelor anterioare;
 - există un pasaj de legătură, care spune ceea ce urmează;
 - autorul a descris într-o paranteză ce se întâmplă în text.
- 19** Realizează o compoziție de maximum zece rânduri în care să compari sentimentele transmise cititorilor de textele ce descriu existența celor două viețuitoare (*furnicuța* și *pinguinul Apolodor*).
- 20** Identifică, în fragmentul de mai jos, elemente care îți indică dacă este vorba despre realitate sau despre ficțiune; exprimă într-un enunț, punctul tău de vedere:

*„Când ninge, ceva din împărăția lenii frigului
ne cuprinde.
Ninge și-atât!
Nici mai repede, nici mai lent.
Fulgii de zăpadă mor pe obrazul tău....”*

(Nichita Stănescu – *Oval în ninsoare*)

- 21 Comentează diferența dintre realitate și ficțiune în textul de mai jos (compară imaginea reală a unui porumbel cu aceea realizată de poet):

„Cu penetul ca sideful
și tăcere e afară.
Strălucește-o porumbiță,
Luminează aer, stele.

Cu căpșorul sub aripă
Mută-i noaptea – numai răul
Adormită sub o vișă.
Se framântă-n pietricele.”

(Mihai Eminescu – Cu penetul ca sideful)

- VOCABULARUL LIMBII ROMÂNE
- DINAMICA VOCABULARULUI
- CUVÂNTUL – UNITATE DE BAZĂ
- CUVÂNTUL – FORMĂ ȘI CONȚINUT

2

- 1 Rescrie, dintre cuvintele date, pe cele care denumesc plante și fructe: soră; vulpe; cireș; cal; flori; iarbă; zi; pâine; viță-de-vie; arbore.

- 2 Rescrie, dintre cuvintele date, pe cele care denumesc grade de rudenie: munte; fiică; drum; nepot; soldat; frate; ginere; bucătar; inspector; bunic; vecin; prieten; consătean.

- ♦ Lexicul sau vocabularul cuprinde totalitatea cuvintelor unei limbi.
- ♦ Vocabularul limbii române conține aproximativ 120.000 de cuvinte. Bogăția unei limbi este dată de volumul și diversitatea vocabularului ei.
- ♦ Cuvintele unei limbi sunt înregistrate în diferite dicționare. Dicționarul este o lucrare în care sunt înregistrate și explicate, într-o anumită ordine, cuvintele unei limbi.
- ♦ Dicționarele oferă:
 - posibilitatea de a înțelege sensul cuvintelor și de a le folosi corect în exprimare;
 - o informare în cele mai variate domenii.

- 3 Notează, dintr-un dicționar al limbii române, cum ar fi Dicționarul explicativ al limbii române (DEX), explicațiile cuvintelor: carte; lumină; inimă.

carte – Cartiere cu un anumit subiect,
tipărită și legată sau broșată în volum;

lumină – Radiatie sau complex de radiații
electromagnetice emise de corpuri încălzite
descende sau luminescente care impresionează ochii

inimă – Organ intern, musculus ventral al
aparatului circulator, situat în partea
stângă a toracelui;

- 4 Alcătuieste patru enunțuri în care cuvântul inimă să aibă sensuri diferite.

• Inima lui se împlină (organ intern)
• In inima muntelui se află aur (înăuntrul)
• El are o inimă de piatră (sens figurativ)
• In inima podului este un izvor (mijloc)

- Unele cuvinte sunt cunoscute de majoritatea vorbitorilor, altele sunt cunoscute de mai puțini vorbitori. Cuvintele cunoscute de majoritatea vorbitorilor denumesc: obiecte, ființe, grade de rudenie, animale, arbori, flori, fructe, alimente, însușiri, părți ale corpului omenesc, zile, anotimpuri, fenomene ale naturii etc.
- Unele dicționare cuprind cuvinte ieșite din circulație, cuvinte împrumutate recent, cuvinte folosite în anumite regiuni ale țării, termeni tehnici din diferite domenii.
- De-a lungul timpului, cuvintele își pot lărgi, restrânge sau modifica sensul.
- Cuvântul reprezintă unitatea de bază a vocabularului. El are formă și sens.

5 Rescrie, dintre cuvintele date, numai cuvintele care nu mai fac parte din vocabularul actual al limbii române: ceas; pârcălab; barcă; vornic; săptămână; paharnic.
 ... pârcălab, vornic, paharnic

6 Notează, apelând la dicționar, sensul cuvintelor rescrise de la exercițiul 5.
paharnic = cel care ținea paharele;
vornic = cel care pune florile în pântec;
invitatilor si mirilor la nuntă; pârcălab = conducătorul

7 Formează trei enunțuri în care verbul *a trage* să fie folosit cu sensuri diferite (exemplu: Alexandru trage cu urechea./ =/ Alexandru ascultă pe furiș.)
 • El trage de școală (acțiune)
 • El trage de timp (sens figurativ)
 • El trage cu punga

8 Subliniază, din seriile de mai jos, cuvintele cu sens opus cuvintelor subliniate:
a munci: a merge; a trândăvi; alerga;
cuminte: isteț; deștept; rău;
bucuros: nedumerit; calm; trist.

9 Scrie un alt sens al cuvântului crapă, decât cel din enunțul: *Capra neagră-n piatră calcă, piatra-n patru laturi crapă*. Alcătuieste cu el un enunț.
Se crapă de râd

- Nu uita să-ți procuri următoarele dicționare:
 - DICTIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE (DEX);
 - DICTIONARUL LIMBII ROMÂNE PENTRU ELEVII (DREV);
 - DICTIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI DE PUNCTUAȚIE AL LIMBII ROMÂNE;
 - DICTIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE (DOOM).

10 Notează cuvintele date, în ordinea în care se găsesc într-un dicționar al limbii române: caiet, foaie, alineat, titlu, copertă, autor.

..... alineat, caiet, copertă, foaie, titlu, autor

11 Folosind un dicționar al limbii române, alege și apoi subliniază forma/ formele corectă/ corecte ale cuvintelor de mai jos:

bomboane – bonboane;

cearșaf – cearceaf;

a escalada – a excalada;

detaliat – detailat;

corigent – corijent;

start – ștart;

vehicol – vehicul;

pioneză – piuneză.

- 12 Citește următoarele cuvinte și extrage din *Dicționarul ortoepic, ortografic și morfologic al limbii române* transcrierea fonetică (așa cum se pronunță), a fiecărui cuvânt de mai jos:

spicher < [spɪʃɪkɐ] >;
 player < [ˈpleɪ.ə] >;
 management < [ˈmɛnɪdʒ.mɛnt] >;
 bridge < [ˈbrɪdʒ] >;
 bodyguard < [ˈbɒdɪɡɑːd / ˈbrɒdɪɡɑːd] >.

- 13 Argumentează, în maximum, patru rânduri, utilitatea dicționarului.

.....

unei cetăți etc. ;

■ CUVÂNTUL ÎN COMUNICARE. SCOPUL REDACTĂRII

■ PLANUL ÎNIAL AL REDACTĂRII

■ REDACTAREA TEXTULUI. FINISAREA TEXTULUI

3

- ♦ Pentru realizarea unei compuneri, trebuie să parcurgi următoarele etape:
 - documentarea;
 - alcătuirea planului;
 - redactarea;
 - recitirea textului, în vederea realizării unei forme corecte și îngrijite a compunerii.

♦ Redactarea este determinată de: - dimensiunea textului; - modul de expunere.

Nu uita – în alcătuirea compunerii – așezarea în pagină, scrierea, exprimarea!

- 1 Alcătuiește, din șase idei, planul inițial al unei compuneri cu titlul *Un eveniment neașteptat din viața mea*:

a.
 b.
 c.
 d.
 e.
 f.

- 2 Alcătuiește, în maximum patru rânduri, introducerea compunerii de la punctul 1.

.....

- 3 Rescrie enunțurile de mai jos, care fac parte din încheierea unei compuneri, făcând corecturile necesare:

Am plecat târziu de la colegul meu andrei. Acasă părinți erau supărați. Nu știu ce să fac?
 Acum nuți pot spune mai multe. Ne v-om vedea peste o lună. Sper să iasă totul bine. Paul.

.....

1. Opera literară. Textul literar. Textul nonliterar
2. Radicalul/ rădăcina. Prefixe. Sufixe. Cuvinte derivate. Familia lexicală. Câmpul lexical. Sinonime. Antonime. Arhaisme. Regionalisme. Neologisme
3. Dialogul ca situație de comunicare

■ OPERA LITERARĂ. TEXTUL LITERAR. TEXTUL NONLITERAR

1

1 Citește cu atenție textele următoare:

- a. „Bate, și eu știu că bate și vreau eu să bată.
Bate și-o aud întruna și nu mai vreau să bată.
De fiecare dată, ca-ntâia dată.
De fiecare dată, ca ultima dată.” (Nichita Stănescu – *Inima*)
- b. „*Inima este un organ muscular cavităar de dimensiuni mari, situat în regiunea mediană a toracelui. Deși, de obicei, este considerată ca fiind situată în partea stânga a corpului, ea trece linia mediană spre dreapta, cea mai mare parte rămânând, totuși, în stânga. Are o greutate de aproximativ 340 g la bărbați și ceva mai puțin la femei.*” („Atlas de anatomie”)
- c. „**COMUNICARE:** s.f. 1. acțiunea de a comunica 2. înștiințare, știre, veste 3. prezentare, într-un cerc de specialiști, a unei lucrări științifice” (DEX)

2 Compară cele trei texte și stabilește asemănările și diferențele dintre acestea, alegând răspunsurile corecte:

- a. Toate textele sunt literare, pentru că ele se adresează cititorului.
- b. Textele sunt grupate câte două (*a* și *b*, *b* și *c*), în funcție de obiectul comunicării.
- c. Textele *a* și *b* au ca obiect al comunicării *inima/ cordul*, de aceea sunt identice.
- d. Textele *a* și *b*, deși vorbesc despre inimă, sunt: unul literar și unul științific.
- e. Textele *a* și *b* sunt niște descrieri ale inimii omenești.
- f. Textul literar se distinge după imaginea personală (personalizată/ subiectivă), pe care o reflectă despre obiectul descris.
- g. Textul științific transmite observații reale/ obiective despre obiectul descris.
- h. Cuvintele din textul științific sunt folosite cu sensul lor concret pentru a transmite informație precisă și clară.
- i. Calitățile obiectului descris în textul științific pot fi inventate.
- j. Textul literar transmite imaginea autorului (artistului/ scriitorului), despre obiectul descris.
- k. Textul literar poate cuprinde, alături de calitățile reale ale obiectului descris, și unele imaginate/ create de autor.
- l. Ambele imagini (textul *a* și *b*) ale inimii sunt eronate/ greșite, fiindcă nu corespund cu aceea din mintea cititorului.

3 Completează spațiile punctate cu acele cuvinte pe care le consideri potrivite în contextul enunțurilor care se referă la textele 3 și 4:

- a. Obiectul comunicării celor două texte este chiar procesul (revistei, etapei, comunicării).

- b. Textul al treilea este publicistic, pentru că este o (povestire, schiță, reclamă).
- c. Textul acestei reclamei conține (informații și îndemnuri, o critică).
- d. Textul acestei reclame este ajutat de și (o imagine reprodusă, un cântec, culoare).
- e. Textul reclamei urmărește să cumpărătorul (convingă, să-l facă să renunțe, să plictisească).
- f. Textul al patrulea este (științific, publicistic, literar).
- g. Textul indică (un sentiment, toate sensurile cuvântului, o exclamație).
- h. Textul este o definiție (artistică, publicistică, științifică) a cuvântului „comunicare”).
- i. Textul 4 aparține unui/ unei (povestiri, poezii, reclame, dicționar).
- j. Cuvintele din textul al patrulea transmit informații (precise și clare, imaginare, eronate).

4 Numește elementul comun al celor trei texte (din punctul de vedere al compoziției/ tehnicii folosite de autor) și formulează-l într-un singur cuvânt. (ex. de răspuns: *descrierea*).

5 Explică, într-o compunere de maximum cinci rânduri, motivul/ motivele pentru care te atrage mai mult unu dintre cele patru texte.

6 Citește cu atenție textul următor:

*Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ș-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cocoare, înșirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.*

*Vesela verde câmpie acu-i tristă, veștejită;
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-I cad, zbor în aer și de crengi se dezlipesc
Ca frumoasele-i iluzii dintr-un suflet omenesc.*

*Din tuspătru părți a lumii se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănituri.*

*Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare!
Vântul şuieră prin hornuri răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s-apropie de foc.*

(Vasile Alecsandri – *Sfârșit de toamnă*)

- a. Identifică perspectiva din care este descris anotimpul, în versurile de mai sus.
- b. Explică în două-trei enunțuri diferențele dintre imaginea toamnei, creată de poet, și imaginea aceluiași anotimp, descrisă în cartea de geografie.
- c. Enumeră caracteristicile toamnei, în ordinea surprinsă de autor în poezia sa.
- d. Comentează impresia pe care o creează autorul despre toamnă, folosind în poezie personaje de basm.
- e. Numește, cu un singur cuvânt, starea/ sentimentul care domină întreaga natură descrisă în poezie.
- f. Caută semne ale prezenței poetului în text. Numește strofa în care ele se află evidențiate prin diverse cuvinte.

- g. Compară tabloul din această poezie cu unul care are același subiect, pe care l-ai văzut într-o expoziție de pictură. Descrie în două-trei enunțuri asemănările și deosebirile dintre acestea.
- h. Scrie două argumente pentru alegerea titlului acestei poezii și transformă-le într-o frază explicativă (care explică).
- i. Exprimă-ți părerea, într-o compunere, despre asemănarea dintre descrierea sfârșitului de toamnă, în poezia citată, și imaginea adevărată despre acest moment al anotimpului/ naturii.
- j. Explică în scris, ideea conform căreia poezia este o operă literară.

■ **RADICALUL/ RĂDĂCINA. PREFIXE. SUFIXE. CUVINTE DERIVATE**
 ■ **FAMILIA LEXICALĂ. CÂMPUL LEXICAL. SINONIME**
 ■ **ANTONIME. ARHAISME. REGIONALISME. NEOLOGISME**

2

- ♦ Cuvântul de la care se formează alte cuvinte apropiate ca sens se numește **cuvânt de bază**.
- ♦ Elementul comun tuturor cuvintelor cu sens înrudit se numește **rădăcină** sau **radical**.

1. Notează rădăcina/ radicalul/ de la fiecare dintre cuvintele date mai jos:

bărbătește barbat
 bătută bataie
 omuleț om
 omeneste om

împietri piatră
 neprețuit preț
 îndreptare drept
 nelegiuit lege

2. Scrie cuvântul de bază de la fiecare din exemplele date la exercițiul 1.

barbat
bataie
om
om

piatră
preț
drept
lege

3. Formează un adjectiv și un verb de la cuvântul *dor*:

adjectiv: dornică

verb: dorește

4. Grupează cuvintele de mai jos, în funcție de cuvântul de bază de la care s-au format: copilă, căsuță, mânuit, omeneste, copilă, mănui, căscioară, omenesc, copilărește, mănui, căsnicie, omenire.

copilă căsuță mânuit omeneste
copilărește căscioară mănui omenesc
copilă căsnicie mănui omenire

♦ **Prefixul** – sunetul (sau grupul de sunete) așezat înaintea radicalului, pentru a forma cuvinte noi.

♦ **Sufixul** – sunetul (sau grupul de sunete) așezat după radical, pentru a forma cuvinte noi.

♦ **Cuvinte derivate** – cuvintele formate cu ajutorul sufixelor și/ sau prefixelor.

♦ **Derivarea** – procedeul de a forma noi cuvinte cu ajutorul sufixelor și prefixelor. Derivarea este un mijloc de îmbogățire a vocabularului.

♦ **Familia lexicală** – cuprinde toate cuvintele înrudite ca sens și care au același radical/ aceeași rădăcină.

5 Alcătuieste familia lexicală a verbului *a înțelege*:

înțelegător
înțelegere

6 Folosind sufixul *-ar*, scrie patru cuvinte derivate:

armăsar

7 Trece sufixele și prefixele, în tabelul de mai jos, de la cuvintele date în tabel:

	Sufixe	Prefixe
argintiu	<i>iu</i>	
bătrânețe	<i>ete</i>	
șoimește	<i>este</i>	
refolosibil	<i>ibil</i>	<i>re</i>
strămoș		<i>stră</i>
antevorbitor	<i>or</i>	<i>ante</i>
pisicuță	<i>uță</i>	
răsuci		<i>ră</i>
despovăra		<i>des</i>

8 Alcătuieste câte patru cuvinte cu fiecare dintre prefixele date mai jos:

dez- *dezrealizare*
 des- *deschis*
 în- *înmușurit*
 îm- *îmbărcat*

9 Rescrie forma corectă a cuvintelor date:

desbate – dezbate < *dezbate* >
 răsbate – răzbate < *răzbate* >
 înnopta – înopta < *înopta* >
 împături – înpături < *împături* >
 răzgândi – răzgândi < *răzgândi* >
 despacheta – dezpacheta < *despacheta* >
 înbuna – îmbuna < *îmbuna* >
 dezăpezi – dezăpezi < *dezăpezi* >

- ♦ **Câmpul lexical** – grupuri de cuvinte/ totalitatea cuvintelor legate printr-un sens comun, după obiectele sau stările denumite, după domeniul vizat.
- ♦ Câmpul lexical este format din aceleași părți de vorbire.

10 Alcătuieste câmpul lexical al substantivului *frunză*:

rom
copac
creangă
frunzar
cozomană
zodacina

11 Formează familia lexicală a substantivului *frunză*:

.....

♦ Variante lexicale – cuvinte care au același înțeles și circulă în vorbire, sub mai multe forme. De obicei, una dintre ele aparține vorbirii îngrijite (corecte).

12 Subliniază forma/ forma corectă/ corecte, dintre următoarele perechi de cuvinte:

<u>muschetar</u> – mușchetar;	femenin – <u>feminin</u> ;	<u>seringă</u> – siringă;
<u>binoclu</u> – benoclu;	clujan – <u>clujean</u> ;	<u>start</u> – ștart;
<u>personaj</u> – personagiu;	<u>așază</u> – așează	anteriu – antiriu;
<u>bleumarin</u> – bleumaren;	aragazuri – aragaze;	grecoaică – greacă.

13 Alcătuieste o compunere, de maximum șase rânduri, în care să folosești cuvinte derivate cu sufixe și cu prefixe. Dă-i compunerii un titlu și subliniază cuvintele derivate.

.....

14 Scrie un cuvânt de bază și adaugă-i un sufix, dintre cele de mai jos, astfel încât să formeze un alt cuvânt (ca în exemplul dat):

argint	+ iu	=	argintiu
.....	+ ăroaie	=	
<u>ud</u>	+ ătură	=	<u>udătură</u>
<u>sin</u>	+ ețe	=	<u>sinete</u>
<u>mar</u>	+ ime	=	<u>marime</u>
<u>a solori</u>	+ re	=	<u>solosire</u>
<u>urort</u>	+ cios	=	<u>urorțios</u>
.....	+ in	=	
<u>maron</u>	+ iu	=	<u>maroniu</u>
<u>capil</u>	+ iță	=	<u>capilită</u>

15 Trece, în spațiul dat, un cuvânt de bază și adaugă-i un prefix, dintre cele de mai jos, astfel încât să formeze un alt cuvânt (ca în exemplul dat):

ante	+ vorbitor	=	antevorbitor
anti	+ <u>social</u>	=	<u>antisocial</u>
în	+	=	
des	+	=	
re	+	=	
sub	+	=	
post	+	=	
îm	+	=	
dez	+	=	
stră	+	=	
prea	+	=	

♦ Sinonimele – sunt cuvinte diferite ca formă, dar apropiate sau identice ca sens.
 ♦ Antonimele – sunt cuvinte diferite ca formă și cu înțelesuri opuse.

- 16 Grupează pe serii de sinonime cuvintele: îndemânare, belșug, accidental, abilitate, abundență, întâmplător, muncă, activitate, prăpastie, accent, abis, ton.

..... îndemânare, belșug, accidental, abilitate
 întâmplător
 prăpastie, abis

- 17 Scrie câte un sinonim pentru fiecare cuvânt dat:

pătrunzător		mâhnit	
supliment		afectuos	
a slăvi		belșug	
a aduna		adânc	

- 18 Precizează câte un sinonim pentru fiecare construcție (expresie) dată:

a vedea lumina zilei
 a face din țânțar armăsar
 a da buzna
 a sta în cumpănă

- 19 Cuplează sinonimele:

a. anevoios	1. aserțiune	a - 7
b. jignire	2. bizar	... - ...
c. prielnic	3. truculent	... - ...
d. sobru	4. afront	... - ...
e. enunț	5. apogeu	... - ...
f. brutal	6. auster	... - ...
g. culme	7. dificil	... - ...
h. ciudat	8. favorabil	... - ...

- 20 Subliniază sinonimul potrivit pentru cuvântul dat:

eroare – greșală, repulsie
 iminent – deosebit, inevitabil
 mitic – fabulos, artificiu

- 21 Alătură antonime cuvintelor următoare:

superior
 certitudine
 drept
 moral

- 22 Marchează cu X, caseta corespunzătoare perechilor de antonime:

priceput – nepriceput	☐
a confirma – a infirma	☐
eficient – ineficient	☐
ostil – folositor	☐
a pleca – a porni	☐
greșală – eroare	☐

23 Scrie câte un sinonim și câte un antonim pentru următoarele cuvinte:

	Sinonim	Antonim
perfect		
performanță		
fals		
întristat		

- * **Arhaisme** – sunt cuvintele, grupurile de cuvinte și formele vechi, care aparțin limbii române din trecut și care nu se mai întrebuintează astăzi.
- * **Regionalisme** – sunt cuvinte specifice vorbirii dintr-o anumită zonă/ regiune.

24 Folosind un dicționar al limbii române, scrie sensul următoarelor cuvinte:

giubea –
 cneaz – conducător al unui cnețat ;
 metereze –
 postelnic –

25 Folosind un dicționar al limbii române, scrie sensul următoarelor cuvinte:

pehlivan – Personaj comic ;
 culeșer – șăcălet ;
 nahlap – Ușor sau iârteț ;
 cocon – Înveliș protector lăcuit din fire
learte subțiri ;

26 Subliniază forma literară, din următoarele variante lexicale (unele folosite în anumite zone ale țării):

gioc – joc ; să vază – să vadă ; frace – frate ;
 șinși – cinci ; dește – degete ; sara – seara .

- * **Neologisme** – sunt cuvintele nou intrate în limba română, din alte limbi sau create în interiorul limbii.

27 Consultând un dicționar al limbii române, notează sensurile următoarelor neologisme:

design – aspect exterior ;
 culpă – ghesală care constă în neîndeplinirea
 impulsiv – care se enervează ușor ;
 profund – adânc, dificil de înțeles ;

28 Alcătuieste câte un enunț cu fiecare cuvânt de la exercițiul 27.

..... Mingea are un design super
 Politicianul a fost abuzat din culpă
 El este impulsiv
 Problema este profundă

29 Rescrie numai neologismele dintre cuvintele: izvor; păpușoi; a solicita; folositor; a incita; glas; lizibil; a ameliora; adâncime; a cere

..... a incita, lizibil, a solicita, a ameliora ;

30 Numește câte un sinonim neologic pentru cuvintele:

biruință – *reictorie* a folosi – *utiliza*
 amănunt – *detaliu* copilăros – *infantile*
 împrejurare – *circumstanță* singur – *solitar*

31 Numește câte un sinonim neologic pentru următoarele combinații de cuvinte:

pe larg –
 scurt și cuprinzător –
 lovitură de pedeapsă – *penalizare*

32 Subliniază forma/ formele corectă/ corecte dintre următoarele perechi de cuvinte:

prooroc – proroc; bancnotă – bacnotă;
corigență – corijență; inopinat – inopinant.

33 Numește câte un sinonim neologic pentru următoarele substantive:

jertfă – *sacrificiu* urmaș – *succesor*
 pedeapsă – *sanctiune* vârstă – *etate*

34 Numește sinonimele următoarelor cuvinte și completează grila de mai jos:

1	M	2	O	3	N	4	O	5	T	6	O	7	N	8	I
2	O	C	O	L	I								A	N	
3	R	A	R				P	O	R	T					
4	A	R	O	M	A						A	R			
5	L	A	C				R	U	T	E					
6	I			O	R	I						O	M		
7	Z	I	S				T	U	R	A					
8	A	F	I	S				M	I	T					

ORIZONTAL:

1. Uniformi. 2. A înconjura – Leat.
3. Distanțat – Îmbrăcăminte.
4. Mireasmă. 5. Baltă – Trasee.
6. Sau – Individ. 7. Spus – Turn.
8. Anunț – Legendă.

VERTICAL:

1. A certa. 2. Dojană. 3. Băfioși.
5. Imprimat. 7. Povestitori.
8. Însănătoșit.

Rebus realizat de Mihai Zgubea

35 Scrie antonimele celor 13 cuvinte date și refă încrucișarea careului alăturat, folosind aceste antonime:

neuniformi obligatii;

1	F	2	R	3	U	4	M	5	O	6	S	7		8	
2	R			S	A	R									
3	I	T			T	A	N	A	R						
4	G	A	S	I			E	N	E						
5		R	U			S									
6	R	I	S	I	P	I	R	E							

- JOS. *≠ sus*
- URĂT. *≠ frumoș*
- BĂTRÂN, ONEȘTI, PORNIT.
- A PIERDE, CĂLDURĂ, MITITEI, ORĂȘEAN.
- REALIZĂRI.
- GROSOLĂNIE.
- ECONOMISIRE.
- TRANSPARENȚI.

Rebus realizat de Mihai Zgubea

♦ Dialogul este modalitatea prin care se poartă o discuție între două sau mai multe persoane.

♦ Dialogul trebuie să cuprindă în structura lui:

- o formulare clară;
- o exprimare corectă, precisă;
- folosirea unui limbaj politicos.

1 Te numești Bogdan. Ești departe de casă și ai intrat într-o mică încurcătură. Imaginează-ți o scurtă convorbire telefonică între tine și mama ta, prin care să-i ceri sfatul.

Bogdan:.....
 Mama:.....
 Bogdan:.....
 Mama:.....
 Bogdan:.....
 Mama:.....
 Bogdan:.....
 Mama:.....

2 Te numești Irina. Dorești să-ți cumperi ceva, dar nu ai suficienți bani. Convinge-o pe mama ta, într-o scurtă convorbire telefonică, să-ți dea suma necesară.

Irina:.....
 Mama:.....
 Irina:.....
 Mama:.....
 Irina:.....
 Mama:.....
 Irina:.....
 Mama:.....

3 Te numești Radu. Nu mai știi nimic despre colegul tău de bancă. Îi telefonezi, dar o găsești acasă pe bunica lui. Încearcă să afli vești despre colegul tău, de la bunica lui.

Radu:.....
 Bunica:.....
 Radu:.....
 Bunica:.....
 Radu:.....
 Bunica:.....
 Radu:.....
 Bunica:.....

4 Continuă dialogul început mai jos:

– Domnule profesor, n-am avut curajul necesar!

–
 –
 –

.....

5 Te numești Alina și te-ai întâlnit cu o cunoștință veche. Dorești să-i comunici lucruri importante. Realizează, pe această cale, un dialog în care să poți utiliza și următoarele formulări:

Vă rog, aş dori...;
 Întrebați-l, vă rog...;
 M-ar interesa, dacă nu vă supărați,... .

Aş vrea, dacă se poate...;
 Fiți amabilă, dacă se poate...;

Alina:
 Cunoștința:
 Alina:
 Cunoștința:
 Alina:
 Cunoștința:
 Alina:
 Cunoștința:
 Alina:
 Cunoștința:

1. Opera lirică. Eul liric. Versul. Strofa. Epitetul. Opera literară – opera lirică. Realitate – fantastic
2. Fonetica. Sunetele limbii române. Silaba. Diftongul. Triftongul. Hiatul. Cratima. Apostroful. Transcrierea fonetică. Semne de ortografie
3. Organizarea textului scris. Fișă biografică. Fișă de lectură

■ OPERA LIRICĂ. EUL LIRIC. VERSUL. STROFA. EPITETUL
 ■ OPERA LITERARĂ – OPERA LIRICĂ. REALITATE – FANTASTIC

1

1 Ținând seama de elementul de bază al formei poeziei – versul –, identifică grupurile din exemplele de mai jos; unește cu săgeți denumirea potrivită versului/ grupului de versuri:

a. „Sta încărcat de versuri ca toamnele de rod” (Ion Pillat – *Poetul*)

catren/ 4

b. „Oricare-ar fi sfârșitul luptei,
 Să stai luptând, căci ești dator.” (George Coșbuc – *Gazel*)

monovers/ 1

c. „Să smulg un sunet din trecutul vieții,
 Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri
 Cu mâna mea în van pe liră lunec” (Mihai Eminescu – *Trecut-au anii...*)

distih/ 2

d. „La steaua care-a răsărit
 E-o cale-atât de lungă
 Că mii de ani i-au trebuit
 Luminii să ne-ajungă.” (Mihai Eminescu – *La steaua*)

terțina/ terțet/ 3

2 Citește cu atenție textul următor:

„Apoi, lăsarea de seară
 peste ființele mișcătoare ale câmpului.

E vorba despre ultima casă.
 Aici se sfârșește ideea de oraș.

După aceea vine câmpul, vine vulturul..”

(Nichita Stănescu – *Lupta cu vulturul*)

Încercuiește afirmațiile adevărate din lista de jos, în legătură cu poezia/ fragmentul de text citit:

- a. Poezia are trei strofe, inegale.
- b. Textul este alcătuit dintr-un catren și un distih.
- c. Textul este alcătuit din două distihuri și un monovers.
- d. Poezia are versuri tradiționale, ritm și rimă.
- e. Poezia are versuri moderne, libere, lipsite de rimă și cu metru diferit.

- 3 Observă cu atenție textul poeziei următoare și formulează, într-un enunț, motivul pentru care poeta a ales să nu-și despartă versurile în strofe; răspunde apoi la cerințele formulate mai jos:

În timp ce scriu,
Pe tocul meu
Se urcă o furnică.
Știe și știu
Că n-are de ce
Să-i fie frică.
Nici s-o alung,
Nici s-o omor
Nu-mi stă în fire.
I se poate întâmpla
O singură nenorocire:
Fără s-o observ, din greșeală,

S-o moi cu penița-n cerneală
Și să devină singura furnică albastră
De pe planeta noastră.
Ba, dacă bea din cerneală un pic
Nu se mai poate face nimic:
Devine singura furnică poetă
De pe planetă.
Și atunci, trebuie să facă cerere
Și reclamație
Să fie primită (de greiere!)
În uniunea de creație.

(Ana Blandiana – *O furnică poetă*)

- Identifică, încercuind varianta corectă de răspuns, planul sau planurile în care se petrece întâmplarea furnicuței.
 - întâlnirea are loc într-un moment „*declaraț*” ca real de poetă;
 - aventura transformării furnicii în poetă se petrece într-un plan ipotetic;
 - ambele planuri sunt imaginare, pentru că aparțin unei opere artistice/ poeziei;
 - ambele planuri se construiesc în realitatea noastră/ cotidiană/ de fiecare zi.
- Rescrie versul care sugerează când se produce alunecarea din prezentul cotidian.
- Recunoaște, prin bifare, modul în care își face simțită prezența autoarea în text:
 - ca un „*personaj*” liric participând la această aventură imaginată;
 - ca o voce care comentează aventura imaginată;
 - ca o voce care își transmite sentimentele față de furnică.
- Alege din lista propusă, sentimentul/ sentimentele care animă vocea poetei, în aceste versuri: *ironie, tristețe, voioșie, umor, simpatie, nostalgie, antipatie, ură, spaimă*.
- Exprimă-ți părerea, într-o compoziție de maximum cinci rânduri, despre legătura dintre greiere și furnică, sugerată în poezie.

- 4 Subliniază, în textele de mai jos, acele cuvinte care sugerează calități deosebite (care se asociază neobișnuit) ale obiectelor descrise de poetă. Compară aceste epitete cu eventuale calități obișnuite ale acelorași obiecte.

Exemplu: „(ger) amar” – epitet; ger năprasnic – adjectiv

„În păduri trăsnesc stejarii! E un ger amar cumplit!
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârțâie sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteișos
Ca înaltele coloane unui templu maiestuos,
Și pe ele se așază bolta cerului senină,
Unde luna își aprinde farul tainic de lumină.”

(Vasile Alecsandri – *Mezul iernei*)

- FONETICA. SUNETELE LIMBII ROMÂNE. SILABA
- DIFTONGUL. TRIFTONGUL. HIATUL
- CRATIMA. APOSTROFUL
- TRANSCRIEREA FONETICĂ. SEMNE DE ORTOGRAFIE

2

- 1 Încercuiește varianta corectă din enunțul:
Alfabetul limbii române are în componența lui:
a. 30 de litere;
b. 31 de litere;
c. 32 de litere.

- 2 Precizează numărul de sunete și de litere din cuvintele:

	Sunete	Litere
carte	5	5
cine	3	4
prefix	7	6
cocș	3	4
chitanță	6	8
unchi	5	5

	Sunete	Litere
grabă	5	5
ginere	3	6
excursie	8	7
rucsac	6	6
fragi	4	5
raci	3	4

- 3 Completează cu vocala *î* sau *â* cuvintele date:

început; coborî.; neînceput; subînteles; mână; când;
român; înnfloritor; coborînd; făcând; înnțâmpinare.

- 4 Transcrie fonetic următoarele cuvinte:

cireșe ʃiˈreʃe
geam ɡeˈam
chioșc kiˈoʃk
ceașcă ʃeˈaʃkə

baci baˈʃi
cioplit ʃiˈoplit
cisternă ʃiˈsternə
chipeș kiˈpeʃ

• În lucrările de fonetică sunetele sunt redată astfel: c + e = [č] (ce); c + i = [č̣] (ci);
g + e = [g̣] (ge); g + i = [g̣̣] (gi); ch + e = [ḳ] (che); ch + i = [ḳ̣] (chi); gh + e = [g̣̣̣] (ghe);
gh + i = [g̣̣̣̣] (ghi).

Exemple: ger = [ɡer]; fragi = [fraɡ̣̣̣̣]; unchi = [unḳ̣̣̣]; ciorbă = [čorbə]

- 5 Litera „x”, în anumite cuvinte, se pronunță cs sau gz. Pune în spațiul dat sunetele potrivite:

examen x = ɡz
auxiliar x = cs
exercițiu x = cs

boxă x = ʃs
mixer x = cs
fix x = ʃs

- 6 Trece la numărul plural următoarele cuvinte:

sfinx sfinxuri
complex complexuri
ortodox ortodocsi

pix pixuri
fix fixuri
sufix sufixuri

- 7 Rescrie, dintre cuvintele date, numai pe acelea în care vocala *e* se pronunță *ie*: eram; este; erou; ei; element; extaz; emiție; extemporal; era.

era, este, eram

- 8 Subliniază formele corecte dintre perechile de cuvinte date:

alee – aleie; poezie – poezie; creație – creație; idee – ideie;
iel – el; poem – poem; știință – știință; poet – poet.

- 9 Alcătuieste câte două cuvinte cu fiecare diftong dat: ea; ia; ie; oa; uă; ai; ei; âi; au; ou.

ea	<u>nea</u>	<u>seară</u>	ia	<u>iară</u>	<u>iași</u>	<u>iaș</u>
ie	<u>ieri</u>	<u>iesi</u>	oa	<u>oache</u>	<u>oară</u>	
uă	<u>euă</u>	<u>subu</u>	ai	<u>hoime</u>		
ei	<u>loadei</u>		âi	<u>calcăi</u>	<u>intăi</u>	
au	<u>auă</u>		ou			

- 10 Alcătuieste câte două cuvinte cu fiecare triftong dat: eau; oai; eoa; ioa; iai; iau;iei; eai

eau		oai	
eoă		ioa	
ia		iai	
iei		eai	

- 11 Marchează cu X, caseta unde există în cuvânt (cuvinte) un diftong:

iau	☒	i-a	☐	ne-a	☒	aur	☐	soare	☐
vai	☐	v-au	☒	mi-a	☐	ceas	☒	te-a	☐

- 12 Argumentează, prin câte un enunț scurt, de ce grupul de cuvinte *ne-a* are un diftong, și cuvântul *ceas* nu are diftong.

ne-a diftongul este cratima
ceas e-ul este scurt

- 13 Subliniază forma corectă dintre următoarele perechi de cuvinte:

alcol – alcool; fiică – fică; afectuos – afectos; caserie – casierie
alee – aleie; ființă – fință; coopera – copera; muzee – muzeie.

- 14 Rescrie patru cuvinte de la exercițiul 13, care conțin hiat:

fiică; coopera; casierie; alee

- 15 Rescrie, dintre cuvintele date, numai pe cele care sunt monosilabice: car; multe; pene; geam; ger; are; pomi.

ger; pomi

♦ Semne de ortografie

- **apostrof** ['] marchează lipsa întâmplătoare a unui sunet sau a unui grup de sunete dintr-un cuvânt (exemplu: Un' se duce, mamă?).
- **cratima** [-] marchează, din punct de vedere fonetic, rostirea împreună a două sau mai multe cuvinte (exemplu: nu-mi; s-o; că-i; le-a; pe-o), iar din punct de vedere morfologic, marchează separarea a două părți de vorbire diferite (ex. l-au; desparte un pronume de un verb).

♦ **Fișa biografică** va cuprinde informații privitoare la viața și la activitatea unor persoane.

♦ **Fișa de lectură** va cuprinde informații generale despre:

- autor și
- opera literară.

♦ **Fișa cu citate** conține:

- fragmente semnificative;
- descrieri;
- figuri de stil;
- momente importante ale acțiunii etc.

1 Realizează fișa biografică a scriitorului Ion Creangă, urmând exemplul de mai jos:

Galaction, Gala
(1879-1961)

Prozator, publicist.

*S-a născut în Didești, județul Teleorman, la 16 aprilie 1879. A învățat în satul natal, apoi la Roșiorii de Vede. A urmat Liceul „Sf. Sava” și Facultatea de Filozofie și Litere din București. A debutat, în 1896, în **Adevărul ilustrat**, cu povestirea „Pe terasă!”. În 1900, s-a transferat la Facultatea de Teologie. În 1909, a obținut doctoratul în Teologie. A colaborat la numeroase reviste ale vremii. În 1938, a realizat versiunea românească a Bibliei. S-a stins din viață la București, pe 8 martie 1961.*

Opera (selectiv). Nuvele: Bisericiuța din răzoare; Toamne de odinioară. Romane: Roxana; Papucii lui Mahmud.

Creangă, Ion

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

♦ **Fișa de lectură** poate să conțină:

- locul și timpul de desfășurare a acțiunii;
- personajele operei literare;
- mesajul operei literare;
- rezumatul operei literare;
- impresia personală etc.

2 Realizează o fișă de lectură care să cuprindă: rezumatul, personajele și mesajul unei opere literare, la alegere.

Opera literară:

Autor:

Rezumat:

.....

1. Opera epică. Naratiunea. Monologul.
2. Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe. Accentul. Silabe accentuate. Silabe neaccentuate.
3. Scrierea inspirată din experiența personală.

■ OPERA EPICĂ. NARAȚIUNEA. MONOLOGUL

1

Citește cu atenție textul următor. Răspunde, în scris, cerințelor formulate.

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din povești: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Și' n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de danț. Viețuitoarele pustietății sunt îmbătate de farmecul acesta: paserile sbor; lupul poposește pe labe, în hățișuri și privește nemișcat; vulpea stă lângă viziună și nu se îndură să meargă la vânat; veverița pleacă creangă lângă creangă, și hoinărește, ca o deșucheată pădurea-ntreagă. Iar iepurele a sbughit-o la jucat. Încet, ascultânt, ispitind, a ieșit tiptil-tiptil din curătură, și când a ajuns la margine, și a văzut întinderea lucie de zăpadă, a început să sară de bucurie:

– Poate mai întâlnesc un prieten, își zise iepurașul.

Și gândul îi răspunse:

– Poate mai întâlnești un prieten...

Și iar țupai-țupai, iepurele sare vesel!

– Poate dau și peste o prietenă.

Și gândul:

– Poate dai și peste o prietenă.

Și mergând așa, iepurașul cu gândul își vorbesc:

– Ce lumină, și totuși luna încă nu a răsărit.

– ...Și totuși luna încă nu a răsărit.

– Dar o să răsară.

– ...O să răsară.

Și cum mergea pe marginea unei vâlcele, iepurașul se opri o clipă să se odihnească. Atunci, de la spate, se ridică albă și ea, ca de gheață, luna. Stelele pâliră; pădurea, copacii, tufele își desbrăcară deodată umbra. Iar iepurașul împietri de groază: chiar de lângă el se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, iepurașul se destinse ca o coardă și o sbughi la goană, se prăvăli în vale, veni de-a-dura ca un bulgăre, se sculă și iar se rostogoli, până jos; apoi, o luă de-a-dreptul tăind câmpul. Se opri tocmai în stuhăria iazului. Acolo, de-abia suflând, se ghemui cu ochii închiși... să nu-și mai vadă umbra!

(Emil Gârleanu – Fricosu)

1 Precizează tema povestirii alegând un singur răspuns dintre următoarele:

- a. frica întemeiată;
- ☒ b. frica neîntemeiată;
- c. spaima de întâlnirea cu un monstru.

2 Explică legătura care există între titlul povestirii și tema acesteia, bazându-te pe credința populară despre iepure.

3 Prezintă pe scurt întâmplarea prin care trece „*Fricosul*”, cu ajutorul ideilor principale de mai jos:

- descrierea nopții de iarnă, în pădure;
- dintre toate viețuitoarele pădurii, iepurașul jucăuș iese la marginea pădurii;
- iepurașul își caută un prieten;
- luna își așterne lumina peste zăpadă;
- iepurașul se sperie de umbra sa și fuge.

4 Identifică folosirea **narațiunii** în această operă, prin confruntarea următoarelor elemente ale definiției. (încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect):

NARAȚIUNEA: compunere/ mod de expunere

a. este o operă de mică întindere;

b. se folosește în opera literară, în care sunt povestite/ narate întâmplări;

c. cu ajutorul său, întâmplările sunt așezate într-o anumită ordine;

d. conține mai multe idei care susțin tema compunerii/ operei;

e. pune în evidență unul sau mai multe personaje;

f. are un povestitor/ narator;

g. folosește numai persoana I a verbului și numai timpul prezent;

h. este numai în proză.

5 Explică, într-un singur enunț, sentimentele autorului față de această vietate a pădurii.

6 Alege persoana verbului folosită de autor, pentru a nara întâmplările prin care trece iepurașul.

7 Există și alte personaje prezente în povestire? Cum explici folosirea liniei de dialog, în cadrul narațiunii? Ce fel de personaj este „gândul”?

8 Comentează în două-trei enunțuri afirmația autorului „*Și mergând așa, iepurașul și gândul își vorbesc*”.

♦ Monologul (procedeu literar care constă în redarea vorbirii personajului cu sine însuși) poate avea, în text, forma unui dialog simulat cu propria conștiință/ gând. Efectul artistic este mai puternic, pentru că proiecția partenerului imaginar evită monotonia/ plictiseala și creează impresia unei dispute sau a unui ecou.

9 Explică efectul obținut de narator, prin monologul (dialog simulat/ monologat) al personajului. Transformă dialogul din text în vorbire indirectă.

10 Bifează varianta care definește corect „*Fricosul*”, ca operă epică:

a. „*Fricosul*” este o opera literară, în care autorul își exprimă direct, în versuri, sentimentele.

b. „*Fricosul*” este o opera în care ideile și sentimentele autorului sunt exprimate cu ajutorul personajelor și al acțiunii/ întâmplărilor narate.

■ REGULI DE DESPĂRȚIRE A CUVINTELOR ÎN SILABE
■ ACCENTUL. SILABE ACCENTUATE. SILABE NEACCENTUATE

2

1 Transcrie semivocalele din cuvintele:

poiană <.....>; poleiască <.....>; noian <.....>;

Semivocalele se notează:

ɛ ɪ ʊ ɥ

2 Desparte în silabe, cuvintele:

examen	sculptor
munte	punctaj
ticsit	arctic
acru	jertfă
aflu	aude
covrig	ideal
printre	inegal
cinste	instabil

3 Desparte în silabe fiecare cuvânt, specificând regula folosită:
Exemplu: multe <mul-te>, două consoane între două vocale;

apă

lincșii

sublinia

patru

rouă

axiomă

4 Pune un X în caseta unde despărțirea cuvântului în silabe este corectă:

jertfit		inegal	
jert-fit	☐	in-e-gal	☐
jer-tfit	☐	i-ne-gal	☐
subestima		inospitalitate	
su-bes-ti-ma	☐	i-nos-pi-ta-li-ta-te	☐
sub-es-ti-ma	☐	in-os-pi-ta-li-ta-te	☐
mausoleu		fică	
ma-u-so-leu	☐	fî-i-că	☐
mau-so-leu	☐	fii-că	☐
subiect		bojdeucă	
su-bi-ect	☐	boj-deu-că	☐
sub-iect	☐	boj-de-u-că	☐
binoclu		analfabet	
bi-no-clu	☐	a-nal-fa-bet	☐
bin-o-clu	☐	an-al-fa-bet	☐

5 Desparte în silabe cuvintele următoare, punând semnul _ sub vocala accentuată:

cafea	< ca- <u>fe</u> a >;	pasăre	<.....>;
capră	<.....>;	iarbă	<.....>;

cameră	<.....>;	scaun	<.....>;
marginе	<.....>;	veveriță	<.....>;
adunare	<.....>;	optsprezece	<.....>;

- 6 Consultând *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, subliniază forma corect accentuată dintre perechile de cuvinte date:

aïdoma/ aidoma	taxi/ taxi
șimbol/ simbol	iaurt/ iaurt
butelie/ butelje	trafic/ trafic

- 7 Desparte în silabe cuvintele date, punând semnul _ sub silaba accentuată, așa cum este notată în *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, (exemplu: antic <an - țic>):

bolnav	caracter	doctoriță
profesor	fenomen	editor
sever	gingaș	suntem

- 8 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare cuvânt de mai jos, respectând sensul fiecăruia, dat de accentul specificat:

copii
 copii
 veselă
 veselă
 torturi
 torturi
 imobil
 imobil

♦ Cuvintele care au aceeași formă, dar se deosebesc, ca sens, se numesc **omografe**.

- 9 Alcătuieste propoziții cu fiecare dintre cuvintele ori grupurile de cuvinte date:

s-ar
 sar
 n-ai
 nai
 va
 v-a
 mai
 m-ai
 al
 a-l

♦ Cuvintele care se pronunță (se aud) la fel, chiar dacă se scriu la fel sau diferit, se numesc **omofone**.

- ♦ Operă literară (genul epic: genul dramatic) are un subiect prin care sunt prezentate fapte, evenimente.
- ♦ În cadrul operelor epice, subiectul este redat prin intermediul acțiunii și personajelor.
- ♦ Subiectul operei literare este realizat în așa fel, încât să capteze cititorul.
- ♦ Acțiunea crește în intensitate, pe măsură ce sunt relatate mai multe fapte, evenimente.
- ♦ În derularea acțiunii, momentele subiectului sunt:

- partea introductivă, în care sunt prezentate locul de desfășurare a acțiunii, timpul și unele personaje (expozițiunea);
- faptele importante, care determină cursul acțiunii (intriga);
- secțiunea care ocupă cea mai mare parte a acțiunii (desfășurarea acțiunii);
- momentul de maximă intensitate (punctul culminant);
- sfârșitul acțiunii (deznodământul).

1 Citește o operă literară, de mică întindere, și prezintă, pe scurt, fiecare etapă din derularea acțiunii, menționată mai sus

Expozițiunea:

Intriga:

Desfășurarea acțiunii:

Punctul culminant:

Deznodământul:

1. Opera epică. Autor. Narator. Personaj. Planul simplu. Planul dezvoltat. Rezumatul
2. Verbul: nucleul comunicării. Actualizarea cunoștințelor din ciclul primar (persoană, număr, timp)
3. Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei

■ OPERA EPICĂ. AUTOR. NARATOR. PERSONAJ

■ PLANUL SIMPLU. PLANUL DEZVOLTAT. REZUMATUL

1

Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor:

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneș; de leneș ce era, nici îmbucătura din gură nu și-o mesteca. Și satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire și altora. Și așa, se alegea vreo doi oameni din sat și se duc la casa leneșului, îl umflă pe sus, îl pun într-un car cu boi, ca pe un butuc nesimțitor, și hai cu dânsul la locul de spânzurătoare!

Așa era pe vremea aceea.

Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care semăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi țărani, zicând:

– Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vro doftoroaie undeva, să se caute.

– Ba nu, cucuoană, răspunse unul dintre țărani; să ierte cinstită fața dumneavoastră, dar aista e un leneș care nu credem să fi mai având pereche în lume, și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de-un trândav.

– Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fără de lege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacă-tă curtea pe costișa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia așa, pentru împrejurări grele, Doamne ferește! A mânca la posmagi și-a trăi și el pe lângă casa mea, că doar știu că nu m-a mai perde Dumnezeu pen-tr-o bucăfică de pâine. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alții.

– I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana: că te-a pune la coteș, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai degrabă din car și mulțumește cucoanei, că te-a scăpat de la moarte și-ai dat peste belșug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ți dăm săpun și frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îți dă adăpost și posmagi: să tot trăiești, să nu mai mori! Să-și puie cineva obrazul pentru unul ca tine și să te hrănească ca pe-un trântor, mare minune-i și asta! Dar tot de noroc să se plângă cineva... Bine-a mai zis cine-a zis că „Boii ară și caii mănâncă”. Hai, dă răspuns cucoanei, ori așa, ori așa, că n-are verze de stat la vorbă cu noi.

– Dar muieți-s posmagii? zise atunci leneșul, cu jumătate de gură, fără să se cărmeară din loc.

– Ce-a zis? Întrebă cucoana pe săteni.

– Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieți-s posmagii?

– Vai de mine și de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să și-i moaie?

– Auzi, măi leneșule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?

– Ba, răspunse leneșul. Trageți mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!

Atunci unul dintre săteni zise cucoanei:

– Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar degeaba mai voiți a strica orzul pe găște. Vedeți bine că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai așa, de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiți? Un sat întreg n-ar fi pus oare mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? Doar lenea-i împărateasă mare ce-ți bați capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoință ce ave, se lehametește și de binefacere și de tot, zicând:

– Oameni buni, faceți dar cum v-a lumina Dumnezeu!

Iar sătenii duc pe leneș la locul convenit și-i fac felul.

Și iaca așa au scăpat și leneșul acela de săteni, și sătenii aceia de dânsul.

Mai poștească de-acum și alți leneși în satul acela, dacă le dă mâna și-i ține cureaua.

Ș-am încălecat pe-o șea și v-am spus povestea așa.

(Ion Creangă – Povestea unui om leneș)

- 1 Argumentează alegerea titlului acestui text ținând seama de următoarele motivații:
 - cuvântul „poveste” indică posibila interpretare ca basm (cu evenimente neașteptate, chiar fabuloase)
 - cuvântul „poveste” indică apartenența textului la genul epic;
 - cuvântul „povestea” indică un eveniment unic, nemaiîntâlnit, care merită a fi povestit.
 - celelalte cuvinte leagă evenimentul relatat de personaj.
- 2 Identifică, prin subliniere, felul personajului menționat în titlu: principal/ secundar; pozitiv/ negativ; real/ imaginar etc.
- 3 Numește, într-un singur enunț, postura/ prezența/ calitatea naratorului în text, amintindu-ți că:
 - autorul este, de obicei, naratorul povestirii;
 - naratorul/ povestitorul poate să fie doar transmițătorul povestirii (cunoscută „din auzite”);
 - naratorul poate fi chiar unul dintre personajele din povestire etc.
- 4 Transcrie două propoziții, de la începutul și de la sfârșitul textului, care sugerează atmosfera de basm și ieșirea din timpul normal al existenței.
- 5 Completează spațiul liber cu a treia componentă a narațiunii (ca operă) și definește-o după modelul celorlalte.
Într-o narațiune există:
 - a. povestitor (narator);
 - b. personaje (participanți la acțiune)
 - c. *acțiune*
- 6 Fixează ordinea logică a ideilor principale din planul simplu al textului, după ce l-ai parcurs încă o dată și ai delimitat fragmentele corespunzătoare:
 - 4a. Cucoana și sătenii renunță să mai salveze un asemenea om și-l duc la spânzurătoare.
 - 3b. Leneșul, deși aflat în pragul morții, dorește să primească pesmetul muiat.
 - Ac. Într-un sat trăiește un om atât de leneș, încât sătenii hotărăsc să-l spânzure.
 - 4d. Cucoana se oferă să-l scape de la moarte pe leneș și să-i dea să mănânce fără muncă.

- e. Pe drum, spre spânzurătoare, sătenii întâlnesc o cucoană miloasă.
f. Leneșul refuză salvarea în schimbul efortului de a mesteca singur pesmetul.

7 Realizează rezumatul operei epice „Povestea unui om leneș”, urmărind regulile de alcătuire ale acestui tip de compunere.

Simplifică informația;

- păstrează logica din text a evenimentelor;
- folosește verbele numai la persoana a III-a.

Se poate realiza rezumatul unei poezii? Argumentează!

8 Subliniază, în lista următoare, câte un cuvânt care să corespundă personajului colectiv (sătenii) și cucoanei, în funcție de felul în care s-au purtat cu leneșul: mărinimia, rațiunea, ura, frica, indiferența, spaima.

9 Exprimă-ți, într-o scurtă compunere, punctul de vedere despre comportamentul leneșului din povestire.

10 Explică, într-un enunț, motivul care l-a determinat pe autor să încheie povestirea cu o formulă de basm.

11 Alcătuieste o povestire proprie după planul de idei următor. Găsește-i un titlu:

- Copilul se află în casa bunicilor pentru o seară.
- După cină, copilul se duce în camera lui să se culce.
- Înainte de a adormi, copilului i se pare că își aude jucăriile vorbind.
- Jucăriile îl invită să cunoască lumea lor.
- Dimineata totul pare neschimbat în ordinea jucăriilor.
- * Încearcă să faci singur un plan de idei și apoi o povestire cu titlul „Singur acasă”

■ VERBUL: NUCLEUL COMUNICĂRII

■ ACTUALIZAREA CUNOȘTINTELOR DIN CICLUL PRIMAR (PERSOANĂ, NUMĂR, TIMP)

2

1 Rescrie din textul dat, toate verbele care au rolul, în propoziții, de predicat:

Și-au mers așa, până ce au dat în sfârșit de luminieș. Iedul, bucuros, o ia înainte, sărind. Dar în același clipă căprioara se oprește, ca de-o presimțire, adușmecând. În fața ei, sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt și iedul ar fi fost sfâșiat. Atunci căprioara dă un zbieret adânc, sfâșietor, cum nu mai scosese încă, și, dintr-un salt, cade în mijlocul luminieșului. Lupul, văzând prada mai mare, uită iedul și se repede la ea...

(Emil Gârleanu – Căprioara)

.....

.....

.....

2 Rescrie, din textul dat la exercițiul 1, toate verbele care nu au funcția sintactică de predicat:

.....

.....

.....

3 Pune primele două verbe, din textul dat la exercițiul 1, la timpurile prezent și viitor:

Verb	Timp prezent	Timp viitor

4 Trece verbul *ia* (a lua) la timpul prezent, toate persoanele:

singular: I; II; III;
 plural: I; II; III

5 Pune un X în caseta unde cuvântul *ia* este verb:

Ia să văd. ☐
 Ia o carte. ☐

6 Transcrie, din textul dat la exercițiul 1, verbele la timpul trecut:

.....

7 Trece primele două verbe, din textul dat la exercițiul 1, respectând timpul, la persoana a II-a plural:

.....

8 Schimbă forma verbelor: *a ieși*; *a sta*; *a da*; *a cere*, după modelul de mai jos:

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

- 9** Scrie câte o propoziție cu fiecare verb dat, punându-le la persoana a II-a singular: *știi; iau; dau; scriu; vin; anunț*
-
-
-
-
-
- 10** Alcătuieste un scurt text în care verbele *se află, sunt, eram, se găsesc* să fie predicate verbale:
-
-
-
- 11** Pune un X în caseta unde există în propoziția dată un predicat verbal.
Colegii sunt aici.	☐
Prietenii au sosit.	☐
Unde sunt colegii tăi?	☐
Oana este colega mea.	☐
- 12** Alcătuieste câte o propoziție în care să existe un verb care arată:
starea	
acțiunea	
existența	
- 13** Pune un X în caseta unde ai, în propoziția dată, un predicat nominal:
Suntem bucuroși.	☐
Am fost la bunici.	☐
Ai ajuns la Andrei?	☐
Toți copiii vor fi bucuroși.	☐
Vom rămâne în clasă.	☐
- 14** Pune verbele dintre paranteze la persoana și numărul cerute de înțelesul textului:
- Copiii (a ști) să vină la ore. Ei (a fi) elevi silitori. Toți (a lua) note mari. Tu (a veni) la școală să-i vezi?
- 15** Alcătuieste o compunere cu titlul *La semafor*, în care să folosești, în maximum șase rânduri, verbe care au funcția sintactică de predicat. Subliniază toate predicatele, după redactarea compunerii.
-
-
-
-
-

♦ **Ideea principală** cuprinde informația esențială dintr-un paragraf. Ea poate fi exprimată printr-o propoziție sau printr-o frază. Într-un text dat, pot fi mai multe idei principale. În cadrul unei idei principale pot fi mai multe idei secundare.

♦ **Ideile secundare** oferă amănunte ale ideilor principale (acțiune, loc, timp, împrejurări).

Totalitatea ideilor principale, dintr-un text, realizează **planul simplu** de idei.

Totalitatea ideilor principale și a ideilor secundare constituie **planul dezvoltat** de idei.

1 Notează, din textul de mai jos, ideile principale și ideile secundare, alcătuind, astfel, planul dezvoltat de idei:

– Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prinastă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinei, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

– Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nici o ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ținut atâta sumă de bani și de aceea, iată, mă înduplec să te las că să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.

(*** – Prâslea cel Voinic și merele de aur)

Idei principale

Idei secundare

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Alege un fragment dintr-o operă literară studiată la lectura suplimentară, notează ideile principale și ideile secundare ale fragmentului ales.

Idei principale

Idei secundare

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Basmul. Caracteristici ale basmului. Literatură fantastică
2. Modurile verbului (prezentare generală)
3. Elaborarea mesajului scris

■ BASMUL. CARACTERISTICI ALE BASMULUI

■ LITERATURA FANTASTICĂ

1

Citește cu atenție basmul „*Aleodor Împărat*” și răspunde cerințelor formulate:

- 1 Selectează, dintre enunțurile de mai jos, pe acelea care sunt specifice tuturor basmelor și numește-le:
 „Când, iată că se întâlnește cu un corb ce avea o aripă ruptă.”
 „A fost odată ca niciodată.”
 „A fost un împărat.”
 „Băiatul, de ce creștea, d-aia se făcea mai isteț și mai iscusit.”
 „...Și urcându-se din nou în scaunul împărăției, domni și trăi în fericire, până se istoviră.”
 „Iară eu încălecai p-o șea și v-o spusei dumneavoastră așa.”
- 2 Povestește, în scris, fragmentul care corespunde următoarei idei din planul simplu al basmului: „În drum spre palat, Aleodor cruță viața unei știuci, a unui corb și a unui tăune.”
- 3 Explică semnificația numelui eroului – Aleodor (* sugestie: „ale” = prescurtare de la interjecția „alelei!” sau adjectivul „ales” și „odor”).
- 4 Caracterizează, pe scurt, personajul de basm, având în vedere și afirmația autorului anonim despre copilul Aleodor: „Băiatul, de ce creștea, d-aia se făcea mai isteț și mai iscusit.”
- 5 Motivează, în continuarea caracterizării, modul de apelare a eroului/ în care i se adresează celelalte personaje eroului: „Făt-Frumos, Făt-Frumos, decât să-ți încarci sufletul cu mine....”.
- 6 Recapitulează-ți cunoștințele despre basm, alegând din lista următoare, particularitățile acestui tip de text/ operă (marchează cu A – adevărat – toate caracteristicile corecte):
 Basmul este:
 - a. o operă literară de mare întindere;
 - b. o narațiune în versuri sau în proză;
 - c. prezintă înfruntarea dintre bine și rău/ adevăr și minciună etc.;
 - d. are final enigmatic sau nefericit;
 - e. are o desfășurare în care evenimentele se petrec într-o ordine întâmplătoare;
 - f. folosește formule tradiționale (inițiale, mediane și finale);
 - g. în acțiune realul nu se îmbină totdeauna cu supranaturalul;
 - h. este o operă care pune în valoare calitățile de excepție ale eroului salvator.

- 7 Formulează, într-un enunț, situația nefericită care declanșează basmul.
- 8 Identifică, dintre situațiile/ evenimentele specifice basmului, pe acelea la care participă Prâslea/ în care el este erou/ protagonist:
- păzitul cu succes al merelor de aur;
 - plecarea de acasă în căutarea hoțului;
 - vicleșugul pentru „pierderea” celui mai bun dintre frați;
 - călătoria pe tărâmul celălalt;
 - lupta cu zmeul;
 - înșelarea corbului;
 - uciderea zgripsoroaicei;
 - ucenicia la argintar;
 - recunoașterea identității/ a adevăratului erou;
 - iertarea fraților vicleni.
- 9 Selectează, prin subliniere, calitățile drumului pe care îl face Prâslea.
Drumul este făcut:
- a. pentru a fi pe placul tatălui său;
 - b. pentru găsirea hoților;
 - c. pentru cunoașterea adevărului;
 - d. pentru pedepsirea zmeilor;
 - e. ca să-și înveselească frații;
 - f. pentru eliberarea fetelor de împărat;
 - g. ca să afle ce este pe lumea cealaltă;
 - h. ca să-și îngrijeze părinții;
 - i. pentru eliberarea ființelor bune de sub dominația răului;
 - j. pentru maturizare și înțelegerea vieții.
- 10 Explică, pe scurt, rolul pe care îl au în basm, ființele supranaturale și obiectele cu puteri miraculoase.
- 11 Alege calitatea/ calitățile eroului, așa cum sunt ele prezentate în călătoria pe care o face pe spatele zgripsoroaicei: dârzenie, curaj, supunere, respectarea cuvântului dat, spirit de sacrificiu, lașitate, obraznicie, zgârcenie, bunătate.
- 12 Comentează felul în care se termină basmul, urmărind ultimele evenimente: recunoașterea adevăratului erou, căsătoria și încoronarea noului împărat.

■ MODURILE VERBULUI (PREZENTARE GENERALĂ)

2

- 1 Rescrie primele patru verbe din textul dat, precizând și timpul de desfășurare a acțiunii lor:

Dar când ațintește ochii asupra jertfei sale, vede acel trup măreț, acea căutătură sălbatică și îngrozitoare, un tremur groaznic îl apucă, ridică satârul, îl stăpânește și, trântind la pământ satârul, fuge printre mulțimea adunată împrejur, strigând în gura mare că el nu îndrăznește a uide pe acel om.

(Nicolae Bălcescu – *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)

Verbul	Timpul
scribi	scribi
scribi	scribi
scribi	scribi
scribi	scribi

Grupează următoarele verbe, în tabelul de mai jos, ținând cont de desfășurarea acțiunii fiecăruia: *lucrez; am citit; voi lucra; aș merge; ai începe, să vin; să știi; să înțelegi; lucrează!; notează!; ascultă!*.

Acțiune sigură	Acțiune posibilă/ îndoielnică	Acțiune dorită	Îndemn, poruncă
lucrez	am citit	scribi	scribi
scribi	scribi	scribi	scribi
scribi	scribi	scribi	scribi
scribi	scribi	scribi	scribi

♦ **Modul** este forma pe care o ia verbul, pentru a arăta cum consideră vorbitorul acțiunea.

♦ Acțiunea verbului: **sigură** – modul indicativ (*știu; mergea; voi lucra*); **îndoielnică** – modul conjunctiv (*să știu; să merg; să lucrez*); **dorită** – modul condițional-optativ (*aș ști; aș merge; aș lucra*); **îndemn, poruncă** – modul imperativ (*Știi! Mergi! Lucrează!*)

Adaugă verbul corespunzător, notând și modul specific fiecăruia:

aș lucra – condițional-optativ; ați
 voi veți
 ar aș
 să să

Verbele date mai jos sunt la persoana a II-a singular: *să știi; vei merge; mergeai; să vii; să lucrezi; ai merge; ai sosi; învață!; ascultă!; colorează!*. Trece-le la persoana a II-a plural, păstrând modul fiecăruia.

.....

Alcătuiește propoziții în care verbul *a citi*, să îndeplinească funcția sintactică de predicat, să fie la modul și timpul specificate mai jos și la persoana a II-a singular:

indicativ - prezent
 - viitor
 - trecut
 conjunctiv
 condițional-optativ
 imperativ

Pune verbele următoare la persoana, numărul și modul indicate între paranteze:

a nota (persoana a II-a, singular, conjunctiv)
 a ști (persoana a II-a, singular, indicativ)

a lucra (persoana a III-a, singular, imperativ)
 a vedea (persoana a III-a, plural, indicativ)
 a hotărî (persoana a II-a, plural, condițional-optativ)
 a începe (persoana I, singular, conjunctiv)

7 Rescrie dintre verbele date numai pe cele care au rol, în propoziție, de predicat: *desenez; colorează; vii; să știi; a aduna; ar aduna; ai merge; a-i spune; hotărînd; de povestit; a povestit; v-a adus; trece; a-l asculta.*

8 Completează în spațiul liber, cuvântul care lipsește pentru modul specificat între paranteze:
 lucra (condițional-optativ); învinge (condițional-optativ);
 știi (conjunctiv); lucra (indicativ, viitor);
 merge (indicativ, viitor); poți (conjunctiv).

9 Notează cu X caseta corespunzătoare în care verbul are funcția sintactică de predicat:

Voi înțelege. ☒
 Nu repeta! ☒
 Șoaptele auzite. ☐
 Ar învăța totul. ☒

A ști lecția. ☒
 A-ți pleca. ☒
 A regreta. ☒
 Lecția de spus. ☐

• Acțiunea verbului

- exprimă numele acțiunii – modul infinitiv (a ști);
- exprimă o acțiune terminată suferită de o ființă sau un lucru – modul participiu (știut);
- exprimă o acțiune în desfășurare – modul gerunziu (știind);
- exprimă numele, scopul sau destinația unei acțiuni – modul supin (de știut).

10 Rescrie, dintre verbele date mai jos, numai pe cele la modurile infinitiv și supin: *va lucra; a lucra; ați mers; a-l întreba; ar aduce; a aduce; de ascultat; de ascultarea; de știut; voi citi; a citi.*

modul infinitiv
 modul supin

11 Pune verbele: *a aduce; a gândi; a vedea; a calcula; a ajunge; a ști*, la modurile gerunziu și participiu:

modul gerunziu
 modul participiu

12 Rescrie, de la textul dat la exercițiul 1, verbele la modurile nepredicative-nepersonale și precizează modul fiecăruia.

13 Precizează funcția sintactică a fiecărui verb de la exercițiul 12.

.....

14 Alcătuieste câte un enunț cu fiecare din grupurile de cuvinte date:

s-o
 n-aș
 n-ați
 i-aș
 a-l
 a-ți
 a-mi

♦ Fiecare propoziție are un predicat.

La sfârșitul propoziției se pune punct, semnul întrebării sau exclamării etc.

♦ Enunțul poate fi alcătuit dintr-o propoziție sau o frază (mai multe propoziții).

♦ Verbele la modurile nepredicative-nepersonale nu pot avea în propoziție funcția de predicat.

15 Alcătuieste o compunere de maximum șase rânduri, cu titlul *În recreație*. Folosește în compunere câte două verbe din fiecare mod nepredicativ-nepersonal. La sfârșitul compunerii, subliniază verbele nepredicative-nepersonale.

■ ELABORAREA MESAJULUI SCRIS

3

♦ Planul simplu de idei este alcătuit după se s-a stabilit titlul compunerii.

♦ Poate fi redactat atât prin construcții fără predicat, cât și prin propoziții.

♦ Planul simplu de idei poate fi transformat în plan dezvoltat de idei, prin adăugarea ideilor secundare fiecărei etape importante în structura compunerii date.

Exemplu:

Titlu compunere: *În tabără*

Planul *simplu*:

- vestea plecării în tabără;
- pregătirea pentru drum;
- plecarea, noile cunoștințe, drumul;
- sosirea în tabără;
- evenimente din tabără;
- întoarcerea din tabără.

Planul *dezvoltat* de idei:

- vestea plecării în tabără:
 - întâlnirea cu doamna profesoară;
 - confirmarea plecării;
 - împărtășirea bucuriei plecării cu cei de-acasă.

b. Pregătirea pentru drum:

- pregătirea bagajelor;
- sfaturile date de părinți și de profesor;
- emoția înaintea plecării.

c. Plecarea, noile cunoștințe, drumul:

- sosirea la locul de întâlnire;
- noile cunoștințe;
- surprizele pe parcursul călătoriei.

d. Sosirea în tabără:

- prezentarea cadrului natural în care se află tabăra;
- noii prieteni din tabără.

e. Evenimente din tabără:

- stabilirea programului de tabără;
- surprizele oferite de organizatori;
- evenimente plăcute și evenimente neplăcute.

f. Întoarcerea din tabără:

- despărțirea de prietenii din tabără;
- drumul spre casă;
- reîntâlnirea cu părinții.

Notă: **a.-f.** : *idei principale*; - : *idei secundare*.

1 Întocmește planul simplu de idei, pornind de la un titlu ales de tine:

Titlul compunerii:

Planul simplu:

2 Notează ideile secundare ale primei idei principale a compunerii de la exercițiul 1.

1. Opera lirică: Pastelul, Repetiția, Comparația
2. Timpurile modului indicativ
3. Scrierea imaginativă. Povestirea

■ OPERA LIRICĂ: PASTELUL, REPETIȚIA, COMPARAȚIA

1

- 1** Citește cu atenție cele două strofe reproduse mai jos:

„Melancolia m-a prins pe stradă,
Sunt amețit
Oh, primăvara, iar a venit
Palid, și mut ...
Mii de femei au trecut;
Melancolia m-a prins pe stradă.”

(George Bacovia – *Nervi de primăvară*)

„În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată.
E cocostârcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.”

(Vasile Alecsandri – *Oaspeții primăverii*)

- a. Identifică obiectul/ tema strofelor citate.
- b. Alege, prin încercuirea răspunsului corect, modul de expunere dominant, în fiecare dintre strofe:
 - descriere de natură/ anotimp, în ambele strofe;
 - descrierea stării/ a sentimentului în prima strofă și descrierea naturii în a doua strofă;
 - descrierea stării poetului (mărturisire/ confesiune) în ambele strofe.
- c. Marchează prezența eului liric printr-un X, în dreptul textului în care acesta ți se pare a fi evident.
- d. Evidențiază figurile de stil folosite de poet în fiecare text și comentează frecvența lor, comparând fragmentele.
- e. Comentează, într-un singur enunț, impresia pe care o face repetarea/ reluarea versului: „Melancolia m-a prins pe stradă”, la începutul și la sfârșitul strofei.
- f. Stabilește, ținând cont de observațiile tale și de caracteristicile pastelului, care dintre cele două strofe aparține unei poezii din această specie.

♦ Un **pastel** este o poezie asemănătoare unei picturi (un tablou în versuri), în care domină imaginile vizuale și auditive; autorul (eul liric) rareori își face simțită prezența, în mod evident, prin exprimarea directă a sentimentelor (confesiune).

- 2** Clasifică strofele din exemplele următoare, după obiectul descrierii, în:

- a. descrieri ale anotimpurilor;
- b. descrieri ale unor fenomene din natură;
- c. descrieri ale diferitelor momente ale zilei;

d. descrieri ale unor locuri (apreciate de poet);

e. descrieri ale activităților omului în natură;

f. descrieri/ tablouri complexe (formule combinate).

* Notează, în paralel, pe caiet, figurile de stil din fiecare text, observând frecvența folosirii lor.

„Scârțâie toamna din crengi ostenite
Pe garduri bătrâne, pe streșini de lemn,
Și frunzele cad ca un sinistru semn
În liniștea grădinii adormite.”

(George Bacovia – *În grădină*)

Cerințe suplimentare:

- explică legătura dintre anotimpul descris și sentimentul de tristețe pe care îl transmit versurile;
- comentează opoziția creată de cuvintele „scârțâie” și „în liniștea”;
- exprimă-ți punctul de vedere despre felul în care este exprimată aici imaginea toamnei, asemănătoare unei ființe întristate.

„Prin codrii Bacăului
Vâjâie vântul
Se-ntunecă lumea
Un cer ca pământul –
Și codru pe codru,
Se umple de clocot,
Iar toamna în hohot
Le cântă prohodul.”

(George Bacovia – *Furtuna*)

Cerințe suplimentare:

- explică efectul sonor/ auditiv al alăturării cuvintelor „Vâjâie vântul”;
- comentează comparația „un cer ca pământul”, urmărind cei doi termeni care o formează;
- exprimă-ți părerea despre modul în care se realizează imaginea furtunii în versurile: „Și codru pe codru,/ Se umple de clocot”.

„Liniște ...
Nu se mișcă nimic,
Foi galbene, uscate,
Roșii,
Că vor pica ...
Pe după case
Stă soarele
Spre apus.
Liniște ...
Nu se mișcă nimic.”

(George Bacovia – *Seara*)

Cerințe suplimentare:

- explică efectul auditiv pe care îl realizează poetul prin folosirea versului liber;
- comentează repetiția versurilor „Liniște/ Nu se mișcă nimic”;
- exprimă-ți părerea despre efectul imaginii vizuale create cu ajutorul culorilor/ sugestiilor coloristice, în text.

„A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor
Și-a furat de prin ponoare
Puful păpădiilor.

Cu acorduri lungi de liră
I-au răspuns fânețele,
Toate florile doborâș,
Întorcându-și fețele.”

(George Topârceanu – *Rapsodii de toamnă*)

Cerințe suplimentare:

- explică impresia artistică realizată de poet, în prezentarea anotimpului, prin folosirea repetată a verbelor;
- comentează imaginile auditive din strofa a doua;
- exprimă-ți părerea despre folosirea insistentă a personificărilor, în text.

„Neguri albe, strălucite
Naște luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie.”

(Mihai Eminescu – *Crăiasa din povești*)

Cerințe suplimentare:

- explică efectul unic realizat, în text, prin imaginea vizuală a culorilor în contrast, din expresia „neguri albe” (oximoron);
- comentează modul în care se construiește imaginea nopții, în text, prin folosirea verbelor;
- identifică figura de stil din expresia poetică „luna argintie”.

„La orizont – departe – fulgere fără de glas
zvâcnesc din când în când
ca niște lungi picioare de păianjen – smulse
din trupul care le purta.”

(Lucian Blaga – *Vara*)

Cerințe suplimentare:

- explică rolul pauzelor grafice, în această strofă;
- comentează comparația din text, din perspectiva ambelor elemente componente;
- exprimă-ți punctul de vedere despre relația dintre vară și agonie (zbaterea între viață și moarte), pe care o creează aici poetul.

„Iat-o! Plină despre munte
Iese luna din brădet
și se înalță, încet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmice valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.”

(George Coșbuc – *Noapte de vară*)

Cerințe suplimentare:

- explică modul de formare și efectul comparației din text;
- comentează repetiția „încet-încet”;
- exprimă-ți părerea despre versul scurt, din finalul textului citat.

„Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păsărelele-și dreg glasul prin hugeagul de sub luncă.
În grădini, în câmpi, pe dealuri, prin poiene și prin vii
Ard movili buruienoase scofând fumuri cenușii.

Caii zburdă prin ceairuri; turma zbeară la pășune;
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n răpigiune...”

(Vasile Alecsandri – *Dimineața*)

Cerințe suplimentare:

- comentează legătura evidentă dintre modul în care sunt surprinse natura și oamenii, în text, și momentul zilei, sugerat de titlul poeziei;
- explică efectul obținut, în text, prin repetarea verbului „își dreg” („își dreg uneltele”, „își dreg glasul”);
- formulează, într-un singur cuvânt, starea de spirit/ sentimentul care se transmite prin versurile citate.

„Vântul de la miazăzi
Cu zăpadă se hrănește.
Într-o noapte și-ntr-o zi
El pe dealuri o topește
Și când suflă și când trece
Peste gheața ce se moaie,
Iarnă tristă, iarna rece
Varsă lacrimi, lungi siroaie.”

(Vasile Alecsandri – *Vântul de la miazăzi*)

Cerințe suplimentare:

- explică modul în care imaginea artistică a primelor două versuri este dezvoltată până la sfârșitul strofiei;
- comentează impresia creată prin repetarea unor cuvinte, în text.
- exprimă-ți părerea despre imaginea iernii, în această strofă.

„și frunze albe frunze negre;
Copacii albi, copacii negri;
și pene albe, pene negre,
Decor de doliu, funerar ...
în parc ninsoarea cade rar...”

(George Bacovia – *Decor*)

Cerințe suplimentare:

- comentează impresia artistică obținută prin reluarea culorilor alb și negru, în text;
- explică efectul realizat prin exprimarea eliptică (fără predicate) din primele versuri;
- exprimă-ți părerea despre legătura imaginilor din catren, cu aceea din versul izolat (monoversul final).

3 Alege o strofă/ un grup aparținând aceleiași poezii și argumentează calitatea ei de pastel.

1 Se dă textul:

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupra-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

(Mihai Eminescu – O, rămâi...)

a. Transcrie verbele care sunt la modul indicativ:

.....
.....
.....

b. Notează verbele care sunt la modurile nepredicative, nepersonale:

.....
.....
.....

- ♦ **Mod indicativ** (acțiune sigură).
- ♦ **Timperi:** prezent (lucrez), imperfect (lucram), perfect simplu (lucrai), perfect compus (am lucrat), mai mult ca perfectul (lucrasem), viitor (voi lucra), viitor anterior (voi fi lucrat), viitor popular (o să lucrez).

2 Notează, în spațiul dat, ce fel de acțiune este caracteristică timpului specificat, care aparține modului indicativ:

prezent	acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii
imperfect	
perfect simplu	
mai-mult-ca-perfect	
perfect compus	

3 Rescrie, în dreptul fiecărui verb, sufixul și desinența:

Verb	Sufix	Desinență
lucrez	e	z
creez	e	z
colindam		

Verb	Sufix	Desinență
cântam		
ascultai		
hotărâserăm		

- ♦ **Sufix** – sunetul (sau grupul de sunete) care se pune după rădăcină (radical), arătând modul și timpul verbului.
- ♦ **Desinența** – sunetul (sau grupul de sunete) așezat la sfârșitul verbului, arătând numărul și persoana acestuia.

4 Pune verbele a crea; a agreea; a lucra; a așeza; a coborî, la timpurile prezent și imperfect, persoanele a II-a și a III-a, singular și plural.

Prezent:

Verb	Persoana a II-a singular	Persoana a III-a singular	Persoana a II-a plural	Persoana a III-a plural
a crea				

a agreea				
a lucra				
a așeza				
a coborî				

Imperfect:

Verb	Persoana a II-a singular	Persoana a III-a singular	Persoana a II-a plural	Persoana a III-a plural
crea				
agreea				
lucra				
așeza				
a coborî				

5. Precizează desinențele verbelor de la exercițiul 4.

Verb	Prezent	Imperfect
a crea	;;;	;;;
a agreea	;;;	;;;
a lucra	;;;	;;;
a așeza	;;;	;;;
a coborî	;;;	;;;

6. Subliniază forma corectă, dintre următoarele perechi de verbe:

copiez – copii; crez – cred; angajază – angajează;
scriți – scrieți; țiiu – țin; viu – vin.

7. Pune la modul indicativ, timpul imperfect, verbele: a înfățișa; a înfășa; a scrie, la toate persoanele:

Persoana	A înfățișa	A înfășa	A scrie
I singular			
II singular			
III singular			
I plural			
II plural			
III plural			

8. Rescrie sufixele verbelor (numai de la persoana I singular), de la exercițiul 7.

Verb (infinitiv)	Verb (persoana I singular)	Sufix
a înfățișa		
a înfășa		
a scrie		

9. Subliniază forma corectă, a verbelor marcate/ evidențiate, din enunțurile de mai jos:

Superiorul ordonă/ ordonează activitățile necesare.
Acordez/ acord instrumentul la care voi cânta.

10 Trece verbele *a aduce* și *a citi* la modul indicativ, timpurile perfect compus și perfect simplu:

Persoana	Perfect compus		Perfect simplu	
	a aduce	a citi	a aduce	a citi
I singular				
II singular				
III singular				
I plural				
II plural				
III plural				

11 Rescrie sufixele și desinențele verbelor de la exercițiul 10, de la timpul perfectul simplu (toate persoanele).

Sufixe:

Persoana	Perfect simplu		Persoana	Perfect simplu	
	a aduce	a citi		a aduce	a citi
I singular			I plural		
II singular			II plural		
III singular			III plural		

Desinențe:

Persoana	Perfect simplu		Persoana	Perfect simplu	
	a aduce	a citi		a aduce	a citi
I singular			I plural		
II singular			II plural		
III singular			III plural		

12 Pune verbul *a coace*, la modul indicativ, timpul perfect simplu, la persoanele I singular și a III-a plural:

persoana I singular;
persoana a III-a plural

13 Construiește câte o propoziție cu fiecare dintre ortogramele date:

iau
i-au
ia
i-a
va
v-a
la
l-a
ai
a-i

14 Trecé verbele *a merge*; *a aduna*; *a ști*; *a compune*, la modul indicativ, timpul perfect compus și specifică verbul auxiliar folosit:

Verb (infinitiv)	Verb (perfect compus)						Verb auxiliar folosit
	persoana						
	I	II	III	I	II	III	
	singular			plural			
a merge							
a aduna							
a ști							
a compune							

- 15 Pune la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoanele I și a III-a singular, verbele *a socoti*; *a veni*; *a lovi*; *a întâlni*.

Verb (infinitiv)	Verb (perfect simplu)	
	persoana I singular	persoana a III-a singular
a socoti		
a veni		
a lovi		
a întâlni		

- 16 Notează cu semnul _ accentul, pentru a justifica următoarele timpuri verbale, de la persoana a III-a singular:

prezent	perfect simplu
cântă	cântă
colindă	colindă
adună	adună

- 17 Scrie la modul indicativ, timpul perfectul simplu, persoanele a III-a singular și plural verbele *a rămâne*; *a vorbi*; *a ajuta*:

a rămâne;;
a vorbi;;
a ajuta;

- 18 Scrie verbele *a voi*; *a deveni*; *a pustii* la modul indicativ, timpul viitor:

Verb (infinitiv)	Verb (viitor)					
	persoana					
	I	II	III	I	II	III
	singular			plural		
a voi						
a deveni						
a pustii						

- 19 Notează forma inversă a verbelor: *voi lucra*; *l-am văzut*; *voi voi*; *voi deveni*; *ai văzut*; *ați ascultat*; *m-ai auzit*; *ne-ați adus*; *ne va spune*:

voi lucra *lucra-voi*; l-am văzut; voi voi;
voi deveni; ai văzut; ați ascultat;
m-ai auzit; ne-ați adus; ne va spune

- 20 Completează celelalte persoane ale modului indicativ, timpul viitor popular:

Verb (viitor popular)					
persoana					
I	II	III	I	II	III
singular			plural		
o să înving					
am să înving					
oi învinge					

- 21 Transcrie numai verbele la modul indicativ, timpurile viitor și viitor popular: *ai citit; va citi; o să citești; am să lucrez; am lucrat; aș lucra; ați auzit; veți merge.*

timpul viitor

timpul viitorul popular

- 22 Scrie la modul indicativ, timpurile perfect simplu și mai mult ca perfectul, la toate persoanele, următoarele verbe: *a povesti; a face*:

Persoana	Perfect simplu		Mai-mult-ca-perfect	
	a povesti	a face	a povesti	a face
I singular				
II singular				
III singular				
I plural				
II plural				
III plural				

- 23 Scrie de la verbul *a face*, timpul mai mult ca perfect, marcând sufixele și desinențele:

Sufixe:

Persoana	A face (infinitiv)	Persoana	A face (infinitiv)
	Mai-mult-ca-perfect		Mai-mult-ca-perfect
I singular		I plural	
II singular		II plural	
III singular		III plural	

Desinențe:

Persoana	A face (infinitiv)	Persoana	A face (infinitiv)
	Mai-mult-ca-perfect		Mai-mult-ca-perfect
I singular		I plural	
II singular		II plural	
III singular		III plural	

- 24 Alcătuieste câte o propoziție în care verbul dat să fie la modul, timpul și persoana indicate între paranteze:

a scrie (indicativ, prezent, persoana a III-a singular)

a privi (indicativ, perfect simplu, persoana a III-a singular)

a ieși (indicativ, perfect simplu, persoana I singular)

a coace (indicativ, perfect simplu, persoana I plural)

- 25 Pune verbul *a privi*, la persoanele a II-a singular și plural, la modul indicativ, timpul specificat mai jos:

Timp	Persoana a II-a singular	Persoana a II-a plural
prezent		
imperfect		
perfect simplu		
perfect compus		
mai-mult-ca-perfect		
viitor		
viitor popular		

- 26 Analizează verbul din propoziția: *Maiorul și-a fumat țigarăta până la carton.*

- ♦ În analiza morfosintactică vei ține cont de următoarea ordine:
- ♦ Verb (predicativ/ nepredicativ), personal (nepersonal), mod, timp, persoană, număr, formă (afirmativă/ negativă), funcția în propoziție.

- 27 Scrie în caseta dată, *PV* – dacă predicatul este verbal sau *PN* – dacă predicatul este nominal.

Suntem aici. Bunicii au fost pe la noi.
Așa este Andrei. Acolo-i colegul meu.
Foile-s îngălbenite. Voi asculta totul.

- 28 Indică în caseta corespunzătoare, modul verbului:

am lucrat lucrează a lucra
lucrând lucraserăm aş lucra
lucrează! să lucrez voi lucra.

- 29 Alcătuieste o compunere de maximum cinci rânduri, cu titlul *Colegii mei*, în care vei folosi cât mai multe timpuri ale modului indicativ. Marchează – diferit – verbele la timpurile simple și verbele la timpurile compuse.

■ Scrierea Imaginativă. Povestirea

3

- ♦ **Povestirea presupune:**

- relatarea faptelor din prisma naratorului;
- participarea naratorului ca martor al unui eveniment prezentat;
- urmărirea cu emoție, cu interes, a momentului relatat;
- relatarea unui moment spectaculos, de către narator;
- folosirea timpului trecut sau a timpului prezent, în funcție de momentul acțiunii.

1. Basmul cult
2. Verbele auxiliare
3. Rezumatul

■ BASMUL CULT

1

Citește cu atenție toate cele patru fragmente de text, care urmează:

1. *Mai-nainte însă de a veni ceasul nașterii, copilul se puse pe un plâns de n-a putut niciun vraci să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici așa n-a fost cu puțință să-l facă să tacă.*

– *Taci, dragul tatei, zicea împăratul, că ți-oi da împărăția cutare și cutare; taci, fiule, că ți-oi da de soție pe cutare sau cutare fată de împărat, și alte multe d-alde astea; în sfârșit, dacă văzu și văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu, că ți-oi da Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.*

Atunci, copilul tăcun și se născu, iar slujitorii deteră în timpane și în surle și în toată împărăția se ținu veselie mare o săptămână întreagă

(Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte)

2. *Și atunci, odată pornesc și turturica și calul, fugind pe întrecute, când pe sus, când pe jos, după cum cerea trebuința.*

Dar turturica fiind mai ușor, ajunge mai înainte; și pândind tocmai când era soarele în cruce, de se odihneau munții numai pentru o clipită, se repede ca prin foc și ie trei simcele de măr dulce și apă vie și apă moartă, și apoi, ca fulgerul se întoarce înapoi. Și când pe la poarta munților, calul îi iese înainte, o propește în cale și o ie cu măgulele, zicându-i:

Turturică-rică, dragă păsărică, adă la mine cele trei smicele de măr dulce, apa cea vie și cea moartă și tu du-te înapoi de-ți ie altele și mi-i ajunge pe drum căci ești mai sprintenă decât mine. Hai, nu mai sta la îndoială și dă-mi-le căci atunci are să fie bine și de stăpînu-meu și de stăpână-ta, și de mine și de tine; iară de nu mi li-i da, stăpînu-meu Harap-Alb este în primejdie și de noi încă n-are să fie bine.

(Ion Creangă – Povestea lui Harap-Alb)

3. *Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile împăratului ce-l dușmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordela și cu mărgelile rupte de la gâturile fetelor de-mpărați, își puse-n brâu verde un fluier de doine și altur de hore și, când era soarele de două sulite pe cer, a plecat în lumea largă și-n toiul lui de voinic.*

(Mihai Eminescu – Făt-Frumos din lacrimă)

4. *Fără veste intrați și într-o poveste. Așa, fără vorbe multe, unul după altul, cu mine în frunte. Luați-o pe poarta asta pe care scrie*

„A fost odată ca niciodată” care ne așteaptă desferecată. I-am spus portarului că aveți treabă pe-aici, fiindcă voi sunteți cei doisprezece pitici. De fapt, sunteți paisprezece (dac-o să observe, doi dintre voi spuneți „Suntem rezerve”). Și mai spuneți

că sunteți în căutarea Zânei-Zânelor, furată de-un zmeu din greșeală, crezând că e cine știe ce procopseală.

Atenție! Aici la fiecare pas te poți întâlni cu primejdia nas în nas. Uite, parcă ne-ar fi auzit, un balaur s-a și ivit. Unul, două, trei, patru... are capete șapte. Numai ca să le numeri, pierzi o zi și-o noapte. Ca scamatorul, suflă foc pe nări.

(Marin Sorescu – Într-o poveste)

1 Numește asemănările și deosebirile dintre cele patru texte, cu ajutorul acestor îndrumări:

2 Identifică

- ideea centrală a scenei/ fragmentului;
- momentul acțiunii/ narativ;
- timpul și locul acțiunii;
- personajele care participă la acțiune;
- lumea căreia îi aparțin;
- tipul/ natura personajelor și calitățile lor;
- acțiunile personajelor;
- modul de expunere folosit;
- natura cuvintelor;
- exprimarea;
- felul/ construcția frazei;
- prezența/ postura povestitorului;
- impresia/ sentimentele pe care le transmite textul.

3 Scrie observațiile pe care le-ai făcut, împărțindu-le în două coloane (asemănări și deosebiri).

4 Analizează cu atenție rezultatul cercetării tale și transcrie în două-trei enunțuri concluziile observațiilor asupra tuturor textelor. Acestea se pot aranja într-o definiție amplă, proprie a basmului cult.

♦ Trebuie să ai în vedere felul în care se reflectă personalitatea autorului de basm, în text:

- un culegător de basme se străduiește să redea întocmai basmul auzit și îl repovestește, în scris, folosind un stil foarte apropiat de cel popular, dar cu influențe ale celui personal (așa cum procedează Petre Ispirescu)
- un scriitor care vrea să păstreze imaginea de ansamblu și scopul basmului, combină imaginația populară cu propria inventivitate, în spiritul basmului (așa cum procedează Ion Creangă)
- un scriitor cu un talent excepțional transformă basmul astfel, încât acesta să redea imaginea sa despre lume și cuvânt (așa cum procedează Mihai Eminescu).

■ VERBELE AUXILIARE

2

1 Alcătuiește propoziții în care verbele *a fi*; *a avea*; *a vrea*, să fie, pe rând, verbe predicative și verbe auxiliare:

a fi (verb predicativ)

a fi (verb auxiliar)

a avea (verb predicativ)
 a avea (verb auxiliar)
 a vrea (verb predicativ)
 a vrea (verb auxiliar)

2 Alcătuieste câte o propoziție în care verbul *a fi* să aibă, pe rând, valorile:

verb cu funcție de predicat
 verb copulativ
 verb auxiliar

3 Rescrie verbele compuse din textul dat mai jos, subliniind verbul auxiliar și specificând forma lui la modul infinitiv:

(exemplu: am lucrat.....a avea)

Colegii mei de clasă au note bune. Ei au aflat că vor merge într-o excursie. S-au gândit că au să meargă și cu alți colegi de școală. Aș fi bucuros să-i cunoaștem.

4 Precizează modul (dacă ai învățat – și timpul) următoarelor verbe:

<i>am știut</i>	modul	timpul
<i>voi afla</i>	modul	timpul
<i>are să vină</i>	modul	timpul
<i>o să vină</i>	modul	timpul
<i>voi fi aflat</i>	modul	timpul
<i>voi fi știut</i>	modul	timpul
<i>aș veni</i>	modul	timpul
<i>ați venit</i>	modul	timpul
<i>ar ști</i>	modul	timpul
<i>avem să știm</i>	modul	timpul

5 Notează cu X caseta corespunzătoare verbelor la timpurile compuse:

<i>să știi</i>	☐	<i>ați hotărât</i>	☐
<i>a pleca</i>	☐	<i>va înțelege</i>	☐
<i>voi asculta</i>	☐	<i>să aducă</i>	☐
<i>ar pleca</i>	☐	<i>am aflat</i>	☐

6 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare dintre cuvintele (grupurile de cuvinte) date:

iau
 i-au
 ați
 a-ți
 ia
 i-a
 sar
 s-ar
 la
 l-a

- 7 Notează cu X în caseta corespunzătoare pentru formele timpurilor scrise corect:
ași lucra	☐	vor aduce	☐	să fii venit	☐	m-ar aduce	☐
aș fi mers	☐	să fi	☐	v-ar vorbi	☐	v-ați odihnit	☐
ați adus	☐	nu l-aș întreba	☐	să fi venit	☐	aș lucra	☐

- 8 Pune în spațiul corespunzător verbul auxiliar potrivit:

voi mers. (perfect compus)
 noi asculta. (viitor)
 el asculta. (condițional-optativ)
 ea venit. (viitor anterior)

- 9 Scrie forma de verb predicativ sau de verb auxiliar, cerută de text:

Colegul meu (a fi) în banca a treia. El (a avea) participat la numeroase concursuri. (A fi) propus cel mai bun elev. Toți colegii noștri (a vrea) veni să-l felicite.

■ REZUMATUL

3

♦ **Rezumatul** înseamnă redarea pe scurt, scrisă sau orală, a unor opere literare, expuneri, lucrări etc.

♦ Pentru a realiza rezumatul, trebuie:

- să citești cu atenție textul ales;
- să delimitezi textul și să realizezi planul simplu al acestuia;
- să dezvolti ideile planului simplu, folosind un limbaj propriu;
- să elimini descrierile, figurile de stil;
- să respecti ordinea desfășurării evenimentelor;
- să transformi vorbirea directă în vorbire indirectă;
- să nu folosești citate din opera literară sau aprecieri critice;
- să relatezi faptele la persoana a III-a;
- să nu folosești (sau să folosești cât mai rar), în alcătuirea rezumatului, timpuri ca: prezent, perfect simplu, imperfect;
- să utilizezi în alcătuirea rezumatului, formule de legătură precum: la început, apoi, între timp, de îndată, după aceea etc;
- să păstrezi, în rezumat, informația esențială;
- să eviți repetițiile.

- 1 Realizează planul dezvoltat de idei, dintr-o povestire citită de tine, din volumul *Din lumea celor care nu cuvântă*, de Emil Gârleanu.

- 2 Rezumă, în spațiul dat, povestirea aleasă de tine, la exercițiul 1.

1. Descrierea în proză. Enumerația. Tabloul de natură în proză. Neologismele
2. Funcția sintactică a verbului. Rolul verbelor nepredicative-nepersonale
3. Modul de realizare a unei descrieri

■ DESCRIEREA ÎN PROZĂ. ENUMERAȚIA ■ TABLOUL DE NATURĂ ÎN PROZĂ. NEOLOGISMELE

1

- 1** Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate:

„Coborâra printre livezi, unde adiau miresme calde de cimbrisor și ceară. Garduri foarte înalte de nuiete, cu streășină de spini, se ridicau la dreapta și la stânga. Și sălcii bătrâne, cu forme ciudate, își mișcau domol pletele argintii. Lizuca știa că sălciile astea sunt oameni și dihanii înțeleniți din veacuri vechi de o vrajă. Le privea cu sfială și le asculta cum oftează și cum șoptesc.”

(Mihail Sadoveanu – *Dumbrava minunată*)

- a. Numește modul de expunere dominant, care susține narațiunea în fragment.
- b. Identifică locul în care se petrece acțiunea.
- c. Numește elementele care alcătuiesc cadrul natural pe care îl descoperă Lizuca.
- d. Enumeră trei feluri diferite de imagini artistice, din text (vizuale, auditive, olfactive/ de miros, tactile/ de pipăit, dinamice/ de mișcare etc.).
- e. Comentează sensul propoziției „adiau miresme calde”.
- f. Exprimă-ți părerea despre modul în care autorul reușește să imprime viață peisajului.
- g. Scrie o scurtă compunere despre felul în care natura comunică adeseori cu Lizuca, în fragmentul citat.

- 2** Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate:

Și ce frumos făcuse el în lună! Înzestrat cu o închipuire urieșească el a pus doi sori și trei luni în albastra adâncime a cerului și dintr-un șir de munți au zidit duminicul său palat. Colonade – stânci sure, streșine – un codru antic ce vine în nouri. Scări înalte coborau printre coaste prăbușite, printre bucăți de pădure ponorâte în fundul râpelor până într-o vale întinsă tăiată de un fluviu mareș, care părea a-și purta insulele sale ca pe niște corăbii acoperite de dumbrave. Oglinzile lucii a valurilor lui răsfrâng în adânc icoanele stelelor, încât, uitându-te în el, pari a te uita în cer.

(Mihai Eminescu – *Sărmanul Dionis*)

- a. Fixează, într-un enunț, felul peisajului descris în acest fragment; clasifică-l după caracteristicile cunoscute, din celelalte texte în:
 - I. peisaj asemănător realității
 - II. peisaj fantastic (de basm)
 - III. peisaj fabulos (cu dimensiuni exagerate).
- b. Transcrie propoziția care arată că peisajul este rodul imaginației naratorului.
- c. Rescrie patru elemente care dau unicitate peisajului.
- d. Identifică, într-un enunț, sentimentul pe care îl mărturisește naratorul în legătură cu imaginea creată.

- e. Realizează o comparație cu un alt cadru natural, cu care se aseamănă acest tablou.
- f. Comentează următoarele imagini: „stânci sure”, „coate prăbușite”, „fluviu măreț”, menționând diferența dintre adjectiv și epitet.
- g. Exprimă-ți părerea despre bogăția figurilor de stil, folosite mai ales în a doua parte a textului.
- h. Găsește, cu ajutorul dicționarului, sensul corect pentru următoarele cuvinte: „colonade”, „antic”, „streșine”.
- i. Identifică persoana care este numită în forma ultimelor trei verbe: „uitându-te”, „pari”, „a te uita”.
- j. Scrie o compunere în care să folosești expresii asemănătoare cu cele folosite de autorul textului citat (exemplu: „albastra adâncime a cerului”, „oglinzile lucii ale valurilor”, „icoanele stelelor” etc.)

3 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate:

Soarele scăpăta spre asfințit, departe, peste trestii. Înainte de fiorul amurgului, balta tăcea, solemnă, oglindind în lipezimile ei un cer înalt, fără pată. Căldura scăzuse. Ne alăturasem cu barca de un țărm umbrit de sălcii bătrâne, pletoase, în singurătățile unui braț vechi al Dunării.

Tăceam și eu și tovarășul meu; ascultam o înfiorare abia simțită în frunzișul cenușiu de deasupra noastră. Pe luciul apei, pe care pluteau gâze felurite, săgetau din când în când rândunele, brazdând un val fin, abia o părere. Cei doi pescari care ne aduseseră acolo cu luntrea încremeniseră la locurile lor, cu fața spre noi, ca niște stane. Lăsaseră lopețile din mână, și brațele lor vâjnoase se odihneau; obrazurile, cucerite cu totul de bărbi salbatice, erau arse de soare și de vânturi, și ochii luceau albaștri, micșorați, ca în apropierea somului.

O zbatere din aripi, un țipăt ascuțit, mirat parcă – țipătul lișiței – ne facură să răsărim din lenea care ne amortise.

(Mihail Sadoveanu – *Taine*)

- a. Identifică felul fragmentului prin intermediul modului de expunere dominant.
- b. Argumentează apartenența textului la descriere, prin cel puțin două elemente din text.

♦ Ține seama că descrierea este realizată prin:

- a. asocierea mai multor imagini (vizuale, auditive etc.)
- b. înșiruirea/ enumerarea mai multor calități/ detalii ale peisajului/ colțului din natură
- c. reducerea numărului de verbe
- d. sporirea numărului de adjective
- e. folosirea cu precădere a figurilor de stil.

- c. Motivează sentimentul de liniște, care se transmite cititorului, din acest text.
- d. Explică, într-o scurtă compunere, în ce constă frumusețea peisajului descris.
- e. Numește prilejul care îl determină pe narator să realizeze această descriere.
- f. Comentează imaginea în care luciul apei vibrează de zborul rândunelor.
- g. Exprimă-ți părerea despre comuniunea omului cu natura, evidențiată în acest fragment.

♦ Ține seama de faptul că această comuniune poate fi înregistrată din:

- a. sentimentul autorului, declarat, față de natură
- b. descrierea unor personaje/ portrete, care se încadrează în peisaj
- c. atmosfera generală, care unește mișcarea naturii (umanizată) cu mișcarea oamenilor descriși.

- h. Stabilește o listă de asemănări și deosebiri între cele trei tablouri/ descrieri citate în fragmentele de mai sus, ținând cont de:
- diferența real – ireal;
 - obiectul descrierii;
 - poziția naratorului;
 - frecvența figurilor de stil.

■ FUNCȚIA SINTACTICĂ A VERBULUI

■ ROLUL VERBELOR NEPREDICATIVE-NEPERSONALE

2

- 1 Subliniază verbul (verbele) din enunțurile de mai jos și precizează, în caseta corespunzătoare, funcția sintactică/ funcțiile sintactice.

Am fost la munte.

Este un elev.

Toți sunt bucuroși.

Am lucrat bine.

A lucra este o bucurie.

Foaia de scris este albă.

Voi merge la bunici.

Suntem acasă.

Acolo-s colegii mei.

Aș merge cu voi.

- 2 Alcătuieste două propoziții în care *a avea* să fie, pe rând, verb predicativ și verb auxiliar.

.....

.....

- 3 Se dă textul:

Și după ce facem noi trebușoara asta, mătușa, nu știu cum, se încâlcește prin câneapă, ori se împedecă de ceva, și cade jos. Eu, atunci, iute mă răsucesc într-un picior, fac vro două sărituri mai potrivite, mă azvârl peste gard, de parcă nici nu l-am atins, și-mi pierd urma, ducându-mă acasă și fiind foarte cuminte în ziua aceea...

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Transcrie toate verbele, din text, care au funcție sintactică de predicat, precizând modul

predicat

mod

4 Refă încrucișarea careului alăturat, cu ajutorul verbelor date:

1	2	3	G	4	5	N	6	7	8
2			I		I				
3			R			E	T	C	
4	U	B							
5			Z						
6	E	R	E		M				
7			C	N	I		O	N	
8			I	N	I				

ROI.
CĂRA, CINA, MĂRI,
NARA, POZA, RATA.
EMANA, RĂCNI.
ENERVA, INIȚIA.
ELABORA, ELIMINA.
RECOPERA,
REGENERA.

Rebus realizat de Mihai Zgubea.

MODUL DE REALIZARE A UNEI DESCRIERI

3

- ◆ Descrierea este un mod de expunere și se poate realiza atât în versuri, cât și în proză.
- ◆ Prin descriere se conturează trăsăturile caracteristice ale obiectelor, fenomenelor, stărilor, acțiunilor etc.
- ◆ Descrierea se realizează prin:
 - prezentarea în detaliu a lucrurilor, a fenomenelor, a obiectelor;
 - sesizarea planului apropiat și a planului îndepărtat, a dimensiunii lucrurilor și a culorilor specifice;
 - nuanțarea aspectelor exterioare (cadru natural, nuanțe care ilustrează aspecte neobișnuite, latură vestimentară etc.);
- ◆ Descrierea se structurează respectând cele trei părți ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul și încheierea). În cadrul descrierii sunt folosite numeroase imagini artistice, procedee stilistice (comparații, enumerații etc.), figuri de stil (epitete, metafore etc.).

1 Privește atent cele două imagini prezentate mai jos și notează în cele două casete date, elementele componente ale planului apropiat și elementele componente ale planului îndepărtat:

Foto 1. Casa memorială Tudor Arghezi

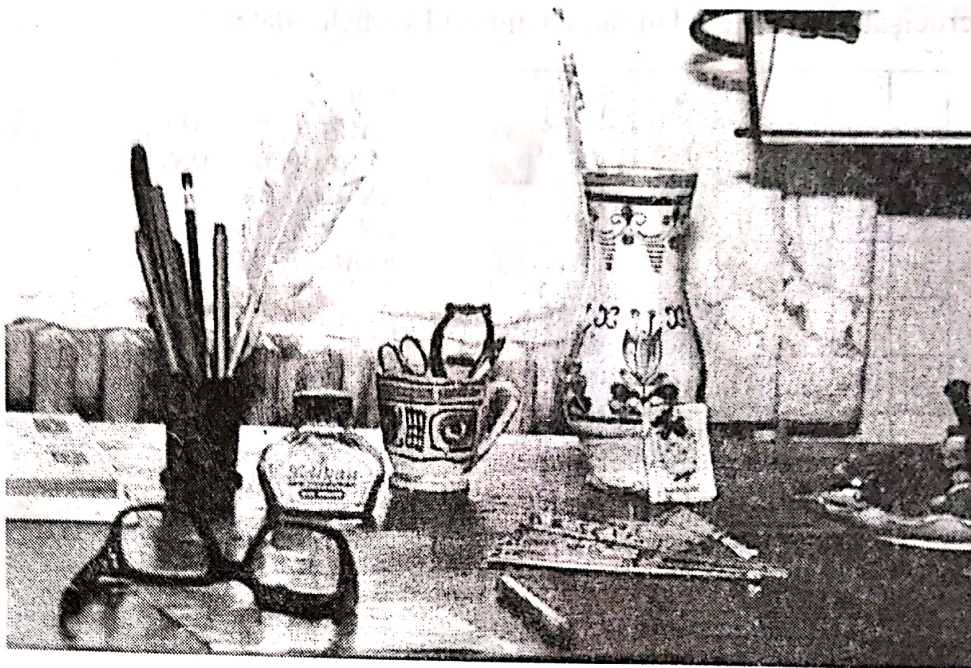

Foto 2. Masa de lucru a lui Tudor Arghezi

Elementele componente ale planului apropiat

Foto1 cazarea

în casa

memorială

de la

Foto2 într-o cameră

cu un instrument

de scris

pe o masă

de lucru

Elementele componente ale planului îndepărtat

Foto1 într-o cameră

de la

memorială

de la

Foto2 într-o cameră

cu un instrument

de scris

pe o masă

de lucru

- 2 Prezintă, în trei rânduri, impresia ta privind aspectul exterior al casei memoriale ilustrate.
- 3 Descrie, în maximum opt rânduri, masa de lucru a scriitorului Tudor Arghezi, având ca punct de plecare fotografia dată.
- 4 Descrie, în maximum cinci rânduri, camera ta de lucru:

.....

.....

.....

.....

.....

1. Personajul literar. Caracterizarea personajului
2. Substantivul. Reactualizarea cunoștințelor din clasele I-IV. Genul substantivelor. Numărul substantivelor
3. Organizarea textului scris. Notițele. Temele. Extemporalele. Tezele

■ PERSONAJUL LITERAR. CARACTERIZAREA PERSONAJULUI

1

1 Citește cu atenție textul următor:

Ne ducem la umbra dudului din fundul grădinii. Ea își înfigea furca cu caierul de in în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei. Fusul îi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

– Ei, ce mai vrei? Îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gâdila în creștetul capului.

– Să spui ...

Și niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genele mi se prindeau și adormeam; uneori, tresăream și-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie, și eu visam înainte.

„– A fost odată un împărat mare, mare...”

– Cât de mare?

– Mare de tot. Și-și iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copii nu avea. Și îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii... Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

– Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi desfăcea părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului. Câte-o frunză se desprindea din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii dupe ea și ziceam:

– Și spune, bunico, spune.

– Și așa, îi părea grozav de rău că nu avea copii. Și... nu mai putea de părere de rău că nu are copii...”

(Barbu Șt. Delavrancea – Bunica)

Răspunde următoarelor cerințe:

- a. Numește persoanele imaginate de narator drept participante la acțiunea/ scena din text.
- b. Identifică postura naratorului, în raport cu personajele cărora le dă viață, în text.
- c. Menționează mijloacele artistice, pe care le folosește naratorul în evocarea/ aducerea din memorie a unor întâmplări, reale sau imaginare, din copilărie.
- d. Formulează, într-un enunț, scopul pe care consideri că îl urmărește autorul în descrierea pe care o face personajului „bunica”.
- e. Realizează, după o atentă recitare a textului, o împărțire a însușirilor/ trăsăturilor bunicii, în calități fizice și calități sufletești/ morale.

- f. Numește termenul potrivit pentru a reda atmosfera care înconjoară imaginea bunicii, evocată în text. Compară apoi această atmosferă cu aceea din momentele în care îți întâlnești propria bunică. Există asemănări?
- g. Comentează afirmațiile de mai jos, într-o compunere de maximum zece rânduri, despre personajul „bunica”, din textul citat.
 - naratorul se confundă cu un personaj;
 - personajul întruchipat de narator este un copil/ el însuși la vârsta copilăriei;
 - amintirile din copilărie sunt legate de imaginea bunicii;
 - portretul bunicii se asociază cu: lumina cerului senin, cu sunetul cald al glasului care povestește basme și cu fericirea somnului liniștit;
 - fragmentul citat face parte dintr-o compoziție descriptivă, pentru că surprinde (parțial) trăsături fizice și sufletești ale unui personaj;
 - autorul folosește caracterizarea indirectă (desprinsă din faptele, cuvintele, aspectul personajului);
 - autorul îmbină narațiunea cu dialogul (folosit ca mijloc de caracterizare) pentru a face portretul mai viu, mai real/ autentic.
- h. Exprimă-ți părerea despre caracterul general al portretului bunicii, prezetat în fragmentul de mai sus.

2 Citește cu atenție textul următor:

Într-una din zilele vacanței de primăvară vizitasem Muzeul de Istorie. La ieșire, pregătindu-mă să-mi notez impresiile, răsfoiam fără grabă cartea înnegrită cu mii de semnături, când, deodată, privirea îmi fu atrasă de una din file. Era o filă obișnuită, cu câteva rânduri scrise sus, urmate apoi pe două șiruri de niște semnături. O filă ca toate celelalte. Și cu toate acestea, repet, nu-mi puteam lua ochii de la scrisul acela prelung, cu linii apăsate, puțin înclinat, ca și cum omul ar fi scris nu pe masă, ci pe o spinare încovoiată sau de la distanță, îmbulzit... Și scrisul acela îmi era cunoscut ca propriu meu scris. Întâlnirea neașteptată cu el îmi dădea sentimentul că pe aproape, prin preajmă, așteptând să-l recunosc, cineva familiar și drag mă privește din spate. M-am întors. Nu era nimeni... Doar prin săli, pășind sfios, aproape pe vârfuri, zeci de copii în grupuri, și printre însoțitorii, unii vârstnici, cu părul nins – învățătorii. Atunci, deodată, fulgerător, cu o bucurie de nestăpânit, mi-am amintit... El era! Era scrisul lui! Și la sfârșitul șirului de nume zării iscălitura cu aceleași litere prelungi și apăsate: „Învățătorul Dumitru Mironescu” Fostul meu învățător!

(Mircea Sântimbreanu – Elev)

Răspunde următoarelor cerințe:

- a. Identifică relația care stă la baza portretului realizat în acest fragment.
- b. Numește sentimentul care stă la baza evocării învățătorului Dumitru Mironescu.
- c. Transcrie două secvențe de text, prin intermediul cărora autorul își caracterizează personajul.
- d. Exprimă-ți părerea despre modul original de a caracteriza un personaj, prin detalii despre scrisul acestuia.
- e. Comentează legătura puternică dintre elev și învățător, stabilită prin intermediul scrisului.
- f. Numește elementele din text, care aparțin caracterizării directe și pe cele care aparțin caracterizării indirecte.
- g. Scrie o compunere de maximum zece rânduri, în care să realizezi portretul învățătorului Dumitru Mironescu, așa cum reiese acesta din descrierea de mai sus.

■ SUBSTANTIVUL

■ REACTUALIZAREA CUNOȘTIINȚELOR DIN CLASELE I-IV

2

■ GENUL SUBSTANTIVELOR. NUMĂRUL SUBSTANTIVELOR

1 Se dă textul:

A fost odată ca niciodată, de când făcea plopul pere și răchita micșunele, de când se băteau urșii în cozi, de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se...

(*** – Prâslea cel Voinic și merele de aur)

Notează substantivele comune din textul de mai sus.

2 Trece substantivele comune de la exercițiul 1, la plural (cele care, în text, sunt la singular) și la singular (cele care, în text, sunt la plural):

.....

3 Dă câte trei exemple de substantive comune pentru fiecare din cele care denumesc:

ființe;
 lucruri;
 fenomene ale naturii;
 însușiri;
 acțiuni;
 stări

4 Precizează, în dreptul fiecărui substantiv, genul său:

plug;
 pom;
 cocoș;
 mamă;
 caiet;
 fiu

5 Marchează cu X caseta corespunzătoare substantivele care au aceeași formă la singular și la plural:

munte	☐	unchi	☐
fabrică	☐	arbore	☐
casă	☐	pai	☐
tei	☐	pui	☐

6 Alege, prin subliniere, forma/ formele corectă/ corecte din fiecare pereche de substantive de mai jos:

înghețate – înghețări;
 foarfece – foarfeci;
 refrene – refrenuri;
 cireșe – cireși (fruct).
 ghișee – ghișeuri;
 reguli – reguli;

roate – roți;
 școale – școli;
 remorce – remorci;
 chibrite – chibrituri;
 călimare – călimări;
 căpșuni – căpșune (fruct).

- 7** Rescrie, dintre substantivele date mai jos, numai pe cele care au fie numai formă de singular, fie numai formă de plural: *ochelari; fotbal; icre; unchi; pui; jale; aur; Iași; Carpați; crochet (joc); grâu (cereală); grâne (cereale)*.

Substantive care au numai formă de singular

*Substantive care au numai
formă de plural*

[illegible]

- ♦ Substantivele care au o singură formă, fie pentru singular, fie pentru plural se numesc substantive defective de număr.

- 8** Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare dintre substantivele date:

gheme
ghemuri
cămine
căminuri
bande
benzi
termeni
termene

- 9** Subliniază varianta corectă, din exemplele de mai jos:

seringă – siringă;

diminică – duminică;

binoclu – benoclu;

alee – aleie.

- 10** Subliniază cuvântul corect accentuat, din fiecare pereche de cuvinte:

prevedere/ prevedere;

butelie/ butelie;

fenomen/ fenomen;

regizor/ regizor;

reporter/ reporter;

unic/ unic.

- 11** Alcătuieste o compunere, de maximum opt rânduri, în care să folosești substantive comune. Dă compunerii tale un titlu și subliniază substantivele comune, alese de tine.

■ ORGANIZAREA TEXTULUI SCRIS

■ NOTIȚELE, TEMELE, EXTEMPORALELE, TEZELE

3

- ◆ **Notițele trebuie:**

- să fie scrise clar; - să poată cuprinde faptele importante dintr-o lecție; - să fie riguros ordonate în spațiul adecvat; - să sistematizeze mesajul, subliniind ideile importante; - să delimiteze ideile prin intermediul liniurilor.

- ♦ **Atentie:**

- temele de efectuat în clasă trebuie diferențiate față de temele de efectuat pentru acasă; - să se menționeze în caietul de clasă temele de

efectuat pentru acasă: - să nu se însemneze pe manual, temele date pentru acasă; - să se delimiteze punctele și subpunctele fiecărui exercițiu.
♦ **Atenție!** În cadrul extemporalilor și tezelor, trebuie: - să scrii clar numele și prenumele tău, sus, în stânga paginii; - să pui în dreapta, sus, data când susții această probă; - să copiezi atent subiectul propus pentru dezbateri; - să citești cu atenție, cerințele formulate; - să scrii îngrijit, fără ștersături; - să delimitezi printr-un spațiu liber, eventualele puncte sau subpuncte dezbătute de tine.

1 Completează, în spațiul dat, partea de sus a unei viitoare lucrări de control:

Nume și prenume: Ziua, luna, anul:

Lucrare de control la

Subiecte:

.....
.....
.....

Rezolvare:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Opera epică: Schița. Caracteristici ale schiței. Dialogul (I)
2. Substantive comune. Substantive proprii. Ortografia substantivelor proprii. Substantive epicene. Desinența
3. Transformarea textului dialogat în text narativ

■ OPERA EPICĂ: SCHIȚA. CARACTERISTICI ALE SCHIȚEI

■ DIALOGUL (I)

1

1 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate.

- *Vezi ce bine-i șade lui – zice mam' mare – cu costumul de marinel?*
- *Mamișo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?*
- *Da cum?*
- *Marinal...*
- *Ei! Ziceți voi cum știți: eu zic cum apucat. Așa se zicea pe vremea mea, când a ieșit întâi moda asta la copii – marinel.*
- *Vezi, că sunteți proaste amândouă? Întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel...*
- *Da cum, procopsitul? Întrebă tanti Mișă cu un zâmbet simpatic.*
- *Mariner...*
- *Apoi, de! N-a învățat toată lumea carte ca d-ta! Zice mam' mare, și iar sărută pe nepoțel și iar îi potrivește pălăria de mariner.*

(I. L. Caragiale – *D-l Goe...*)

- a. Identifică momentul acțiunii, în care se petrece scena citată în fragment.
- b. Povestește pe scurt subiectul schiței până la evenimentele din fragmentul de mai sus.
- c. Enumeră în scris personajele care iau parte la acest schimb de replici.
- d. Numește modul de expunere dominant în fragment și efectul pe care acesta îl are asupra narațiunii.
- Ține seama de posibilitatea pe care o are cititorul de a fi spectator direct/ participant la schimbul de cuvinte dintre personaje fără intervenția/ amestecul autorului.*
- e. Transcrie două secvențe de text, reprezentând intervenția naratorului.
- f. Explică rolul pe care îl au comentariile naratorului.

- ♦ Ține seama de faptul că aceste comentarii pot fi:
 - simple precizări în legătură cu personajul care vorbește (se folosesc verbe de zicere);
 - aprecieri în legătură cu gesturile sau mimica/ expresia feței personajului (ce se vede);
 - indicații despre sentimentele/ stările interioare (ce nu se vede);
 - observații privitoare la reacțiile celorlalte personaje, la replici;
 - mărturisiri ale atitudinii autorului față de personajul care vorbește;
 - simple indicații despre mișcarea personajelor, în timp ce vorbesc (asemănătoare indicațiilor din piesele de teatru).

g. Exprimă într-un enunț, subiectul discuției personajelor.

h. Scoate în evidență scopul/ intenția acestui dialogul, în intenția autorului. Formulează două enunțuri, unul pentru explicarea comportamentului celor trei femei și unul, asemănător, pentru Goe.

i. Precizează atitudinea/ postura naratorului în acest text.

♦ Fraza trebuie să facă referiri atât la prezența naratorului în text, cât și la punctul de vedere exprimat sub masca dialogului redat întocmai.

j. Argumentează, într-o compunere de maximum zece rânduri, apartenența textului la schiță.

2 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate.

– *Vezi? Vezi, dacă faci nebunii? Era să-mi scoți ochiul... Ți-ar fi plăcut să mă omori? Sărută-mă, să-mi treacă și să te iert!*

Maiorul sare de gâtul mamei și o sărută. Mamei îi trece, iar eu, după ce am luat dulceața, mă pregătesc să sorb din cafea...

– *Nu vă supără fumul de tutun? Întreb eu pe madam Popescu,*

– *Vai de mine! La noi se fumează... Bărbatu-meu fumează... și... dumnealui... mi se pare că-i cam place.*

Și zicând „dumnealui”, mama mi-arată râzând pe domnul maior.

– *A! zic eu, și dumnealui?*

– *Da, da, dumnealui! Să-l vezi ce caraghios e cu țigara-n gură, să te prăpădești de râs... ca un om mare...*

– *A! asta nu e bine, domnule maior – zic eu –; tutunul este o otravă...*

– *Dar tu de ce tragi? mă-ntrepe maiorul lucrând cu lingura în cheseaua de dulceață...*

– *Ajunge, Ionel! Destulă dulceață, mamă! Iar te-apucă stomacul...*

Maiorul ascultă, după ce mai ia încă vreo trei-patru lingurițe; apoi iese cu cheseaua în vestibul.

– *Unde te duci? Întreabă mama.*

– *Viu acu! răspunde Ionel.*

(I. L. Caragiale – *Vizită...*)

a. Precizează personajele care participă la acest dialog.

b. Povestește pe scurt subiectul schiței „*Vizită...*”, integrând episodul din fragmentul citat.

c. Explică, într-un enunț, poziția autorului în text.

♦ Ține seama de faptul că naratorul poate să-și asume rolul unuia dintre personajele sale și să participe la acțiune/ dialog, pentru a crea impresia cititorului de maximă autenticitate (adevăr al faptelor relatate)

d. Identifică trăsătura principală a personajului Ionel, așa cum reiese aceasta din textul citat.

e. Comentează, în două-trei enunțuri, modalitățile artistice prin care se caracterizează personajul principal (Ionel), în schiță/ în fragmentul propus.

♦ Ține seama de următoarele caracteristici ale schiței: - personajul este construit schematic, cu o trăsătură centrală (tip uman);

- episodul ales pentru schiță scoate în evidență această trăsătură;

- dialogul poate deveni mijloc de caracterizare (personajul se caracterizează vorbind sau este caracterizat de către celelalte personaje, în schimb de replici);

- mersul/ derularea evenimentelor este foarte rapid(ă), accentuând comportamentul personajului;
- limbajul personajelor poate fi mijloc de caracterizare.

- f. Descrie, într-un enunț, relația pe care o are Ionel cu mama lui și cu musafirul, așa cum este pusă în evidență de text.
- g. Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu obiectul criticii autorului, în acest text.

3 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate.

Când ies de dimineață din casă, o trăsură în trap mare intră pe strada mea; în trăsură, madam Caliopi Georgescu, o bună prietenă. O salut respectuos. Cum mă vede, oprește trăsura, înfigând cu putere vârful umbreluței în spinarea birjarului.

- Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiindu-mă.
- La dumneata veneam! Răspunde cucoana emoționată.
- La mine?
- Da... Te rog să nu mă lași!
- ?!
- Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amicitia; să vedem cât ești de prieten!
- Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

(I. L. Caragiale – Bacalaureat)

- a. Identifică modurile de expunere folosite în text.
- b. Explică rolul enunțurilor din primul paragraf al textului.

♦ Ține seama de faptul că:

- narațiunea prezintă evenimente (sau)
- narațiunea prezintă mișcările, gesturile, reacțiile personajului (autorul este ca un regizor care își conduce personajele pe scenă).

- c. Observă efectul poziției duble a autorului în acest text (nărilor și personaj).
- d. Expune-ți părerea despre folosirea liniei de dialog fără cuvinte (– ?!)
- e. Realizează o scurtă compunere în care să caracterizezi personajul „madam Caliopi Georgescu”, așa cum apare el în textul citat.
- *Insistă pe mijloacele de caracterizare folosite în text (mai ales dialogul).
- f. Argumentează, ținând seama de definiția speciei literare, că textul aparține unei schițe.

- SUBSTANTIVE COMUNE. SUBSTANTIVE PROPRII
- ORTOGRAFIA SUBSTANTIVELOR PROPRII
- SUBSTANTIVE EPICENE. DESINENȚA

2

- ♦ Substantivele **epicene** au o singură formă pentru a denumi ambele sexe. Exemple: focă, râmă, elefant etc.
- ♦ **Desinența** cuprinde sunetele (sau grupurile de sunete) de la sfârșitul substantivelor, pentru a arăta numărul și genul acestora. Exempu: casă (desinența ă); case (desinența e); pom (desinența zero); pomi (desinența i).

- 1** Transcrie, dintre substantivele date mai jos, numai pe cele epicene: lebadă; găscă; pupăză; lup; berbec; cocoș; linx; elefant; cămilă; cuc.

.....lebadă, pupăză, berbec, A, linx,.....

2 Notează, în caseta corespunzătoare, desinența de singular sau de plural a fiecărui substantiv dat:

bucurie	☒	vizitiu	☐	pom	☐	cocoș	☐	fiu	☐
bucurii	☒	vizitii	☐	pomi	☐	cocoși	☐	fii	☐
blană	☒	copil	☐	pârâu	☐	ministru	☐	butelie	☐
blănuri	☒	copii	☐	pâraie	☐	miniștri	☐	butelii	☐

3 Subliniază forma corectă, din fiecare pereche de cuvinte (grupuri de cuvinte) date:

Domnia Sa/ Domnia sa; Anul nou/ Anul Nou;
 1 decembrie/ 1 Decembrie; Primul Război Mondial/ primul război mondial;
 Evul Mediu/ evul mediu; Institutul de lingvistică/ Institutul de Lingvistică.

4 Notează cu X caseta corespunzătoare formei corecte a substantivelor date:

Valea cu Brazi	☒	Poiana Lacului	☒
Valea-cu-Brazi	☐	Poiana-Lacului	☐
Brătescu-Voinești	☒	Trei Brazi	☒
Brătescu Voinești	☐	Trei-Brazi	☐
Muzeul Literaturii Române	☒		
Muzeul literaturii române	☐		

5 Precizează, prin încercuirea literei corespunzătoare răsunului corect, dacă substantivele proprii *Deva*; *Carpați*; *Vâlcele*; *Brașov* sunt sau nu defective de număr.

- a. da;
b. nu.

6 Alcătuieste o compunere de maximum opt rânduri, în care să folosești: trei nume de personaje; trei denumiri ale evenimentelor; trei titluri de opere literare; trei nume geografice. Nu uita să-i dai compunerii tale un titlu!

7 Completează spațiile, de mai jos, cu câte trei substantive proprii, care să denumească:

nume geografice *Himolaya, Anzi, Antarctica*;
 nume de instituții sau întreprinderi
 titluri de opere literare *Băneasa, Prinsul Buiuc*;
 denumiri ale sărbătorilor calendaristice

8 Notează în spațiul dat, forma corectă a substantivului scris greșit, în fiecare din propozițiile date:

Am văzut-o pe Mama la televizor.

Caietul este pe masă.

Am pus Caietul pe bancă.

Cumpărăm mure, Pere și struguri.

Învățătura este Comoara noastră.

Știm că Părinții ne ajută.

Vom merge de anul nou la Bunici.

De Crăciun vom pleca la munte.

Vom învăța la istorie mai multe despre ziua de 1 decembrie.

Observație: La exercițiul 8, nu se va ține cont de regula: Orice cuvânt din cuprinsul unei propoziții poate fi scris cu inițială majusculă pentru a-l scoate în evidență, pentru a sugera anumite sentimente, atitudini (mai ales reverența) etc. (cf. DOOM).

..... *mama*;
 caietul;
 perle;
 comoara;
 părinți;

9

Refă încrucișarea careului alăturat, cu ajutorul următoarelor substantive:

1	M	2	A	3	R	4	I	5	N	6	A	7	R	8	I
2	I	J	A	R		R								M	
3	L	O	C	A	T	A	R	I							
4	I	C		N	E	P	O	T							
5	T	A	P		I			L	A						
6	A	T	O	M		S	V	T							
7	R		M	I	N	E	R	I							
8		R	I	T	A	T	I								

Rebus realizat de Mihai Zgubea

- IC, LA.
- MIT, RAC, SET, ȘUT, TEI, ȚAP.
- ARAP, ATOM, IRAN, IVĂR, POMI.
- NEPOT.
- AVOCAT, MINERI, ROLURI.
- IMITAȚII, IRITAȚII, LOCATARI, MARINARI, MILITARI.

■ TRANSFORMAREA TEXTULUI DIALOGAT ÎN TEXT NARATIV

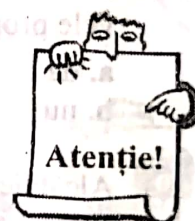
3

♦ **Vorbirea directă** reproduce întocmai cuvintele unui personaj sau cuvintele atribuite unei persoane.

♦ **Vorbirea indirectă** relatează spusele unui personaj sau spusele unei persoane.

♦ Transformarea textului dialogat în text narativ, se realizează prin: - eliminarea liniei de dialog;

- transformarea persoanelor I și a II-a. în persoana a III-a;
- utilizarea verbelor de declarație precum: a spune, a zice, a declara, a mărturisi, a preciza etc;
- folosirea după verbele de declarație a unor cuvinte ca: dacă, să, ca să, unde, când, care etc.;
- reproducerea cât mai exactă a cuvintelor vorbitorului;
- transformarea verbelor de la modul imperativ la modul conjunctiv;
- transformarea cazului vocativ în cazul acuzativ sau dativ;
- eliminarea semnelor de exclamație și de interogație.

1

Transformă textul dialogat, de mai jos, în text narativ, ținând cont de indicațiile date mai sus:

- *Ce este aceasta? strigă Sobieski, repezindu-se călare înaintea lor. Ce sunteți voi?*
- *Străjerii din cetate, răspunse bătrânul rănit, din spatele fiului său.*
- *Cum! atâția sunteți?*
- *Zece din noi au pierit din mila Măriei tale.*
- *Voi ați cutezat a vă împotrivi mie și a-mi omorî atâția viteji? zise regele.*

(Costache Negruzzi – Sobieski și românii)

1. Opera epică: Snoava. Caracteristici ale snoavei
2. Variante lexicale. Sinonime. Antonime. Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât
3. Scrisoarea. Scrisoarea familială

■ OPERA EPICĂ: SNOAVA. CARACTERISTICI ALE SNOAVEI

1

1 Citește cu atenție textul snoavei „Păcală și Tândală”.

A fost odată doi oameni bătrâni tare amândoi. Amândoi s-o dus la hotar. Unul o fost Păcală și el o cules mușchi. Unu o fo' Tândală și el s-o apucat de cules scoarțe de nucă. Și sigur că oamini s-o gândit că și-or vinde și marfa. Și cum mereu și tăt mereu numa că s-o-ntâlnit oamini laolaltă. Și cum să-ntâlnesc nici nu-și dau ziua bună numa că să întreabă:

– Ce ai tu, acolo?

– Io am nuci, zise celălalt.

– Și eu am lână, i-o tăie scurt celălalt.

– Da nu vrei să schimbăm?

– Da cum nu. Și nu una, nu două s-o pus și-o-nschimbă. Păcală nu mai pute de bucurie și-o zis:

– Tili, tilili, cum l-am mai tândălit, că l-am tândălit. N-o fo-n samă ce-o avut, hî, hî, hî.
(*** – Păcală și Tândală)

Răspunde cerințelor următoare:

- a. Rezumă în două-trei enunțuri, textul snoavei.
- b. Identifică particularități ale creației populare, în textul citat.
- c. Găsește, în text, un sinonim pentru cuvântul „păcălit”; adaugă încă unul, cu sensul din text, prezent în vocabularul limbii literare contemporane (din ziua de azi).
- d. Explică, în două-trei enunțuri, caracterizarea „oameni bătrâni tare”, care este făcută celor două personaje.
- e. Comentează numele celor două personaje și realizează legătura dintre nume și ceea ce culeg ei din pădure.
- f. Formulează într-o scurtă compunere, obiectul criticii/ tema acestei snoave.
- g. Descrie relația în care se află cele două personaje.
- h. Explică titlul snoavei.
- i. Expune-ți punctul de vedere față de reacția povestitorului din finalul snoavei, marcată prin interjecții („hî, hî, hî”) și prin-tr-un comentariu.
- j. Demonstrează, în două-trei enunțuri, că acest text este o snoavă (este o povestire scurtă, hazlie, care ironizează defectele oamenilor, cu intenția de a le corecta etc.).

1 Notează în caseta corespunzătoare, desinențele substantivelor date (dacă substantivul nu are la singular desinență, folosește semnul Ø):

arbitru	☒	codru	☒	poem	☒	vecin	☒	fiu	☒
arbitri	☒	codri	☒	poeme	☒	vecini	☒	fii	☒
vizitiu	☒	stradă	☒	copil	☒	casă	☒	cal	☒
vizitii	☒	străzi	☒	copii	☒	case	☒	cai	☒

2 Atașează articol hotărât, substantivelor de la exercițiul 1:

arbitru	arbitrul	codru	codrul	poem	poemul
arbitri	arbitrii	codri	codrii	poeme	poemele
vecin	vecinul	vizitiu	vizitiul	stradă	strada
vecini	vecinii	vizitii	vizitii	străzi	străzile
copil	copilul	casă	casa	fiu	fiul
copii	copiii	case	casele	fii	fiii

3 Aduăgă articol hotărât (la singular), substantivelor de mai jos, specificând vocala de legătură și articolul hotărât (ca în exemplul dat):

	substantiv articulat	vocala de legătură	articol hotărât
pom	pomul	u	l
vânător	vânătorul	u	l
copac	copacul	u	l
cerc	cercul	u	l
poet	poetul	u	l
sac	sacul	u	l
măr	mărul	u	l

♦ Substantivele, care au la singular desinența zero [Ø], când sunt însoțite de articol hotărât, au între radical/ rădăcină și articol, o vocală de legătură!
Exemplu: pom: desinența Ø, vocala de legătură u, articolul hotărât l.
Nu confunda vocala de legătură cu articolul hotărât!

4 Atașează articol hotărât substantivelor de mai jos, după exemplul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivele articulate, cât și articolele hotărâte:

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat singular	Articol hotărât	Substantiv articulat plural	Articol hotărât
poet	poetul	l	poetii	i
	poetului	lui	poetilor	lor
stradă	strada	a	străzile	le
	străzii	i	străzilor	le
poveste	povestea	a	povestile	le
stea	steaua	a	stelele	le
	stelei	i	stelelor	le

1 Notează în caseta corespunzătoare, desinențele substantivelor date (dacă substantivul nu are la singular desinență, folosește semnul Ø):

arbitru	☒	codru	☒	poem	☒	vecin	☒	fiu	☒
arbitri	☒	codri	☒	poeme	☒	vecini	☒	fii	☒
vizitiu	☒	stradă	☒	copil	☒	casă	☒	cal	☒
vizitii	☒	străzi	☒	copii	☒	case	☒	cai	☒

2 Atașează articol hotărât, substantivelor de la exercițiul 1:

arbitru	arbitrul	codru	codrul	poem	poemul
arbitri	arbitrii	codri	codrii	poeme	poemele
vecin	vecinul	vizitiu	vizitiul	stradă	strada
vecini	vecinii	vizitii	vizitii	străzi	străzile
copil	copilul	casă	casa	fiu	fiul
copii	copiii	case	casele	fii	fiii

3 Aduagă articol hotărât (la singular), substantivelor de mai jos, specificând vocala de legătură și articolul hotărât (ca în exemplul dat):

	substantiv articulat	vocala de legătură	articol hotărât
pom	pomul	u	l
vânător	vânătorul	u	l
copac	copacul	u	l
cerc	cercul	u	l
poet	poetul	u	l
sac	sacul	u	l
măr	mărul	u	l

♦ Substantivele, care au la singular desinența zero [Ø], când sunt însoțite de articol hotărât, au între radical/ rădăcină și articol, o vocală de legătură!

Exemplu: pom: desinența Ø, vocala de legătură u, articolul hotărât l.

Nu confunda vocala de legătură cu articolul hotărât!

4 Atașează articol hotărât substantivelor de mai jos, după exemplul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivele articulate, cât și articolele hotărâte:

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat singular	Articol hotărât	Substantiv articulat plural	Articol hotărât
poet	poetul	l	poetii	i
	poetului	lui	poetilor	lor
stradă	strada	ea	străzile	le
poveste	povestea	ea	povestile	le
stea	steaua	ea	stelele	le

Substantiv nearticulat	Substantiv articular singular	Articol hotărât	Substantiv articular plural	Articol hotărât
strop	strop	stropul	stropuri	stropurile
fiu	fiu	fiul	fratres	fratres
codru	codru	codrul	codri	codri
copil	copil	copilul	copii	copii
arbitru	arbitru	arbitrul	arbitri	arbitri
ministru	ministru	ministru	ministri	ministri
idee	idee	ideea	idei	idei
alee	alee	aleea	alei	alei
stație	stație	stația	stații	stații

5 Adaugă articol nehotărât substantivelor, după modelul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivele articulate, cât și articolele nehotărâte:

Substantiv nearticulat	Substantiv articular singular	Articol nehotărât	Substantiv articular plural	Articol nehotărât
pom	un pom	un	niște pomi	niște
	unui pom	unui	unor pomi	unor
stradă	o stradă	o	niște străzi	niște
	unei străzi	unei	unor străzi	unor
copii	un copil	un	niște copii	niște
	unui copil	unui	unor copii	unor
poveste	o poveste	o	niște povești	niște
	unei povești	unei	unor povești	unor
prichindel	un prichindel	un	niște prichindele	niște
	unui prichindel	unui	unor prichindele	unor
creangă	o creangă	o	niște crengi	niște
	unei crengi	unei	unor crengi	unor
dulap	un dulap	un	niște dulapuri	niște
	unui dulap	unui	unor dulapuri	unor

6 Atașează articol hotărât substantivelor, după modelul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivul articular, cât și articolul hotărât:

Substantiv nearticulat	Substantiv articular	Articol hotărât
Alex	lui Alex	lui
Edith	ei Edith	ei
Mircea	lui Mircea	lui

Substantiv nearticulat	Substantiv artikulat	Articol hotărât
Viki		i
Bogdan		

7 Rescrie forma corectă, din fiecare pereche de cuvinte date:

lui Andrei/ Andreiului
 lui Maria/ Mariei
 lui vrâncean/ vrânceanului
 lui câine/ câinelui
 lui băiat/ băiatului
 lui Rodica/ Rodicăi

8 Pune în locul punctelor, substantivele din paranteze, cu articole hotărâte sau nehotărâte, conform cerințelor:

I-am spus (*fata* – articol hotărât) să întrebe de noul dicționar la orice librărie. (*vânzător* – articol nehotărât) i-a spus că n-a primit (*carte* – articol hotărât). (*părere* – articol hotărât) ei a spus-o (*Mircea* – articol hotărât). (*colegi* – articol nehotărât) au ajutat-o. Le-a mulțumit tuturor (*colegi* – articol hotărât).

9 Transcrie, din textul dat, numai substantivele care au articol hotărât:

Maiorul și-a fumat țigara până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o și-ncepe s-o trântescă. Mingea sare până la policandrul din tavanul salonului, unde tulbură grozav liniștea ciucurilor de cristal.

– Ionel! Astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva... Vrei să mă superi? Vrei să moară mama?

Dar maiorul s-a ndârjit asupra ghiulelei sălțătoare, care i-a scăpat din mână: o trânteste cu mult necaz de parchet.

(I. L. Caragiale – *Vizită...*)

■ SCRISOAREA. SCRISOAREA FAMILIALĂ

3

♦ Scrisoarea este o comunicare scrisă, trimisă cuiva prin poștă sau prin intermediul unei persoane.

♦ În alcătuirea scrisorii și în completarea datelor de pe plic trebuie să se aibă în vedere că:

- expeditorul este cel care compune și trimite scrisoarea;
- destinatarul este cel căruia i se adresează scrisoarea;
- data și locul unde a fost elaborată scrisoarea trebuie indicate în partea de sus, în dreapta paginii;
- trebuie aleasă cea mai potrivită formulă de adresare (dragă mamă, iubiți părinți, dragii mei, distinse domn etc.);
- în elaborarea conținutului scrisorii trebuie respectate cele trei părți ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea);
- trebuie alese cele mai convenite formule de încheiere (cu drag, vă sărut, te îmbrățișează, cu prietenie, cu mult respect etc.);
- ar putea exista un eventual PS (post scriptum = după semnătură).

- ♦ Nu uita atunci când vei completa numele și adresa destinatarului să treci o formulă de politețe și cui te adresezi (Domnului, Doamnei, Domnișoarei), adăugând, după caz, și profesia fiecăruia (Domnului Ministru, Domnului profesor etc.)
- ♦ După conținut, scrisorile pot fi: - amicale; - de mulțumire; - de felicitare; - de recomandare; - familiale; - de dragoste; - de condoleanțe; - de reproș etc.

1 Să presupunem că ești la bunicii tăi și vrei să trimiți o scrisoare părinților. Completează plicul de mai jos cu adresele potrivite.

Destinatar: Domnului/ Doamnei ☐

Adresa:

.....

.....

.....

Expeditor:

Adresa:

2 Să presupunem că te numești Marian/ Mariana Ionescu. Domicilezi în București, strada Rozelor nr. 24, sector 1 și ești elev(ă) în clasa a V-a din localitate. Compune, în maximum paisprezece rânduri, o scrisoare de tip familial adresată vărului tău/ verișoarei tale, Gabriel/ Gabriela Marinescu din orașul Sinaia, strada Castanilor nr. 4, județul Prahova, în care să-i relatezi cum ți-ai petrecut vacanța de vară la bunici. Completează apoi aversul și reversul plicului, conform modelului:

Destinatar: Domnului/ Doamnei ☐

Adresa:

.....

.....

.....

Expeditor:

Adresa:

1. Portretul literar. Tipuri de portret. Portretul literar în proză. Portretul literar în versuri
2. Cazurile substantivului. Nominativul. Acuzativul. Prepoziția
3. Scrisoarea de felicitare. Invitația

■ PORTRETUL LITERAR

■ TIPURI DE PORTRET. PORTRETUL LITERAR ÎN PROZĂ PORTRETUL LITERAR ÎN VERSURI

1

A Portretul în proză.

Citește cu atenție textul următor:

Era o fetiță măruțică, însă voinică și plinuță. Rochița de doc albastru stătea strâmbă în chip cu totul nepermis pe trupușorul ei. Botinuțele îi erau pline de colb și cu șireturile desfăcute. Colțunii căzuseră și arătau niște piciorușe pârlite de soare, cu genunchii nu tocmai curați. Capu-i era foarte scurt tuns, băiețește, și arăta în rotunzimea lui felurite bulbucături neregulate. Nășucu-i mititel ar fi avut nevoie de batistă, lucru pe care-l dovedeau și mânecile rochiței. Gura-i era cam mare și obrajii prea roșii. Nu era deloc frumușică și delicată duduia Lizuca. Numai ochii căprii, umbriți de gene negre, aveau în ei câte-o mică floare de lumină.

(Mihail Sadoveanu – *Dumbrava minunată*)

- 1 Identifică intenția autorului/ obiectul descrierii, în fragmentul citat.
- 2 Realizează, pe scurt, o descriere proprie a fetei portretizate în acest fragment.
- 3 Explică folosirea, în text, a cuvintelor: „măruțică”, „plinuță”, „rochița”, „trupușorul”, „botinuțele”, „piciorușe”, „nășușorul”, „frumușică”.
- 4 Exprimă, într-un enunț, sentimentele autorului pentru personajul descris.
- 5 Comentează imaginea ochilor cu „câte-o mică floare de lumină”.
- 6 Definește tipul de portret pe care îl realizează autorul în acest fragment, precizând și poziția acestuia față de personaj.

Citește cu atenție textul următor:

Lică, un om ca de treizeci și șase de ani, înalt, uscățiv și supt la față, cu mustață lungă, cu ochii mici și verzi și cu sprâncenele dese și împreunate la mijloc. Lică era porcar, însă dintre cei ce poartă cămașă subțire și albă ca floricelele, pieptar cu bumbi de argint și bici de carmajin, cu codoriștea de os împodobit cu flori tăiate și cu ghintulețe de aur.

(Ioan Slavici – *Moara cu noroc*)

- 7 Găsește, cu ajutorul dicționarului câte un sinonim pentru cuvintele: „pieptar”, „carmajin”, „codoriște”, „ghintulețe”.

- 8** Indică, prin încercuirea variantei corecte, modul în care recunoști că fragmentul reprodus e un portret literar:
- primul cuvânt indică totdeauna numele personajului;
 - fragmentul cuprinde amănunte despre înfățișarea personajului;
 - fragmentul are detalii de vestimentație/ îmbrăcăminte și despre profesiunea/ ocupația acestuia;
 - autorul pătrunde în gândurile personajului;
 - naratorul își exprimă sentimentele în legătură cu personajul;
 - textul cuprinde multe adjective și mai puține verbe;
 - răspunsurile de la punctele b, c și f sunt valabile, în situația textului de mai sus.

- 9** Exprimă-ți părerea despre portretul moral care s-ar potrivi descrierii fizice a personajului de mai sus.

Citește cu atenție textul următor:

Băiatul cel mai mititel al lui Dumitru Onișor ieșise cu șase oi la murgul proaspăt al primăverii. Era un copilăș palid și mărunțel și târa pe pământul ravăn niște ciubote grele ale unui frate mai mare. Ridică spre mine ochi triști învăluți ca-ntr-o umbră cenușie și-și scoase cu anevoie din cap pălărioara veche pleoștită ca o ciupercă. Îmi dădu bună-ziuă cu un glas moale în care parcă suna o suferință timpurie; apoi, acoperindu-se ridică deasupra oilor toiagul alb, îndemnându-le spre crâng.

(Mihail Sadoveanu – *Un om năcăjit*)

- 10** Identifică două particularități ale portretului în proză, realizat în fragmentul de mai sus.
- 11** Identifică și comentează două comparații din textul citat.
- 12** Dezvoltă, într-un enunț, poziția/ postura deosebită în care se găsește naratorul față de personaj.
- 13** Selectează cinci cuvinte/ expresii care transmit sentimentul de tristețe/ milă față de personajul descris.
- 14** Transcrie secvența de text care sugerează corespondența dintre natură și vârsta copilului (puritatea naturii – inocența băiatului).

Realizează o compunere, de maximum zece rânduri, în care să arăți modul în cum se îmbină narațiunea cu descrierea/ portretul, într-unul dintre textele citate mai sus.

B Portretul în versuri.

Citește cu atenție textul următor:

*Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard
Iar flacăra lor geme;
Clipește-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colțuri de odaie.*

Cu tine două fete stau
 Și torc în rând cu tine;
 Sunt încă mici și tată n-au
 Și George nu mai vine.
 Un basm cu pajuri și cu zmei
 Începe-acum o fată,
 Tu taci și-ascuți povestea ei
 Și stai îngândurată.
 Și firul tău se rupe des,
 Căci gânduri te frământă,
 Spui șoapte fără de-nțeleș,
 Și ochii tăi stau ținți.
 Scapi fusul jos; nimic nu zici
 Când fusul se desfiră...
 Te uiți la el și nu-l rădici
 Și fetele se miră:

(George Coșbuc – *Mama*)

15 Identifică două elemente care diferențiază portretul în proză, de portretul în versuri.

♦ Ține seama de faptul că, pe lângă elementele de versificație, în poezie autorul își exprimă direct sentimentele față de „personajul” liric descris.

16 Observă modalitatea de expunere folosită, pe lângă descriere, în textul citat.

17 Explică expresia „flacăra lor geme”.

18 Construiește un enunț în care să refaci portretul ființei dragi, descrise în aceste versuri.

19 Realizează o compunere în care să explici imaginea mamei întristate, cuprinsă în aceste versuri.

Citește cu atenție textul următor:

L-ați văzut cumva pe Zdreanță,
 Cel cu ochii de faianță?
 E un câine zdrențaros
 De flocos, dar e frumos.
 Parcă-i strâns din petice,
 Ca să-l tot împiedice,
 Ferfenițele-i atârână
 Și pe ochi, pe nara cârnă,
 Și se-ncurcă și descurcă,
 Parcă-i scos din câlți pe furcă.
 Are însă o ureche
 De pungaș fără pereche.
 Dă târcoale la coteț,
 Ciufulit și-așa lăieț,
 Așteptând un ceas și două

O găină să se ouă,
Care cântă cotcodace,
Proaspăt oul când și-l face.
De când e-n gospodărie
Multe a-nvățat și știe,
Și, pe brânci, târâș, grăpiș,
Se strecoară pe furiș.
Pune laba, ia cu botul
Și-nghite oul cu totul.

(Tudor Arghezi – *Zdreanță*)

- 19 Identifică modul în care descrierea se îmbină cu dialogul în fragmentul citat, comparând și cu textul anterior.
- 20 Transcrie, prin selecție, două elemente de portret care justifică numele „*Zdreanță*”, dat cățelului descris.
- 21 Explică, în două-trei enunțuri, legătura dintre înfățișare și comportamentul cățelului, așa cum reiese aceasta din textul citat.
- 22 Comentează modul în care portretul cuprins în aceste versuri reușește să stârnească râsul.
- 23 Propune un alt titlu/ poreclă pentru cățelul descris de poet, după cum reiese din textul de mai sus.

Citește cu atenție textul următor:

Când se nascu pe lume voioasa Rândunică,
Ea nu avea făptură ș-aripi de păsărică,
Fiind al cununiei rod dulce, dismierdat,
Copilă drăgălașă de mare împărat.
Dar fost-au o minune frumoasă, zâmbitoare,
Sosită printre oameni ca zâmbetul de soare,
Gingașă comoară formată din senin,
Din raze, din parfumuri, din albul unui crin,
Și maica sa duioasă, prvind-o, se temea
Să nu dispară-n aer sub formă de o stea.

(Vasile Alecsandri – *Legenda Rândunicăi*)

- 24 Explică motivul pentru care este ortografiat cu majusculă (literă mare), în text, substantivul „*Rândunică*”.
- 25 Numește două elemente comune/ corespondențe între acest început de legendă și un basm.
- 26 Transcrie două versuri/ secvențe de vers, care indică frumusețea extraordinară a fetei de împărat.
- 27 Comentează comparația „ca zâmbetul de soare”.
- 28 Exprimă-ți părerea despre poziția poetului față de portretul descris în aceste versuri.

1 Rescrie substantivele date, care pot îndeplini în propoziție funcția de subiect: *caietului; elevul; fata; unei fotografii; lui Andrei; prietenii; unor prieteni; strada; aleea.*

2 Alcătuieste cu fiecare cuvânt selectat de la exercițiul 1 câte o propoziție:

3 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare substantiv dat, astfel încât acesta să îndeplinească funcția de nume predicativ. Trece subiectul și numele predicativ, din propoziția formată, în caseta corespunzătoare:

		subiect	nume predicativ
floare	Fata mea este o floare.	Fata	o floare
stea			
iarbă			
prieteni			
(niște) elev			
carte			
împărat			

• În cazul nominativ, substantivele pot îndeplini funcțiile sintactice de subiect sau de nume predicativ.

4 Notează cu X caseta corespunzătoare unde substantivul este în cazul nominativ și îndeplinește funcția sintactică de subiect. Subliniază subiectul din fiecare exemplu.

Andrei pleacă.	☒	Vorbim cu prietenii.	☐	Sunt aici copiii.	☒
Acolo-s prietenii mei.	☒	Îl văd pe Mircea.	☐	Iau caiete.	☐
Cumpăr cărți.	☒	Stau în bancă.	☐	Merg la teatru.	☐

5 Pune X în caseta corespunzătoare, unde substantivul are funcție de nume predicativ și este în cazul nominativ. Subliniază numele predicativ din fiecare exemplu.

Ei sunt <u>colegii mei</u> .	☒	În grădină sunt flori.	☐	Ea este Oana.	☐
Caietele sunt pe bancă.	☐	Acolo-i vecinul meu.	☐	Acolo a fost Ana.	☐
Magazinul este <u>închis</u> .	☒	Cartea este o comoară.	☐	Bunicul ne-a încântat.	☐

6 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare cuvânt dat, astfel încât acesta să îndeplinească funcția sintactică de subiect.

prieteni
casă

bani
 covoare
 artiști
 fete
 școli
 pomi

- 7 Alcătuiește câte două propoziții cu fiecare cuvânt dat (într-una să îndeplinească funcția sintactică de subiect și, în alta, pe cea de nume predicativ). Notează funcția sintactică a cuvântului dat.

izvor	Izvorul este fermecător.	subiect
	El este un izvor adevărat.	nume predicativ
lecție		
vecin		
școală		
familie		
pădure		
lună		
alee		
muzeu		

- 8 Pune la plural substantivele date, atașându-le articol hotărât și subliniază articolul respectiv:

<i>pom</i>	<i>pomi</i>	<i>caiet</i>	
<i>brad</i>		<i>rochie</i>	
<i>val</i>		<i>stilou</i>	
<i>stele</i>		<i>câine</i>	
<i>fluviu</i>		<i>copil</i>	

- 9 Alege trei substantive de la exercițiul 8 și alcătuiește cu fiecare câte o propoziție în care substantivul ales să îndeplinească funcția sintactică de nume predicativ.

.....

- 10 Alcătuiește o compunere de maximum șase rânduri, în care să povestești o întâmplare hazlie. Folosește în compunerea ta substantive care îndeplinesc funcțiile sintactice de subiect (și marchează-le cu o linie) și nume predicativ (și marchează-le cu două linii). Pune-i compunerii tale un titlu.

11 Rescrie, dintre cuvintele date mai jos, numai prepozițiile pentru cazul acuzativ: *cu; spre; care; în; astăzi; acolo; pe; din; să; fiindcă; sub; către; lângă; la; pentru; de la; pe la; pe sub; de pe la*.

12 Pune fiecărei propoziții date mai jos o prepoziție potrivită, specifică numai cazului acuzativ.

L-am văzut Andrei.

Cristina vine mare.

A trecut Radu.

Foile caiet sunt curate.

Am primit o vedere munte.

Toți copiii au intrat apă.

Stă acoperișul casei.

Cartea bibliotecă am citit-o.

..... farfurie este o friptură.

Am trecut pod.

13 Rescrie dintre prepozițiile date pentru acuzativ numai prepozițiile compuse: *a; cu; de la; spre; de pe lângă; din; de; pe sub; pe la; pentru; pe; în; din*.

♦ Nu uita că prepoziția leagă atributele sau complementele de părțile de vorbire determinate/ de elementele regente. Ea se analizează împreună cu substantivul pe care-l însoțește.

Exemple:

Merge spre școală.

(spre) școală – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „spre”, funcția de complement.

Cartea de pe bancă este nouă.

(de pe) bancă – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția compusă „de pe”, funcția de atribut.

Ei sunt pentru victorie.

(pentru) victorie – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „pentru”, funcția de nume predicativ.

Scriu pe copertă.

(pe) copertă – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „pe”, funcția de complement.

În cazul acuzativ, substantivul poate îndeplini funcțiile sintactice de: complement, nume predicativ, atribut.

14 Completează spațiile cu funcția sintactică și cazul substantivului subliniat, din fiecare propoziție dată:

Andrei este un elev.

Acasă este mama.

Vine de la munte.

Se uită la film.

Cartea o am de la Ana.

Vederile sunt pentru bunici.

Vor sosi niște prieteni.

Îți voi spune părerea despre vacanță.

Vom discuta despre vreme.

funcția sintactică

cazul

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

- ♦ Nu uita că: un; unui; niște; unor; o; unei; unele, sunt articole nehotărâte!

- 15 Rescrie, dintre cuvintele date, numai prepozițiile pentru cazul acuzativ: *cu; o; unei; la; spre; niște; care; către; de la; unui; dintre; sub; unde; cândva*.

- 16 Pune substantivele de mai jos la nominativ-acuzativ (au aceeași formă), singular și plural, însoțite de articol hotărât:

	nominativ-acuzativ	
	singular	plural
masă	masa	mesele
idee		
mare		
familie		
duel		
știință		
ideal		
codru		
fiu		

- 17 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare dintre cuvintele: *vecin; pom; cadou; stea*, astfel încât să fie precedate de o prepoziție pentru cazul acuzativ și să îndeplinească funcția sintactică de complement. Subliniază prepoziția pentru acuzativ.

mare	Merg <u>la</u> mare.
vecin	
pom	
cadou	
stea	

- 18 Completează spațiile libere cu funcția și cazul fiecărui substantiv subliniat:

	Nume predicativ	Nominativ
Suntem buni <u>prieteni</u> .		
Am strigat <u>copilul</u> .		
<u>Copilul</u> a sosit.		
Vestea <u>despre Andrei</u> a sosit.		
Sunteți <u>niște copii</u> .		
Văd <u>o elevă</u> .		
Am cumpărat <u>o floare</u> .		
Vorbesc <u>despre aceiași copii</u> .		
Stau <u>pe</u> <u>aceiași stradă</u> .		
Surpriza <u>pentru Laura</u> o știi.		
<u>În</u> <u>fiecare vacanță</u> plec la munte.		

- ♦ Între prepoziție și substantiv se pot intercala și alte părți de vorbire!

19 Notează cu X propoziția care conține cel puțin o prepoziție pentru cazul acuzativ:

Dau vestea aceasta unei prietene. ☐
 Întrebă-i despre verișorii tăi. ☐
 Am primit o nouă casetă. ☐
 Veștile de la mare sunt bune. ☐

Tezele unor copii sunt incomplete. ☐
 Pe strada mea sunt mulți copaci. ☐
 Ne uităm la film. ☐
 Sunteți niște copii isteți. ☐

20 Alcătuieste o compunere de maximum șase rânduri, în care să folosești substantive precedate de prepoziții pentru cazul acuzativ. Dă-i titlu compunerii tale și subliniază prepozițiile folosite.

■ SCRISOAREA DE FELICITARE. INVITAȚIA

3

- Scrisoarea de felicitare este concisă și clară.
- Prin ea se transmit gândurile cele mai sincere celor apropiați, cu ocazia unui eveniment.
- Invitația este un mod de adresare, prin care se formulează o dorință, cu scopul de a participa la un eveniment deosebit din viață.

1 Să presupunem că te numești Marcel/ Marcela Mihaescu. Domicilezi în Bacău, strada Rotundă nr. 4, județul Bacău și ești elev(ă) în clasa a V-a la Școala Generală 10 din localitate. Compune, în maximum zece rânduri, o scrisoare de felicitare adresată prietenului tău/ prietenei tale, Viorel/ Viorica Popescu din orașul Suceava, strada Florilor nr. 41, județul Suceava, care a trecut cu bine examenul de capacitate. Se completează aversul și reversul plicului, conform modelului:

Destinatar: ☐
 Adresa:

Expeditor:
 Adresa:

2 Să presupunem că te numești Ion/ Ionela Crișan. Domicilezi în Buzău, strada Viei nr. 14, județul Buzău și ești elev(ă) în clasa a V-a la Școala Generală 2 din localitate. În curând, împlinești 13 ani. Compune, în maximum opt rânduri, o invitație adresată prietenilor tăi/ prietenelor tale, prin care să-i/ să le anunți că dorești să participe la acest eveniment, care va avea loc în ziua de 22 mai la orele 17, la tine acasă.

INVITAȚIE

.....

1. Poezia ceremonială: Colinda. Cântecul. Rima. Personificarea. Particularități artistice. Particularități prozodice
2. Cazurile substantivului. Dativul. Genitivul. Articolul genitiv
3. Organizarea dialogului. A cere o informație. A oferi o informație. A convinge

- POEZIA CEREMONIALĂ: COLINDA. CÂNTECUL
- RIMA. PERSONIFICAREA
- PARTICULARITĂȚI ARTISTICE. PARTICULARITĂȚI PROZODICE

1

Citește versurile de mai jos:

Găzduiește-mă în casă,
C-afară plouă de vară,
Că eu-s Crăciun ăl bătrân;
D-un an de zile tot vin
Și calul mi-o ciompovit
Și-ar trebui potcovit
Cu potcoave de colac
Și cuie de cârnați
Și calu mi-o-nsefioșat
Și-ar trebui adăpat
Cu-n pahar de vin curat.

(*** – Că eu-s Crăciun ăl Bătrân)

Răspunde următoarelor cerințe:

1. Identifică personajul (liric) din textul citat și felul acestuia.
2. Explică forma de adresare directă pe care o folosește autorul anonim.
3. Comentează motivele pentru care eroul cere găzduire.
4. Indică legătura dintre momentul/ anotimpul descris în versuri și numele eroului.
5. Comentează imaginea lui Moș Crăciun, văzut ca un călător însoțit de calul său.
6. Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu apariția drumețului.
7. Dezvoltă, într-o compunere de cinci rânduri, imaginea belșugului mesei de sărbătoare, cuprinsă în versurile de mai sus.
8. Scrie patru argumente pentru a defini versurile ca o colindă.
9. Numește două asemănări dintre colindă și basm.

10 Încercuiește varianta corectă/ variantele corecte:

- a. Colinda este un portret al lui „Crăciun ăl bătrân”.
- b. Colinda este o descriere (metaforă) poetică a sărbătorii Crăciunului.
- c. Colinda este povestea unui drumeț rătăcit.

Citește versurile populare cu titlul „Cântecul penei” și indică răspunsurile corecte din lista de mai jos, după ce ai comparat acest text cu acela al colindei:

(*Sâmbătă seara, se strâng fetele la mireasă și-i zic cântecul „penei” – coronița de pus pe cap este numită „peană” –, iar la mire se joacă steagul – un vârf de brad împodobit cu zurgălăi și o basma cu ciucuri pe care sunt cusute funde colorate și fire de beteală.*)

Joi florile le-am cules,
Vineri sara le-am ales,
Sâmbătă cunună fac,
Duminică o pui pe cap.
Draga mea peană de ceară,
Eu te-ași face pân' spre seară;
Să știu că te fac spre bine,
Te-aș tăt face până mâine.
Să știu țapă într-un pârâu
Te-aș învăli-nvelitoare
Și te-aș călca în picioare.
Fetelor surorilor
Eu vă las cu florile
Și cu sărbătorile
Vă las vouă horile
Și cărarea pân' la vale,
Scaun de sezătoare.

(*** – Cântecul penei)

- a. Ambele texte descriu aceeași sărbătoare.
- b. „Cântecul penei” este o poezie a nunții.
- c. „Cântecul penei” este o descriere a iernii.
- d. Poezia se numește „cântec”, pentru că se poate cânta.
- e. Al doilea text este un dialog simulat între mireasă și coroniță („peană”).
- f. „Cântecul penei” este unul de despărțire.

11 Comentează, într-un enunț, sentimentul pe care îl transmit versurile populare din textul de mai sus.

12 Alege, din lista următoare, un alt titlu pentru acest cântec:

- a. Despărțirea de feciorie
- b. Tristețea florilor
- c. Cântecul coroniței
- d. Cântecul pășirii

13 Insemnează, cu un creion colorat, felul în care se îmbină versurile pentru a rima. Numește tipul de rimă.

■ CAZURILE SUBSTANTIVULUI
■ DATIVUL. GENITIVUL. ARTICOLUL GENITIVAL

2

- 1 Pune substantivele: *câmpie*; *soră*; *femeie*; *mamă*; *băiat*; *carte*; *stradă* în cazurile dativ – genitiv, cu articol hotărât și cu articol nehotărât, după modelul dat:

<i>elev</i>	elevului unui elev	elevilor unor elevi
<i>câmpie</i>		
<i>soră</i>		
<i>femeie</i>		
<i>mamă</i>		
<i>băiat</i>		
<i>carte</i>		
<i>stradă</i>		

- 2 Notează, în spațiile corespunzătoare, elementul determinat și cazul fiecărui substantiv subliniat:

	element determinat	caz substantiv
Părinții vorbesc <u>copilului</u> .	vorbesc	dativ
Ei spun <u>lui Bogdan</u> .		
Noi luăm <u>notițe</u> .		
Vlad știe <u>lecția</u> .		
Azi povestesc <u>Florinei</u> .		
Dăruiesc <u>copiilor</u> acadele.		

- 3 Completează felul părții de vorbire subliniate, după modelul:

	Prepoziție
Casa <u>de</u> lemn este refăcută.	
Îi vorbesc <u>lui</u> Ștefan.	
Trenul pleacă <u>spre</u> mare.	
Rămâne <u>în</u> localitate o zi.	
Povestește filmul <u>unui</u> băiat.	
Sunt <u>niște</u> prieteni adevărați.	
Îi dau <u>lui</u> Adrian un bilet la film.	

- 4 Pune substantivele: *industrie*; *odaie*; *femeie*; *câmpie*; *poezie*; *alee*, *linx*, în cazul dativ, după modelul:

<i>ușă</i>	<i>ușii</i> <i>unei uși</i>
------------	--------------------------------

<i>câmpie</i>	
---------------	--

<i>industrie</i>	
<i>odaie</i>	
<i>femeie</i>	

<i>poezie</i>	
<i>alee</i>	
<i>linx</i>	

- Sunt specifice cazului dativ următoarele prepoziții: *grație, mulțumită, datorită, potrivit, contrar, conform, asemenea, aidoma.*
- Nu uita că aceste prepoziții cer o anumită formă a substantivului!
Exemple: *grație mamei; mulțumită colegilor; potrivit obiceiului; conform legii* etc.

- 5** Completează spațiile cu prepoziția, funcția sintactică și cazul substantivului precedat de prepoziție:

	<i>prepoziția</i>	<i>funcție</i>	<i>cazul</i>
Merge spre școală.	spre	complement	Ac.
Vorbește asemenea părinților.			
Gândul contrar faptei îl neliniștează.			
Îl văd pe Iulian.			
Cartea de la Oana este valoroasă.			
A reușit grație profesorilor.			

- 6** Pune, în caseta corespunzătoare, cazul și funcția sintactică ale substantivelor subliniate:

	<i>caz</i>	<i>funcție sintactică</i>
Povestesc <u>colegilor</u> ce știu.		
Ideea <u>colegilor</u> este salvatoare.		
Dăruiesc <u>prietenilor</u> cărți.		
Scrisoarea <u>de la bunici</u> o aștepta azi.		
Sosește <u>de la țară</u> mâine dimineață.		
Am remarcat gestul <u>unui coleg</u> .		
Gândul <u>unor prieteni</u> îl încurajează.		
Zâmbetul <u>Mihaelei</u> îl bucură.		
Întrecerea <u>colegilor</u> trebuia făcută.		
Plecarea <u>spre tabără</u> era necesară.		
Gândul <u>contrar faptei</u> nu-l înțeleg.		

- 7** Completează următoarele propoziții cu forma corespunzătoare a articolului genitival.

Aceste caiete fetei sunt ordonate.
 Este un prieten părinților.
 Sunt niște prieteni părinților.
 Doi elevi școlii sunt la munte.
 Cei doi fii vecinilor au plecat.
 Cartea de istorie Ilenei ți-o dau joi.
 Muzeul de Istorie României e deschis.
 Locul de naștere prietenilor îl știu.

8 Notează, în caseta corespunzătoare, felul părții de vorbire subliniate, din fiecare propoziție dată:

Aurel a plecat.

verb auxiliar

Prietenii lui Mircea au sosit.

A dansa este o plăcere.

Știe a munci cu spor.

Această carte a colegului am citit-o.

A ajuns acasă bucuros.

Sunt niște reviste interesante.

Ai citit multe cărți anul trecut.

Acești prieteni ai lui Virgil sunt fermi.

9 Pune în cazurile dativ și genitiv, singular, substantivele cu articol hotărât: apă; câmpie; scânteie; fiică; Magda; Monica; Buzău; Cosmin; minge, construind cu fiecare câte un enunț.

apă dativ

genitiv

câmpie dativ

genitiv

scânteie dativ

genitiv

fiică dativ

genitiv

Magda dativ

genitiv

Monica dativ

genitiv

Buzău dativ

genitiv

Cosmin dativ

genitiv

minge dativ

genitiv

10 Se dă textul:

Colinde, Colinde!

E vremea colindelor,

Căci gheața se-ntinde

Asemenea oglinzelor.

Și tremură brazii

Mișcând rămurilele,

Căci noaptea de azi-i

Când scânteie stelele.

(Mihai Eminescu – Colinde, Colinde)

a. Analizează morfologic și sintactic primul substantiv în cazul genitiv.

b. Rescrie o prepoziție pentru cazul dativ.

c. Alcătuieste o propoziție în care substantivul *colind* să fie la plural, în cazul dativ.

- 1** Ești pus în încurcătură, pentru că nu înțelegi rezolvarea unei probleme la ora de matematică. Imaginează-ți o discuție cu domnul profesor, prin care ai obține informațiile necesare pentru a te lămurii:

Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:
 Elev:
 Profesor:

- 2** Ești la biblioteca școlii și vrei să știi ce cărți poți găsi despre scriitorul Ionel Teodoreanu. Imaginează-ți un dialog între tine și bibliotecarul școlii, prin care dorești să obții aceste informații.

Elev:
 Bibliotecar:
 Elev:
 Bibliotecar:
 Elev:
 Bibliotecar:
 Elev:
 Bibliotecar:
 Elev:
 Bibliotecar:
 Elev:
 Bibliotecar:
 Elev:
 Bibliotecar:

- 3** Ai aflat ceva neplăcut despre colega ta/ colegul tău de bancă. Încearcă, printr-un dialog, să-i comunici discret aceste vești pe care încă nu le știe.

Tu:
 Colegul tău/ colega ta:
 Tu:
 Colegul tău/ colega ta:
 Tu:
 Colegul tău/ colega ta:
 Tu:
 Colegul tău/ colega ta:

Tu:
 Colegul tău/ colega ta:
 Tu:
 Colegul tău/ colega ta:
 Tu:
 Colegul tău/ colega ta:

4 Să presupunem că te numești Silviu/ Carmen. Este ziua onomastică a prietenului tău/ prietenei tale. Te-a invitat și nu-l/ n-o poți refuza. Încearcă printr-un scurt dialog s-o convingi pe mama ta că e cazul să aibă încredere în tine și să te lase să-ți sărbătorești prietenul tău/ prietena ta..

Silviu/ Carmen:
 Mama:
 Silviu/ Carmen:
 Mama:
 Silviu/ Carmen:
 Mama:
 Silviu/ Carmen:
 Mama:
 Silviu/ Carmen:
 Mama:
 Silviu/ Carmen:
 Mama:

unitatea de pregătire

16

Semestrul I – Evaluare 1

■ TESTUL 1 ■

Citește cu atenție poezia următoare și răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

*Din belșugul de verdeață
cărăbușul de aramă
vine din turnătoria
verii, să-l luăm în seamă.*

*Zgomotos ca o reptilă
printre vreascuri se avântă,
să arate că-i din lumea
celor ce nu prea cuvântă.*

*Prinse veste de viața
ce se-ncege, rug, în umbra,
unde ne-am întins, tu basmul,
eu, ardorile și tundra.*

*Cărăbuș te ia cu iureș.
Te încearcă pe la glezne.
Îl alungi, el vine iarăși.
Pe-altă parte e mai lesne.*

*Ca suveica rândunica
țese pânzele de vară.
Ah ce cald e! vara să plouă
ecvatorial pe scară.*

*Susur mare de lăcuste
și de gâze fără număr.
Cărăbușul de aramă
s-a oprit pe caldu-ți umăr.*

*Mișcă? Stă să-nchege gânduri?
Se destinde? Se descâlță?
Parc-ar ști că de pe umăr
Numai zborul mai înalță.*

*Și o ia către stîpânul
Iulie, cuptorul – astru,
să ne ducă fericirea
spre uitare în albastru.*

(Lucian Blaga – Cărăbușul de aramă)

- 1 Explică, într-o propoziție, sensul epitetului din titlul poeziei. (1p.)
- 2 Explică felul în care este imaginat cărăbușul, în prima strofă, prin combinarea unor culori (auriu și verde). (1p.)
- 3 Identifică versul care creează o imagine auditivă neobișnuită, în strofa a doua. (1p.)
- 4 Comentează sentimentul pe care îl trăiește poetul la „întâlnirea” cu mica vietate. (1p.)
- 5 Realizează o compunere, de maximum zece rânduri, în care să descrii anotimpul surprins în poezie. (2p.)
- 6 Scrie câte un enunț pentru explicarea folosirii semnelor de întrebare și de exclamație, în textul poeziei. (1p.+1p.)
- 7 Comentează asemănările și deosebirile dintre poezia „Cărăbușul de aramă” și poezia „O furnică poetă”, de Ana Blandiana (citată anterior/ Unitatea 4). (1p.+1p.)

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Doctorul își adună toate puterile ca să se stăpânească. Se sili să alunece spre glumă:

– Bine, dar când ai plecat de acasă, nu ți-a spus mama să nu lași pe tăticu să copieze?

Un râs prietenos izbucni – ca o firească ușurare – din toate părțile.

Dar tăticu fuguiase din nou buzele. Întinse gâtul, închise ochii pe jumătate și zise, ca într-un vis:

– N-are mamă...Suntem singuri...

(I. A. Bassarabescu – *Un om în toată firea*)

- 1** Desparte în silabe cuvintele: (*să se*) *stăpânească*; (*să*) *alunece*; (*să*) *copieze*; *izbucni*; *fuguiase*. (10p.)
- 2** Rescrie cuvintele de la punctul 1, care conțin diftongi. Subliniază-i. (10p.)
- 3** Rescrie, din textul dat, două cuvinte care conțin hiat. Subliniază vocalele care conțin hiatul. (10p.)
- 4** Scrie câte un sinonim pentru fiecare cuvânt (grup de cuvinte) dat(e): *își adună puterile*; *să se stăpânească*; *se sili*; *prietenos*; *fuguiase*. (10p.)
- 5** Alcătuieste formația lexicală a substantivului *prieten* (minimum cinci cuvinte). (10p.)
- 6** Alcătuieste câmpul lexical al substantivului *ochi*. (10p.)
- 7** Explică folosirea cratimei în structura *ți-a (spus)*, din textul dat. (10p.)
- 8** Alcătuieste două propoziții în care cuvântul *ochi* să aibă valori morfologice diferite. Numește-le. (10p.)
- 9** Desparte în silabe cele două părți de vorbire de la punctul 8; notează silaba accentuată. (10p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 1 ■

Citește cu atenție fragmentele de la punctele A, B, C, D și E.

A. Într-o zi, cum sta pe un scăunel, creștând un băț cu briceagul, văzuse în stratul de mărar de lângă dânsul pisica lor, pe brânci, la pândă după un stol de vrăbii, care, la patru-cinci pași de ea, ciuguleau pe jos, ciripând, niște mălai risipit. Uitându-se cu luare-aminte la pisică, o văzuse căscând puțin gura și o auzise lămurit făcând din gâttej ca vrăbiile. Parcă ar fi vrut să le ademenească, să vie înspre locul unde era ea pitită. Și în adevăr vrăbiile se duseseră după mălai înspre dânsa. O văzuse cum își încordase picioarele, și când a judecat că sunt destul de aproape, hârști! o dată s-a repezit și a prins una în gheare.

(I. Al. Brătescu-Voinești – Niculăiță Minciună)

B. –Astea nu sunt bombardiere să tragi în ele, strigă sergentul Ionescu. Lăsați tunurile așa cum sunt și toată lumea se adăpostește. Execută ordinul, caporal!

Artileriştii pieriră în şanţuri, tocmai la timp: poziţia bateriei fusese reperată şi o ploaie de gloanţe se abătu asupra lor. Erau din cele mari, speciale pentru avion, aproape cât prunele, lunguieţe şi frumoase, o plăcere să-ţi intre unul din ele în spinare. Căci cu faţa în jos şi cu spinările în sus se ghemuiseră toţi în adăposturi. Atacul dură mult, când unul era în aer ca să-şi ia înălţime şi să revină, celălalt cobora parcă până la zece metri şi ta, ta, ta împuşca pământul cu gloanţe.

(Marin Preda – O oră din august)

C. –Şi iernile pe-atunci erau mai tari, hotări coropcarul, apropiindu-şi de foc luleaua de lut cu căpăcel de alamă. Dulama care o am pe mine e de pe-atunci; şi eu acuma n-am ce face cu dânsa în vremea iernii. O port aşa între umeri, ca să mă fudulesc cu dânsa. Asemenea să ştii dumneavoastră, căpitane Neculai şi comise Ioniţă, că şi verile erau mai îmbielşugate. [...]

[...] Acuma trebuie să-mi plec grumazul mai tare şi să-mi port marfa sus, în munte. Numai acolo se mai găsesc oameni care n-au văzut încă târgurile; şi fetele înfloresc de bucurie când le deschid lădiţele. [...]

(Mihail Sadoveanu – Cealaltă Ancuţă)

D. Dar deodată îşi reveni, scutură din cap, ca şi când s-ar încăpăţâna să-şi lepede o slăbiciune, şi-şi zise aspru: «Mă moleşesc ca o babă neroadă. Parcă n-aş fi în stare să mă scutur de calicie ... Las' că-i bună Anuţa! Aş fi o nătăfleată să dau cu piciorul norocului pentru nişte vorbe»...

(Liviu Rebreanu – Ion)

E. DESPOT (pe scaun lângă masă):

O, soartă schimbătoare ce râzi de omenire!

Nebun cine se-ncrede în tine cu orbire!

Nebun cine se urcă pe-al muntelui suiş.

*Prăpastia-l aşteaptă cu-adâncu-i prăvăliş!
Aşadar eu, sărmanul, a soartei jucărie,
Ajuns, iubit de-un înger, aproape de domnie,
Iată-mă-acum aice din raiul meu căzut
Şi din lumina lumii în umbră iar căzut!...*

(Vasile Alecsandri – *Despot-vodă*)

Observă cu atenție textele și indică diferențele care apar în cadrul narațiunii (textele A, B, C și D)

- 1** Selectează corect litera care corespunde fiecărui fragment, în funcție de ideea exprimată.
- A. fragmentul exprimă nostalgia amintirii unor vremuri trecute, mult mai frumoase decât cele trăite în momentul vorbirii;
 - B. fragmentul surprinde gândurile necinstite ale unui țăran doritor de îmbogățire pe seama unei fete;
 - C. fragmentul descrie o secvență de război, relatată de un participant înspăimântat;
 - D. fragmentul redă sentimentul de plăcere, pe care îl simte un băiețel, când observă lumea necuvântătoarelor. (2p.)

- 2** Analizează cu atenție modurile de expunere din fiecare text și completează spațiile punctate cu cel pe care îl consideri a fi dominant/ folosit mai mult în fragmentul citat, pe lângă narațiune: ex: descrierea detaliilor exterioare, evocare (aducere din memorie/ amintire), descrierea impresiilor/ gândurilor/ sentimentelor, monolog.
- (4p.)
- A.
 - B.
 - C.
 - D.

- 3** Identifică poziția/ postura naratorului după persoana la care se realizează narațiunea; adaugă litera corespunzătoare poziției naratorului în dreptul fiecărui fragment de text citat.
- a. naratorul redă impresiile personajului, vorbind la persoana a III-a (povestire).
 - b. naratorul este același cu personajul care narează (redă direct impresiile personajului, folosind linia de dialog și persoana I. = narațiune, relatare).
 - c. naratorul redă gândurile personajului, schimbând persoana a III-a cu persoana I (=narațiune + monolog).
 - d. naratorul este martor la evenimente: folosește persoana a III-a în realizarea tabloului pentru a reda personaje, sentimente, impresii, fapte etc.(=narațiune+descriere). (4p.)

Comentează diferențele pe care le observi la monologul reprodus (la textul E) din piesa de teatru „*Despot-vodă*”.

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Nu sfârșise gândul, și furtuna îi aduse la ureche un nechezat de cal, un ropot de copite și un țipăt de femeie. Cât ce sări din ocnă, și un roib i se poticni înaintea, iar din șeaua lui se sprijini în brațe-i o copilă spăimântată:

– Săi, bădiță, că m-a luat în goană o ursoaică glontuită!

Într-adevăr, namila venea prăpăstioasă, întărâtată și de rană și de larma crescândă a unui corn și a unor câini de vânatoare. Stoicea făcu vânt copilei în scorbura de var (pe când calul se ridica și pierrea în stufiguri), așteptă dihania până se apropie bine și-o trăsni de-i risipi creierii.

– Să trăiești, bădiță! Mă cheamă Tecla.(...) Ne-a împrăștiat furtuna tocmai când dăduserăm peste ursăică; și, cum s-a nimerit, că eu m-am răzlețit încoace cu ursoaica pinare. Dar iată că vin ai noștri.(...)

– Cine și de unde ești, voinice? Mi-ai scăpat fata de la moarte și-ți voi plăti boierește. Dar n-ai vrea să te bagi la noi? Cu un așa voinic s-ar ține mândră curtea mea.

Și Stoicea primește de-o vorbă!

(Gala Galaction – Moara lui Călițar)

1. Rescrie, din textul dat, verbe la modul indicativ, timpul perfectul simplu. (10p.)
2. Trece verbele de la punctul 1 la persoana I, numărul singular, același mod și același timp. (10p.)
3. Rescrie, din textul dat, un verb la modul imperativ și trece-l la forma negativă. (10p.)
4. Rescrie, din textul dat, două verbe la modul conjunctiv și trece-le apoi la modul indicativ, timpul perfectul compus, persoana a II-a plural. (10p.)
5. Rescrie, din textul dat, două verbe la timpuri compuse și precizează la ce mod și timp sunt acestea. (10p.)
6. Verbul din grupul de cuvinte *n-o să-ți fie voinicia*, este la:
 - a. modul indicativ
 - b. modul conjunctiv
 - c. modul imperativ. (10p.)
7. *Vin*, din construcția *Dar iată că vin ai noștri*, este:
 - a. verb
 - b. substantiv
 - c. adjectiv. (10p.)
8. Alcătuieste o propoziție în care cuvântul *vin* să aibă altă valoare morfologică decât cea din exemplul de la punctul 6. Precizeaz-o. (10p.)
9. Alcătuieste cinci propoziții în care verbul *a veni* să fie la următoarele timpuri ale modului indicativ, persoana a II-a singular: prezent; imperfect; perfect simplu; mai mult ca perfect și viitor. (10p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 1 ■

*Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ș-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cocoare, înșirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.*

*Vesela verde câmpie acu-i tristă, veștejită;
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer și de crengi se dezlipesc
Ca frumoasele-i iluzii dintr-un suflet omènesc.*

*Din tuspaturu părți a lumii se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.*

*Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare!
Vântul şuieră prin hornuri răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s-apropie de foc.*

(Vasile Alecsandri – *Sfârșit de toamnă*)

Citește cu atenție textul poeziei și răspunde următoarelor cerințe:

1. Identifică, în prima strofă, expresia care sugerează tristețea, melancolia, regretul care se asociază imaginii sfârșitului de toamnă. (1p.)
2. Distinge, în aceeași strofă, poziția eului liric. (1p.)
3. Menționează cele două anotimpuri pe care le pune în opoziție poetul, prin imaginile cromatice (pline de culoare), din strofa a doua. (1p.)
4. Comentează comparația din aceeași strofă. (2p.)
5. Explică, în două-trei enunțuri, compararea norilor cu personajele de basm, din strofa a treia. (2p.)
6. Dezvoltă, într-un enunț, efectul artistic pe care îl realizează repetiția verbului „vine”, în text. (1p.)
7. Stabilește o legătură între starea naturii și aceea a omului, așa cum reiese ea din această poezie. (1p.)
8. Exprimă-ți părerea despre titlul poeziei. (1p.)

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

În preajma unei păduri străvechi se privea în iaz moara lui Călifar. Se privea de când se ținea minte în bătrânii satului în cealaltă margine a pădurii, și Călifar era „moș Călifar” din vremi uitate. Moșnegii din Alăutești își aminteau de înfățișarea-i sură, de ochii lui ce iscodeau tăios din stuful sprâncenelor și de moara lui strașina lui de-un stângen. Flăcăii ce îndrăzniseră să înfrunte până în celălalt capăt pădurea grămadită între Alăutești și moară văzuseră cu ochii flăcăilor de acum optzeci de ani. Dincolo de moară începea Căpriștea: un pământ pitros, scorburos și plin de mărăcini, în care numai necuratul trăgea brazdă cu coarnele.

(Gala Galaction – *Moara lui Călifar*)

- 1** Rescrie, din textul dat, cinci substantive articulate, în ordinea în care apar ele în text (substantivele pot fi însoțite atât de articol hotărât, cât și de articol nehotărât). (10p.)
- 2** Alcătuieste cu substantivele de la punctul 1 cinci propoziții în care substantivele să fie în cazul genitiv și să îndeplinească funcția sintactică de atribut. (10p.)
- 3** Rescrie cinci substantive, din textul dat, care sunt în cazul acuzativ și specifică dacă sunt sau nu articulate. (10p.)
- 4** Trece primele două substantive de la punctul 3, în cazul vocativ, alcătuiind cu fiecare câte o propoziție. (10p.)
- 5** Rescrie, din text, două cuvinte formate prin derivare, din substantive. Notează ce părți de vorbire sunt și substantivele de la care s-au format. (10p.)
- 6** Alcătuieste cu fiecare substantiv (cuvânt de bază) de la punctul 5, câte o propoziție în care substantivul să fie în cazul dativ. (10p.)
- 7** Analizează morfologic substantivul *lui Călifar*, din prima propoziție a textului. (10p.)
- 8** Rescrie ultimele două substantive, din textul dat, și trece-le la plural, păstrând același caz, dar cu articole nehotărâte. (10p.)
- 9** Alcătuieste cinci propoziții în care substantivul *pădure*, însoțit de articol hotărât, să fie în cazurile nominativ, acuzativ, dativ, genitiv și nearticulat, în cazul vocativ. (10p.)

Din oficiu: (10p.)

1. Opera epică. Legenda
2. Cazurile substantivului. Cazul vocativ. Recapitularea cazurilor
3. Scrierea de interes personal. Anunțul în interes personal

■ OPERA EPICĂ. LEGENDA

1

Citește cu atenție fragmentul din legenda „Dragoș-Vodă”.

Dragoș se făcu stăpân pe țara unde se petrecuse această vestită vânătoare. Gârlei în care se înecase vrednica lui cățea îi dăde numele de Moldova, fiindcă pe cățea o chema Molda; și toată țara dimprejur luă numele gârlei, iar semnul noii domnii din Moldova fu capul bourului ucis în apa Moldovei de viteazul Dragoș.

Răspunde următoarelor cerințe:

1. Încadrează fragmentul în textul integral, identificând momentul acțiunii.
2. Alcătuieste trei enunțuri care să cuprindă toată informația din acest fragment.
3. Identifică subiectul acestei legende, sintetizat în acest fragment.
4. Comentează titlul acestei legende (orientează-te spre importanța eroului în raport cu cele povestite în text).
5. Selectează, din text, două trăsături ale genului epic și alte două trăsături ale literaturii populare.
6. Exprimă-ți părerea despre „semnul noii domnii” despre care se vorbește în text și scrie un sinonim pentru această expresie.
7. Scrie, într-un enunț, două diferențe între sfârșitul unui basm și cel al unei legende (asemenea fragmentului reprodus).

Citește fragmentul selectat mai jos, din legenda intitulată „Povestea ciocârliei”

După ce copila se gândi o clipă, sări de colô:

Să mă faci, taică părinte, o păsărică. Să plutesc în apele albastre ale văzduhului, să uit jalea și dorul părinților, când și când să mă pot înălța la cer, ca să-mi văd fratele... și așa viața mea o fi mai frumoasă ca aici...

N-a apucat să mântuie bine vorba, că Lia s-a și prefăcut într-o păsărică mică, cu penele cenușii și cu ciocul ca un ghimpe de salcâm.

Răspunde următoarelor cerințe:

8. Integrează fragmentul în întregul povestirii și identifică personajele care sunt numite aici „copila” și „părintele”.

- 9 Identifică, în text, sensurile cuvintelor „jalea” și „dorul”, prin sinonime. În ce relație se află cele două cuvinte?
- 10 Comentează, într-un enunț, expresia „apele albastre ale văzduhului”.
- 11 Încercuiește varianta corectă pentru sensul cuvântului „(să) mântuie”, din text:
- să ierte
 - să termine
 - să-i salveze sufletul.
- 12 Cercetează, cu ajutorul dicționarului, sensul cuvintelor „miraculos”, „fantastic” și „fabulos”. Care dintre aceste atribute se potrivește cel mai bine „poveștii ciocârliei”? Argumentează, într-un enunț, alegerea făcută.
- 13 Explică potrivirea sonoră dintre numele fetei orfane și denumirea păsării în care s-a transformat.
- 14 Descrie, într-o compunere de maximum cinci rânduri, modul în care crezi că s-a născut în imaginația poporului această legendă.

Citește cu atenție fragmentul de text din „Povestea Vrancei”:

Apoi, îmbărbătându-și oastea adunată, plecară cu toții peste dealuri și, străbătând codrii la vale, izbi în coastă pe vrăjmași.

Toți s-au luptat voinicește. Ștefan-vodă era printre cei dintâi, înconjurat de flăcăii Vrâncioaiei, cari se luptau ca niște lei, lovind în dreapta și în stânga tigvele păgâne cari cădeau ca bostanii, înroșind pământul.

Și astfel [...] Ștefan a învins și de data asta pe turci, izgonindu-i din țară afară.

Atunci, de bucurie, voievodul se puse de petrecu și veseli cu ostașii săi, iar în urmă chemă lângă ei pe cei șapte feciori ai Vrâncioaiei și le zise:

Flăcăi, cu voi am câștigat izbânda și am alungat pe vrăjmași. Dacă nu nimeream la casa mamei voastre, multă vreme turcii ne secătuiau țara. Sunteți vrednici de răsplata domnească. Iată, voi sunteți șapte frați, iar în Vrancea sunt șapte munți. Ai voștri să fie în veci, cu văi, ponoare și tot ce se află acolo.

Răspunde următoarelor cerințe:

- 15 Identifică două elemente specifice genului epic; în text.
- 16 Explică termenul de „poveste” folosit de autorul anonim în titlul legendei.
- 17 Indică sursa de inspirație în jurul căreia s-a născut această legendă.
- 18 Scrie o compunere de maximum zece rânduri, în care să arăți asemănările și deosebirile dintre personajele care apar în acest text și personajele care apar într-un basm.
- 19 Comentează comparația din text.
- 20 Exprimă-ți părerea în două-trei enunțuri, despre relația dintre munții Vrancei și feciorii Vrâncioaiei.

■ CAZURILE SUBSTANTIVULUI. CAZUL VOCATIV
■ RECAPITULAREA CAZURILOR

2

- 1 Alcătuieste un enunț cu fiecare dintre substantivele: *mama*; *Marian*; *copil*; *Ileana*; *băiat*, astfel încât să fie în cazul vocativ:

mama
Marian
copil
Ileana
băiat

- 2 Construiește trei enunțuri în care substantivul în vocativ (ales de tine), să apară în caseta dată.

.....
.....
.....?

- 3 Formează câte o propoziție cu fiecare dintre substantivele date în cazul vocativ:

Frate, ...!
Ți-am spus, bunicule, ...
....., fetelor?
V-am arătat, copiilor, ...!
Soro, ...!

- 4 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare dintre substantivele în vocativ, de la exercițiul 3, astfel încât să îndeplinească funcția sintactică de nume predicativ:

Exemplu: Frate – Adrian este fratele meu .

.....
.....
.....

- 5 Notează cu X propozițiile în care se află substantive în vocativ:

Ți-am spus, vecine, de fapta ei!	☐	Tu, frate, mă vei ajuta!	☐
Noi, prietenii tăi, vom reuși.	☐	Maică, cine te-a supărat?	☐
Copile, spune-mi totul!	☐	Ai fost la circ, prietene?	☐
Ea, colega ta, de bancă, te va întâmpina.	☐	Voi, colegii mei, veți primi o invitație.	☐

- 6 Se dă textul:

Atunci, cătră mine încet:

– Nu știi ce ștregar se face...și deștept...

Dar vocea de dincolo adaogă:

– Coniță! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne mașina!...Astâmpără-te că te arzi!

– Ionel! Strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!

– Sări, coniță! varsă spirtul! s-aprinde!

– Ionel! strigă iar mama, și se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe ușe, apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și-i oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută...

(I. L. Caragiale – Vizită...)

- a. Subliniază substantivele în cazul vocativ.
b. Analizează morfologic substantivele date, respectând ordinea indicată în tabelul de mai jos:

Substantiv	Felul	Gen	Număr	Caz	Articulat/ nearticulat	Funcția sintactică
	comun/ propriu					
Ionel						
la mama						
spirtul						
de roșiori						
pe maiorul						

- ♦ Substantivele în cazul vocativ nu îndeplinesc nici o funcție sintactică în propoziție!

- 7 Alcătuieste o compunere de maximum cinci rânduri, în care să ai substantive în cazul vocativ. Subliniază substantivele în vocativ și dă compunerii tale un titlu.

.....

.....

.....

.....

.....

- 8 Pune, în textul următor, semnele de punctuație potrivite, în caseta corespunzătoare:

Fata păși în apă ☐ udându-și poalele rochiei ☐ îl înfășură pe Bănică în ștergar și-l ridică de umeri ☐

☐ De unde vii ☐ îl întreabă ☐ punându-l jos în iarbă ☐

☐ Ehei ☐ făcu băiatul ☐ vin tare de departe ☐ Umblu de mult și am obosit ☐ Unde sunt aici ☐

☐ La crescătoria de păsări ☐ Bunica Paraschiva știe că ai plecat cu albia ☐

(Fănuș Neagu – Descoperind râul)

- 9 Formulează enunțuri în care prepozițiile: *pentru; dintre; despre; de la*, să lege componente și atribute de părțile de vorbire determinate/ regente:

Exemplu:

Se întreabă despre victorie. (verb – prepoziție – complement)

Caietul de literatură este aici. (substantiv – prepoziție – atribut)

..... (..... – prepoziție – complement)

..... (..... – prepoziție – atribut)

..... (..... – prepoziție – complement)

..... (..... – prepoziție – atribut)

..... (..... – prepoziție – complement)

..... (..... – prepoziție – atribut)

- 10** Trece, în spațiile punctate, substantivele dintre paranteze, respectând și cerințele date pentru fiecare:

Cartea (poveste: acuzativ, plural) am luat-o (bibliotecă: acuzativ, singular). Coperta (carte: atribut, genitiv, singular) este atrăgătoare. Ea este (carte: nominativ, singular) voluminoasă.. O să recomand și (coleg: complement, plural) să o citească. (prieten: vocativ, plural), fiți lângă noi!

- 11** Pune un X în caseta din apropierea formei corecte:

☐ pătrat – patrat	☐	☐ caet – caiet	☐
☐ blacheu – placheu	☐	☐ chilug – pilug	☐
☐ bancnotă – bacnotă	☐	☐ casierie – caserie	☐
☐ mănăstire – mânăstire	☐	☐ patinoar – patinuar	☐
☐ vagabond – vagabont	☐	☐ clown – claun	☐

- 12** Subliniază substantivele corect accentuate:

avarie – avarie
vatman – vatman
antic – antic
matur – matur
scrutin – scrutin

- 13** Pune un X în caseta din apropierea formei corecte:

☐ ușii – ușei	☐	☐ mingii – mingiei	☐
☐ femeii – femeiei	☐	☐ străzii – stradei	☐
☐ școalei – școlii	☐	☐ viii – viei	☐
☐ torții – torței	☐	☐ firimiturii – firimiturei	☐
☐ trompei – trompii	☐	☐ geometrii – geometriei	☐

- 14** Completează spațiile punctate cu articole genitivale potrivite:

Acest penar fetei este nou. Aceste stilouri băiatului sunt noi. Cinci cărți colegului le împrumut. Aceste gume sunt băiatului. Acești băieți Mamei știu să vorbească. Volumul de poezii lui Vasile Alecsandri este cunoscut. Locul de întâlnire studenților este stabilit.

■ Scrierea de interes personal

■ Anunțul în interes personal

3

- ♦ Pentru a realiza scrierea în interes personal, trebuie:

- să urmărești propriile experiențe, gânduri;
- să realizezi momente deosebite care să capteze cititorul;
- să ai o exprimare îngrijită;
- să înlănțuiești logic gândurile;
- să folosești enunțuri clare, coerente, cursive;

- ♦ Anunțul este un text redus la o informație (obiecte, vânzări, cumpărări, schimburi, pierderi, întâlniri, evenimente etc.) cu o utilitate imediată.

1 Citind anunțurile, de mai jos, selectate dintr-o gazetă, alcătuiește șase enunțuri urmărind solicitările cerute:

Vând, foarte convenabil, pui Caniche. Telefon: 632XXXX

Dăruiesc cinci pisicuțe, două luni, albastru rusesc Burma, frumoase, educate. Căutăm iubire, responsabilitate. Telefon: 34XXXXX

Cumpăr cărți vechi românești și străine. Telefon: 32XXXXX

Vând pui ciobănesc german, cu pedigree valoros, excelenți pentru pază și dresaj. Telefon: 67XXXXX

Slăbirea este o necesitate și nu un moft. Slăbind, investiți pe termen lung în sănătate! Sunați la 12XXXXX

Vând binoclu, microscop și lupe. Telefon: 75XXXXX

Angajăm agenți imobiliari cu/ fără experiență, școlarizare gratuită, câștiguri occidentale. Telefon: 64XXXXX

Vând urgent pui de prepeliță, zece mii de lei bucata, prepelițe outhouse, douăzeci de mii de lei, negociabil. Telefon: 56XXXXX

Vând struți, pui și adulți, tot timpul anului, import Germania. Telefon: 56XXXXX

Pierdut carnet de student, pe numele Popa Ion. Îl declar nul.

Vânzare:

Cumpărare:

Ofertă de muncă:

Pierdere:

Schimb:

Felicitare, mesaj:

1. Povestirea. Momentele subiectului, desfășurarea acțiunii
2. Pronumele. Pronumele personale. Formele accentuate. Formele neaccentuate
3. Cum scriem despre textul literar?

■ POVESTIREA. MOMENTELE SUBIECTULUI

1

Citește cu atenție textul următor:

În vremea aceasta, oastea se apropiase. Regele trimise un ofițer ca să vorbească cu cei din cetate. Solul veni la poartă. Bătrânul îl salută de pe zid.

– Bine ai venit, domnule, ce poștești de la noi?

– Măria sa regele Poloniei, mare duce de Lituania ș.c.l. (urmau titlurile), vă face cunoscut ca să vă închinați și să-i predați cetatea împreună cu toate averile și merindele; atrunci garnizoana va fi slobodă a ieși cu arme și bagaje, fără a i se face nimic, iar cutezând a se împotrivi, cetatea se va cotropi, și garnizoana se va trece sub ascuțișul sabiei.

– Du răspuns M[ăriei] sale, zise bătrânul, că laude și îngroziri de aste am mai auzit noi, și tot nu ne-am spăriet. Mai bine M[ăria] sa și-ar căta de drum și ar da pace unor oameni care nu i-au făcut nimic. Cetatea n-avem de gând să i-o dăm cu una, cu două, măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde. Tot ce-i putem da este plumbul din pușce, pre care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru.

– Plecați-vă, zise trimisul, și nu vă puneți capul în primejdie.

– Nu purta grijă de capul nostru, domnule. Gândiți mai bine la al vostru.

– Încă o dată vă întreb, vă închinați ori ba?

– Ba.

Parlamentarul se duse.

Asaltul începu. Tunurile așezate pe scaune de lemn băteau neconținut cetatea. Plăieșii răspundeau cu gloanțe care nu făceau greș. Fieștecare împușcătură doboră câte unul din vrăjmași și mai ales din ofițeri, asupra cărora erau ținute flintele lor. Leșii pereau fără a face spor.

În ziua dintâi, doi vânători pieriră. A doua zi și a treia zi mai căzură cinci și se răniră doi. A patra zi căzu împușcat însuși comandantul artileriei leșești, dar mai pieriră trei din moldoveni. Numărul bravilor scădea pe toată ziua. Seara, adunându-se pe lângă foc, văzură că au sfârșit și munițiile și merindele.

– Ce este de făcut, tată? întrebă tânărul vânător pe bătrânul, care, rănit la picior, sta întins pe o laviță.

– Câți au perit d-ai noștri?

– Zece.

– Și nu mai avem nici praf, nici merinde?

– Nu.

– Dacă-i așa, apoi mâni dimineață urcă-te pe poartă și leagă în vârful sâneții un ștergar alb; spune că închinăm cetatea cu tocmeală să ne lase slobodi să ieșim și să ne ducem unde vom voi.

(Costache Negruzzi – Sobieski și românii)

- 1 Desparte textul în fragmente, cărora să le dai câte un titlu.
- 2 Identifică ideile principale, pe care să le dezvolti într-un rezumat.
- 3 Prezintă, într-o compunere, modul de organizare a narațiunii, succesiunea tablourilor și a imaginilor.

• Ține seama de faptul că, într-o povestire, partea cea mai importantă, care urmărește evenimentele într-o derulare logică, este denumită, de obicei, „desfășurarea acțiunii”.

- 4 Numește elementele semnificative pentru a încadra textul de mai sus în momentul numit „desfășurarea acțiunii” specific operei literare.
- 5 Explică rolul naratorului în derularea evenimentelor.
- 6 Evidențiază, într-o compunere, semnificațiile faptelor narate în acest fragment.
- 7 Alcătuieste un text, în care să imaginezi desfășurarea întâlnirii dintre români și polonezi, pe cale pașnică.
- 8 Compară desfășurarea acțiunii din acest fragment cu aceea din „Povestea unui om leneș”, de Ion Creangă (vezi unitatea VI). Exprimă observațiile tale, într-un text de maximum cinci enunțuri.

■ PRONUMELE. PRONUMELE PERSONAL

■ FORMELE ACCENTUATE. FORMELE NEACCENTUATE

2

- 1 Notează, în spațiile date, persoana, numărul și cazul pronumelor personale, din fiecare propoziție dată:

Tu asculți această lecție.

Voi veți asculta părinții.

Ei au ajuns la timp acolo unde vroiau.

Ea ne va arăta drumul care trebuie ales.

pronume	persoană	număr	caz
Tu	1	1	2
Voi	2	2	2
Ei	3	3	3
Ea	3	1	3

♦ Dânsul; dâșii; dânsa; dânsese sunt pronume personale! Nu sunt pronume personale de politețe!

- 2 Pune, în caseta corespunzătoare, pronumele personal din fiecare propoziție dată:

Eu voi merge la spectacol.

Dâșii vor avea de făcut un drum.

Ele au să vină la teatru.

Dânsa este vecina mea.

Dânsul va pleca alături de copii.

Tu ai mâncat astăzi cam mult.

Eu
Dâșii
Ele
Dânsa
Dânsul
Tu

- 1 Desparte textul în fragmente, cărora să le dai câte un titlu.
- 2 Identifică ideile principale, pe care să le dezvolti într-un rezumat.
- 3 Prezintă, într-o compunere, modul de organizare a narațiunii, succesiunea tablourilor și a imaginilor.

♦ Ține seama de faptul că, într-o povestire, partea cea mai importantă, care urmărește evenimentele într-o derulare logică, este denumită, de obicei, „desfășurarea acțiunii”.

- 4 Numește elementele semnificative pentru a încadra textul de mai sus în momentul numit „desfășurarea acțiunii” specific operei literare.
- 5 Explică rolul naratorului în derularea evenimentelor.
- 6 Evidențiază, într-o compunere, semnificațiile faptelor narate în acest fragment.
- 7 Alcătuieste un text, în care să imaginezi desfășurarea întâlnirii dintre români și polonezi, pe cale pașnică.
- 8 Compară desfășurarea acțiunii din acest fragment cu aceea din „Povestea unui om leneș”, de Ion Creangă (vezi unitatea VI). Exprimă observațiile tale, într-un text de maximum cinci enunțuri.

■ PRONUMELE. PRONUMELE PERSONAL
■ FORMELE ACCENTUATE. FORMELE NEACCENTUATE

2

- 1 Notează, în spațiile date, persoana, numărul și cazul pronumelor personale, din fiecare propoziție dată:

	pronume	persoană	număr	caz
Tu asculți această lecție.	<u>Tu</u>	<u>eu</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
Voi veți asculta părinții.	<u>Voi</u>	<u>ei</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
Ei au ajuns la timp acolo unde vroiau.	<u>Ei</u>	<u>ei</u>	<u>3</u>	<u>1</u>
Ea ne va arăta drumul care trebuie ales.	<u>Ea</u>	<u>eu</u>	<u>1</u>	<u>3</u>

♦ Dânsul; dâșii; dânsa; dânsela sunt pronume personale! Nu sunt pronume personale de politețe!

- 2 Pune, în caseta corespunzătoare, pronumele personal din fiecare propoziție dată:

Eu voi merge la spectacol.
Dâșii vor avea de făcut un drum.
Ele au să vină la teatru.
Dânsa este vecina mea.
Dânsul va pleca alături de copii.
Tu ai mâncat astăzi cam mult.

<u>Eu</u>
<u>Dâșii</u>
<u>Ele</u>
<u>Dânsa</u>
<u>Dânsul</u>
<u>Tu</u>

- 3 Completează spațiile libere cu pronume personale potrivite:
 Astăzi vei pleca împreună cu sora ta. este bucurasă pentru acest lucru.
 vom fi încântați. vom da de veste și

- 4 Notează, în spațiul dat, formele neaccentuate potrivite ale pronumelui personal:

Pe mine vede.
 Pe noi ascultă toată lumea.
 Ție dăruiesc totul.
 Mama -a scos la plajă.
 Pe voi laudă mereu.
 Tu, ... -ai dus la spectacol?

Ție spun totul.
 Mie -e dor de vacanță.
 Prietenii -au dat de veste.
 -am dăruit cartea.
 Nouă -a plăcut spectacolul.
 Mie place a citi.

- 5 Pune semnul X în caseta unde există pronume personal: '

Vestea ta este neașteptată. ☐
 Mie îmi dă un sfat. ☒
 Dânșii au plecat. ☒
 Colegii tăi au sosit. ☐

Ne vor lăuda. ☒
 Ție îți voi spune. ☒
 Ideea noastră va triumfa. ☐
 Dânsa ne va întovărași. ☒

- 6 Construieste enunțuri cu ortogramele date:

nea
 ne-a
 ați
 a-ți
 laș
 l-aș
 lați
 l-ați
 var
 v-ar
 neam
 ne-am

*Ati merge la munte.
 e greu a-ti spune adevarul.
 el este un mincinos si un las.
 l-as lăsa pe Popescu.
 ei au rămas lați pe pământ.
 l-ati sunat pe Andrei.
 el a dat cu var pe pereti.
 v-ar rămâne mici adidasi dacă i-ati
 cumpăra. Danșii sunt un team de pt
 ne-am supărat pe tine.*

- 7 Subliniază forma corectă dintre cele două cuvinte date:

priveștemă/ privește-mă
 privi-l-aș/ privi-l-aș
 spune-i-aș/ spune-i-aș
 spuneți-le/ spune-ți-le

văzute-ar/ văzu-te-ar
 dămi-l/ dă-mi-l
 dai-ar/ da-i-ar
 dăle-o/ dă-le-o

- 8 Pune, în spațiul liber, forma potrivită de genitiv, a pronumelui personal:

Povestea (persoana a III-a singular, feminin) o știu. Sosirea (persoana a III-a singular, masculin) este binevenită. Problema (persoana a III-a plural, masculin) este rezolvată. Fetele (persoana a III-a plural, feminin) sunt expresive.

- 9 Completează spațiile precizând părțile de vorbire corepunzătoare:

V-am ascultat.
 Fapta lui te va încuraja.
 Îi voi spune lui Andrei.
 O să-i spun.

v- pronume
 lui pronume
 Îi pronume
 O pronume
 -am
 v
 lui
 -

O ascult pe dânsa.
Dă-le-o astăzi.
Se uită la o carte.
A-i spune este ușor.
Vestea-i bună.

O (e)dânsa
-le-
la
A
Vestea

10 Alcătuieste propoziții cu următoarele cuvinte sau grupuri de cuvinte:

va
v-a
ia
i-a
ea
îți
îmi
ți-e
s-o
știind-o
ați
a-ți
al
a-l

11 Trece în spațiile date, persoana, numărul, cazul și funcția sintactică ale pronumelui personal dat:

	pronume	persoană	nr.	caz	funcție
Îți voi spune.	Îți				
V-am cunoscut.	V-				
L-am rugat.	L-				
Îi spun lui.	Îi				
	lui				
Visul despre dâșii îl știi.	despre dâșii				
	îl				
Am văzut-o.	o				
Mie mi-e dor.	Mie				
	mi-				
Ți-l aduc.	Ți-				
	-l				
Îl aud.	Îl				
I-l spun.	I-				
	-l				
Fapta dânsului o știu.	dânsului				
	o				
Suntem pentru dâșii. (pentru)dâșii					

12 Precizează cazul și funcția sintactică ale pronumelor personale indicate:

	cazul	funcția sintactică
Îi povestesc lui.	lui	
Vorba lui o știu.	lui	
	o	

Tu, vei înțelege!	Tu		
Voi ați învins.	Voi		
Voi, unde plecați?	Voi		
Îți amintesc.	Îți		

13 Notează cu X, în caseta dată, dacă pronumele personal nu are forme pentru cazul cerut; dacă are, pune în casetă formele corespunzătoare, atât accentuată, cât și neaccentuată:

- persoana a III-a, singular, masculin, genitiv
- persoana a III-a, singular, feminin, genitiv
- persoana a III-a, plural, masculin, genitiv
- persoana a III-a, plural, feminin, genitiv
- persoana I, singular, genitiv
- persoana a II-a, plural, dativ
- persoana a II-a, plural, genitiv
- persoana a II-a, singular, genitiv
- persoana a II-a, singular, dativ
- persoana a III-a, plural, masculin, acuzativ
- persoana a III-a, singular, feminin, acuzativ

♦ Nu uita că pronumele personal nu are forme la cazul genitiv, la persoanele I și a II-a, singular și plural! Pronumele: al meu/ tău/ său; ai mei/ tăi/ săi; a mea/ ta/ sa; ale mele/ tale/ sale; al nostru/ vostru; ai noștri/ voștri; a noastră/ voastră; ale noastre/ voastre, nu sunt pronume personale!

14 Se dă textul:

– Ionel! strigă iar mama, și se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe ușe, apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și-i oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută...

(I. L. Caragiale – Vizită...)

Analizează pronumele personale din textul dat, completând tabelul de mai jos:

Pronume	Persoana	Gen	Număr	Caz	Forma	Funcție sintactică

15 Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare dintre următoarele forme neaccentuate ale pronumei personal:

m-	
-m	
-m-	
te-	
-te	
-ne	
ne-	
v-	
-i-	

- li-
- vă
- l-
- ți-

- 16** Redă, în maximum șase rânduri, o convorbire telefonică, pe care ai avut-o de curând, cu prietenul tău/ prietena ta.
Folosește pronume personale și, la sfârșit, subliniază-le.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

■ CUM SCRIM DESPRE TEXTUL LITERAR?

3

- ♦ Pregătirea redactării presupune: - citirea și înțelegerea textului; - înțelegerea notițelor luate în clasă; - înțelegerea exercițiilor din manual; - completarea noțiunilor cu alte surse avute la îndemână (caiete, ghiduri, studii etc.); - folosirea unui dicționar adecvat.
- ♦ Redactarea presupune:
 - alcătuirea introducerii (ce cuprinde date despre autor, operă, text analizat);
 - elaborarea cuprinsului (ce cuprinde o dezbatere amplă a conținutului textului, incluzând și semnificațiile acestuia).
- ♦ În realizarea cuprinsului, trebuie să se țină cont de: - folosirea unui limbaj adecvat; - respectarea semnelor de ortografie și de punctuație; - abordarea riguroasă a ideilor textului; - prezentarea ideilor centrale; - sentimentul specific ce reiese din textul dezbătut; - realizarea încheierii (ce cuprinde o concluzie generală și personală a textului dezbătut).

- 1** Alcătuieste o introducere, de maximum opt rânduri, folosind un text, la alegere, din manualul de clasa a V-a, de Limba și literatura română.
- 2** Formulează încheierea, în maximum cinci rânduri, pentru același text, ales de tine, de la exercițiul 1.
- 3** Notează ce surse ai folosit pentru realizarea cerințelor de la exercițiul 1.

1. Parabola biblică. Termeni și personaje biblice
2. Pronumele personal de politețe. Funcțiile pronumelui personal de politețe
3. Formele specifice dialogului

■ PARABOLA BIBLICĂ. TERMENI ȘI PERSONAJE BIBLICE

1

Citește cu atenție fiecare secvență a parabolei *Samariteanului milostiv*:

Iar el răspunzând a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău, și din toată vârtutea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele ca însuși pe tine.

Atunci Iisus i-a spus: Drept ai răspuns. Fă aceași vei fi viu.

Dar el voind să se îndepărteze pe sine însuși, zis-a către Iisus: Și cine este aproapele meu?

Dând răspuns, Iisus vorbit-a: Un om mergea de vale, de la Ierusalim la Ierihon, și a căzut între tâlhari, care, după ce l-au dezbrăcat și l-au rănit, au plecat, lăsându-l pe jumătate mort.

Din întâmplare, un preot cobora pe calea aceea, dar văzând a trecut pe alături.

Tot așa și un levit, ivindu-se pe acolo, a venit, a văzut și a trecut pe alături.

Un Samaritean care călătorea, însă, sosind în dreptul lui și văzându-l, i s-a făcut milă de el.

Și a venit la el, i-a legat rănilor turnând pe ele untdelemn și vin, și punându-l pe dobitoacul său l-a dus la un han și i-a purtat de grijă.

Iar a doua zi, la plecare, scoțând doi dinari, i-a dat hangiului și i-a zis: Ai grijă de el, și ce vei mai cheltui, eu când mă voi întoarce, îți voi da înapoi.

Care din acești trei ți se pare că a fost aproapele celui ce a fost căzut între tâlhari?

El răspunde: Cel care a avut milă de el. Atunci Iisus i-a zis: Du-te și fă și tu la fel.

Răspunde următoarelor cerințe:

1. Identifică înțelesul cuvântului parabolă (povește religioasă cu sens simbolic sau alegoric, în literatura creștină, pildă), formulând învățătura desprinsă din acest text.
2. Stabilește diferențele dintre cele trei personaje care au trecut pe lângă omul rănit, știind că „levit” este sinonim cu preot și „samaritean”, cu simplu membru/ locuitor al unei comunități/ așezări religioase.
3. Formulează, într-un singur enunț, caracterizarea „aproapelui” în concepția lui Isus, alegând dintre următoarele calități pe aceea considerată cea mai importantă:
 - înțelepciunea;
 - buna vecinătate;
 - credința în Dumnezeu;
 - vioiciunea;
 - mila;
 - generozitatea.

- 4 Rezumă, în patru-cinci enunțuri, conținutul acestei povestiri.
- 5 Comentează sensul îndemnului dat de Isus, „Du-te și fă și tu la fel.”
- 6 Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu importanța relațiilor armonioase (bazate pe ajutor și respect) între oameni.
- 7 Este necesară transmiterea unor învățături despre binele făcut de oameni altor oameni?
- 8 Explică motivul pentru care crezi că o învățătură e bine să ia forma unei povestiri și nu a unor reguli/ norme; compară povestea bunului samaritean cu următorul cod etic (colecție de reguli):
- „Omul trebuie să ajute un alt om aflat în necaz!”
- „Omul nu trebuie să rămână nepăsător la necazul semnilor săi!”
- „Omul trebuie să cheltuiască bunurile sale pentru a-i salva pe alții!”

■ PRONUMELE PERSONAL DE POLITETE

■ FUNCȚIILE PRONUMELUI PERSONAL DE POLITETE

2

- 1 Pune, în caseta corespunzătoare, în locul pronumelui personal, forma potrivită a pronumelui personal de politețe:

tu dumneata ție dumneata voi dumneavoastră ea dumneai
 ele dumnealea dânsii dumnealea dânsa dumneai ei dumneai

- 2 Rescrie, dintre pronumele date mai jos, numai pronumele personale de politețe: dânsa; voi; ai noștri; ție; dumitale; dumnealor; ai voștri; mata; tălică; ele; dânsele; dumnealor.
dumitale, dumnealea, mata, tălică, dumnealea.

- 3 Trece, în caseta corespunzătoare, forma corectă a pronumelui personal de politețe, după ce ai consultat Dictionarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române:

Domnia ta/ Domnia Ta
 Înălțimea Voastră/ Înălțimea voastră
 Înălțimea sa/ Înălțimea Sa
 Prietenul dânsului/ Prietenul dumnealui

Domnia ta
Înălțimea voastră
Înălțimea sa
Prietenul dânsului

- 4 Notează, în caseta dată, forma prescurtată (abreviată) a pronumelui personal de politețe:

dumneata d-ta
 dumnealui d-lui
 dumitale d-tale

dumneavoastră d-voastră
 dumnealor d-lor
 dumneaei d-ei

- 5 Alcătuieste trei propoziții în care pronumele personal de politețe să fie, pe rând, subiect, atribut în genitiv, complement în dativ:

subiect Dumneai este foarte educat.
 atribut în genitiv Ți dau înălțimea dumnealui.
 complement în dativ Ți dau, dumnealui, o pensie.

- 6 Completează spațiile punctate, cu funcția sintactică și cazul pronumelor personale de politețe subliniate:

Dumneavoastră veți reuși.
Speranța ei ești dumneata.
Fapta dumitale este deosebită.
Le spun același lucru și dumnealor.
V-am întâlnit pe dumneavoastră.
Am primit-o de la dumneata.
Cartea de la dumneata o voi reține.

cazul	funcția sintactică
<u>nominativ</u>	<u>subiect</u>
<u>nominativ</u>	<u>subiect indirect</u>
<u>genitiv</u>	<u>atribut subiect</u>
<u>dativ</u>	<u>complement indirect</u>
<u>acuzativ</u>	<u>complement direct</u>
<u>acuzativ</u>	<u>complement indirect</u>
<u>acuzativ</u>	<u>atribut subiect</u>

- 7 Completează spațiile punctate cu pronume personale de politețe potrivite:

V-am zărit pe dumneavoastră. Știu că dumneata nu mă veți recunoaște.
V-am cunoscut, demult, alături de dumneai. Mă bucur că dumnealor sunt prietenii dumneavoastră.

- 8 Prezintă, într-o compunere de cel mult șase rânduri, pe invitatul de onoare al școlii, pe care l-ai primit într-un mod deosebit. Apelează la pronumele personal de politețe, pentru a-l prezenta. Dă un titlu compunerii tale.

- 9 Se dă textul:

– Măria ta, în ce lună și-n ce zi ai văzut lumina lunii?
– M-a născut neneaca într-o marți, Ifrime, în optsprezece zile a lunii lui octombrie.
– Atuncea, a cuvântat tătuca pe gânduri, să deschidem în zodia Scorpiei, căutând și-n alte locuri, după rânduiala adevărată. Luminat stăpâne, aicea se spune adevărat, cum că Măria ta ești om mândru: deci cunoscând această patimă, nu trebuie să te lași în voia ei.
Și a prins a-i ceti tata, din cuvintele zodiei, cele ce se potriveau unui asemenea om năpraznic cum era boierul nostru. Și cugeta că poate va putea să-l domolească.

(Mihail Sadoveanu – Balaurul)

Analizează două pronume personale de politețe și două pronume personale, respectând ordinea din tabelul dat:

Pronume	Felul	Persoana	Gen	Nr.	Caz	Forma	Funcția sintactică
Măria ta	politeț	I-a		sg.	nom.	acc.	subiect
tătuca	politeț	II-a	mar.	sg.	nom.	acc.	subiect
ei	politeț	III-a	afem.	sg.	genitiv	acc.	atribut subiect
ei	politeț	III-a	afem.	sg.	acuzativ	acc.	complement direct

FORMELE SPECIFICE DIALOGULUI

3

♦ Pentru realizarea unui dialog oral, în condiții deosebite, trebuie:

- să ai curajul să întreții un dialog;
- să-ți urmărești cu destulă rigurozitate ideile, iar replica să fie logică, firească, pentru a putea menține un dialog decent;
- să știi să folosești, în fiecare moment al dialogului, anumite formule, adecvate momentului respectiv;
- să apelezi și la mimică, intonație, atunci când vorbești cu cineva, pentru a fi convingător;

- să utilizezi un ton specific, pe măsura intensității dialogului;
- să știi să-ți menții calmul și să convingi prin replici inteligente;
- să adaptezi limbajul situației de comunicare cerute în momentul potrivit;
- să asculți și să privești atent pe partener;
- să nu-l întrerupi și să nu vorbești în același timp cu el;
- să ai calmul necesar de a menține și de a continua dialogul început;
- să schimbi subiectul dialogului, cu abilitate, fără să-l jignești pe partener;
- să folosești formule potrivite de încheiere.

Într-un dialog se pot folosi formule:

- de inițiere (Bună! Ce mai faci? Bună ziua! De când vă așteptam! Vă salut, dragilor! Spuneți-mi de unde vă cunosc? Salut, prietene! etc.);
- de menținere a dialogului (Vă ascult în continuare cu plăcere! Zău! Nu se poate! Ce interesante lucruri! Mor de curiozitate! Spune, te rog, mai repede! etc.);
- de încheiere (Îți mulțumesc, Du-te sănătos, Mult noroc, Te sărut. Drum bun etc.).

1 Mama prietenului tău, Mircea, îți dă un telefon ca să afle ce s-a întâmplat cu prietenul tău, ieri, la școală. Imaginează-ți cum va decurge dialogul între tine și mama lui.

Tu
 Mama lui Mircea
 Tu
 Mama lui Mircea
 Tu
 Mama lui Mircea
 Tu
 Mama lui Mircea
 Tu
 Mama lui Mircea
 Tu
 Mama lui Mircea

2 Între Alin și Mihaela au loc replici mai puțin plăcute. După aceasta, Alin vine spre tine. Imaginează-ți un dialog între tine și Alin, în urma celor văzute și auzite de tine.

Tu
 Alin
 Tu
 Alin
 Tu
 Alin
 Tu
 Alin
 Tu
 Alin

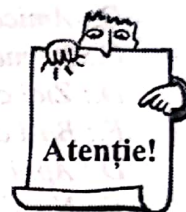
1. Dialogul (II). Text dialogat. Text narativ. Regionalisme. Arhaisme
2. Numeralul. Numeralul cardinal. Numeralul numeralul ordinal. Funcțiile sintactice ale numeralului
3. Portretul

■ DIALOGUL (II). TEXT DIALOGAT ■ TEXT NARATIV. REGIONALISME. ARHAISME

1

Citește cu atenție cele trei texte, pentru a pune în evidență diferitele situații și efecte stilistice ale folosirii dialogului.

- ♦ Ține seama că dialogul este:
 - o situație de comunicare;
 - o modalitate de expunere/ de disputare a unor opinii.
- ♦ Dialogul este folosit mai ales în piesele de teatru, dar poate completa și narațiunea, descrierea. Dialogul poate fi folosit și în poezie.

„– Chiar domnia ta ești, jupâne Dămian? Atuncia mai ales ești bine-venit și te poftesc sub acoperișul nostru. Poruncește căraușilor să tragă peste podeț și să bage de seamă să nu prăvale. Să intre sub șandrama, unde știi că putem închide porțile ca la cetate, și n-ai nici o grijă, chiar de ai avea aur în bucele.

– N-am aur, dargă jupâneasă Ancuță, se apără negustorul râzând.

– Știu, jupâne Dămian: trebuie să ai lucru mai scump; de aceea să fii fără grijă. Pe lângă porți pe care le cunoști, avem în popas la focul acesta lume bună care cearcă vinul nou. Am tăiat pui grași și-am scos din cuptor azi pâine proaspătă. Toate-or fi pe pofta inimii dumatule mai ales știindu-te că ești un om căruia îi plac tovărășiile.

Răzășul Ioniță se amestecă, ridicând glasul:

– Apoi dacă-i asemenea om dumnealui, noi cu mare plăcere găsim loc între noi și-l poftim cu dragoste la focul nostru.

– Domnia sa-i comisul Ioniță de la Drăgășani, hurui Ancuța ca o hulubiță.

Iar negustorul se ploconi spre comis și spre umbrele de la foc.

– Pentru mine are să fie mare cinste, grăi el, și vă rog să mă socotiți ca cel mai umilit rob al domniilor voastre. Mai întâi însă cată să-mi pun în Țânduială marfa, să văd de hrana vitelor și-a oamenilor și după aceea nimene n-a fi mai bucuros decât mine să guste după mâncare un pahar de vin nou. Căci după cum și la carte scrie, vinul îndulcește inima omului și folosește mădulelor lui.”

(Mihail Sadoveanu – Negustor lipsan)

1 Observă:

- modul în care dialogul susține narațiunea (în fragmentul citat nu se derulează nici o povestire, acțiunea se limitează la schimbul de replici dintre personajele care se prezintă);
- dimensiunea fiecărei replici;
- intervențiile autorului/ naratorului.

2 Realizează o compunere în care să caracterizezi personajul Ancuța, așa cum reiese acesta din dialogul de mai sus.

- 3** Exprimă-ți părerea despre limbajul folosit de către toate personajele care poartă dialogul reprodus.

Citește cu atenție textul de mai jos:

Domnul: Domnu-i acasă?

Feciorul: Da; dar mi-a poruncit să spun, dacă l-o căuta cineva, c-a plecat la țară.

D.: Dumneata spune-i c-am venit eu.

F.: Nu pot, domnule.

D.: De ce?

F.: E încuiată odaia.

D.: Bate-i să deschidă.

F.: Apoi, a luat cheia la dumnealui când a plecat.

D.: Care va să zică, a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Amice, ești... idiot!

F.: Ba nu, domnule.

D.: Zici că nu-i acasă.

F.: Ba-i acasă, domnule.

D.: Apoi, nu ziseși c-a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Atunci e acasă.

F.: Ba nu, da n-a plecat la țară, a ieșit așa.

D.: Unde?

F.: În oraș.

D.: Unde?

F.: În București.

D.: Atunci să-i spui c-am venit eu.

F.: Păi, cum vă cheamă pe dv.?

D.: Ce-ți pasă?

F.: Ca să-i spui.

D.: Ce să-i spui? De unde știi ce să-i spui, dacă nu ți-am spus ce să-i spui? Stăi, întâi să-ți spui; nu te repezi... Să-i spui când s-o-ntoarce că l-a căutat....

F.: Cine?

D.: Eu.

F.: Numele dv...?

D.: Destul atâta! Mă cunoaște dumnealui... suntem prieteni...

F.: Bine, domnule.

D.: Ai înțeles?

F.: Am înțeles.

(I. L. Caragiale – *Căldură mare*)

- 4** Observă:

- modul în care dialogul înlocuiește total narațiunea;
- felul în care se exprimă personajele în schimbul de replici;
- organizarea dialogului sub forma unor întrebări cu sau fără răspuns.

- 5** Realizează o scurtă compunere în care să caracterizezi personajele participante la dialog.

- 6** Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu impresia artistică realizată de acest dialog.

Citește textul următor:

E-n picioare toată ceata.

Din rărunchi și subsuori

S-a umflat de zece ori.

„– Am ajuns-o? Da... surată?”

„– Nu... Mai umflă-te o dată!”

„– E destul? Iar a-ntrebat,

După ce s-a mai umflat.

„– Dragă, vai demaica mea,

Nu mai te-ncăpățâna, –

Zise sora cealaltă. –

Stai frumos și las-o baltă.

Nici măcar nu se cunoaște!

A mai spus un pâlc de broaște,

Gospodine cu simțire.

Bă mai fac o opintire!”

Și când iar s-a opintit

Broasca șubredă și mică

S-a umflat și a pleznit,

Și s-a spart ca o bășică.

Nu putea, copiii mei,

Să rămâie-n pielea ei?

(Tudor Arghezi – *Broasca și vaca*)

7 Observă:

- derularea poeziei/ fabulei sub forma unui dialog între niște personaje imaginare;
- vocea poetului care este aceeași cu a unui narator, în textul epic;
- modul în care poetul își interpretează diferitele roluri, în text.

♦ *Fabula este o poezie în care defectele oamenilor sunt prezentate în caricatură, sub masca animalelor.*

8 Realizează o scurtă compunere în care să expui defectul uman pe care îl critică autorul în aceste versuri cu aspect de scenetă.

9 Exprimă-ți părerea despre atitudinea poetului, așa cum reiese aceasta din ultimele două versuri (explică adresarea „copiii mei”).

NUMERALUL. NUMERALUL CARDINAL. NUMERALUL ORDINAL

FUNCȚIILE SINTACTICE ALE NUMERALULUI

2

1 Completează cu litere numeralele cardinale date, precizând dacă sunt simple sau compuse, conform exemplului:

11	unsprezece	compus
14		
15		

16

18

2 Scrie, cu litere, următoarele numere cardinale de mai jos:

1819
 1839
 1850
 1852
 1866
 1880

3 Fiecare numeral cardinal de la exercițiul 2 marchează un moment important în Istoria literaturii române. Notează ce scriitori importanți români s-au născut în anii specificați la exercițiul 2.

1819
 1839
 1850
 1852
 1866
 1880

4 În viața ta trebuie să știi anumite date, mai ales de ordin afectiv. Trece, în cifre și în litere, ziua, luna și anul de naștere al:

mamei
 tatălui
 bunicii
 bunicului
 fratelui
 surorii

5 Notează, în cifre și litere, anul când:

- ai avut cea mai frumoasă amintire
 - ai citit prima carte
 - ai obținut cele mai bune rezultate
 - ai fost felicitat de cei mai mulți prieteni
 - ai cumpărat cele mai multe cărți
 - ai primit cele mai frumoase daruri
 - ai avut cea mai plăcută vacanță

6 Completează valoarea substantivală sau adjectivală a numeralului cardinal subliniat:

Doi au ajuns mai devreme.

Valoare substantivală

Trei colegi ne-au adus cărți.

Valoare adjectivală

Cei trei prieteni vor învăța mai bine.

Valoare substantivală

Zece au învins.

Valoare substantivală

♦ Numeralul cardinal are valoare:

- substantivală, când poate înlocui un substantiv în comunicare;
- adjectivală, când determină (însoțește) substantivul și se acordă cu el în gen și caz.

- ♦ Uneori, numeralul cardinal este însoțit și de articolul adjectival (demonstrativ):
cel – cei, cea – cele

Exemple: Cei cinci au plecat; cei cinci – valoare substantivală
Cei cinci elevi au plecat; cei cinci – valoare adjectivală

- 7 Precizează, în cele două casete date, valoarea numeralului subliniat și partea de vorbire determinată de acesta:

Doi colegi mă vor vizita.

Am cumpărat azi cinci cărți.

Rezolvăm mâine patru exerciții.

Gestul celor doi ne-a bucurat.

adpct
adj.
adj.
adj.

subst.
subst.
subst.
subst.

- 8 Scrie, în caseta corespunzătoare, valoarea morfologică a cuvântului subliniat:

Pe stradă trece un copil.

Un coleg explică generos celor patru fete.

Au adus o carte și două caiete.

Dau un ziar și trei reviste.

Pe stradă sunt niște prieteni.

Andrei a pierdut o floare din buchetul său.

adpct
num.
num.
num.
adpct
adpct

Numeralul cu valoare adjectivală este ATRIBUT ADJECTIVAL.

- 9 Rescrie, în caseta dată, forma corectă a numeralului, din fiecare grup dat:

paișpe/ patrusprezece/ paișprezece

opșpe/ opșpezece/ optsprezece

unșpe/ unșpezece/ unsprezece

treișpe/ treișpi/ treisprezece

- 10 Precizează, în casetele date, cazul și funcția numeralului subliniat:

Trei vor pleca la mare.

Douăzeci de copii îți vor spune adevărul.

Cinci dintre voi veți hotări.

Sunteți doi.

Darul de la cei trei este substanțial.

Pe cei trei îi laudăm.

I-am zărit pe cei șapte.

Le-am dăruit celor trei.

Fapta celor două o laudăm.

Idealul celor trei ți-l voi spune azi.

cazul

funcția

num.
num.
num.
num.
adpct
adpct
adpct
adpct
adpct
adpct

De exemplu: Celor trei poate fi:

în cazul genitiv (exemplu: Ideea celor trei este bună.)

în cazul dativ (exemplu: Spun celor trei.)

Formele flexionare ale articolului adjectival (demonstrativ):

N. Ac. cel, cei, cea, cele

G. D. celui, celor, celei, celor.

11 Notează cu X, în caseta corespunzătoare, când numeralul, în contextul dat, devine atribut adjectival:

Reușesc trei colegi.	☐	Povestea despre cei doi prieteni mă impresionează.	☐
Doi sosesc.	☐	Cartea pentru cele două fete era dată.	☐
Cei trei prieteni vin.	☐	Darul celor trei este mare.	☐
Am cinci casete.	☐	S-a dus vorba despre cei trei.	☐
Spun celor opt fete.	☐	Visul celor trei colegi este ireal.	☐

12 Completează genul, cazul și funcția sintactică pentru cuvintele indicate:

	gen	caz	funcție sintactică
Doi colegi vor afla mâine.	colegi		
	doi		
Cei trei prieteni sunt aici.	prieteni		
	cei trei		
Fapta celor opt m-a impresionat.	fapta		
	celor opt		
Povestesc celor doi nepoți.	nepoți		
	celor doi		
Povestea despre cei doi elevi o știți.	despre elevi		
	cei doi		

13 Transcrie, dintre exemplele de la exercițiul 12, numai numerele cu valoare adjectivală (atributele adjectivale):

.....

14 Scrie, cu cifre romane, următoarele numere ordinale:

al treisprezecelea		al o mie două sute șazeci și șaselea	
al patruzecilea		al treizeci și patruilea	
al două mii șase sute doilea		a o sută treizecea	

15 Rescrie, în spațiul dat, forma corectă din perechile de numere ordinale date:

al cincilea/ al cincelea	
al optulea/ al optelea	
al zecilea/ al zecelea	
clasa întâi/ clasa întâia	

16 Scrie, cu litere, în spațiul alăturat, numeralul ordinal folosit în exemplele de mai jos:

Colegul meu este în banca 4.	
Clasa 8 este cea mai grea.	
Caietul 4 este de matematică.	
2 zi din vacanță vei merge la mare.	

17 Specifică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

Este al fetei.

Sunt ai copilei.

Astăzi ai învins.

Câștigul este al mamei.

Îl văd pe al treilea.

Al doilea este prietenul meu.

Al doilea a câștigat.

Erau ale colegilor.

Ai caietul lă tine?

Acelea sunt ale tale.

Dacă ai scris este bine.

Dacă ai citi, m-aș bucura.

♦ În cadrul numeralelor ordinale, articolele genitive al – ai; a – ale devin articole posesive și nu mai cer cazul genitiv!

Exemplu: Rochia este a fetei.

a = articol genitiv – caz genitiv

Această fată este a doua.

a = articol ordinal – caz nominativ.

18 Notează, în casetele date, cazul și funcția sintactică ale numeralelor ordinale indicate prin subliniere:

Al doilea ne va vorbi.

Al patrulea prieten îți va spune.

A ajuns al patrulea.

A ajuns al patrulea elev.

Cartea de la al cincilea am citit-o.

Pe cel de-al treilea îl cunosc.

Cel de-al treilea ne va convinge.

Le-am dăruit celui de-al doilea.

Bucuria celui de-al doilea am împărtășit-o.

Bucuria celui de-al doilea coleg am împărtășit-o.

caz

funcție

19 Alcătuieste un dialog, de cel mult șase replici, între doi prieteni, despre comportamentul unui coleg în oră. Folosește numerele cardinale și numerele ordinale. Subliniază-le.

20 Din următorul text, analizează numerele cardinale și numerele ordinale, respectând rubricile din tabelul dat:

Astăzi, am primit vizita scriitorului Petre Ghelmez. Au venit trei invitați de-ai dumnealui. Doi elevi au prezentat romanul Băiatul și Pădurea. Trei elevi au citit din romanul Măgărușul, roman tot al scriitorului Petre Ghelmez. Scriitorul a premiat douăzeci de elevi. Al cincilea a vorbit despre desenele realizate de graficianul Constantin Baci, desene care ilustrează cărțile scriitorului. Ce zi minunată! Suntem bogați! Avem cartea, autograful și o amintire extraordinară!

Numeral	Fel	Gen	Caz	Substantivul cu care se acordă	Funcția sintactică

- ♦ Portretul literar, ca mod de expunere, este o descriere.
- ♦ Descrierea, ca prezentare a portretului, surprinde trăsăturile fizice și trăsăturile morale ale personajului, printr-o varietate de mijloace artistice.
- ♦ Portretul poate fi individual sau colectiv (un grup de persoane).
- ♦ El poate fi realizat sub forma:
 - schiței sau crochiului (prezentarea sumară a trăsăturilor fizice și morale);
 - caricaturii (exagerarea trăsăturilor fizice sau trăsăturilor morale ale personajelor, urmărind anumite obiective, în special pentru a amuza cititorul);
 - autoportretului (autorul descriindu-se pe sine însuși).

1 Exprimă-ți, în maximum cinci rânduri, punctul de vedere pentru fiecare dintre portretele de mai jos:

*Ochii sunt oglinda sufletului.
– Vai de suflet!...*
(Desenat și comentat: TIA PELTZ)

.....

.....

.....

.....

.....

*Șchiopătează mititica,
Că a călcat-o pisica.
- Noroc că este mămica
să oblojească fetica.*
(Desenat și comentat: TIA PELTZ)

.....

.....

.....

.....

.....

2 Selectează și rescrie, dintr-o operă literară cunoscută, un portret literar (de maximum opt rânduri), care te-a fascinat.

3 Realizează, în maximum opt rânduri, portretul colegului/ colegei de bancă.

1. Legenda. Legenda cultă
2. Adjectivul. Adjective variabile. Adjective invariabile. Adjective provenite din alte părți de vorbire
3. Anuntul publicitar

■ LEGENDA. LEGENDA CULTĂ

1

Citește cu atenție textul de mai jos:

„Rândunică, rândunea,
Ce bați la fereastra mea?
Du-te-ți pune rochița,
Că te arde arșița,
Te suflă vântoaiele
Și te udă ploaiele.
Mergi în câmpul înverzit,
Că rochița a-nflorit
Și o calcă turmele
Și o pasc oițele”.

(*** – Cântic popular)

Cucoșu-n depărtare intonă o fanfară!
Copila cu grăbire din valuri iese-afară.
Ah! Unde-i e rochița și unde-al ei noroc...
Ea vede sburătorul cu ochii mari de foc
Ce vine ș-o cuprinde cu brațele-ntr-o clipă:
Dar grabnic se aude un freamăt de aripă.
Și dalba-mpărăteasă, din brațe-i dispărând.
Se schimbă-n rândunică și fuge-n cer zburând!

Atunci ș-a ei rochiță, nălțându-se în vânt,
Topitu-s-au în ploaie de raze pre pământ.
Și pân-în faptul zilei crescut-au flori din ele.
Odoare-a primăverei: Rochiți-de rândunele...

(Legenda rândunicăi, culeasă de Vasile Alecsandri)

Răspunde următoarelor cerințe:

1. Încercuiește varianta corectă în legătură cu folosirea versurilor populare de către poet, în textul său:
 - a. cântecul propune subiectul legendei culte;
 - b. cântecul arată aprecierea poetului pentru rândunică;
 - c. cântecul indică izvorul/ sursa de inspirație a poetului.
2. Însemnează, cu un X, clasificarea care ți se pare adevărată pentru poezia populară citată:
 - a. „cânticul” este un portret, în versuri, al rândunicii;
 - b. „cânticul” este o descriere a naturii;

- c. „cânticul” este o descriere a ploii;
d. „cânticul” este o explicație poetică a denumirii unei flori („rochița-rândunicii”).

- 3 Exprimă-ți părerea despre repetiția din primul vers al poeziei populare.
- 4 Identifică momentul zilei, în care are loc transformarea fetei în rândunică.
- 5 Numește ființa fantastică/ imaginară, care o pândește pe fată, să o răpească: zmeul, diavolul sau zburătorul.
- 6 Explică motivul transformării fetei în rândunică, așa cum reiese el din versurile citate.
- 7 Comentează expresia „dalbă-mpărăteasă”.
- 8 Stabilește, într-un enunț, momentul când au răsărit florile din rochia transformată, și ea, în raze.
- 9 Identifică, în ultimul vers, expresia care descrie frumusețea florilor.
- 10 Argumentează, într-o compunere de maximum zece rânduri, apartenența acestei strofe la o legendă cultă.

Citește versurile extrase din legenda lui Dimitrie Bolintineanu, „Mircea cel Mare și solii”:

*Într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronul-i Mircea încărcat de ani.*

*Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe veșejite,*

*Astfel dupe dealuri verzi și numai flori,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.*

*Curtea este plină, țara în mișcare,
Soli trimiși de Poartă vin la adunare.*

*Toți stau jos, mic, mare, tânăr și bătrân...
Era nobil omul când era român.*

*Solii dau firmanul. Mircea îl citește,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbește:*

*“Padișahul vostru, nu mă îndoiesc,
Vrea să facă țara un pământ turcesc.*

*Pacea ce-mi propune este o sclavie
Până ce românul să bată știe!”*

Răspunde următoarelor cerințe:

- 11 Numește felul strofelor din acest fragment.
- 12 Povestește, pe scurt, evenimentul pe care îl relatează autorul în acest fragment de legendă istorică.
- 13 Transcrie un vers care îl descrie pe domnitor, bătrân, dar falnic, măreț, impunător.

- 14 Cometează, în două-trei enunțuri, imaginile artistice cuprinse în versurile 3 și 5.
- 15 Identifică sentimentul transmis de autor, prin versul „Era nobil omul când era român”.
- 16 Argumentează, într-o scurtă compunere, dorința autorului de a realiza portretul domnitorului sub forma unei legende.

Citește versurile intitulate de poetul Lucian Blaga, „Legendă”:

*Stălucitoare-n poarta raiului
sta Eva.*

*Privea cum ranele amurgului se vindeau pe boltă
și visătoare
mușca din mărul,
ce i l-a-ntins ispita șarpelui.*

*Fără de veste
un sămbure i-ajunse între dinți din fructul blestemat.
Pe gânduri dusă Eva îl suflă în vânt,
iar sămburele se pierdu-n țărână, unde încolți.*

Răspunde următoarelor cerințe:

- 17 Identifică izvorul de inspirație folosit de poet, pentru aceste versuri.
- 18 Povestește, pe scurt, legenda biblică a izgonirii omului din rai.
- 19 Selectează, din text, două cuvinte/ expresii care o caracterizează pe Eva, în viziunea poetului.
- 20 Explică, într-un enunț, înțelesul expresiei artistice „ranele amurgului se vindeau pe boltă”.
- 21 Scrie un sinonim pentru „mărul” din care mușcă Eva.
- 22 Comentează sensul pe care îl dă poetul sămburelui de măr încolțit.
- 23 Există vreo diferență între Eva, personajul din Biblie, și cea din legenda cultă, citată mai sus? Comentează.
- 24 Exprimă-ți punctul de vedere față de „legenda” lui Lucian Blaga, față de celelalte legende culte pe care le-ai citit.

■ ADJECTIVUL. ADJECTIVE VARIABLE. ADJECTIVE INVARIABLE

■ ADJECTIVE PROVENITE DIN ALTE PĂRȚI DE VORBIRE

2

- 1 Completează adjectivul potrivit însușirii indicate:

substantiv
trandafir
portocală
zambilă

însușire
miros
formă
culoare

adjectiv
parfumat

măr	mărime	
caisă	gust	
elev	calitate	
portar	defect	
ființă	apartenență	
univers	origine	
zgomot	intensitate	
pastă	culoare	
ceas	formă	
izvor	mărime	
bucurie	intensitate	
popor	origine	

2. Scrie, pentru adjectivele date, sinonime potrivite:

ciudat		trainic		durabil	
zglobiu		imens		hazliu	
solid		mânios		decis	
câinos		tolerant		vesel	
ironic		rafinat		amabil	

3. Notează, pentru adjectivele date, antonime potrivite:

viu		liniștit		cinstit	
corect		citeț		logic	
statornic		stabil		vesel	

4. Pune X, în caseta corespunzătoare, unde adjectivul este variabil:

înalt	☐	prietenos	☐	mov	☐	serios	☐
ferice	☐	limpede	☐	vernii	☐	mare	☐
curată	☐	asemenea	☐	subțire	☐	grijuliu	☐

5. După modelul de mai jos, notează formele flexionare ale fiecărui adjectiv precum și numărul acestora:

		număr forme flexionare
deștept	coleg deștept – colegi deștepți colegă deșteaptă – colege deștepte	4
priceput		
inimos		
silitor		
nou		
fierbinte		
verde		

subțire		
solid		
atrăgător		

6 Trece, în casetele corespunzătoare, flexiunea fiecărui adjectiv și numărul terminațiilor:

		număr terminații
harnic	băiat harnic	2
priceput	fată harnică	
inimos		
silitor		
nou		
fierbinte		
verde		
subțire		
solid		
atrăgător		
solitar		

7 Scrie, în casetele corespunzătoare, genul, numărul și cazul adjectivului subliniat:

Este o harnică elevă.

Priceputul elev este admirat.

Spun colegilor cuminți să vină aici.

Povestea despre harnicele fete o s-o cunoașteți.

Frumoaselor fete, ascultați-mă!

gen	număr	caz

♦ Adjectivul se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat!

8 Pune la plural grupurile de cuvinte date:

grijuliul elev

grijulii elevi

cenușiul nor

provizoriul pod

auritul coif

.....
.....
.....

hazliul actor
 înaltul codru
 mijlociul copil
 plopul înalt

9 Completează spațiul punctat cu adjectivul format de la substantiv, precizând și sufixul caracteristic:

substantiv	adjectiv	sufix
argint	argintiu	iu
tânăr		
Argeș		
Olt		
trandafir		
jale		
munte		
grijă		
haz		
lemn		
tămâie		

10 Scrie valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

<u>Priceputul</u> elev reușește.	adjectiv
<u>Harnicii</u> au terminat de scris.	
<u>Cei cumiți</u> vor fi recompensați.	
<u>Cenușiul</u> este culoarea de fond.	
<u>Neascultătorul</u> copil nu va pricepe.	
<u>Zilele însorite</u> nu ne vor lipsi.	
<u>Inimosul</u> mă va ajuta.	

11 Notează cu X, caseta corespunzătoare, unde adjectivul este invariabil:

ascultător ☐	decis ☐
asemenea ☐	dulce ☐
propice ☐	verde ☐
deștept ☐	istet ☐
nou ☐	acru ☐

12 Trece adjectivele, din textul de mai jos, grupându-le în adjective propriu-zise și adjective provenite din alte părți de vorbire:

Scăpat din orbitele stinse pe veci,
 Viu, snopul de raze cu cifrul țesut, în aburul fibrei, invers,
 Trezește fluidul grăunțelor întunecate, efemeride și reci,
 Mutând logodirii-nceputul, pe malul secund și advers.
 Cetăți călătoare, trufașe la chip,
 Sculptate de zei, iscate din aur, din sânge, din fragedă spumă,
 Împart, pe același talger, mărunț, de nisip,
 O glorie veșnic postumă.

(Petre Ghelmez – „9”, din volumul Gloria Lynxului)

- 17** Subliniază forma corectă a adjectivului dat mai jos, în două variante:
incorijibilă/ incorigibilă	pustnic/ pusnic	atenție distribuită/ atenție distributivă
frustați/ frustrați	corijent/ corigent	bleumarina/ bleumaren

- 18** Formează câte două adjective cu fiecare prefix sau sufix dat:
-esc	;	;
-os	;	;
-ean	;	;
-in	;	;
in-	;	;
ne-	;	;
des-	;	;
dez-	;	;

- 19** Alcătuieste o compunere, de maximum șase rânduri, în care, folosind adjective, să descrii animalul preferat. Dă compunerii tale un titlu. Subliniază adjectivele alese.
-
-
-
-
-

- 20** Scrie forma la plural a fiecărui adjectiv dat:

complex

cenușiu

grijuliu

japonez

timpuriu

zglobiu

arămiu

ruginiu

olandez

propriu

fix

larg

viteaz

blând

rigid

- 21** Formează câte un adjectiv de la partea de vorbire dată:

copil

România

China

a trece

tânăr

argint

rod

a înțelege

piatră

munte

a bate

stâncă

drept

Franța

om

fum

aur

praf

■ ANUNȚUL PUBLICITAR

- ♦ Jurnalul este o scriere personală, în care se notează gândurile, trăirile deosebite în legătură cu diferite momente personale din viață.
- ♦ Jurnalul:

- are un caracter personal;
- se realizează prin consemnarea momentelor deosebite din viață;
- se bazează pe redarea faptelor autentice;
- impresionează prin diversitatea faptelor;
- are un pronunțat caracter confidențial;

- poate să-ți fie o unică încercare de a te confesa, de a urmări, explica multe momente deosebite din viața ta sau a altora, la care ai fost și tu martor;
- poate să-ți dea puterea de a prețui timpul, prietenii, momentele deosebite;
- poate să-ți descopere nu numai sinceritatea ta, dar și stările tale diferite, momentele tale deosebite în contactul permanent cu o anumită realitate;
- conține ziua, luna și anul fiecărui moment relatat;
- poate consemna momentele importante din viața ta, întâlniri deosebite cu personalități, reproducerea unor scrisori primite de tine, impresii despre cărțile care te-au fascinat, impresii din diferite călătorii, descrierea unor momente ale zilei sau a unor ținuturi deosebite etc.

Printre scriitorii și criticii literari care au scris jurnale, în literatura română se numără: Titu Maiorescu, Gala Galaction, Mircea Eliade, Constantin Noica, Mircea Zăciu etc.

Pentru exemplificare, oferim câteva fragmente din jurnalele lui Gala Galaction și Constantin Noica.

1 ianuarie 1900 – Îngăduie-mi, Doamne, să încep ziua aceasta întru numele Tău. (...) Fă-mă puternic împotriva oboselei și a dezgustului. Ajută-mă, întru îndeplinirea gândurilor mele cele bune. Clădește cugetul meu cu orânduială și cu răbdare. Păzește-mă, Doamne, de loviturile streine și neașteptate. Veghează, Doamne, deasupra bieteii mele simțiri. Dar mai presus de toate, Doamne, împacă-mă cu mine însumi. Fă-mă tare întru mine însumi și întru numele Tău, și toate celelalte îmi vor izvorî mie.

(Jurnal, vol.1 – Gala Galaction)

6 noiembrie 1905 – Theo, bizarul meu amic Theo, a ieșit din starea lui de purtător de haină lungă neagră, părăsind colina Metropoliei, părăsind oborul călugăresc de azi – și, desigur, pentru totdeauna, și Sf. Leturghie. Firea lui, convingerile lui, demonul care trăiește în inimă-i, dându-i geniul artei și al neantului, au dezînceleștat, în fine, ghearele sărăciei și ale multor împrejurări potrivnice, care îl îmbrânciseră în Mănăstire. S-a călugărit în 1900.

(Jurnal, vol.1 – Gala Galaction)

[97] 5.IX.(1972)

De astăzi, poate, sunt readus la ordinea mea. Asta poate să însemne: nu mai am nimic de primit, nici un dar. Căci orice dar este și o sărăcie. Dar fără daruri ca acesta n-ar fi fost plină bogăția râvnită! N-ar fi fost bogăție.

(Constantin Noica – Jurnal de idei)

- 1 Să presupunem că ai realizat un jurnal de vacanță. Transcrie, din jurnal, două momente deosebite, consemnate de tine.
- 2 Redă, în maximum patru rânduri, dintr-un jurnal al unui scriitor român, momente care te-au impresionat.

1. Opera epică. Umorul. Sursele umorului. Eul narator
2. Funcțiile sintactice ale adjectivului
3. Telegrama. Biletul

■ OPERA EPICĂ

■ UMORUL. SURSELE UMORULUI. EUL NARATOR

1

Citește cu atenție fiecare dintre textele selectate mai jos din opera „Amintiri din copilărie”, de Ion Creangă.

A. Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de-acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întâmplat, că nici unul dintre tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o ieu? În sfârșit, facem noi ce facem și sclipuiem de colo o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală, mai un vâtrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și, după toacă, și pornim pe la case. Ș-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblăm tot satul... Când colo, popa tăia lemne la trunchiu afară și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:

De-abia s-au culcat gănile și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstemaților, să vă dau eu!

Noi, atunci, am pârlit-o la fugă. Iarel, zvârr! Cu o scurtătură în urma noastră, căci era om hursuz și păclășit popa Oșlobanu.

B. Și-apoi gândiși că Trăsnea citea întrebarea și răspunsul, fiecare pe rând, rar și lămurit, ca să se poată înțelege ceva? Nu așa, necredincioșilor, ci iată cum: „Ce este gramatica română, este... ce este, este... este arata... nu arata, arta... arta... ce... ce... ce ne învață, învață... învață... ce ne învață; a vorbi... bi... bi... ce ne învață... ce este, este... este arata, uite dracu! Nu arata, arta ce ne învață... ce este, este.” Și tot așa dondăniind foarte răpede, bâlbâit și fără pic de cugetare, până la „a scrie într-o limbă corect” rar ajungea, sărmanul! Și după ce turba de cap hăt-bine, mă striga să-l ascult, că știe.

C. Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când intram în Iași, pe rohatca Păcurari, un flăcăoan al dracului ne-a luat în răs cum se cade, zicând:

Moșule, ie sama de ține bine telegarii ceia, să nu ieie vânt; că Iașul ista-i mare și, Doamne ferește, să nu faci vro primejdie!...

Atâta i-a trebuit lui moș Luca, și-apoi lasă pe dânsul! Câte parastase și panaghii, toate i le-a rădicat...

Răspunde cerințelor formulate pentru fiecare fragment de text:

A

- 1** Încercuiește răspunsul corect, după ce ai identificat postura/ poziția naratorului în textul citat:
 - a. naratorul este doar povestitorul faptelor lui Nică;
 - b. naratorul este și personajul Nică, în acest fragment;
 - c. naratorul este doar regizorul evenimentelor pe care la povestește la persoana a III-a.
- 2** Transcrie două pronume diferite, folosite de autor în acest text, pentru a arăta implicarea lui în evenimente.
- 3** Povestește, pe scurt, evenimentul relatat în acest text.
- 4** Alege, prin încercuire, elementele care redau limbajul popular și vorbirea orală, în text:
 - a. cuvinte și rostiri regionale;
 - b. propoziții interogative și exclamative;
 - c. interjecții;
 - d. expresii populare;
 - e. denumiri științifice și tehnice.
- 5** Comentează modul în care se transmite buna dispoziție la citirea textului, după ce ai identificat felul umorului:
 - rezultă din situația hazlie (diferența între frumusețea colindatului și reacția dușmănoasă a preotului);
 - este efectul limbajului folosit de naratorul-personaj (orientează explicația spre expresii ca „*facem noi ce facem*”, „*ne trage câteva nașteri*”, „*am pârlit-o la fugă*” etc.);
 - rezultă din felul în care este construit un anumit personaj (ex.: imaginea unui preot rău, avar și dușmănos, în locul unuia bun și apropiat copiilor, păstrători ai datinilor etc.).

B

- 6** Explică modul în care naratorul reușește să se facă înțeles de cititor, în textul citat.
- 7** Identifică activitatea pe care o face personajul Trăsnea.
- 8** Comentează, după modelul de la textul anterior, efectele umoristice ale textului.
- 9** Dezvoltă, într-o compunere de maximum cinci rânduri, scopul (scopurile) pe care autorul îl (le) urmărește prin redarea modului în care învâța Trăsnea.
- 10** Exprimă-ți punctul de vedere față de caracterizarea directă, făcută (de autor) „*sărmanului*” Trăsnea.

C

- 11** Numește personajele care iau parte la scena din textul citat.
- 12** Explică sensul expresiei „*(ne) lua în răs cum se cade*”, din text.
- 13** Comentează, într-o scurtă compunere, cuvintele flăcăului adresate noilor veniți.

- 14 Formulează, într-un enunț, starea/ reacția lui Moș Luca la cuvintele flăcăului.
- 15 Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu umorul textului citat (interpretează cuvinte și expresii precum „telegarii”, „să nu ieie vânt”, „Doamne ferește” etc.).

■ FUNCȚIILE SINTACTICE ALE ADJECTIVULUI

2

- 1 Notează, în caseta corespunzătoare, cazul și funcția sintactică ale adjectivelor subliniate:

	caz	funcție
Lecția este <u>interesantă</u> .		
<u>Albastra</u> mare ne fascinează.		
<u>Proprii</u> nepoți ne fac cinste.		
Este o <u>hazlie</u> poveste.		
S-au dus în <u>întunecata</u> pădure.		
Am pus o <u>imensă</u> fereastră camerei <u>mici</u> .		
I-am văzut pe <u>luminosii</u> licurici.		
Băiete <u>drag</u> , ascultă-mă!		
Dau colegilor <u>cuminti</u> cărți <u>interesante</u> .		
O <u>nouă</u> carte a apărut.		
Rezultatul unei <u>vechi</u> probleme îl neliniștea.		
Fată <u>cuminte</u> , deschide-ți sufletul!		

- 2 Pune un X în caseta corespunzătoare, unde cuvântul subliniat este un adjectiv:

pisica <u>leneșă</u>	☐	merge <u>agale</u>	☐
vorbește <u>deschis</u>	☐	apă <u>liniștită</u>	☐
doarme <u>liniștit</u>	☐	vorbește <u>românește</u>	☐
ținutul <u>românesc</u>	☐	<u>inimșii</u> ajută	☐
este <u>ascultător</u>	☐	<u>ascultătorul</u> e atent	☐
sunt <u>neprețuite</u>	☐	diamante <u>neprețuite</u>	☐

- 3 Formulând o propoziție pentru fiecare adjectiv dat, pune-l în cazul cerut:

durabil	N (atribut)	
imens	N (nume predicativ)	
nedrept	Ac (atribut)	
buni	G (atribut)	
luminos	N (atribut)	
priceput	Ac (atribut)	
atrăgător	D (atribut)	
cuminte	V (atribut)	

- 4 Trece, după modelul dat, fiecare grup de cuvinte (substantiv + adjectiv) la cazurile cerute:

	singular
N.A.	băiatul isteț
G.D.	băiatului isteț
V.	băiatule isteț

	plural
N.A.	băieții isteți
G.D.	băieților isteți
V.	băieților isteți

	singular
N.A.	fata cuminte
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	zglobiul pițigoi
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	grijuliul părinte
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	o harnică fată
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	plumburiul nor
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	imensul parc
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	un înalt acoperiș
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

5 Pune, în locul punctelor, forma corespunzătoare a adjectivelor dintre paranteze:

Copiii (priceput) au venit să elaboreze macheta unei
(nou) reviste. Ideile (original) sunt repede puse în aplicare. Paginile
..... (nou) machete arată nespuse de bine. Copiii sunt
(bucuros) că și anul acesta revista este deosebit de frumoasă. Profesorii
(grijuliu) le sunt sfătuitoari, (apropiat) (silitor) elevi,
se pare, că se vor bucura de o (nou) tabără!

6 Analizează adjectivele, din textul dat, conform tabelului:

Atunci se petrecu ceva nemaipomenit. Un sunet subțire, metalic, nefiresc, zgârie sticla neagră, fără de sfârșit a câmpiei, apoi altul și altul, zeci, sute, mii, sute de mii, milioane și miliarde de sunete cuprinseseră întreg pământul, se înălțară în văzduh până când Universul întreg deveni doar un sunet, unul singur, pulsând ca o respirație blândă și imensă, venind de neunde și pornind spre neunde.

(Petre Ghelmez – Măgărușul)

Adj.	Propriu-zis provenit	Variab./ invariab	Forme flex.	Gen	Nr.	Caz	Func. sint.	Subst. determ.

7 Refă încrucișarea careului alăturat, cu ajutorul următoarelor adjective:

- FIN, MAT.
- CAVĂ, RUSĂ, ZIȘI.
- ROTAT, SĂRAC, UNICĂ.
- FRUMOS, OȚĂRĂT, RATATĂ, ROMANĂ.
- ECLATANT, FRIGUROS, IMITABIL, UTILITAR.

1	2	3	4	5	6	7	8
2						Z	C
3					B		
4	G	A	L		U		
5						I	T
6					A		
7		A	V		F	I	
8					N	T	

Rebus realizat de Mihai Zgubea

TELEGRAMA, BILETUL

3

- ♦ Telegrama este o comunicare scurtă, redusă, deseori, la o singură propoziție, transmisă prin cele mai rapide mijloace tehnice.
- ♦ Prin telegramă: - se comunică știri urgente (întâmplări, evenimente, fapte, urări etc.):
- formularea trebuie să fie concisă și clară; - dispar. uneori, elementele de legătură.
- ♦ Telegramele pot fi: - de felicitare; - de răspuns;
- de condoleanțe; - de anunțuri; - oficiale.
- ♦ Biletul este un text redus la câteva rânduri, prin care se transmit comunicări simple.
- ♦ Biletul: - se adresează, de obicei, prietenilor, rudelor, și se transmite prin cineva; - trebuie să cuprindă: data, formula de adresare, comunicarea, formula de încheiere și semnătura; - trebuie să aibă un conținut decent, iar forma de prezentare să fie cuvințioasă.

- ## TELEGRAMĂ

2 Te numești George/ Georgiana Iancu. Compune un bilet prin care să-i comunici colegului tău, Ion/ colegei tale, Elena că ai cumpărat bilete pentru mâine la spectacolul de teatru, pe care a dorit să-l vadă.

149

1. Descoperirea treptelor de analiză a operei literare
2. Adverbul. Scrierea adverbilor. Felul adverbilor. Funcția sintactică a adverbilor. Conversiunea
3. Compunere cu titlu dat

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (I)

1

Se propune următoarea schemă de observare/ descoperire a textului, valabilă pentru toate unitățile.

- ♦ Treapta 1: **Privire asupra întregului.** Întrebări:
 - căruia gen îi aparține fragmentul?
 - care sunt modurile de expunere folosite?
 - care este postura autorului/ naratorului/ poetului?
 - care sunt personajele?
- ♦ Treapta 2: **Privire asupra temei fragmentului.** Întrebări:
 - care este ideea centrală?
 - care sunt ideile secundare (secvențele corespunzătoare)?
 - care este modul de organizare a ideilor în text (tipuri de enunțuri, semne de punctuație etc.)?
 - care este tonalitatea/ atmosfera textului?
- ♦ Treapta 3: **Privire asupra mijloacelor artistice.** Întrebări:
 - care sunt tipurile de cuvinte/ grupuri/ câmpuri semantice folosite?
 - care este frecvența părților de vorbire folosite?
 - care este valoarea artistică a cuvintelor etc?
- ♦ Treapta 4: **Privire asupra mesajului artistic transmis de fragment.** Întrebări:
 - ce imagine ne propune autorul?
 - care sunt sentimentele pe care le transmite?
 - care este legătura cu semnificația titlului etc?

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

– „...Codrule, codruțule,
Ce mai faci drăguțule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme au trecut
Și de când m-am depărtat,
Multă vreme am îmblat.”
– „Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolul-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Și gonind cântările;
Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărerea spre isvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlându-și cofeile,
Mi-o cântă femeile”

– „Codrule cu râuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tânăr precum ești
Tot mereu întinerești.”...

(Mihai Eminescu – Revedere)

1. Scrie două argumente, pentru a susține apartenența textului la genul epic.
2. Descrie, într-un enunț, poziția/ postura eului liric, în textul citat.
3. Identifică modul de expunere folosit de poet, în text.
4. Explică, într-o compunere de maximum cinci rânduri, apariția „vocii” codrului, în poezie.
5. Alege, dintre elementele următoare, pe acelea care indică influența creației populare asupra poeziei citate, prin folosirea:
 - a. dialogului om – natură
 - b. adresărilor directe/ chemări adresate naturii
 - c. cuvintelor/ expresiilor populare (regionalisme)
 - d. repetițiilor
 - e. versului scurt și a rimei împerecheate.
6. Numește un sinonim aflat în text al cuvântului „cântările”.
7. Explică semnificația celor două anotimpuri citate în legătură cu existența codrului, așa cum reiese aceasta din text.
8. Scrie o compunere, de maximum zece rânduri, în care să redai imaginea codrului eminescian, pornind de la cele trei secvențe de caracterizare aflate în text: „drăguțule”, „cu râuri line” și „tânăr”.
9. Evidențiază sentimentul pe care îl transmit cititorului, versurile date, motivându-l într-un enunț.
10. Exprimă-ți opinia despre titlul poeziei.

■ ADVERBUL. SCRIEREA ADVERBELOR

■ FELUL ADVERBELOR. FUNCȚIA SINTACTICĂ A ADVERBELOR

■ CONVERSIUNEA

2

1. Trece adverbele date, după felul în care sunt alcătuite, în tabelul de mai jos: bineînțeles; azi; totodată; apoi; bine; undeva; niciodată; altfel; puțin; ba; ușor; întotdeauna; cumva; afară.

Adverbe simple	Adverbe compuse

2. Selectează adverbele și grupează-le pe cele corespunzătoare, după înțeles, conform rubricilor date: *agale; încă; mai; tocmai; negreșit; așa; aici; atunci; acolo; nimeni; cândva; oricum; fiecare; oricine; abia; odată; niciodată; mâine; altminteri; îndată; iar; unde; când; cum; oriunde; cât*:

Adverbe de loc	Adverbe de timp	Adverbe de mod

3. Alcătuieste, cu ajutorul sufixelor (prin derivare), adverbe de la substantivele:

bărbat	tânăr
voinic	bătrân
prieten	a târî
școlar	oraș
șoim	viteaz
piept	coleg
zi	francez
cruce	câine

4. Trece, în casete, valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

râu <u>adânc</u>		vorbește <u>adânc</u>	
glas <u>frumos</u>		spune <u>frumos</u>	
apă <u>limpede</u>		vorbește <u>limpede</u>	
este <u>deschis</u>		gândește <u>deschis</u>	
postim <u>vinerea</u>		<u>vinerea</u> este norocoasă	
<u>vara</u> a sosit		<u>vara</u> admirăm grădina	
<u>iarna</u> este geroasă		<u>iarna</u> vom patina	

- ♦ Conversiunea sau schimbarea valorii gramaticale este mijlocul de îmbogățire internă a vocabularului, prin care o parte de vorbire poate, în alt context, să aibă altă valoare morfologică.

Exemplu: Dan este blând. blând – adjectiv;
Vorbește blând. blând – adverb.

5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

- Mersul încet o enervează.
- Vine încet.
- Frumosul este peste tot.
- Copilul este întotdeauna frumos.
- Copilul este întotdeauna frumosul mamei.
- Ea are un chip frumos.

6. Notează, în locurile corespunzătoare, cuvântul determinat/ regent și funcția sintactică a fiecărui adverb:

	adverb	cuvântul determinat	funcția sintactică
Astăzi vom pleca la bunici.	astăzi		
Acolo o să-ți amintești de prieteni.	acolo		
Așa vom începe vacanța.	asa		

Cadoul de astăzi te va bucura.
 Mersul agale te va liniști.
 Vom scrie iar la matematică.
 Jocurile de altădată îl captivau.
 Așa este Monica.
 Altfel era colegul tău.

de astăzi
 agale
 iar
 de altădată
 așa
 altfel

- 7 Construieste câte două propoziții cu fiecare dintre cuvintele date, astfel încât să fie, pe rând, substantive și adverb:

vara substantiv
 adverb
 luna substantiv
 adverb
 noaptea substantiv
 adverb
 dimineața substantiv
 adverb

- 8 Construieste câte o propoziție cu fiecare cuvânt sau grup de cuvinte:

niciodată
 nici o dată
 întruna
 într-una
 numai
 nu mai
 altfel
 alt fel
 odată
 o dată
 de cât
 decât
 bineînțeles
 bine înțeles
 de loc
 deloc
 bine venit
 bine-venit
 bine crescut
 bine-crescut

- 9 Serie câte un sinonim pentru fiecare grup de cuvinte de mai jos:

zi de zi pe nepută masă
 ceas de ceas clipă de clipă
 când și când cu chiu și vai
 din loc în loc târâș-grăpiș

- 10 Subliniază, din exemplele date, forma corectă a adverbelor:

au fost puțin numeroși/ au fost puțini numeroși
 au venit destui de mulți/ au venit destul de mulți
 gânduri ușor de realizat/ gânduri ușoare de realizat

suntem fermi convinși/ suntem ferm convinși
cadouri pentru noi-născuți/ cadouri pentru nou-născuți
ferestre larg deschise/ ferestre largi deschise.

- 11 Analizează adverbele din textul de mai jos, conform tabelului dat:

*Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?*

(Mihai Eminescu – O, rămâi...)

Felul adverbului		Funcția sintactică	Însoțit sau nu de prepoziție
după structură simple; compuse	după înțeles loc; timp; mod		

- 12 Alcătuieste o compunere, de cel mult cinci rânduri, în care să prezinți emoția care te-a cuprins înaintea unui moment deosebit. Folosește, în redactarea compunerii și adverbe. Subliniază-le. Dă compunerii un titlu adecvat momentului ales.

CEREREA

3

- ♦ Cererea este o compunere adresată unei persoane cu atribuții oficiale, în scopul solicitării unei probleme de interes personal.
- ♦ Cererea se realizează pe o foaie distinctă și are în componența ei următoarele: - formula de adresare; - numele, prenumele și adresa solicitantului; - are un conținut formulat concis, clar; - semnătura solicitantului; - locul și data întocmirii cererii; - funcția celui solicitat și instituția pe care o conduce.

- 1 Te numești George/ Cristina Ivașcu și domiciliezi în Pitești, strada Exercițiului nr. 12, județul Argeș. Ești elev(ă) în clasa a V-a, la Școala Nr. 3, din localitate. Alcătuieste o cerere, pe o foaie distinctă, adresată directorului școlii, prin care soliciți eliberarea unei adeverințe de elev, necesară pentru obținerea unei legitimații la biblioteca orașenească.

Model:

Domnule Director, Subsemnatul, George Ivașcu, elev Cu mulțumiri, George Ivașcu 14.08.2002 Domnului Director al Școlii Nr. 3, Pitești
--

1. Moduri de expunere. Narațiunea. Basmul cult
2. Interjecția. Felul interjecțiilor. Funcțiile sintactice ale interjecțiilor. Ortografie. Punctuație
3. Elemente verbale. Elemente nonverbale

■ MODURI DE EXPUNERE. NARAȚIUNEA

1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

Tot în acea vreme, și la împărăție strașnică zvoană s-a făcut, și însuși împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s-au spăriet, și temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva rău, a făcut sfat și a găsit cu cale să deie fata după feciorul moșneagului și de îndată a și trimis-o[...]

[...] Nuntă n-a mai făcut, căci cu cine era s-o facă? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile și socrii; iar când a dat cu ochii de mire pe loc a încremenit, dar mai pe urmă, strângând ea din umere a zis în inima sa: „Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu apoi așa să rămâie”. Și s-a apucat de gospodărie. Purcelul toată ziua mușluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pelea cea de porc și rămânea un fecior de împărat foarte frumos!

(Ion Creangă – Povestea porcului)

1. Scrie două argumente pentru definirea textului ca o poveste care aparține genului epic.
2. Selectează patru elemente care susțin crearea unei lumi fantastice în acest text.
3. Numește personajele care iau parte la acțiunea derulată în acest fragment.
4. Transcrie un enunț/ o propoziție care arată că personajele din poveste se comportă, uneori, ca și cele din realitate.
5. Scrie câte un cuvânt/ o expresie cu același înțeles pentru expresiile: „să nu i se întâmple ceva de rău”, „a face sfat” și „a da fata după ... (fecior)”.
6. Identifică postura naratorului, în textul citat. Comentează rolul întrebării „... cu cine era s-o facă?”, în relația care se stabilește între narator și cititor.
7. Explică folosirea semnelor citării pentru secvența: „Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu, apoi așa să rămâie”.
8. Indică formele din limba actuală, pentru cuvintele: „spăriet” și „pelea”.
9. Rezumă fragmentul în maximum cinci rânduri.
10. Comentează schimbarea eroului de basm, menționată în ultimul alineat citat, punându-l în legătură cu metamorfozele altor eroi din basmele cunoscute/ comentate de tine.

1 Completează spațiile cu interjecții care exprimă:

- sentimente (stări sufletești) de:

satisfacție	Ura!				
supărare	Vai!				
surpriză	Zău				
îndoială, spaimă	A!				

diferite senzații de:

durere	Ah!				
oboseală	Uf!				
frig, căldură	Bărr!				

- manifestări de voință:

chemare	Hai!				
îndemn	Hăis				

- sunete emise de:

animale	Ham!				
zgomote din natură	Fâș!				

2 Notează, în casetele date, interjecții:

propriu-zise

--	--	--	--

onomatopee

--	--	--	--

provenite din alte

--	--	--	--

părți de vorbire

♦ Onomatopeele redau sunete scoase de animale, zgomote din natură, exteriorizează senzații sau provin din alte părți de vorbire (exemplu: drace!).

3 Trece, în casetele corespunzătoare, interjecții:

simple:

Au!				
-----	--	--	--	--

compuse:

ding-dang!				
------------	--	--	--	--

4 Notează, în casetă, funcția sintactică a interjecțiilor subliniate:

Hai la prietenii noștri!

Era vai de prietenul vostru!

Imediat se aude boc!

Pădurea făcea fâș! fâș! pretutindeni.

funcție sintactică

5 Scrie, în casetă, valoarea morfologică a cuvintelor date:

Ia să-l văd pe acela!

Radu ia toate stilourile.

Vine și verișoara mea aici!

ia

ia

și

valoare morfologică

Și?! Ce să-ți spun!
Na cartea asta!
Are un hop de trecut.
Mârâitul nu-l suportă.

și
na
un hop
mârâitul

6 Notează, în fiecare casetă, verbul format de la interjecția dată:

Of! ofta
Buf!
Vâj!

Miorlău!
Mac-mac!
Zdrong!

Poc!
Fâș!
Piu!

7 Pune, în spațiile date, semnele de punctuație corespunzătoare:

Uite ... băiete ... acesta este locul tău ...

Hai ... fetițe ... învață ...

Iată ... mămico ... surpriza zilei ...

O ... dragul meu ...

Arș ... m-am fript ...

8 Notează interjecțiile, din fragmentul dat, respectând cerințele din tabel:

Din fagul de-alături, Ciocănitoarea bătu urgent o telegramă către marele ziar de după amiază „Coșofana și Computerul”:

– Taca-tac! Taca-tac! Tîrrr! Tîrrr! Tac! Tac! Tac! Tîrrr...Tîrrr! Taca-tac! Tîrrr! (.....)

Cei doi Pădurari își vedeau de lucrul lor.

– Hârșșș! Hârșșș! – tăia unul copacii într-o margine a Poienii.

– Zdup! Zdup! – așeza celălalt puieții în lăcașurile lor, în cealaltă margine.

(Petre Ghelmez – Băiatul și Pădurea)

Interjecția	Felul		Cu sau fără funcție sintactică
	simplă/ compusă	propriu-zisă/ onomatopee/ provenită	

9 Pune semne de punctuație în spațiile indicate:

– Nici prea ... prea ... nici foarte ... foarte ... răspunse tătuțu ...

– Adică ... întrebă măicuța ...

– Adică ... ala ... bala ... portocala ... Cioc ... boc ... Treci la loc ...

– Om serios ești dumneata ... întrebă cucoana-mare ... care își găsisese ochelarii ...

Tată de copii ... Lumea care nu te cunoaște crede că e cine știe de capul dumitale ...

(Tudor Arghezi – Cartea cu jucării)

10 Alcătuiește o compunere, de maximum cinci rânduri, în care să relatezi o furtună în mijlocul pădurii. Folosește interjecții și, apoi, subliniază-le. Pune un titlu compunerii tale.

- ♦ Comunicarea verbală presupune transmiterea orală a unui mesaj.
- ♦ Elementele nonverbale sunt folosite în scopul întăririi mesajului verbal (gesturi, privire, aspect exterior, expresia feței, poziția corpului, pauze în vorbire etc.).
- ♦ Selectarea elementelor nonverbale îl ajută pe receptor să înțeleagă ce poate fi dincolo de comunicarea verbală.

1 Completează, în spațiile date, un posibil dialog, ținând cont de elementele nonverbale.

1. Moduri de expunere: Descrierea. Descrierea în versuri
2. Conjunctia. Felurile conjuncțiilor. Rolul conjuncțiilor în propoziție. Rolul conjuncțiilor în frază. Alte părți de vorbire cu același rol ca al conjuncțiilor
3. Caracterizarea personajului

MODURI DE EXPUNERE: DESCRIEREA. DESCRIEREA ÎN VERSURI

1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

*A mai rămas în ramuri, neculeasă,
O vișină-n grădina de acașă,
Mărgăritarul roșu al pomului stufos.
De ce-l faci, Doamnă Fire, atât de frumos?*

*Alături și caișii, -ncărcați cu portocale,
Arată-mbelșugarea risipei Dumitale,
Și-n mijlocul atâtor iviri, ar fi în zadar
Să nu simt că zvâcnește și-n noi același har.*

*De-o seamă cu sămânța de grâu și cu porumbul,
Mi-nnăbușe-ncolțirea pământului greu plumbul,
Dar sfărâmă fărăna, și gingașa tulpină
Se-nalță mângâiată de boare și lumină.*

(Tudor Arghezi – O vișină)

1. Scrie două argumente pentru apartenența acestui text la genul liric.
2. Identifică sentimentul pe care îl transmite poetul prin intermediul acestor versuri.
3. Motivează folosirea întrebării în ultimul vers din prima strofă.
4. Explică efectul artistic al imaginii cuprinse în versul: „Mărgăritarul roșu al pomului stufos”.
5. Comentează, într-o compunere, descrierea grădinii în viziunea poetului, din aceste versuri.
6. Lămurește, prin câte un sinonim, sensul cuvintelor „iviri” și „har”.
7. Explică sensul comuniunii/ unirii de simțiri dintre om și natură pe care o mărturisește poetul.
8. Dezvoltă, într-un enunț, asemănarea dintre poet și sămânța de grâu, sugerată în ultima strofă.
9. Scrie un sinonim pentru cuvântul „încolțirea”, folosit în text, în legătură cu activitatea poetului.
10. Comentează imaginea eului liric din ultimele două versuri ale poeziei.

- CONJUNCȚIA. FELURILE CONJUNCȚIILOR
- ROLUL CONJUNCȚIILOR ÎN PROPOZIȚIE.
- ROLUL CONJUNCȚIILOR ÎN FRAZĂ
- ALTE PĂRȚI DE VORBIRE CU ACELAȘI ROL CA AL CONJUNCȚIILOR

2

1 Alcătuiește propoziții în care conjuncția *și* să lege:

- două subiecte
- două nume predicative
- două complemente
- două atribute

2 Transcrie, pe un rând, conjuncțiile *și*, pe alt rând, prepozițiile din cuvintele (grupurile de cuvinte) de mai jos:

să; pe; dacă; prin; că; în; sub; deci; sau; dintre; contrar; contra; și; ori; fiindcă; de pe la.
 conjuncții

3 Transcrie, pe un rând, conjuncțiile *și*, pe alt rând, adverbele, din cuvintele de mai jos:

astăzi; așa; cum; fiindcă; deoarece; încât; cum; cumva; dar; acolo; iar, iarăși; oriunde; undeva.
 conjuncții

4 Notează ce părți de vorbire leagă conjuncțiile, din exemplele de mai jos:

Caietele *și* cărțile sunt pe masă.
 Cumpăr pixuri *și* creioane.
 Pădurile mari *și* dese sunt mai rare.
 Suntem ascultători *și* inteligenți.
 Am venit, *dar* nu a fost acasă.
 S-a înnoptat *și* n-a apărut.

5 Notează, în casetă, valoarea morfologică a cuvântului dat:

- a. A sosit *și* mama.
- b. Desenele *și* tabelele au fost adunate.
- c. A venit *iar* la bunica.
- d. Toți lucrează, *iar* Ana stă.

♦ Conjuncția este partea de vorbire care leagă:

- două părți de propoziție de același fel;
- două propoziții de același fel sau diferite.

Conjuncții coordonatoare:

- copulative: *și, nici;*
- adversative: *dar, iar, însă, ci;*
- disjunctive: *fie, ori, sau;*
- concludive: *deci, așadar, prin urmare.*

Conjuncții subordonatoare:

- *că, dacă, încât, fiindcă, deoarece etc.*

♦ Sunt și alte părți de vorbire care se folosesc cu aceleași valențe, dar acestea au funcții sintactice: (pronume interogativ-relative:) care, cine, ce, cât; (adverbe interogativ-relative:) când, unde, cum, cât; (pronume nehotărâte:) oricare, oricine, orice, oricât; (adverbe nehotărâte:) oricând, oriunde, oricum, oricât etc.

- 6 Rescrie, în spațiul dat, conjuncțiile și prepozițiile compuse, dintre cele date mai jos: *de; la; de pe; pe sub; ci și; ca să; de prin; între; încât.*

conjuncții compuse
prepoziții compuse

- 7 Formează câte o frază (alcătuită din două propoziții), în care cuvântul de legătură (conjuncția) să fie:

fiindcă
și
deci
sau
că
dar
iar
însă

- 8 Rescrie, în spațiile date, conjuncțiile și prepozițiile din textul de mai jos:

Iară dacă îngropară pe frații cei mai mari, făcură nuntă mare și Prâslea luă pe fata cea mică. Toată împărăția s-a bucurat că le-a adus Dumnezeu sănătos pe fiul cel mai mic al împăratului și se mândrea, fălindu-se, de vitejiile ce făcuse el; iară după moartea tătâne-său se sui el în scaunul împărăției și împărăți în pace de atunci și până în ziua de astăzi, de or fi trăind.

(* * * – Prâslea cel Voinic și merele de aur)

conjuncții
prepoziții

- 9 Trece, în caseta corespunzătoare, cuvântul (sau grupul de cuvinte) care leagă cele două propoziții:

Știu că va învinge.		Este bine dacă ne va asculta.
A spus ce va face.		Vorbește în timp ce privește la televizor.
Vorbește cum vrea.		Pleacă, fiindcă nu l-a găsit acasă.
Se duce unde dorește.		S-a supărat, din cauză că nu știe de Paul.
Întreabă orice vrea.		Vine când o să-l sun.

■ CARACTERIZAREA PERSONAJULUI

3

♦ Caracterizarea personajului este o compunere, în care sunt prezentate trăsăturile fizice și sufletești, precum și mijloacele artistice prin care autorul prezintă personajul literar.

♦ În realizarea caracterizării, se vor urmări următoarele etape:

- prezentarea generală care cuprinde:
- * specificarea operei din care face parte personajul literar;

- * prezentarea autorului operei literare;
- * precizarea locului, timpului în care apare personajul, mediul și împrejurările în care este întâlnit;
- * raportul personajului cu o anumită realitate;
- * relațiile cu celelalte personaje;
- ilustrarea, pe rând, a trăsăturilor fizice și a trăsăturilor sufletești caracteristice personajului literar:
 - * specificarea mijloacelor prin care se realizează caracterizarea;
 - * caracterizarea poate fi: - directă, când este realizată de autor, de alt personaj, de personajul însuși (autocaracterizare); - indirectă, când poate fi desprinsă din faptele săvârșite de personaj, din acțiunile, gândurile, frământările sale sufletești, din aspectul exterior al personajului, din mediul în care trăiește, din dialog.
 - * selectarea imaginilor artistice necesare caracterizării: - sinteza trăsăturilor; - semnificația trăsăturilor;
 - * raportarea trăsăturilor personajului la titlul operei literare;
 - * sentimentul autorului față de personaj;
 - * comparații cu alte personaje, asemănătoare ca structură, din alte opere literare.

I Se dă textul:

Atunci, către mine încet:

– Nu știi ce ștrengar se face...și deștept...

Dar vocea de dincolo adaogă:

– Coniță! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne mașina!...Astâmpără-te, că te arzi!

– Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin'la mama!

– Sări, coniță! varsă spirtul! s-aprinde!

Ionel! strigă iar mama, și se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe ușe, apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și-i oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută...

(I. L. Caragiale – *Vizită...*)

- a. Notează două trăsături sufletești ale personajului principal, din textul dat:
- b. Trece două dintre modalitățile de caracterizare a personajului și justifică fiecare modalitate de caracterizare, printr-un enunț:

I.

II.

- c. Notează modul de expunere dominant, din textul dat, și argumentează-l printr-un enunț.

1. Moduri de expunere. Narațiunea. Descrierea
2. Sintaxa propoziției. Predicatul verbal. Predicatul nominal
3. Compunerea cu titlu dat

■ MODURI DE EXPUNERE. NARAȚIUNEA. DESCRIEREA

1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

În sfârșit, ceata de tâlhari căzuse prinsă în capătul pădurii Dobrenilor. Doi ani de zile, vreo câțiva voinici, spoiți cu cărbuni pe ochi, foarte-ndrăzneți și foarte cruzi, băgaseră spaima în trei hotare. Întâi începuseră cu hoție de cai; apoi o călcare, două cu cazne; pe urmă omoruri. Între altele, făcuseră acum în urmă o vizită despre ziuă lui popa Iancu din Podeni.

Popa era un om cu dare de mână; rămas văduv, deși foarte tânăr, trăia cu maică-sa. Îi mergeau treburile cât se poate de bine. În timp de un an și jumătate, cumpăraseră două sfoi de moșie, ridicase un hân și o pereche de case de piatră; vite multe, oi, cinci cai, și mai avea, se zice, și bănet. Astea băteau la ochi: toată lumea credea că popa găsisese vreo comoară. La așa stare, trebuia, se-nțelege, să se oprească ochii tâlharilor...

(I. L. Caragiale – În vreme de război)

- 1 Formulează ideile principale, în funcție de secvențele identificate în textul de mai sus.
- 2 Precizează personajele prezente în fragment.
- 3 Identifică două elemente prin care secvențele date se aseamănă și alte două prin care aceleași fragmente se diferențiază.
- 4 Numește figura de stil prin intermediul căreia naratorul adună detalii semnificative atât narativ, cât și descriptiv.
- 5 Indică timpul în care s-au desfășurat acțiunile din fragmentul citat.
- 6 Explică expresiile „om cu dare de mână” și „a bate la ochi”, folosite în fragment.
- 7 Realizează, în două-trei enunțuri, portretul personajului popa Iancu, așa cum reiese acesta din text.
- 8 Comentează atitudinea naratorului evidențiată, mai ales, în ultimele fraze ale fragmentului.
- 9 Relevă semnificația frazei „toată lumea credea că popa găsisese vreo comoară”.
- 10 Compară fragmentul narativ cu un film de acțiune și numește asemănările și deosebirile dintre acestea.

- 1 Notează, în caseta dată, dacă propozițiile sunt simple sau dezvoltate:

Prietenii au înțeles.
Bunico, spune povestea!
Înălțătoarea operă este cunoscută.
Bunicii și părinții au sosit.
Suntem atenți și fericiți.
Bogdan, ai învins!

- ♦ Propoziția este o comunicare cu un singur predicat.

- 2 Precizează felul propozițiilor date, respectând următoarea ordine:

propoziție	simplă sau dezvoltată	exclamativă sau interogativă	afirmativă sau negativă
Căprioara conține fuga.			
Nu trece dincolo de poiană!			
Vom merge la munte.			
Prietenii n-au sosit?			
Colegii au răspuns.			
Paul rămâne la bunici?			
Ce bucuros este colegul tău!			
Prietene, vei înțelege?			
Astăzi ne vom distra.			

- 3 Alcătuieste câte o propoziție, conform fiecărei scheme indicate:

subiect + predicat + complement + atribut

atribut + subiect + complement + predicat

verb + complement + complement

- 4 Precizează, în spațiile corespunzătoare, funcția sintactică, modul și timpul verbelor:

	funcția sintactică	modul	timpul
<u>Suntem</u> în vacanță.			
<u>Venii</u> (eu) de la vecini.			
<u>Am fost</u> la toți prietenii.			
Cât <u>este</u> acest caiet?			
<u>Nu observa</u> toate amănunțele.			
<u>Aș începe</u> o nouă viață.			
<u>Să fii</u> acolo imediat!			
<u>Nu asculta</u> de acelea.			
<u>Nu veni</u> la mine seara!			
<u>Am să vin</u> înaintea ta.			
<u>Să asculți</u> orice sfat!			
<u>Ați înțelege</u> , dacă ați ști.			

- ♦ Predicatul nominal arată ce este, cine este și cum este subiectul.
- ♦ Predicatul nominal este alcătuit din (1) **nume predicativ** și din (2) **verb copulativ** (ca element de legătură între subiect și numele predicativ; în termeni sintactici, acesta se numește **semipredicat**).

substantiv (pronume, numeral etc.)	verb copulativ	substantiv (adjectiv, pronume, numeral etc.)
↑ Dan ↓ El	↑ ajunge ↓ este	↑ inginer. ↓ cuminte.
subiect	semipredicat	nume predicativ

- 5 Trece, în casetele corespunzătoare, predicatele, specificând și felul acestora:

Toți colegii din clasă sunt prietenii mei.
Voi cânta alături de ei.
Am să vin la timp.
Vom rămâne în aceeași tabără.
Suntem mândri de faptele lor.
Vom rămâne aceiași prieteni.
Au ieșit pe la locul indicat. Au ieșit doctori.
Bună și deșteaptă era colega mea.
Frumos este acest copil.
Pricepută-i eleva de la tine din clasă.

- 6 Pune un X în caseta unde verbul dat este la un mod predicativ-personal:

va învăța ☐	a afla ☐	am aflat ☐
de câștigat ☐	să fi mers ☐	a fi lucrat ☐
are să priceapă ☐	a ști ☐	mergând ☐
va ști ☐	să înceapă ☐	aș pricepe ☐
a citi ☐	de aflat ☐	Nu lucra! ☐
Nu pleca! ☐	a plăcea ☐	ați afla ☐

- ♦ Numele predicativ poate fi simplu sau multiplu.
 - simplu – când este alcătuit dintr-un termen (Exemplu: Este bun.)
 - multiplu – când este alcătuit din mai mulți termeni (Exemplu: Este bun și priceput.)

- 7 Notează cazul și funcția sintactică cuvintelor subliniate, din fiecare exemplu dat:

	caz	funcție sintactică
Florile sunt <u>daruri</u> minunate.		
Desenele sunt <u>frumoase</u> .		
<u>Pricepută</u> este mama ta.		
Andrei este <u>al doilea</u> pe listă.		
Obiceiurile lor sunt <u>asemenea părinților</u> .		
Colegii voștri au ieșit <u>primii</u> la olimpiadă.		
Au devenit, pe neașteptate, <u>înțeleghători</u> .		
Au rămas buni <u>prieteni</u> .		

♦ Între termenii numelui predicativ multiplu se pune virgulă sau o conjuncție (și, dar, sau etc.).

♦ Atenție! Să nu confunzi subiectul cu numele predicativ!

8 Analizează predicatele din strofa de mai jos, ținând cont de modelul dat:

– O, priviți-i cum visează

Visul codrului de fagi!

Amândoi ca-ntr-o poveste

Ei își sunt așa de dragi!

(Mihai Eminescu – *Povestea codrului*)

Exemple: am aflat – verb predicativ, verb personal, forma afirmativă, mod personal-predicativ (indicativ), timpul perfectul compus, persoana I, singular, predicat verbal.

suntem bucuroși – predicat nominal, alcătuit din:

suntem – verb copulativ, verb personal, forma afirmativă, mod personal-predicativ (indicativ), persoana I, plural, în cadrul predicatului nominal este semipredicat;

bucuroși – adjectiv, variabil, are patru forme flexionare, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ, în cadrul predicatului nominal este nume predicativ.

■ COMPUNEREA CU TITLU DAT

3

1 Scrie o compunere cu titlul *O călătorie imaginară*.

Planul de idei:

1.
2.
3.
4.
5.

1. Descoperirea treptelor de analiză a operei literare (II)
2. Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul. Subiect inclus. Subiect subînțeles
3. Cuvinte încrucișate. Jocuri distractive

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (II)

1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

*Cântă cineva în nori de zi
deodată cu zorile. Cine-o fi?*

Cântă cineva-n văzduh.

E o pasăre? E un duh?

Numai el o fi, numai el:

pământeanul puțințel

cu trupul ca bucatele

mult lăudatele,

cu glasul ca seninul

cu sânge ca aminul.

Numai el poate fi:

Hristosul păsăresc! Cel

ce-n fiecare zi

se-nalță odată,

biruitor fără fier,

din holdă la cer,

și descântă păcatele

peste toate satele.

(Lucian Blaga – Ciocârlia)

1. Identifică sentimentul dominant în portretul liric pe care îl face poetul ciocârliei.
2. Explică efectul artistic al versurilor libere.
3. Numește două asemănări între această poezie și o ghicitoare (text popular).
4. Precizează legătura pe care o face poetul în text între cuvintele „pasăre” și „duh”.
5. Comentează efectul artistic al reluării/ repetiției secvenței „numai el”.
6. Transcrie, din text, două comparații care arată frumusețea desăvârșită a păsării.
7. Relevă valoarea artistică a caracterizării incluse în expresia poetică „Hristosul păsăresc”, marcată și cu semnul exclamării, în text.

- 8 Exprimă-ți părerea despre descrierea zborului și a cântecului ciocârliei, din ultimele versuri ale poeziei.
- 9 Compară imaginea ciocârliei din această poezie, cu imaginea aceleiași păsări descrise în alte opere literare, cunoscute de tine.

■ SUBIECTUL. ACORDUL PREDICATULUI CU SUBIECTUL

■ SUBIECT INCLUS. SUBIECT SUBÎNȚELES

2

- 1 Alcătuiește propoziții în care cuvintele date să aibă funcție sintactică de subiect:

- a. Părinții
 b. Bunicul
 c. Cluj-Napoca
 d. Bucureștiul
 e. Doi
 f. Cei trei
 g. Al patrulea
 h. Cel de-al doilea
 i. Cei șapte
 j. Noi
 k. Dâșii
 l. Dumneata

- 2 Pune, în caseta corespunzătoare literei de la exercițiul 1, partea de vorbire prin care este exprimat subiectul, folosind ca prescurtare prima literă pentru fiecare parte de vorbire (s – substantiv, n – numeral, p – pronume etc.):

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l

- 3 Notează dacă subiectul este simplu sau multiplu, precum și cazul acestuia:

	subiectul	subiect simplu/ multiplu	caz
Florile sunt proaspete.	florile	simplu	Nominativ
Fluturii și libelulele m-au încântat.			
Au sosit fetele și băieții.			
Douăzeci de porumbei vor zbura astăzi.			
Mama, tata și bunicul sunt aici.			
Harnicele albine vor străbate un drum lung.			
Pe bancă erau cărți multe și caiete puține.			
I-ar fi plăcut a lucra în orașul acela.			

- ♦ Subiectul neexprimat poate fi:

- subînțeles – când este cunoscut din propoziția anterioară (persoana a III-a);
- inclus – când nu este exprimat printr-un cuvânt, dar poate fi aflat din forma verbului (persoanele I și a II-a singular și plural) Exemplu: Mergem la bibliotecă. < subiect inclus „noi” >.

- 4 Trece, în casetele date, subiectul, partea de vorbire prin care este exprimat acesta, dacă este exprimat sau neexprimat (subînțeleles sau inclus) și cazul fiecăruia:

Exemplu: Ei știu ^{1/} că vor respecta legea.^{2/}

subiect	parte de vorbire	exprimat/ neexprimat (subînțeleles sau inclus)	caz
Ei	pronume	exprimat	N
Ei	pronume	subînțeleles	N
Am fost chemați la timp.			
A lucra este pentru el o plăcere.			
Toate cărțile vor fi citite până în vacanță.			
Prietene, vei merge în excursie?			
Au fost scutiți de orele de sport.			
Vom afla de faptele lor azi.			
Copile, astăzi vei învăța!			
Știm că ne vor premia.			
Tu, de ce nu mă înțelegi?			

- 5 Notează, în spațiile date, subiectele și părțile de vorbire prin care acestea sunt exprimate:

	subiect	parte de vorbire
Pe bancă este cartea lui Alex.		
Întreaga clasă este nerăbdătoare.		
I-ar fi plăcut mersul pe jos.		
Fetelor, unde-s carnetele?		
Dimineată vom ști dacă a plouat noaptea.		
Dimineata, la munte este răcoare.		
A hotărât a pleca mai devreme.		
Ce bucuroasă e colega mea!		
În clasă vor fi toți colegii tăi.		
E suficient a-i spune orice lucru.		

- ♦ Se întâmplă ca propoziția să nu aibă subiect.
Exemple: Plouă. Se înseninează.
- ♦ Acțiunea verbului nu poate fi realizată de o persoană!

- 6 Notează forma corectă a verbului scris între paranteze, stabilind, în acest fel, acordul dintre subiect și predicat:

Copiii		lecția. (a ști)
Voi		la timp. (a ajunge)
Ele		harnice. (a fi)
Ei		artiști. (a fi)

Elena și Mihaela cărți. (a cumpăra)
 Eu și tu (a învăța)
 Noi și voi (a sosi)

7 Trece, în spațiul liber, forma corectă a numelui predicativ, pentru a realiza acordul cu subiectul (simplu sau multiplu) din fiecare propoziție dată:

Verișorul și verișoara sunt (bucuros)
 Ionel și Ana sunt (tânăr)
 Caietul și cartea sunt (curat)
 Napolitanele și biscuiții sunt (gustos)
 Munții și dealurile sunt (înalt)
 Dealurile și munții sunt (înalt)
 Morcovii și guliile sunt (proaspăt)
 Guliile și morcovii sunt (proaspăt)
 Fetele și băieții sunt (voios)
 Băieții și fetele sunt (voios)
 Garoafele și trandafirii sunt (parfumat)
 Trandafirii și garoafele sunt (parfumat)

• Când subiectul multiplu este exprimat prin substantive nume de lucruri, de genuri diferite, acordul la plural al numelui predicativ exprimat prin adjectiv, se face cu substantivul cel mai apropiat.

Exemple: *Câmpiile și munții sunt înverziți.*
Munții și câmpiile sunt înverzite.

8 Pune un X în casetele corespunzătoare, în care numele predicativ se acordă cu subiectul:

		gen	număr	caz
a. Foile cărții sunt colorate.	se acordă în	☐	☐	☐
b. Caietele sunt ale fetei.	se acordă în	☐	☐	☐
c. Ceasul ei este de aur.	se acordă în	☐	☐	☐
d. Întrebările sunt ale băieților.	se acordă în	☐	☐	☐
e. Nota ei este asemenea tezei.	se acordă în	☐	☐	☐

9 Trece, în casetele date, cazurile subiectelor și numelor predicative de la exercițiul 8:

Propoziția	Cazul	
	subiectului	numelui predicativ
a		
b		
c		
d		
e		

10 Se dă textul:

– Părinte, grăi ea cu stăpânire, nu știu ce s-a făcut omul meu. Am început să am grijă.

Părintele Daniil își arată dinții puternici și răspunse cu voie bună:

– Ce griji? Caută-ți de treabă. Omul se află la afacerile lui.

(Mihail Sadoveanu – Baltagul)

- a. Analizează două subiecte exprimate prin substantive comune (analiză sintactico-morfologică).
b. Rescrie subiectele exprimate, din textul dat.

- 11** Alcătuieste o compunere, de maximum cinci rânduri, în care să prezinți o faptă bună pe care ai făcut-o. Folosește, în compunerea ta, subiecte exprimate, subiecte neexprimate și subiecte multiple. Subliniază-le și dă compunerii tale un titlu.

■ CUVINTE ÎNCRUCIȘATE. JOCURI DISTRACTIVE

3

Jocul silabelor

1	2	3	4	5	6	7	8

Rebus realizat de Mihai Zgubea

- 1** Completarea careului se va face scriind câte o silabă în fiecare pătrăciță, astfel formându-se cuvântul-soluție.

ORIZONTAL: 1. Presare – Narativă. 2. A tăia iarba – Lăcomie mare de bani, sete de câștig. 3. Unelte agricole. 4. Ieșite la spălat – A deceda. 5. Punere de mine – Maică (dim.). 6. Hotărâte. 7. Nivel – Controlate. 8. Cele de pe margini – Trăsurică ușoară (pl.).

VERTICAL: 1. Semne grafice în formă ce arc – A pleca în zbor. 2. A merge pe jos – Caracter comic. 3. Încăperi destinate primirii musafirilor (dim.). 4. Luare înapoi – Pânze de corabie. 5. A sălta. 6. A tipări – Foaia personală de la bibliotecă. 7. Pâinea țaranului – Acțiunea de a mumifica și rezultatul ei. 8. Precisă, hotărâtă – Musca somnului.

1. Descoperirea treptelor de analiză a operei literare
2. Atributul. Complementul. Complemente circumstanțiale. Complemente necircumstanțiale
3. Prezentarea unei opere plastice

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (III) 1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

S-o muștrat dracu c-on om. O zis omu cătră dracu să-i dăie niște bani împrumut.

Ț-oi da și bani da să știi ce te-oi întreba, zise dracu și începe să-l întrebe:

Ce-i unu?

La fântâna bună, mulț' boi s-adună, zise omu.

Ce-i doi?

Omu cu doi ochi bine vede.

Ce-i tri?

În casa cu tri ferești bine se vede.

Ce-i patru?

Caru cu patru roate bine mere.

Ce-i cinci?

Omu cu cinci jeite bine lucrează.

Ce-i șesă?

Plugu cu șesă boi bine mere.

Ce-i șapte?

Unde-s șapte fete-n casă șezătoarea-i deplin.

Ce-i opt?

Unde-s opt feciori în casă să nu te bagi mânios, că nu ieși sănătos.

Ce-i nouă?

Crepe dracu-n două!

Ce-i zăce?

*Cu ruda te-oi pătreci. Și dracu o fo' musai să-i dăie banii, că omu i-o știut răspunde
tât ce l-o-ntrebat.*

(*** – Disputa din om și drac)

- 1 Numește sinonimul pentru cuvântul „(s-o) muștrat”, din text.
- 2 Scrie două argumente pentru încadrarea acestui text în categoria snoavelor.
- 3 Înlocuiește, cu ajutorul dicționarului, regionalismele din text cu variante ale cuvintelor folosite în limba (literară contemporană) de astăzi.
- 4 Explică titlul acestei snoave.
- 5 Scrie două asemănări între această snoavă și o ghicitoare.

- 6 Numește altă operă populară, în care eroul este supus unor probe.
- 7 Transformă într-o povestire dialogul dintre cele două personaje.
- 8 Identifică posibilele sensuri ale definițiilor amuzante, date numerelor de către om.
- 9 Observă de unde sunt împumutate elementele cu care sunt asociate numerele.
- 10 Comentează aprecierea povestitorului, din ultima frază a snoavei.

■ ATRIBUTUL

■ COMPLEMENTUL. COMPLEMENTE CIRCUMSTANȚIALE COMPLEMENTE NECIRCUMSTANȚIALE

2

- 1 Notează, în caseta corespunzătoare, elementul determinat/ regent și partea de propoziție a cuvântului subliniat:

	element determinat	parte de propoziție
Flori <u>parfumate</u> sunt în toată grădina.		
Nuferii <u>albi</u> acoperă tot lacul.		
<u>Înaltii</u> munți uimesc privitorul.		
Noi, <u>câștigătorii</u> , îi vom anunța.		
Ea, <u>vecina</u> mea de la țară, ne-a dat de veste.		
Doi <u>dintre scriitori</u> ne vor vizita.		
Trei <u>dintre poezii</u> au fost publicate în revista școlii.		
<u>Îndepărtata</u> corabie va fi urmărită cu interes.		

- 2 Notează, în casetele corespunzătoare, atributul adjectival, prin ce se exprimă el (prin adjectiv propriu-zis, prin adjectiv provenit din substantiv sau verb, prin numeral) și cazul fiecăruia:

	atributul adjectival	fel	caz
Casele țărănești dau zonei autenticitate.			
O adiere plăcută este peste tot.			
Vesela natură ne încântă.			
Portul românesc nu-și pierde din frumusețe.			
Am admirat o grădină înflorită.			
Doi tineri vor merge la spectacol.			
Cel de-al patrulea fir este colorat.			
Primul câștigător îl vei afla astăzi.			
Zece caiete au fost date aceloră.			
O veche amintire îi apăsa sufletul.			
Au desenat trei pitici.			
Fapta celor trei fete îl bucura.			

- 3 Se dă textul:

*O! tablou măreț, fantastic! ... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.*

Munții sunt a lui altare, codrii organe sonoare
Unde crivățul pătrunde, scofând note-ngrozitoare.

(Vasile Alecsandri – Mezul iernei)

Analizează atributele adjectivale, din textul dat mai sus, completând rubricile din tabelul de mai jos:

Atributul adjectival		Propriu-zis/ provenit	Variabil/ invariabil	Forme flexionare	Gen	Nr.	Caz
	= atribut exprimat prin adjectiv						

- 4 Realizează acordul adjectivelor care au funcția sintactică de atribut adjectival, cu substantivele regente/ determinate de acestea, din următorul text:

Și Băiatul desluși în vocea aceea (profund), venind parcă de undeva de departe, vocea Bătrânului Stejar, pe care fărâștrăul Pădurarului îl uitase demult, ori nu voia să-și încerce colții (ager) și (neiertător) în carnea sa (ațos) și (pietros), ... (tăbăcit) de vânturi și ploi (nemilos), de arșițe și geruri (cumplit), de-a lungul atâtor amar de ani!

(Petre Ghelmeș – Băiatul și Pădurea)

- 5 Rescrie adjectivele de la exercițiul 4 provenite din alte părți de vorbire, specificând cuvântul de bază și sufixul sau prefixul cu ajutorul căruia s-a format:

Adjectiv	Cuvânt de bază	Sufix/ prefix

- 6 Completează funcția sintactică, elementul/ cuvântul determinat/ regent, cazul și articolul substantivului dat (conform exemplului):

Povestea băiatului o cunoști.

băiatului

atribut

povestea

genitiv

art. hotărât

Vorba mamei o prețuiesc.

mamei

În caietul lui Radu sunt desene multe.

lui Radu

Această dorință a copiilor va fi îndeplinită.

a copiilor

Plecarea lui Vlad a fost o surpriză.

lui Vlad

Aceste premii ale școlii ne vor bucura.

ale școlii

Blând îngânat de-al valurilor glas.

al valurilor

Desenele de pe copertă le vei recunoaște.

de pe copertă

Gestul lui Alex te va bucura.

lui Alex

Materialele pentru revistă sunt gata.

pentru revistă

Copiii asemenea părinților tăi sunt un model.

părinților

♦ **Atributul adjectival** poate fi exprimat prin:

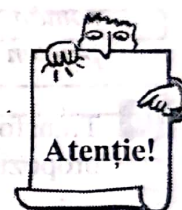
- adjectiv propriu-zis;
- adjectiv provenit din: * substantiv; * verb la modul participiu; * numeral.

♦ **Atributul substantival** poate fi:

- atribut substantival genitival, care se exprimă printr-un substantiv în cazul genitiv;
- atributul substantival prepozițional, care se exprimă printr-un substantiv în cazul acuzativ sau dativ, precedat de o prepoziție corespunzătoare cazului.

♦ **Atributul pronominal** poate fi exprimat prin:

- pronume personal;
- pronume personal de politețe.

7 Cuplează cuvintele, din coloane, și alcătuiește propoziții, astfel încât adjectivele din prima coloană să determine substantivele corespunzătoare din coloana a doua:

a. aurii	1. nori	a...6	Aurii pești brăzdează apa.
b. explicabilul	2. efect		
c. luminosul	3. cer		
d. cenușii	4. cai		
e. veselii	5. dans		
f. antice	6. pești		
g. frunzosul	7. copii		
h. surii	8. vestigii		
i. muntenescul	9. pom		

8 Notează, în casetele corespunzătoare, cazul, funcția sintactică, forma de nominativ și felul pronumelui dat:

Fapta lui o cunoașteam.

lui

atribut

genitiv

el

pron. pers.

Povestea ei era de neimaginat.

ei

Gândul despre ei îl bucura nespus.

despre ei

Activitățile lor erau cunoscute.

lor

Atitudinea dâșilor nu le era cunoscută.

dâșilor

Gafa dumneaei era motivată de oboseală.

dumneaei

Scrisoriile despre dâșii nu erau elocvente.

(despre) dâșii

9

Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare cuvânt dat mai jos, astfel încât acesta să îndeplinească funcția sintactică de atribut și să fie în cazul acuzativ:

aur

argint

fum

inimă

român

prieten

10

Transformă substantivele de la exercițiul 9 în adjective și alcătuiește cu fiecare câte o propoziție:

aur

argint

fum

inimă

român

prieten

11

Analizează sintactic și morfologic cuvintele date, din textul de mai jos:

Între iezii din cireadă

S-a născut de-o săptămână,

Dintr-o capră bătrână,

Dar zburdalnică, o iadă.

(Tudor Arghezi – Iada)

(între) iezii

din cireadă

(mai) bătrână

zburdalnică

o iadă

12 Rescrie, din textul de mai jos, conjuncțiile:

Cine te-a făcut să suferi,
Să te-ncrunți și să te superi?
Ca să-l caut prin odaie
Și să-l prind să-i dau bătaie.

(Tudor Arghezi – Cântec de somn)

13 Alcătuieste o compunere, de maximum șase rânduri, în care să folosești atribute substantive, adjective și pronominale. Pune compunerii tale un titlu. Subliniază, apoi, atributele.

14 Trece, în casetele corespunzătoare, partea de vorbire, cazul și funcția sintactică ale cuvintelor date:

Am văzut pădurea de aramă.

pădurea

substantiv

acuzativ

complement

Ați trecut peste podul acela?

peste podul

Mă gândesc la teme nefăcute.

la teme

Auzind cântecele ei, ne-am întors.

cântecele

Îi dădu de veste străinului.

străinului

Lui îi aducea o nouă bucurie.

îi

Le vorbesc tuturor.

Le

Am primit noutăți de la ea.

(de la) ea

I-am adus-o, fără să afle.

I-

-o

Astăzi va avea un recital.

astăzi

Gândul lui era departe.

departe

Acasă îi vor aștepta noi surprize.

acasă

♦ **Complementul** este partea secundară de propoziție, care determină un verb, adverb sau adjectiv.

♦ Complementele pot fi:

- **complemente circumstanțiale:**

* de loc;
* de timp;
* de mod;

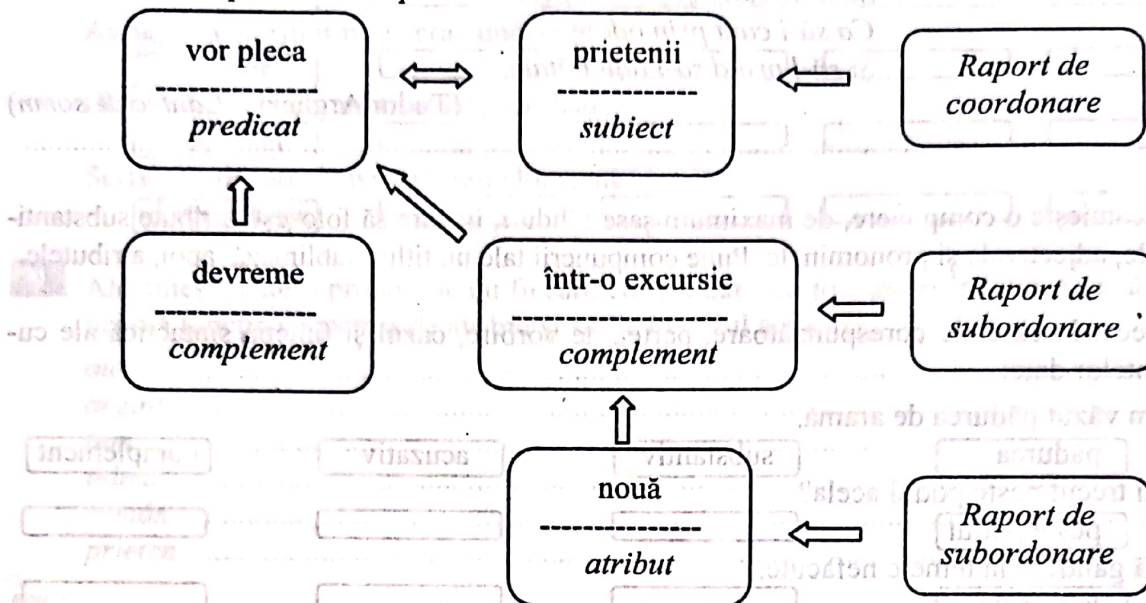
- **complemente necircumstanțiale:**

* complement direct;
* complement indirect;
* complement de agent.

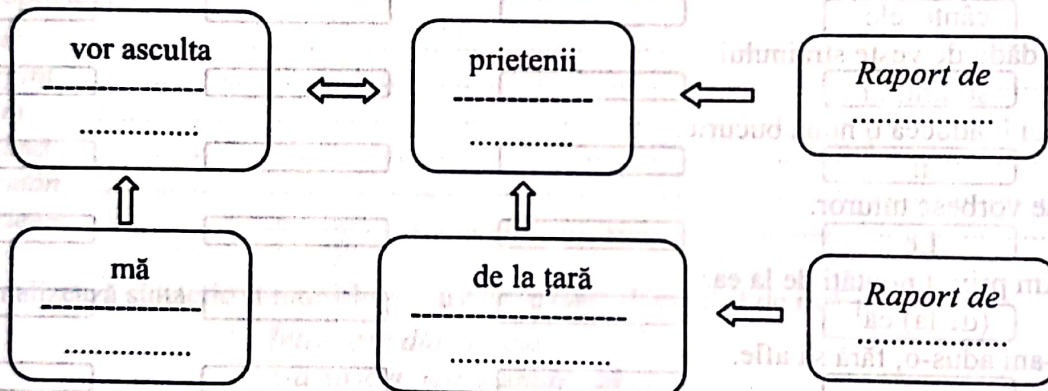

- 15 Completează spațiile libere, specificând raporturile de coordonare și subordonare (vezi exemplul dat):

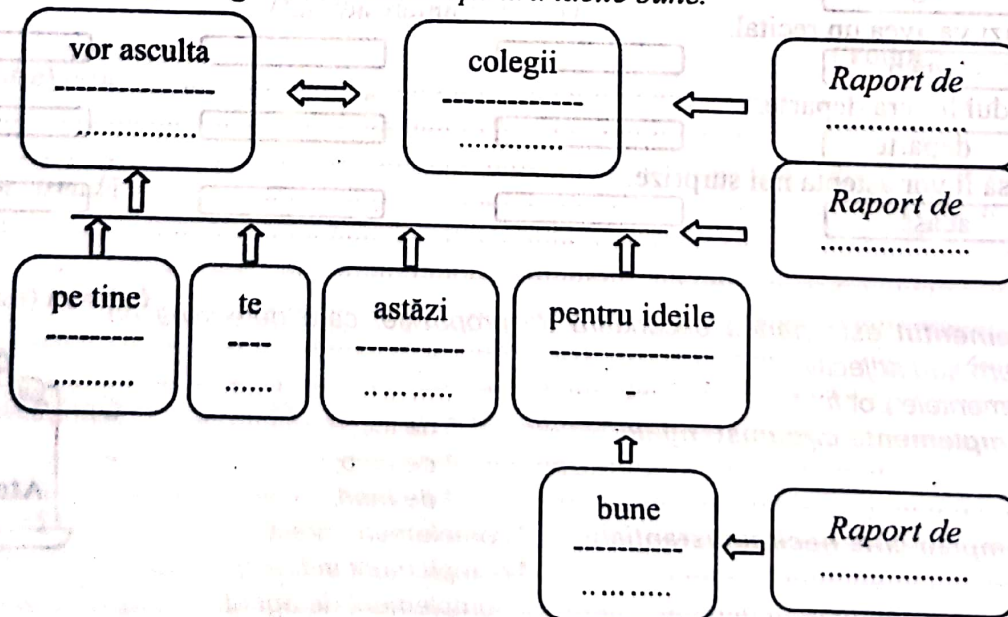
Devreme, prietenii vor pleca într-o nouă excursie.

Prietenii de la țară mă vor asculta.

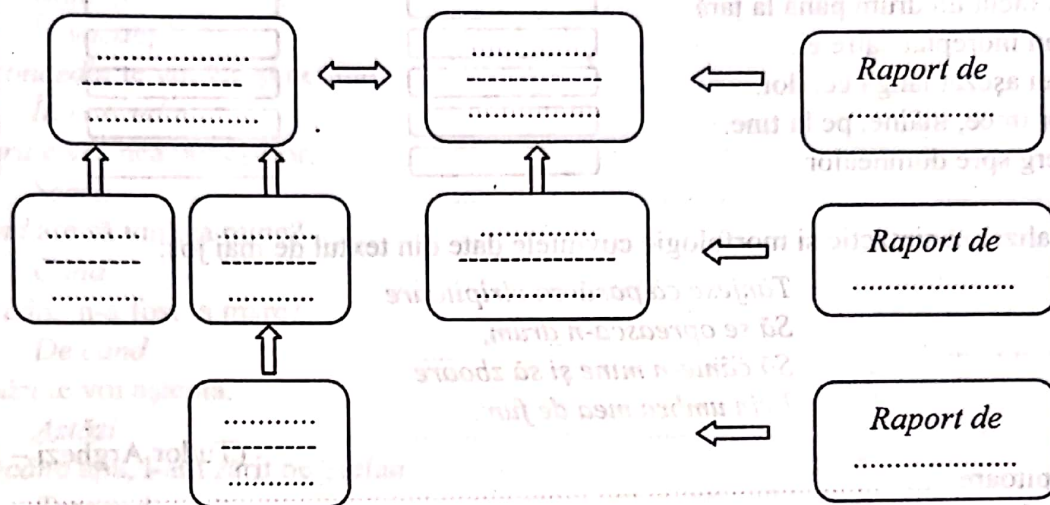

Pe tine, astăzi, colegii te vor asculta pentru ideile bune.

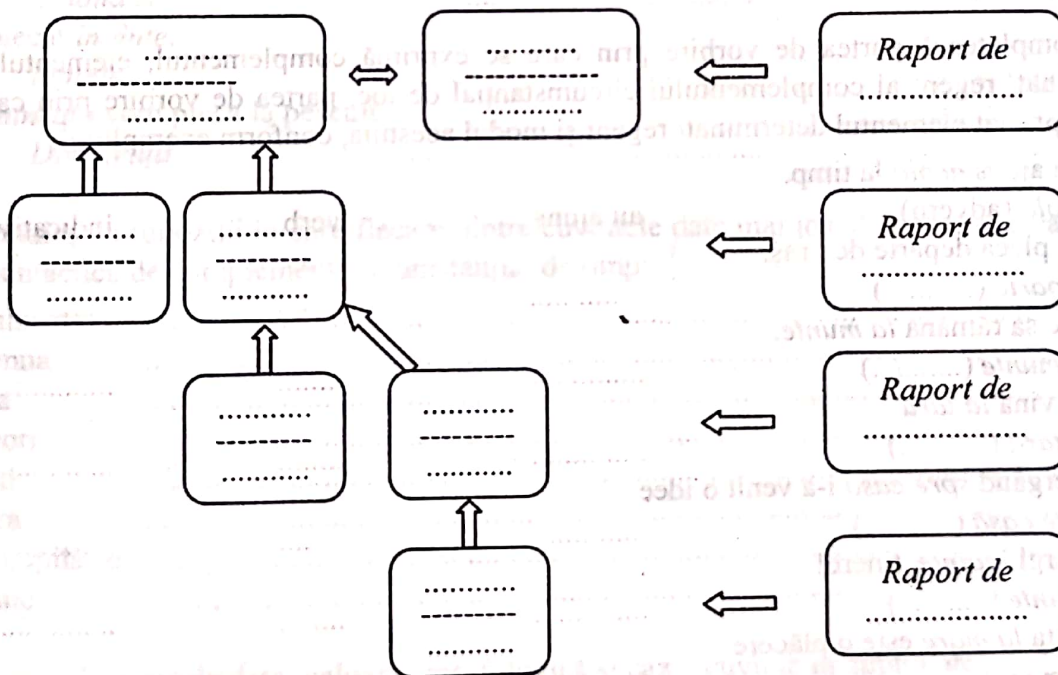

- 16 Având ca model exercițiul 15, realizează, pornind de la cele două raporturi, schemele următoarelor propoziții:

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă.

Am văzut iarăși întinsele zăvoaie de sălcii cenușii...

- 17 Alcătuieste propoziții în care complementul circumstanțial de loc să răspundă la întrebările date mai jos și să fie exprimat prin cuvintele indicate între paranteze:

unde? (acolo)
 de unde? (de la bunici)
 încotro? (până la țară)
 până unde? (până la mare)
 pe unde? (pe stradă)

- 18 Notează, în casetele corespunzătoare, complementul circumstanțial de loc, partea de vorbire prin care este exprimat și cazul acestuia:

	complement circumstanțial de loc	partea de vorbire prin care se exprimă	cazul
Au făcut un drum până la țară.			
S-au îndreptat către ei.			
S-au așezat lângă cei doi.			
Vor trece, mâine, pe la tine.			
Merg spre dumnealor.			

- 19 Analizează sintactic și morfologic cuvintele date din textul de mai jos:

*Tânjesc ca pasărea ciripitoare
Să se oprească-n drum,
Să cânte-n mine și să zboare
Prin umbra mea de fum.*

(Tudor Arghezi – Psalm)

ciripitoare
(-n) drum
(-n) mine
prin umbra
de fum

- 20 Completează partea de vorbire prin care se exprimă complementul, elementul determinat/ regent al complementului circumstanțial de loc, partea de vorbire prin care este exprimat elementul determinat/ regent și modul acestuia, conform exemplului:

Au ajuns <i>acolo</i> la timp.	au ajuns	verb	indicativ
<i>acolo</i> (adverb)			
Aș pleca departe de oraș.			
<i>departe</i> (.....)			
Are să rămână <i>la munte</i> .			
<i>la munte</i> (.....)			
Să vină <i>la țară</i> !			
<i>la țară</i> (.....)			
Mergând <i>spre casă</i> i-a venit o idee.			
<i>spre casă</i> (.....)			
Mergi <i>înainte</i> , tinere!			
<i>înainte</i> (.....)			
A sta <i>la mare</i> este o plăcere.			
<i>la mare</i> (.....)			

- 21 Alcătuieste propoziții în care complementul circumstanțial de timp să răspundă la întrebările date mai jos și să fie exprimat prin partea de vorbire indicată între paranteze:

când? (adverb)
de când? (adverb)
până când? (substantiv)
cât timp? (adverb)

- 22** Completează partea de vorbire prin care este exprimat complementul circumstanțial de timp, cazul acestuia și elementul determinat/ regent, conform exemplului:

Astăzi te vom sărbători.

Astăzi

adverb

nu are caz

vom sărbători

În vacanță vom citi mult.

În vacanță

În concediu te voi lua și pe tine.

În concediu

Seara e vremea poveștilor.

Seara

Când are să vină la mine?

Când

De când n-a fost la mare?

De când

Astăzi te voi aștepta.

Astăzi

Trecând apa, l-am zărit pe Ștefan.

Trecând

De mic, l-am cunoscut pe el.

De mic

A doua zi, își va dovedi istețimea.

A doua zi

A plecat înainte.

Înainte

Dimineața vom pleca la pescuit.

Dimineața

- 23** Alcătuieste propoziții în care fiecare dintre cuvintele date mai jos să îndeplinească funcția sintactică de complement circumstanțial de timp:

dimineața

toamna

vara

uneori

când

seara

din copilărie

măine

- 24** Notează, în casetele date, valoarea morfologică și cazul cuvintelor subliniate:

valoare morfologică

caz

Dimineața este răcoroasă.

Primăvara totul va înflori.

Ziua este călduroasă.

Ziua te voi suna.

La venirea vacanței toți se bucură.

Altădată te voi chema.

- 25** Analizează, pornind de la exemplele date, complementele circumstanțiale de loc și complementele circumstanțiale de timp, din textul de mai jos:

Foicică trei migdale,
S-o cântă codrul la poale,
Haiducii coboară-n vale,
Când frunza s-a-ngălbenit,
Voinicelul șade trist.
Și frunza când a picat,
Voinicelul mi-a plecat.
Răsai iute, bobule,
Și-nfrunzește, codrule!
Când văd frunza verde-n tine,
Crește inimioara-n mine.

(Folclor)

Exemple:

Merge spre casă.

spre casă – complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă spre

Astăzi va răspunde.

astăzi – complement circumstanțial de timp, exprimat printr-un adverb simplu, de timp etc.

- 26** Alcătuieste propoziții care conțin complemente circumstanțiale de mod, exprimate prin părți de vorbire indicate între paranteze și care să răspundă la întrebările date mai jos:

în ce mod? (substantiv)

cum? (adverb)

în ce fel? (adverb)

cum? (substantiv)

- 27** Completează spațiile punctate cu complementul circumstanțial de mod, partea de vorbire prin care este exprimat, cazul acestuia și elementul determinat/ regent, conform modelului:

	exprimat prin	caz	element regent
Venea agale.	agale	adverb	nu are
Îi adusese iute floarea dorită.	iute		venea (verb)
Se îndepărtaseră repede de ei.	repede		
A plecat cu plăcere în vacanță.	cu plăcere		
Gândește limpede totul.	limpede		
Vecinul tău vorbește fără logică.	fără logică		
Ia, cu poftă, din toate!	cu poftă		

- 28** Completează spațiile punctate cu elementul determinat/ regent al complementului circumstanțial de mod, partea de vorbire prin care este exprimat elementul determinat/ regent și modul acestuia, conform exemplului:

	element regent	parte de vorbire	mod
Așa merge acesta.			
Aș lucra imediat cu tine.			
A dansa bine este o încântare pentru ei.			
Mergând încet, n-a ajuns la timp.			

Vom câștiga *mereu*.

Vorbește *deschis*.

Se poartă *frumos*.

mereu

deschis

frumos

- 29 Din textul dat mai jos, analizează sintactic și morfologic cuvintele indicate, respectând ordinea din tabel:

Batjocoritor, morarul se înțepenea pe stinghiile podului ca o uriașă cucuvaie sură.

– *Jivină drăcească, vreau să intru în iad legat într-un tei cu tine!*

– *Ce pomană ți-ai face! Sunt trei sute de ani de când port în oase o viață blestemată și sunt afurisit să nu pot să mor decât omorât.*

– *Ține atunci!*

Creierii vrăjitorului se sleiră de pod. Stoicea se duse pe zăgaz și, cu capul înainte, spintecă adâncul străveziu

(Gala Galaction – *Moara lui Călițar*)

	Funcția sintactică	Partea de vorbire	Felul (comun/propriu)	Gen	Nr.	Caz	Art/neart.
(pe) stinghiile							
podului							
ca o uriașă							
(în) iad							
(în) oase							
cu capul							
adâncul							

- 30 Alcătuieste o compunere, de maximum șase rânduri, cu titlul *În vacanța mare*, în care să folosești complementele circumstanțiale învățate. Subliniază-le.

- 31 Notează, în casetele date, funcția sintactică, cazul și elementul regent/ determinat al cuvântului dat:

	funcția sintactică	cazul	elementul determinat
Iau cartea de la tine. cartea	complement direct	acuzativ	iau (verb)
Au cumpărat noi caiete. caiete			
Ascult, astăzi, tot concertul. concertul			
I-am văzut pe prietenii tăi. i- pe prietenii			
O văd pe bunica ta. o pe bunica			
Îl văd pe dânsul. îl pe dânsul			
I-am remarcat pe cei doi. i-			

pe cei doi			
Pe al doilea l-ai aplaudat.			
pe-al doilea			
l-			
Toți mă cunoșteau pe mine.			
mă			
pe mine			
Îl știu pe dumnealui.			
îl			
dumnealui			

32 Notează ce parte de vorbire este fiecare cuvânt dat, de la exercițiul 31.

cartea	;	caiete	;	concertul	;
i-	;	pe prietenii	;	o	;
pe bunica	;	îl	;	pe dânsul	;
i-	;	pe cei doi	;	pe al doilea	;
l-	;	mă	;	pe mine	;
îl	;	pe dumnealui	;		

- ♦ Complementul direct se exprimă prin: - substantiv; - pronume; - numeral.
- ♦ Cazul complementului direct este acuzativul.
- ♦ Complementul indirect se exprimă prin: - substantiv în cazul dativ; - substantiv în cazul acuzativ; - pronume personal în cazul dativ; - pronume personal în cazul acuzativ (cu prepoziție); - numeral cu valoare substantivală.

33 Notează, în casetele date, cazul, funcția sintactică și elementul determinat/ regent al cuvântului dat:

	funcția sintactică	cazul	elementul determinat
Dăruiesc o carte colegilor mei.			
o carte	complement direct	acuzativ	dăruiesc (verb)
colegilor	complement indirect	dativ	dăruiesc (verb)
Spune băieților povestea mea.			
băieților			
Îi dau fetei o veste bună.			
îi			
fetei			
Se gândește la rezultatele ei.			
la rezultatele			
Îi dăruiesc ei.			
îi			
ei			
Se vorbea despre a doua.			
(despre) a doua			

34 Trece, în casetele date, cazul și funcția substantivelor subliniate:

	cazul	funcția sintactică
Spun <u>copiilor</u> aceeași poveste.		
Fapta <u>copiilor</u> este lăudată.		

Numărul străzii nu-l știa.
 Ideea lui o cunoștea.
 Povestea lui Alin era fascinantă.
 I-a dat străzii alt nume.
 Au vorbit despre idealurile lor.
 Lor le-am dăruit un zâmbet.

35 Pune în locul potrivit, semnele de punctuație corespunzătoare:

Spunea fata ☐ la serbare ☐ era totul emoționant ☐
 S-a schimbat ☐ imediat ☐ imaginea aceea ☐
 Altădată ☐ am fost la un spectacol deosebit ☐
 Prietenii mei au venit ☐ încet ☐ încet pe ușă ☐
 Ziua plouă ☐ noaptea plouă ☐ dimineața e frumos ☐

36 Notează, în casetele corespunzătoare, genul, numărul, cazul și funcția sintactică ale cuvintelor date din următoarele versuri:

*Vom visa un vis ferice,
 Îngâna-ne-vor c-un cânt
 Singuratece izvoare,
 Blânda batere de vânt;*

(Mihai Eminescu – Dorința)

	gen	număr	caz	funcție sintactică
un vis	☐	☐	☐	
ferice	☐	☐	☐	
(c)-un cânt	☐	☐	☐	
izvoare	☐	☐	☐	
batere	☐	☐	☐	
de vânt	☐	☐	☐	

■ PREZENTAREA UNEI OPERE PLASTICE

3

♦ Pentru a sesiza cât mai multe înțelesuri, simboluri dintr-o operă plastică, trebuie avut în vedere:

- prim-planul;
- planul de adâncime (perspectiva);
- elementele esențiale;
- detaliile semnificative;
- plasarea elementelor în cadru (în centru, în stânga, în dreapta, în planul din spate);
- diversitatea formelor; - varietatea culorilor etc.

Scena dominantă a laturii de miazănoapte a bisericii mănăstirii Sucevița este dedicată temei vieții călugărești prin scena scării virtuților, o scară de lemn ce urcă de jos din dreapta în sus spre stânga într-un unghi de 45° și ale cărei trepte sunt indicate prin numiri. La dreapta este reprezentat urcușul obositor al părinților călugări, urcuș însoțit de șase rânduri de îngeri, așezați paralel cu treptele, iar la stânga sunt reprezentați părinții călugări prăbușindu-se în prăpastie și devenind pradă dracilor. Unii se țin încă atârnați

cu încheieturile genunchilor de scară, în timp ce trupurile lor se scufundă deja în adânc. La dreapta, ordinea e clară, iar la stânga domină zona haotică a groazei, a prăbușirii trupurilor cu capul în jos. Prin această scenă, treptele scării sunt văzute ca virtuți (ca puteri), care reprezintă un urcuș prin lupta fiecăruia asupra puterilor potrivnice.

SUCEVIȚA. Latura de miazănoapte. Scara virtuților, după Ioan Scărarul (fragment)

1. Descrie un tablou, din opera unui pictor român, și prezintă în cinci-șase rânduri, impresiile tale, identificând planul apropiat, planul îndepărtat, peisajul, culorile, anotimpul etc.

1. Descoperirea treptelor de analiză a operei literare
2. Fraza. Propoziția principală. Propoziția secundară. Topica
3. Alcătuirea de fișe din operele literare

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (IV) 1

Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedeau sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă mare de smarald, înconjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă – atât de lucie, încât în ziduri se răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țărmuri. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; mândre și senine. Făt-Frumos se sui-n luntre și, vâslind, ajunse până la scările de marmură lae palatului. Pătruns acol, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare.

(Mihai Eminescu – *Făt-Frumos din lacrimă*)

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

- 1 Argumetează, în maximum cinci rânduri, apartenența acestui text la un basm (cult).
- 2 Explică, în două-trei enunțuri, modul în care se îmbină narațiunea cu descrierea.
- 3 Numește cuvântul prin care povestitorul îl caracterizează, în text, pe Făt-Frumos.
- 4 Selectează patru imagini vizuale care creează impresia de strălucire.
- 5 Numește culorile dominante din acest tablou și comentează modul în care completează ele frumusețea descrierii.
- 6 Explică verbele/ expresiile „se oglindea”, „se vedea sclipind”, „răsfrângea” și efectul folosirii acestora în text.
- 7 Relevă două elemente fabuloase prezente în cadrul descris.
- 8 Comentează o comparație din text, numind ambele elemente ale acestui procedeu stilistic.
- 9 Exprimă-ți părerea despre peisajul mirific, descris în fragment.
- 10 Numește sentimentul pe care îl transmite cititorului această descriere.

- ♦ O îmbinare de două sau mai multe propoziții formează o frază.
- ♦ O frază trebuie să cuprindă cel puțin o **propoziție principală**.
- ♦ **Propoziția principală** are un înțeles de sine stătător (nu depinde de înțelesul altei propoziții).
- ♦ **Propoziția secundară** (subordonată) depinde de înțelesul altei propoziții, pe care o determină.
- ♦ **Propoziția subordonată** depinde de un cuvânt din propoziția determinată/ regentă și se leagă de aceasta printr-un cuvânt de relație (conjuncție, adverb, pronume).

1 Se dă textul:

*Desfrunzit și prea bătrân
Tremură de frig gorunul.
Au căzut și-ntâii fulgi
Și l-am prins din zbor pe unul.*

(Nicolae Labiș – Fulg)

Desparte în propoziții textul de mai sus, respectând următoarele etape:

- citește textul cu atenție;
- subliniază predicatoarele;
- marchează elementele de legătură;
- separă, printr-o linie oblică sau verticală, fiecare propoziție și numerotează-o.
- notează cu: PP – propoziția principală și cu PS – propoziția secundară.
- rescrie predicatoarele.....

- rescrie elementele de legătură.....

- rescrie propozițiile din strofa dată:

P1

P2

P3

- specifică felul fiecărei propoziții:

P1 = ...

P2 = ...

P3 = ...

2 Notează, în casetele date, felul propozițiilor, elementele de legătură și specifică raportul dintre propoziții (vezi exemplele date și urmărește etapele de la exercițiul 1):

felul propozițiilor

elemente de legătură

raportul dintre propoziții

PV

PP

PV

PP

Astăzi vine^{1/} și te voi anunța.^{2/}

P1 – PP; P2 – PP

și

coordonare

PV

PP

PV

PP

PV

PP

Vine, ^{1/} anunță ^{2/} și pleacă.^{3/}

P1 – PP; P2 – PP; P3 – PP

și

coordonare

PV PP PV PS

Stiu ^{1/} că mă va înțelege. ^{2/}

P1 – PP; P2 – PS

că

subordonare

Când vine acasă, îl vei recunoaște.

Unii îl sfătuiau să-l ude mereu.

Ar sări în ocnită, dar e prea sus.

Apoi tace și, cu ochii țintiți la motan, așteaptă să se scoboare.

Raportul de coordonare între propoziții se ilustrează astfel:

A venit și a răspuns bine.

P1 – A venit – propoziție principală;

P2 – și a răspuns bine – propoziție principală

PP

PP

1

și

2

raport de coordonare

Știe să scrie și să citească.

P1 – Știe – propoziție principală;

P2 – să scrie – propoziție secundară;

P3 – și să citească – propoziție secundară.

PP

1

să

să

raport de subordonare

PS

2

și

3

PS

raport de coordonare

3 Se dă fraza:

El l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus.

Rescrie predicatele:

Rescrie propozițiile din frază și notează felul acestora (principale sau secundare).

Specifică raporturile existente între propoziții:

4 Se dă fraza:

Scăparea lor era lăstarul, dar tocmai dintr-acolo venea vânătorul.

Rescrie predicatele:

Rescrie propozițiile din frază și notează felul acestora (principale sau secundare)

Menționează raporturile existente între propoziții:

.....
.....

- 5** Alcătuieste, pe rând, câte o frază compusă din două propoziții legate între ele prin următoarele cuvinte de legătură:

și
să
când
dacă
iar
cum
fiindcă
ce
cine

- 6** Desparte fiecare frază de la exercițiul 4, specificând felul propozițiilor:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- 7** Notează, în casetele corespunzătoare părților de vorbire, fiecare element de legătură de la exercițiul 4.

Conjunții

Adverbe

Pronume

- 8** Rescrie, din strofa de mai jos, fiecare propoziție, specificând și felul fiecăreia (după ce ai parcurs etapele corespunzătoare):

*Carte frumoasă, cinstite cui te-a scris,
Încet gândită, gingaș cumpănită;
Ești ca o floare, anume înflorită
Măinilor mele, care te-au deschis.*

(Tudor Arghezi – Ex libris)

.....
.....
.....
.....
.....

[illegible][illegible]

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

”

(..... ” -)

[illegible][illegible]

()

39 -

()

■ TESTUL 1 ■

1 Realizează rezumatul basmului „Prâslea cel voinic și merele de aur”. (5p.)

- ♦ Urmărește structura basmului (nu numai faptele) și păstrează logica alcătuirii narațiunii/ înlănțuirea evenimentelor!
- ♦ Condensează informația, în funcție de planul de idei!
- ♦ Respectă instrucțiunile de redactare (modul de alcătuire) proprii rezumatului!

Indicații:

Planul de idei:

- Stăpânul unei împărății este trist, deoarece i se fură merele de aur din grădină. (locul, timpul întâmplării, personaje caracteristice basmului și motivul generator de nemulțumire/ lipsa ce trebuie remediată).
- Toate încercările de a prinde hoții, chiar și ale fiilor mai mari ai împăratului, sunt fără succes (încercări de a remedia lipsa cu mijloace obișnuite).
- Prâslea își încearcă și el norocul la păzitul grădinii și reușește să gonească hoții (apariția eroului și dovada calităților sale deosebite).
- Încercările prin care trece protagonistul, pentru a prinde hoții și pentru a recupera merele.
- Încheierea cu succes a pedepsirii zmeilor hoți și eliberarea prințeselor captive este prilej de nouă aventură pentru Prâslea (eroul este înlocuit de falșii eroi – frații invidioși).
- Prâslea reușește să ajungă în lumea oamenilor și să ajungă acasă, fără să fie însă recunoscut (întoarcerea la matcă).
- Eroul face dovada calităților sale unice scoțând din mărul fermecat obiectele cerute de fata cea mică de împărat (recăpătarea identității).
- Prâslea învinge și piedicile puse în calea dezvoltării adevărului (recunoașterea eroului și pedepsirea impostorilor: biruința adevărului asupra minciunii întregeste biruința binelui asupra răului).
- Prâslea se însoară cu fata cea mică și este declarat succesorul părintelui său la tronul împărăției (răsplata/ eroul primește însemnele puterii depline).

În ajutorul tău: aranjează în ordinea firească următoarele enunțuri aparținând rezumatului.

- a. Deși mulți paznici au încercat să prindă hoții, nimeni nu a reușit, nici măcar fiii cei mari ai împăratului.
- b. Într-un timp fabulos/ mitic, într-o împărăție mare exista o grădină miraculoasă. În fundul grădinii creștea un măr care făcea mere de aur. Împăratul era supărat că nu apuca să se bucure de merele de aur din cauza unor hoți care i le furau noaptea.
- c. Prâslea, cel mai mic dintre fiii împăratului, reușește să rănească hoțul și să salveze merele de aur ale tatălui său.

- d. Prâslea, singurul care are curajul să coboare în prăpastie până pe tărâmul celălalt, găsește hoții merelor de aur, care erau trei frați zmei și stăpâneau ținutul. El găsește, în cele trei palate ale zmeilor, trei fete de împărat răpite și ținute captive de aceștia. Prâslea se luptă și îi învinge pe primii doi zmei, eliberând fetele.
- e. Cei trei frați pornesc pe urmele de sânge lăsate de hoț, pentru a-l prinde. Drumul îi duce pe cei trei până la poarta dintre cele două lumi.
- f. Mezinul se căsătorește cu fata cea mică și urmează tatălui său în scaunul împărăției.
- g. La ieșirea în lumea oamenilor, cei doi frați invidioși, pun la cale omorârea lui Prâslea. Acesta scapă de vicleșugul fraților, punând în locul său un bolovan la capătul frânghiei care îl ridica la suprafață.
- h. Lupta cu cel de-al treilea zmeu este cea mai dificilă căci durează până seara și cei doi se luptă nu numai ca oameni, ci și ca două flăcări. Prâslea este ajutat să învingă zmeul de un corb și de fata cea mică de împărat.
- i. Prâslea se întoarce acasă și, fiind de nerecunoscut în hainele țărănești, pe care le purta, află informații despre frații săi și despre fata cea mică, rămasă singură, în așteptarea lui.
- j. După ce salvează de la moarte niște pui de zgripsor, Prâslea e adus în lumea oamenilor de mama acestora, drept mulțumire pentru gestul său.
- k. Frații mincinoși își primesc pedeapsa hărăzită de soartă pentru vina lor.
- l. El transformă, apoi, palatele zmeilor în mere de aur, pe care le dă fetelor de împărat, pentru a le duce în lumea oamenilor. Pe ultimul, al mezinei și logodnicei lui Prâslea, îl păstrează la el.
- m. Eroul, angajat ca ucenic la un argintar, îndeplinește dorințele fetei celei mici, pune peștorilor săi, și îi oferă obiectele cerute din mărul fermecat, pe care îl avea asupra sa.
- n. Prâslea este recunoscut astfel de către fată și de către părinții săi.

2. Scrie o compunere în care să dezvolti cel puțin patru argumente pentru susținerea ideii că fragmentul de mai jos aparține unui basm. (5p.)

Văzând palaturile de aur în care locuia zmeul cel mic, rămase cam pe gânduri, dară, luându-și inima în dinți intră înăuntru.

Cum îl văzu fata, îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care zicea, e hotărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum să se însoțească cu dânsul.

Abia isprăvisse vorba, și buzduhanul, izbind în ușă și în masă, se puse în cui. Prâslea întrebă ce putere are zmeul și îi spuse că aruncă buzduhanul cale de trei conace; atunci, el aruncă și mai departe, lovindu-l în piept.

Zmeul, turbat de mânie, se întoarce numaidecât acasă.

- ♦ Urmărește toate secvențele definiției basmului!
- ♦ Argumentează apartenența la basm prin potrivirea elementelor din definiție cu cele din text!
- ♦ Ține seama și de caracteristicile literaturii populare: caracterul oral, caracterul anonim, caracterul colectiv;

- semnalează prezența personajelor fantastice;
- remarcă existența palatelor de aur;
- compară puterile zmeului cu cele ale lui Prâslea;
- subliniază calitățile fabuloase ale buzduhanului.

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Numai când și alții din clasă începură să bage de seamă, doctorul se ridică de la locul lui, se opri în fața băncii întâia și întinse mâna înspre locul acela, vorbind de departe:

– Domnule, cum te cheamă pe dumneata?

– Matei Stelian.

– Ești slujbaş undeva?

– Da. Telegrafist la Calea Ferată.

Vecinul fetei cu ochi mici avea fruntea îmbrobonată de sudoare; iar la colțul gurii lui încremenise, la adăpostul mustăților, o zâmbire batjocoritoare, pe care numai cine nu știe ce este disperarea poate săvârși nedreptatea s-o osândească.

Dar doctorul era un om încercat și cuminte. Pricepu încercătura și se întoarse iute către fată.

– Bine, fetițo, tu nu ești în stare să îți păzești înscrisul? Dacă dumnealui nu se sfiește să copieze de la tine, învață-l tu cel puțin minte. Fă-l să simtă că te fură, fă-l să priceapă ca e destul de rușinos ca un om mare să se bucure așa de munca unui copil. Sunt sigur că nici nu-l cunoști.

– Ba da...

Și lacrimi ca picăturile unei ploii după secetă începură să cadă cu repeziciune din ochii mici și stinși ai fetei de-a dreptul pe bancă.

(I. Al. Bassarabescu – *Un om în toată firea*)

1. Rescrie, din textul dat, primul pronume personal și precizează cazul și funcția sintactică ale acestuia. (10p.)
2. Alcătuește cu pronumele personal *el* cinci propoziții în care să fie, pe rând, atribut în genitiv, atribut în acuzativ, complement în dativ, complement în acuzativ, nume predicativ în nominativ. (10p.)
3. Rescrie, din textul dat, două pronume personale de politețe, precizând cazul și funcția sintactică ale fiecăruia. (10p.)
4. Alcătuește cinci propoziții în care pronumele personal de politețe *dumneata*, să îndeplinească, pe rând, funcțiile sintactice de subiect (nominativ), nume predicativ (genitiv), atribut (genitiv), atribut (acuzativ), complement (dativ). (10p.)
5. Transcrie, din textul dat, două adjective provenite din alte părți de vorbire. Precizează cazul și funcția sintactică ale acestora. (10p.)
6. Notează partea de vorbire, cazul, genul, funcția sintactică ale cuvântului *întâia*, din structura *în fața băncii întâia*... (10p.)
7. Transcrie două substantive în cazul vocativ, din textul dat, alcătuind apoi, cu fiecare câte o propoziție în care să îndeplinească funcția de subiect. (10p.)
8. Analizează morfosintactic cuvântul *cuminte*, din propoziția *Dar doctorul era un om încercat și cuminte*. (10p.)

- 9 Notează primele cinci pronume personale, din text, și trece-le apoi în cazul nominativ. (10p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 3 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Iar prichindelul cel cârn și ciufulit, și cu păr de grâu în lumină, și cu ochii iarăși argințați, simți în toate melodiile și tăcerile castelului de marmură un cântec al căutărilor, și când nu mai erau melodii, auzeau șoapte reci în urechi și totul și toate îi spuneau că aici și numai aici se află cutia cea fermecată. Și porni în căutarea ei, furișându-se și strecurându-se ca o rază de lumină printre colonade și stalagmite, printre turfuri și statui neterminate încă, peste șuvițe de apă, peste trepte stinghere, printre coliere și arcade gheboase, prăbușite, departe, spre peretele dantelat și misterios care alcătuia pavăza din dreapta a catedralei subterane. Acolo, în miile de crăpături, unele subțiri ca un fir de ață, altele largi cât palma acolo, în noianul acela de gropi și scobituri ca niște cuiburi săpate de păsările altor ere, acolo trebuia să caute și mai ales acolo trebuia să găsească. Prichindelul începu să-și zgâiască ochii prin toate crăpăturile mai largi decât degetul, prin toate gropițele în care i-ar fi încăput pumnul. Crăpăturile și gropile abia zgâriau muntele de calcar.

(Constantin Chiriță - Teroarea neagră)

- 1 Rezumă fragmentul dat. (3p.)
- 2 Notează personajul principal și locul de desfășurare a acțiunii, din textul dat. (3p.)
- 3 Transcrie două cuvinte care conțin diftongi și două cuvinte care conțin hiat. Subliniază-i. (3p.)
- 4 Rescrie primele patru predicate, din textul dat, precizând modul și timpul fiecăruia. (3p.)
- 5 Scrie patru neologisme, din textul dat, și alcătuieste câte o propoziție cu fiecare. (3p.)
- 6 Precizează valoarea morfologică și cazul cuvântului *ei* din sintagma: *Și porni în căutarea ei.* (3p.)
- 7 Notează patru valori morfologice ale cuvântului *a*. (3p.)
- 8 Transcrie, din prima frază a textului dat, două atribute în cazul genitiv și două atribute în cazul acuzativ, exprimate prin substantive comune. (3p.)
- 9 Notează două verbe la modul indicativ, timpul perfect simplu, punându-le, apoi, la timpul imperfect, la aceeași persoană. (3p.)
- 10 Precizează valorile morfologice ale cuvintelor subliniate din construcțiile următoare: până la umăr, izbindu-i, și cu ochii iarăși argințați. (3p.)

- 11** Pornind de la textul dat, alcătuiește o compunere în care să-ți imaginezi peripețiile prin care ar putea să trecă prichindelul. **(60p.)**

Din oficiu: (10p.)

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiunea, descrierea etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

■ TESTUL 1 ■

Caracterizarea personajului: compuneri posibile

1 Scrie o compunere în care să caracterizezi personajul principal al schiței, așa cum reiese aceasta din fragmentul citat. (10p.)

– Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! Zice unul dintre tineri lui d.Goe, și-l trage puțin înapoi.

– Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Și după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mâinile de vergeaua de alamă și scoate iar capul. Dar n-apucă să răspundă ceva urâtul, și mititelul își retrage îngrozit capul gol înăuntru și-ncepe să zbiere.

– Mamițoo! Mam'maree! Tantii!

– Ce e? Ce e? sar cocoanele.

– Să oprească! zbiară și mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! Să opreascăăă!!!

– Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vadă cine s-a suit de la stația din urmă.

– Biletele, domnilor!

(I. L. Caragiale – D-l Goe...)

- ♦ Caracterizarea urmărește doar acele calități și defecte, care alcătuiesc portretul parțial al personajului, pe baza fragmentului citat.
- ♦ O asemenea compunere poate face încadrarea acestui portret în caracterizarea generală a personajului, fără să se abată totuși de la fragment.
- ♦ Se vor accentua trăsăturile puse în valoare de mijloacele artistice folosite de autor, în fragment.

Poți urmări schema de mai jos pentru realizarea compunerii

a. Introducere

- fixarea fragmentului reprodus în întregul schiței;
- se enunță tema schiței, orientată asupra personajului
- se arată importanța fragmentului pentru portretul realizat

mai simplu:

- care este tema schiței?
- cine este Goe?
- de unde este „decupat” fragmentul în legătură cu faptele lui Goe și de ce?

b. Cuprins

- se realizează caracterizarea personajului urmărind comportamentul, cuvintele și gesturile sale, reacțiile celorlalte personaje și comentariile autorului.

mai simplu:

- în ce situație e Goe/ unde?
- cu cine?

- cum se comportă?
- cum vorbește?
- cum răspund/ comentează celelalte personaje?

♦ NU UITA! procedeele artistice/ mijloacele de caracterizare/ modul de expunere/ figurile de stil/ limbaj etc.

mai simplu: la fiecare trăsătură se adaugă forma artistică de exprimare

c. Încheiere

- se realizează o concluzie a trăsăturilor/ trăsăturii evidențiate în fragment și se stabilește tipul de portret realizat (încadrat în portretul mai amplu al schiței);
mai simplu:
 - care este trăsătura (calitate sau defect)?
 - care este portretul pe care îl întregeste (moral sau fizic)?
 - care este poziția/ atitudinea scriitorului, în fragment (față de modelul Goe)?

2 Realizează, într-o compunere, caracterizarea personajului Goe din schița „D-l Goe...”, de I.L. Caragiale. (10p.)

Urmărește schema de caracterizare:

a. Introducere

Schița „D-l Goe...” se construiește în jurul unui personaj prezentat caricatural, critic, ca un model negativ de comportament (1p.)

b. Cuprins

- caracterizarea începe din titlul schiței (comentariu) (1p.)
- scurtă explicație formulată de autor; conține elementele de bază ale portretului tipului uman/ de copil descris (se enunță tipul copilul prost crescut – comentariu) (1p.)
- felul copilului/ tipul de portret realizat: - generalizat (încă de la început, prin fixarea locului și categoriei sociale căreia îi aparține copilul) (1p.)
- trăsăturile fizice: nu există (sunt înlocuite cu amănuntele despre vestimentație/ îmbrăcăminte, pentru a întări generalizarea, și pregătesc portretul moral) (1p.)
- trăsăturile morale: leneș, răsfățat, obraznic, incult, agresiv, profitor, mincinos etc. trăsăturile: (1p.)
 - se identifică în succesiunea textului (1p.)
 - se exemplifică prin citate sau referiri la diferite scene (1p.)
 - se comentează în relație cu modalitățile artistice de realizare (1p.)
- mijloace de realizare (2p.)
 - caracterizare directă
 - făcută de autor
 - făcută de celelalte personaje (cele trei rude)
 - caracterizare indirectă
 - din comportament
 - față de rude
 - în locuri publice
 - în relație directă cu străinii
 - din modul de exprimare
 - ce spune
 - cum spune
 - din atitudinea scriitorului – ironică

Mijloacele de realizare se menționează pe parcursul lucrării/ paralel cu expunerea trăsăturilor/ pe secvențele textului!

c. Încheiere

- recapitulare, în esență, a trăsăturilor/ portretul personajului caracterizat
- legătură dintre personaj și specificul textului (personaj de schiță prin modalitățile de realizare) **(1p.)**
- **opțional:** intenția autorului prin modelul de comportament propus (critică și avertizează).

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Și când e toamnă-n lume îndeajuns
Și-ncepe bocetu-n frunzare
Să-mi strâng coroana tainică de foc
Și să mă mut acolo după soare.
În leagănul acela din care-am apărut
Să mai veghez o noapte sub o grindă
Și să aud din pod slăvitul vânt
În suflele cum vrea să se aprindă.*

(Ioan Alexandru – Statornicie)

- 1** Rescrie prepozițiile din prima strofă, alcătuiind cu două dintre ele (la alegere), câte o propoziție. **(10p.)**
- 2** Analizează morfosintactic cuvântul *toamnă*. Alcătuește o propoziție în care acest cuvânt să aibă o altă valoare morfologică decât cea din textul dat. **(10p.)**
- 3** Analizează morfosintactic verbul al doilea al primei strofe. **(10p.)**
- 4** Notează un sinonim pentru cuvântul *bocet*, din versurile date (ținând cont de sensul lui în poezie) și alcătuește apoi, un enunț în care cuvântul *bocet*, să aibă alt sens decât cel din context. **(10p.)**
- 5** Rescrie substantivele în cazul acuzativ, din prima strofă. Alcătuește, cu substantivul fără prepoziție, un enunț în care să aibă alt sens decât cel din context. **(10p.)**
- 6** Explică rolul cratimei din structura *care-am*, din cea de-a doua strofă. **(10p.)**
- 7** Transcrie substantivele nearticulate, din strofa a doua și analizează morfosintactic primele două substantive selectate. **(10p.)**
- 8** Rescrie adverbele din prima strofă și analizează-le morfosintactic. **(10p.)**
- 9** Alcătuește două propoziții în care cuvântul *și* să aibă alte valori morfologice, decât cea din versurile date. Precizează-le. **(10p.)**

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 3 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

- Ei, haide, scoală-te de pe scaun!

Baruțu a stat cu fruntea plecată, ca un acuzat ce este, și n-a suflat. Din când în când, o mișcare cocoșată din umeri, arăta că voia să ofteze. Dar ce, așa se poartă un băiat cuminte cu lumea? O scuipă? Scoate limba?

De la un timp, Mițu a căzut și ea pe gânduri și se vede singură acasă, fără Baruțu, pe care nu-l va mai trage de breton și care nu-i va mai răspunde cu niciun ghiont. O singură ceașcă de lapte se va găsi dimineața pe masa copiilor, și un scaun va fi gol. Iar la masă, ea, Mițu, o să stea singură între doi babalâci. Ochii lui Mițu se ridică din meditare, cuprinși de o undă de lacrimi, și zice Mițu:

- Îi vine să plângă...fără să știe că-i plâng ochii ei.

Și, din scaunul ei, până la Baruțu, ea face o singură săritură, îl ia în brațe, îl strânge și îl sărută. Baruțu e desființat în toate mândriile lui. Tătuțu și măicuța au vorbit azi mai gros ca întotdeauna. S-a hotărât! Baruțu iese încet dintre scaun și masă, vine către măicuța, care s-a sculat în picioare, ca să-i dea legătura, pășește resemnat și cu ochii în jos, își frământă vârful degetelor, încurcate ca într-o ață de păianjen.

- Nu mai fac!...geme Baruțu, nădăduind.

- Nu mai face niciodată!...adăugă Mițura.

- Păi, a venit căruțașul...

- Spui tu, Mițule, drept, că n-are să mai facă niciodată?...Bine...

- Domnule căruțașule, du-te acum și vezi-ți de treabă... A zis că nu mai face...

(Tudor Arghezi – Judecata din vol. Cartea cu jucării)

- 1 Rezumă fragmentul dat. (3p.)
- 2 Precizează două personaje, din textul dat. (3p.)
- 3 Transformă vorbirea directă în vorbire indirectă, din ultima parte a fragmentului, începând cu propoziția: - Nu mai fac!... (3p.)
- 4 Alcătuieste patru enunțuri în care verbul *a trage* să aibă sensuri diferite. (3p.)
- 5 Notează câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele/ expresiile: *cu fruntea plecată*, *a căzut pe gânduri*, *se ridică din meditare*, *își frământă vârful degetelor*. (3p.)
- 6 Explică rolul primelor două virgule din fraza: - Spui tu, Mițule, drept că n-are să mai facă niciodată?... (3p.)
- 7 Notează subiectele din fraza: *Ochii lui Mițu se ridică din meditare, cuprinși de o undă de lacrimi, și zice Mițu*. (3p.)
- 8 Precizează cazul și funcția substantivelor: *lui Mițu*; *din meditare*; *de o undă*; *de lacrimi*, din fraza de la punctul 6. (3p.)
- 9 Alcătuieste o propoziție în care cuvântul *lui*, din fraza de la punctul 7, să aibă altă valoare morfologică decât cea din textul dat. Precizează-o! (3p.)

10 Rescrie verbele, precizând și modul lor, din fraza: *-Domnule căruțașule, du-te acum și vezi-ți de treabă...* (3p.)

11 Pornind de la fragmentul dat în premisă, alcătuieste o compunere în care să surprinzi un moment deosebit din copilărie. (60p.)

Din oficiu: (10p.)

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiunea, descrierea etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

■ TESTUL 1 ■

Citește textul următor și răspunde cerințelor formulate:

„Sosi zmeul și se luară la bătaie: în săbii se bătură ce se batură și se rupseră săbiile; în suliți se loviră ce se loviră și se rupseră sulițile; apoi se luară la luptă; se zguduiau unul pe altul de se cutremura pământul; și strânse zmeul pe Greuceanu o dată, dară acesta, băgând de seamă ce are de gând zmeul, se umflă și se încordă în vine și nu păși nimic, apoi și Greuceanu strânse o dată pe zmeu, tocmai când el nu se aștepta, de-i pârai oasele.”

(*** – Greuceanu)

Varianta a.

Explică, în cinci rânduri, relațiile dintre cele două personaje de basm, așa cum reies ele din textul citat. (10p.)

Varianta b.

Rezumă, în cinci rânduri, faptele povestite în textul citat. (10p.)

Varianta c.

Realizează, într-un enunț de maximum cinci rânduri, portretul lui Greuceanu, așa cum este el descris în textul citat. (10p.)

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Orașul era un savant conglomerat de linii curbe. Niciun bulevard nu era complet rectiliniu, clădirile înseși treceau pe nesimțite una în cealaltă, într-un joc de linii și volume perfect armonice, dar în același timp lipsit de rigiditate și ostentație. Acolo unde amplexarea spațiului friza grandiosul, intervenea vegetația, îmblânzind prin soluții cât se poate de simple aerul metropolitan. Cum nimeni nu se grăbea, nicio față nu era ursuză, nimeni nu ți se băga în suflet, extremele care marcau comportamentul tereștrilor erau evitate de la bun început. Nicio expresie crispată, nimic aspru, orgolios în privirile ahrienilor, sau extravagant în vestimentația lor, făcută să nu violenteze privirea și să se încadreze firesc în decor.

(Horia Aramă – Planeta celor doi sori)

1 Analizează predicatul din prima propoziție a textului dat. (10p.)

2 Transcrie cinci neologisme, din textul dat, trece sensul lor din dicționar și alcătuiește cu fiecare câte o propoziție. (10p.)

- 3 Analizează primele două subiecte exprimate, din textul dat. (10p.)
- 4 Analizează un verb la un mod nepredicativ-nepersonal, din textul dat. (10p.)
- 5 Analizează primele două atribute, din textul dat. (10p.)
- 6 Rescrie, din textul dat, o propoziție principală și o propoziție secundară. (10p.)
- 7 Propoziția *Orașul era un savant conglomerat de linii curbe*, este: (10p.)
 a. enunțiativă, propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată, principală;
 b. enunțiativă, propriu-zisă, afirmativă, simplă, secundară;
 c. enunțiativă, propriu-zisă, negativă, dezvoltată, secundară.
- 8 În ultima frază, a textului dat, există: (10p.)
 a. două propoziții
 b. trei propoziții
 c. patru propoziții.
- 9 Alcătuieste două fraze după următoarea structură: PP+PP+PS; PS+PS+PP. (10p.)
 (PP= propoziție principală, PS=propoziție secundară).

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 3 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

De la bucătărie până la dormitoare, numai dulapuri de toată mărimea și înălțimea. Nu e odaie fără un dulap cel puțin. Te întrebi de ce mai e nevoie de dulapuri dacă sunt odăi, și ce rost mai au odăile dacă mai ai și dulapuri, chei la odăi și chei la dulapuri. E absurd. Și mania cheilor cu broască merge și mai departe. Chiar în dulapurile încuiate, dacă umbli la ele, dai de saltare, de cutii încuiate. Nemaipomenit!

Odată, Barufu a găsit ușa unui dulap crăpată și a strigat numaidecât pe Mițu. Descoperiseră, în sfârșit, drumul la tainele mari și au intrat amândoi în dulapul cu haine. Decepția le-a fost serioasă, trezindu-se amândoi între pantaloni atârnați de cârlige și fuste și dând și de alte rafturi încuiate. Dulapul mai avea și patru uși, iar la mijloc o grămadă de polițe, până sus. Ce rău e să fii mic, și mai ales mare nereptate! Tot ăia sunt de vină că ești mic: puteau să te facă mare dintr-o dată, să nu aștepți să crești, cât le-o place lor, douăzeci de ani. E o înțelegere secretă între părinții din toată lumea. Ei se prefac că se gâlcesc unii cu alții pentru tot felul de pretexte, dar în fond sunt de perfect acord: copiii trebuie să fie mici și să stea mici o viață întreagă. N-ar vrea și Barufu să aibă mustăți? N-ar vrea și Mițu să puie fustele mamei? De ce nu poate? fiindcă e ținută mică într-adins, să nu poată să se gătească.

Au adus în dulap scaune, s-au suit pe ele și au dat de cutii încuiate. De cine le încuie ăia, dacă nu de ei? Situația asta trebuie să se sfârșească. E de netolerat. Te pupă toată ziua cu ipocrizie și ascund de tine tot. Vreau sinceritate și lucru pe față, ori totul, ori nimic.

(Tudor Arghezi – *Cheile din vol*. Cartea cu jucării)

- 1 Rezumă fragmentul dat. (3p.)
- 2 Notează personajele și locul de desfășurare a acțiunii, din textul dat. (3p.)
- 3 Rescrie articolele hotărâte sau nehotărâte, din cuvintele: *dulapurile, cutii, unui dulap, lumea, copiii*. (3p.)
- 4 Serie două adjective, din textul dat, cu funcția sintactică de nume predicativ. Găsește sinonimele lor. (3p.)
- 5 Notează două valori morfologice ale cuvântului *la*. (3p.)
- 6 Precizează cazul și funcția cuvintelor subliniate, din propoziția: *Odată, Barutu a găsit ușa unui dulap crăpată și a strigat numaidecât pe Mițu*. (3p.)
- 7 Alcătuieste patru propoziții în care substantivul *dulap* să fie articulat cu articol nehotărât în cazurile: dativ singular, genitiv plural, nominativ singular, acuzativ singular. Precizează și funcția sintactică, din fiecare exemplu dat. (3p.)
- 8 Analizează morfosintactic două predicate la timpuri compuse, din textul dat. (3p.)
- 9 Precizează valoarea morfologică a cuvântului *ar*, din sintagma/ construcția *n-ar vrea*, și găsește-i o altă valoare morfologică. (3p.)
- 10 Selectează două neologisme, din textul dat, și găsește-i fiecare câte un sinonim. (3p.)
- 11 Pornind de la textul dat, alcătuieste o compunere în care să surprinzi fapte neobișnuite din lumea copilăriei. (60p.)

Din oficiu: (10p.)

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiunea, descrierea etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

■ TESTUL 1 ■

Se oferă următoarea secvență de text:

Liniște neturburată în cer și pretudindeni! Și niciun vânt din cele patru zări nu-și părăsise încă culcușul său, spre a învia codrii adormiți. Peste deșertul înalt și plin de lumină al văilor adânci, numai gaia, cu țipet flămând și ascuțit, spintecă văzduhurile ca o săgeată neagră și iute. [...] în zadar cercetai cu privirea întinderea cerurilor până în cele mai depărtate margini ale sale: nicio pată de nor nu plutea peste seninu-i albastru și limpede.

(Calistrat Hogaș – În Munții Neamțului)

Varianta a.

Argumentează, în maximum zece rânduri, folosirea descrierii în fragmentul citat. (10p.)

Varianta b.

Argumentează, în maximum zece rânduri, modalitatea de realizare a tabloului literar din textul citat. (10p.)

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Dacă uitat trecutul ți-a mai rămas un dor,
Îți mai aduce-aminte de el parfumul lor.
Amestecat în toamna cu-al frunzelor ce cad.
Stă un platan pe luncă: fusese parcă brad...*

*Și-n cartea răsfaită capitolul se curmă.
Aștepți să i se-ntoarcă și foaia cea din urmă,
Nu! Pune peste carte o piatră, că o ține
Să nu se întoarcă alene de la sine.*

(Tudor Arghezi – Adiere)

- 1 Analizează morfosintactic cuvintele din sintagma *parfumul lor*. (10p.)
- 2 Analizează morfosintactic adjectivul din primul vers al celei de-a doua strofe. (10p.)
- 3 Scrie câte un sinonim pentru fiecare cuvânt/ grup de cuvinte/ selectat din versurile date: *aduce-aminte; răsfaită; se curmă; cea din urmă; alene*. (10p.)
- 4 Rescrie, din versurile date, substantivele cu articol nehotărât și pune-le la plural, respectând cazul din contextul dat. (10p.)

- 5 Rescrie, din versurile date, un substantiv cu articol genitival. Alcătuiește cu acesta (păstrându-i articolul genitival), o propoziție în care substantivul dat să îndeplinească funcția de nume predicativ. Precizează-i și cazul acestuia. (10p.)
- 6 Rescrie, din strofa dată, un verb la modul imperativ. Alcătuiește o propoziție în care verbul să fie la forma negativă, respectând același mod. (10p.)
- 7 Precizează rolul cratimei din sintagma: *ți-a mai rămas*. (10p.)
- 8 Rescrie primele cinci prepoziții din poezia dată. (10p.)
- 9 Explică, printr-un enunț, folosirea punctelor de suspensie de la sfârșitul primei strofe. (10p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 3 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gîngaș cumpănită;
Ești ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.*

*Ești ca vioara, singură, ce cântă
Iubirea toată pe un fir de păr,
Și paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă.*

*Un om de sânge ia din pisc noroi
Și zămislește marea lui fantomă
De reverie, umbră și aromă,
Și o pogoră vie printre noi.*

*Dar jertfa lui zadarnică se pare,
Pe cât e ghiersul cărții de frumos.
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nicio întrebare.*

(Tudor Arghezi – *Ex libris*)

- 1 Transcrie, din versurile date, un epitet și o comparație. (3p.)
- 2 Rescrie un vers din prima strofă, în care eul liric se adresează cărții. (3p.)
- 3 Explică, în cinci-șase rânduri, semnificația versurilor:
*Ești ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.* (3p.)
- 4 Precizează măsura și rima versurilor. (3p.)
- 5 Notează trei cuvinte, din prima strofă, care conțin diftongi. Precizează-i. (3p.)

- 6 Grupul de cuvinte *Carte frumoasă* este în cazul:
 a. nominativ
 b. acuzativ
 c. vocativ. (3p.)
 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. (3p.)
- 7 Analizează morfosintactic substantivele *mâinilor* și *ca vioara*. (3p.)
- 8 Explică rolul cratimei din structura *te-a (scris)*, din prima strofă. (3p.)
- 9 Transcrie două atribute în cazul acuzativ, din poezia dată. (3p.)
- 10 Explică rolul virgulei din versul al doilea al primei strofe. (3p.)
- 11 Alcătuieste o compunere, pornind de la semnificația versurilor: (60p.)
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nicio întrebare.

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 4 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Te cânt și-acum din depărtare,
 Necunoscut, ascuns și tutelar,
 Și-ți mai trimit aleanuri literare,
 Cuvinte-n manuscris și de tipar,
 Fără să vreau, fragilă cititoare
 A stihurilor mele bărbătești,
 Să știu, trecând prin timp călare,
 Nici cine sunt, nici cine ești.
 Copacul, darnic cu găteala lui,
 De sus își pierde foi de-argintărie,
 Căzând în drumul orișicui,
 În suflet sau pe pălărie.
 Au, soare, tu, ivindu-te domol,
 Nu îți alungi, tu, fulgerile lungi,
 Nu-ți verși lumina toată-n gol,
 Nepăsător pe cine îl ajungi?*

(Tudor Arghezi – *Din drum*)

- 1 Rescrie o enumerație din versurile date. (3p.)
- 2 Notează, din poezia dată, trei elemente din natură, esențiale pentru dezvăluirea imaginii interioare a eului liric. (3p.)
- 3 Transcrie două construcții prin care sunt ilustrate imagini vizuale. (3p.)

- 4 Explică, în cinci-șase rânduri, semnificația strofei a doua. (3p.)
- 5 Pronumele personale *tu*, din ultima strofă, sunt în cazul:
a. nominativ
b. vocativ
c. acuzativ. (3p.)
- 6 Desparte în silabe cuvintele sau grupurile de cuvinte: *și-acum; de-argintărie; ivindu-te*.
- 7 Cuvântul *au*, din versul *Au, soare, tu, ivindu-te domol*, este:
a. verb auxiliar;
b. substantiv;
c. interjecție. (3p.)
- 8 Notează cazul și funcția sintactică ale cuvintelor din versul *Copacul, darnic cu găteala lui*. (3p.)
- 9 Explică rolul virgulelor din primul vers al strofei a doua.
- 10 Rescrie o propoziție interogativă. (3p.)
- 11 Alcătuieste o compunere, pornind de la înțelesul versurilor din ultima strofă a poeziei. (60p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 5 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Biserica stă tristă pe golul mal al mării –
O noapte-a fost, cumplită, iar valul revărsat
Cu vuiet îngropat-a sub el întregul sat.
Și bârne, și cadavre, și semne-ale pierzării
Rămaseră-n amestec prin mucedul nămol
Când apa se retrase lăsând iar câmpul gol.
Când trec corăbierii în dreptul ei, pe mare,
Fac cruce, și cu vâsla bat apa mai grăbit.
Se joacă vântul jalnic cu clopotul dogit,
Prin spatele ferestre cântând cu desperare.
Amurgul vine roșu, vin galbenele zori,
Și noaptea peste lună trec turmele de nori,
Ea stă, tăcutul martur, pe veșteda colină
Umplând singurătatea de spaimă și fiori...*

(George Coșbuc – *Biserica ruinată*)

- 1 Notează trei expresii prin care este ilustrată determinarea temporară a cadrului poetic. (3p.)
- 2 Transcrie trei construcții care să conțină imagini auditive. (3p.)

- 3 Scrie trei structuri care să conțină epitete. (3p.)
- 4 Explică, în cinci-șase rânduri, semnificația versurilor:
*Se joacă vântul jalnic cu clopotul dogit,
Prin spartele ferestre cântând cu desperare.* (3p.)
- 5 Dă câte un sinonim pentru cuvintele: *tristă; jalnic; dogit.* (3p.)
- 6 Analizează morfosintactic, din versurile date, primul substantiv în cazul genitiv și primul adjectiv. (3p.)
- 7 Alcătuieste trei propoziții în care substantivul *sat*, să îndeplinească următoarele funcții sintactice: nume predicativ în genitiv, nume predicativ în acuzativ, atribut în acuzativ. (3p.)
- 8 Notează cazul și funcția fiecărui cuvânt din sintagma *iar câmpul gol.* (3p.)
- 9 Alcătuieste un enunț în care cuvântul *iar*, din sintagma *iar câmpul gol*, să aibă altă valoare morfologică, decât cea din textul dat. Specific-o. (3p.)
- 10 Precizează cazul și funcția cuvântului *(de) spaimă.* (3p.)
- 11 Alcătuieste o compunere, pornind de la semnificația ultimelor patru versuri ale poeziei date. (60p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 6 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

- Vrei să mă bați, gâfâi ea.
- Da, bufni Dănuț, neștiind cum să bată pe cineva care vorbește în loc să lovească și să țipe.
- Trase din nou de cozi cu stângăcie...Înainte de a-și da seama de ce i-au scăpat cozile din mâini, simți o arsură la deget...
- Au!
- Monica-i dădu drumul.
- Muști? o amenință el cu pumnii.
- Și zgârâi.
- În fața ochilor și-a mâinilor Monicăi, Dănuț făcu un pas îndărăt. O altă Monică o apăsă pe cea dinainte.
- Nu mă bat c-o fată!...Du-te acasă și spune că te-am bătut, o sfidează el mai departe, alb la față.
- Eu nu părăsc...cum ai părăsit-o pe Olguța. În loc să țin cu Olguța, mi-a fost milă...Așa îmi trebuie! suspină Monica ștergându-și ochii cu mâneca.
- Te-ai supărat? începu Dănuț dezarmat, văzând-o că plânge.
- Să nu mai vorbești cu mine.

(Ionel Teodoreanu – La Medeleni)

- 1 Numește două personaje, din textul dat. (3p.)
- 2 Notează câte două trăsături caracteristice pentru fiecare din cele două personaje alese la punctul 1. (3p.)
- 3 Transformă din vorbire directă, în vorbire indirectă fragmentul din textul dat, începând cu – *Nu mă bat c-o fată!*... (3p.)
- 4 Modul dominant de expunere, din textul dat, este:
 - a. narațiunea;
 - b. descrierea;
 - c. dialogul. (3p.)
- 5 Alcătuieste două propoziții în care verbul *a scăpa* să aibă alte înțelesuri, decât cele din textul dat. Precizează-le sensurile. (3p.)
- 6 Notează părțile de vorbire din construcțiile: *i-au (scăpat)*; *și-a (mâinilor)*; *c-o (fată)*. (3p.)
- 7 Transcrie primele două interjecții, din textul dat. Alcătuieste cu una dintre ele o propoziție în care interjecția să aibă altă valoare morfologică decât cea din text. Notează-o. (3p.)
- 8 Rescrie verbele, din fraza de mai jos, notând modul și timpul fiecăruia:
Du-te acasă și spune că te-am bătut, o sfidă el mai departe, alb la față. (3p.)
- 9 Rescrie substantivele proprii, din propoziția *În fața ochilor și-a mâinilor Monicăi, Dănuț făcu un pas îndărăt.* Precizează cazul și funcția sintactică ale substantivelor proprii, din propoziția dată. (3p.)
- 10 Denumeste și explică semnele de ortografie din propoziția de mai jos:
– *Nu mă bat c-o fată!*... (3p.)
- 11 Alcătuieste o compunere, pornind de la următoarea replică:
– *Nu mă bat c-o fată!*... *Du-te acasă și spune că te-am bătut, o sfidă el mai departe, alb la față.* (60p.)

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 7 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

- Băiatul îl ajută, prinzându-l în brațe, prin sârma ghimpată a gardului ce înconjura Castelul.*
 – *Acum lasă-mă jos, Băiatule! M-am făcut prea greu, nu mă mai poți ține în brațe!* –
șopti abia auzit cățelul.
 – *Nu te las!* – *zise Băiatul. Tu ești prietenul meu, cum o să te las? Spune-mi ce-ai pățit?*
 – *Nimic, Băiatule... Am ostenit... Puterile Castelului sunt mai mari și mai rele decât mi-aș fi închipuit... Motociclistul aici își avea culcușul, să știi!...*

– Ce prostie am făcut, abătându-ne prin părțile astea! – zise-n-ciudat Băiatul. Dacă ocoleam Castelul, nu ni s-ar fi întâmplat nimic din nenorocirea asta...

– Degeaba-ți pare rău, Băiatule! – zise Năsturel, cu glasul stins. Castelul nu poate fi nicicum ocolit! Pădurarul acela avea dreptate: altă cale nu-i... Cine vrea să ajungă în Poiana Pădurarilor trebuie să treacă mai întâi pe la Castel...

Mânzul privea înspăimântat la Năsturel.

– Eu sunt vinovat! Eu sunt vinovat! – izbucni el printre lacrimi. Dacă nu mă duceam eu acolo, n-avea să se întâmple ce s-a-ntâmpat... Iartă-mă, Năsturel, iartă-mă, prietene!

– Nu tu ești vinovat, Mânzule! Vinovate sunt puterile rele ale Castelului. Capcanele de la intrarea în Pădure sunt simple jucării pe lângă acestea... Castelul este adevărata capcană a Pădurii! Strălucește, îi ademenește pe călători, cu lumina lui irezistibilă și, la cea mai mică neatenție, îi preface în scrum! Să nu-ți pară rău că te-ai dus acolo... Numai așa, urmărindu-ți jocul neastâmpărat, am putut afla de unde venea răul... Curiozitatea ta s-a dovedit și de astă dată bună la ceva...

– Bună la ce? – spuse Mânzul cu tristețe. Bună să te poarte pe tine spre primejdie?

– Nimic de soi nu se face în lumea asta fără primejdie, Mânzule! Fără jertfă! Tu știi lucrul ăsta foarte bine... Și Măgărușul îl știe... Învățați-l și pe Băiat!... spuneți-i măcar o parte din poeziile pe care le știți voi... Toate poeziile adevărate vorbesc despre dragoste și despre jertfă! Acum dați-mi puțină apă!... Simt că mi se usucă sufletul de sete...

(Petre Ghelmez – Băiatul și Pădurea)

- 1 Notează locul unde se desfășoară acțiunea, din textul dat. (3p.)
- 2 Notează primele două idei principale, din fragmentul dat. (3p.)
- 3 Argumentează, în cinci-șase rânduri, de ce Castelul este o adevărată capcană a Pădurii. (3p.)
- 4 Modul de expunere dominant, în textul dat, este:
 - a. narațiunea;
 - b. dialogul;
 - c. descrierea. (3p.)
- 5 Explică, printr-un enunț, de ce Castelul și Pădurea se scriu cu inițială majusculă. (3p.)
- 6 Notează două neologisme, din textul dat, și alcătuește cu fiecare, câte o propoziție. (3p.)
- 7 Analizează morfosintactic două substantive proprii, care au articol hotărât. (3p.)
- 8 Scrie cazul și funcția sintactică ale substantivelor, din fraza de mai jos: (3p.)
Iartă-mă, Năsturel, iartă-mă, prietene!
- 9 Notează funcția sintactică a fiecărui cuvânt din propoziția: *Castelul este adevărata capcană a Pădurii!* (3p.)
- 10 Explică rolul virgulelor din fraza de la punctul 8. (3p.)
- 11 Alcătuește o compunere pornind de la următoarele fraze ale textului dat: (60p.)
 – Nimic de soi nu se face în lumea asta fără primejdie, Mânzule! Fără jertfă! Tu știi lucrul ăsta foarte bine... Și Măgărușul îl știe... Învățați-l și pe Băiat!...

Din oficiu: (10p.)

■ TESTUL 8 ■

Citește cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Pe frunza lucioasă, nufărul își deschide floarea, incredibil cristal, anume șlefuit pentru o băutură rară. Cât privește ochii, somnorosul râu oferă azurului, într-o explozie de somptuoase cupe, poezia lenii ce l-a cuprins. O lene de adolescent, care-și trece timpul pe covoare de iarbă, descoperindu-și liniile trupului și senzațiile ce-l pot încerca. Zile de-a rândul stă Oltul tolănit sub privirile nedumerite ale munților, își desface nufării sub soare, se miră și visează. Mai ales visează.

(Geo Bogza – Cartea Oltului)

- 1** Transcrie, din textul dat, o personificare. (3p.)
- 2** Realizează câmpul lexical al substantivului *nufăr*, în contextul dat. (3p.)
- 3** Argumentează, în cinci-șase rânduri, semnificația frazei, din textul dat: „Zile de-a rândul stă Oltul tolănit sub privirile nedumerite ale munților, își desface nufării sub soare, se miră și visează.” (3p.)
- 4** Modul de expunere dominant, în textul dat, este: (3p.)
 - a. narațiunea;
 - b. descrierea;
 - c. dialogul.
- 5** Rescrie trei neologisme, din textul dat, și alcătuește cu fiecare câte o propoziție. (3p.)
- 6** Notează primele trei cuvinte, din textul dat, care conțin diftongi. Subliniază-i. (3p.)
- 7** Desparte în silabe cuvintele: deschide, explozie, somptuos. (3p.)
- 8** Transcrie, din textul dat, adjectivele antepuse. (3p.)
- 9** Analizează morfosintactic, din prima propoziție a textului dat, cuvintele: *pe frunza, cristal*. (3p.)
- 10** Scrie subiectele din fiecare propoziție a frazei: *Zile de-a rândul stă Oltul tolănit sub privirile nedumerite ale munților, își desface nufării sub soare, se miră și visează.* (3p.)
- 11** Alcătuește o compunere, pornind de la următorul fragment, din textul dat: (60p.)
Zile de-a rândul stă Oltul tolănit sub privirile nedumerite ale munților, își desface nufării sub soare, se miră și visează.

Din oficiu: (10p.)

SUBIECTE PENTRU PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ ȘI OLIMPIADE

TESTUL 1

PREMISA/PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*În fața mării, toți devenim copii;
Călărim caii valurilor, imaginari,
Herghlii în galopuri pe loc, năvălase,
Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii,
Imitând filozofii elini
Descoperiți prin ruinele cetăților pontice
În chip statuar,
Jucăm mingea soarelui încă din zori
De la șase.*

*În fața mării, toți devenim copii-
Noi care-i biruim furtunile-n larguri
Cu flote întregi de cetăți plutitoare,
Care-i coborâm și urcăm adâncile praguri
Nesărutate de soare,
Și-i scriem poeme pe albe faleze
Cu strofele-blocuri în linii sublime
Ce știu să vibreze
Crescute în cer de la mare-adâncime,
Noi, în fața mării, copii...*

*Ne uimesc însoritele spații,
Cercurile orizontului
Peste care-am alungat noaptea și singurătatea.
Nu degeaba spun învățații
Că leagănul lumii e marea.
În fața ei, devenim copii.*

*Singurul dor, lin cântat, de-a muri,
L-am lăsat statuii nemuritoare-a poetului.
Pe noi, cu liniștea și neliniștea ei,
Încrezători,
Spre veșnicia mișcării ne-ndrumă
Marea-poem, marea de zbucium în zori,
Tivită cu fulgere albe de spumă.*

(Ion Brad – *La marginea mării*)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează două cuvinte / expresii prin care este precizat locul surprins de eul liric.
- 2 Rescrie două cuvinte / sintagme în care este prezent eul liric.
- 3 Explică, în patru, cinci rânduri semnificația versurilor:
*În fața mării, toți devenim copii;
 Călărim caii valurilor, imaginari,
 Hergheții în galopuri pe loc, năvălașe,
 Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii,*
- 4 Găsește, din opera lirică dată, câte un sinonim, pentru fiecare din cuvintele: *imaginari, sidefii*.
- 5 Rescrie, din primele două versuri ale strofei întâi, cuvintele care conțin diftongi.
- 6 Transcrie, din strofa a II-a, un predicat nominal.
- 7 Precizează cazul și funcția cuvintelor *cu firele, de nisip*, din versul: *Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii*.
- 8 Desparte în silabe cuvintele: *sidefii, descoperiți, cetăți*.
- 9 Explică al doilea semn de punctuație, din primul vers al primei strofe.
- 10 Având ca reper prima strofă, alcătuieste o compunere în care să illustrezi miracolul mării în neașteptata întâlnire cu vârsta copilăriei.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 2

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Era odinioară un neam de frați născuți tot dintr-o mumă și dintr-un tată... și veni acel neam într-o țară lată și mănoasă pe căile cerului de se pomenește și astăzi... Și frații se iubeau între sine și creșteau în avuție și fericire... turme nenumărate ca stelele pășunau în câmpii întinse... vecinii și hoții pizmuiau unirea, puterea și bogăția lor, dar le era teamă de dâșii, căci bărbăția lor îi îngrozea... și astfel acești frați trăiau fericiți, și copiii lor în moștenirea cea mai rămasă de la părinții lor... Când vreo nevoie vine dintr-o parte, ei alergau cu toții într-acolo... cădeau cu toții împreună, când vijelie mare

îi doboră, dar se ridicau iarăși cu toții împreună și izbândeau... astfel se pleacă și se rădăcă în timp de viscol vârfulurile codrilor.

După ce trăiră într-acest chip vreme multă, nepoții ziseră într-o zi între dâșii: Pentru ce să mai trăim amestecați unii cu alții, mai bine să împărțim moștenirea părintească, și fiecare să ie partea sa... Atuncea trasară cu funia și-și împărțiră moștenirea în mai multe părți: una la miazăzi, alta la apus și una la miazănoapte... Săpară șanțuri și puseră râurile și munții între dâșii... și de atuncea frații nu se mai puteau vede între ei... și vecinii se umplură de bucurie... Nu trecu mult, și fiecare, șezând închis în moșia sa, agiunse că copiii din aceiași părinți uitară de tot unii de alții, și de vorbeau tot o limbă... dar nu se mai înțelegeau... și când unele din ramurile acelui neam se stingeau de pe fața pământului, înecate de vecini, ceilalți frați nu simțeau nicio durere... căci acum erau străini și dușmani între dâșii, și se ridicau cu dușmanii împotriva sângelui lor!...

Și aceste neamuri, care încă se numesc între sine români, în ochii celorlalte popoare sunt numai seminții răăcite, al cărora izvor s-a stins din ținerea de minte a oamenilor!...

(Alec Russo – Cântarea României)

CERINȚĂ/ CERINȚELE

- 1 Rescrie, din textul dat, o comparație.
- 2 Notează prima idee principală, a textului dat.
- 3 Explică, în patru, cinci rânduri semnificația ultimei fraze.
- 4 Rescrie dintre cuvintele: *neam, pizmuiau, trăiau, copiii, înțelegeau, strângeau*, numai pe acelea care conțin triftongi.
- 5 Rescrie patru cuvinte care se abat de la forma literară și notează și forma lor corectă.
- 6 Găsește sinonime pentru cuvintele: *mănoasă, întinse, se stingeau* din textul dat.
- 7 Transcrie, din textul dat, două verbe la modul indicativ, timpul imperfect și două verbe la moduri nepredicative, nepersonale.
- 8 Notează funcția și cazul cuvintelor: *seminții, izvor*, din ultima frază a textului dat.
- 9 Rescrie două cuvinte derivate, din textul dat.
- 10 Alcătuieste o compunere, pornind de la următoarea frază, din textul dat:

Pentru ce să mai trăim amestecați unii cu alții, mai bine să împărțim moștenirea părintească, și fiecare să ie partea sa...

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Hai să vorbim
Despre țara din care venim.
Eu vin din vară,
E o patrie fragilă
Pe care orice frunză,
Căzând, o poate stinge,
Dar cerul e atât de greu de stele
C-atârână uneori pân' la pământ
Și dacă te apropii - auzi cum iarba
Gâdilă stelele răsând,

Și florile-s atât de multe
Că te dor
Orbitele uscate ca de soare,
Și sori rotunzi, atârână,
Din fiecare pom;
De unde vin eu
Nu lipsește decât moartea,
E-atâta fericire
C-aproape că ți-e somn.

(Ana Blandiana – Despre țara din care venim)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Transcrie o personificare, din opera literară dată.
- 2 Opera literară dată este operă lirică. Notează două caracteristici care aparțin acesteia.
- 3 Explică, în patru, cinci rânduri semnificația ultimelor două versuri.
- 4 Scrie câte un sinonim pentru cuvintele: *fragilă*, *stinge*, din textul dat.
- 5 Transcrie, din opera literară dată, o interjecție predicativă și alcătuieste cu ea o propoziție.
- 6 Notează două verbe la modul indicativ, timpul prezent și pune-le la modul imperativ, forma negativă, persoana a II-a, singular.
- 7 Specifică valoarea morfologică și funcția sintactică a cuvântului – *s* (din sintagma *florile-s*).
- 8 Explică, din sintagma *pân' la pământ*, primul semn grafic folosit.
- 9 Notează funcția sintactică a fiecărei părți de vorbire din sintagma / grupul de cuvinte: *ți-e (somm)*.
- 10 Alcătuieste o compunere, pornind de la următoarele versuri:
E-atâta fericire
C-aproape că ți-e somn.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Într-o vreme la-nceput
Și-ntr-un leat nemaștiut,
Care, nu pot să însemn,
Casele erau de lemn
Și ulucile de scânduri,
Puse strâmb și cap la cap
Și proptite cu proțap.
Dar zburau cu fiecare
Vânt mai tare,
Case, garduri și pătule;
Și în timpurile toate
Grijile erau destule.
Le-adunai împrăștiate
Și-ncepea din nou și iar
Truda muncii în zadar,
Ca să scoli din clătinare
Iarăși doagele-n picioare
Și din nou să le anini
Cu te miri ce rădăcini.*

*Năzdrăvan, cum altul nu-i,
Un băiat al nimănui
Născoci, atunci, un cui.
Și l-a scos și arătat.
Cuiul nou o săptămână
A umblat din mână-n mână.
A fost strâns și pipăit,
Pus pe limbă, mirosit,
Niciun om nu înțelege
Cuiul țeapăn cum să lege,
Fără funii și curele,
Scândurile între ele.
Năzdrăvanul și golanul
Îl înfipse cu ciocanul.*

*Zice unul:- Dragul meu,
Așa cui făceam și eu,
Poate chiar mai dichisit,
Însă, vezi, nu m-am gândit.*

(Tudor Arghezi- Cuiul)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Transcrie o enumerație, din opera literară dată.
- 2 Alcătuieste familia lexicală a substantivului *rădăcină*.
- 3 Notează trei substantive, unul nearticulat, altul cu articol hotărât, altul cu articol nehotărât, din opera literară dată.
- 4 Desparte în silabe cuvintele: *într-o*, *și-ncepea*, *doagele-n*, *născoci*, din textul dat.
- 5 Găsește câte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *nemaștiut*, *țeapăn*, *dichisit*, din opera literară dată.
- 6 Notează funcția și cazul cuvintelor: *de lemn*, *de scânduri*, din versurile: *Casele erau de lemn./ Și ulucile de scânduri*.
- 7 Notează valoarea morfologică a fiecărui cuvânt din sintagma: *Și-ntr-un leat*.
- 8 Precizează valoarea morfologică a cuvântului *iar*, din versurile:
*Și-ncepea din nou și iar
Truda muncii în zadar.*
Notează, într-un enunț, o altă valoare morfologică a acestuia.
- 9 În versul: *Și l-a scos și arătat*, sunt:
a. două predicate la timpuri diferite;

- b. un predicat și un adverb;
- c. două predicate la același mod și la același timp.

10 Alcătuieste o compunere în care să prezinți o întâmplare, în care să se contureze ideea din ultimele patru versuri ale poeziei date în premisă.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 5

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

În cutia de sidef și altoi

Au venit podoabe noi,

Lăcuste, păianjeni, brotăcei.

Ca să te găsească pe tine,

Stăpână.

Șopârla-i pentru glezna de la mână,

Iar șarpele pentru grumaz,

Fetișcană de atlas-

Și pertru șoldul dumitale, de vioară,

Domnișoară.

Te rog a mă ierta

Dac-ți zic și dumneata

Și dacă din cuviință și de frică

Mintea mi se face peltică

Și uitucă mi se face.

Chihlimbarul ăsta-i o răgace.

Matostatul e un cărăbuș

Prins acuş.

E adevărat? Nu-i adevărat!

Gângăniile au cam întârziat,

Și cutia de lemn de altoi

S-a întors din drum înapoi,

Pe spinarea furnicilor

În hamul și hățul panglicilor.

Bună-dimineața, duduie!

Uite-l mărțișorul: nu e.

(Tudor Arghezi - *Nu e*)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1** Rescrie, din opera literară dată, un epitet.
- 2** Transcrie, din textul dat, patru cuvinte care denumesc micile vietăți.
- 3** Notează două cuvinte sau grupuri de cuvinte care marchează prezența eului liric.
- 4** Explică, în patru, cinci rânduri cui i se adresează eul liric și ce surprize se oferă fiecăror.
- 5** Găsește un alt sens pentru cuvântul *șarpele*, din opera literară dată, și alcătuieste cu acesta o propoziție.
- 6** Notează funcțiile sintactice ale cuvintelor din sintagma: *Matostatul e un cărăbuș*.

- 7 Scrie, într-un context, o altă valoare morfologică a cuvântului *o*, din versul: *Chihlimbarul ăsta –i o răgace*. Precizează-o.
- 8 Explică rolul virgulei din versul: *Bună-dimineața, duduie*.
- 9 Notează atributele din primele două versuri.
- 10 Alcătuieste o compunere, având ca punct de plecare versurile:
*Și să te-asculte norocul,
 Ca un câine în tot locul.*

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 6

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Căinele pe gerul tare,
 Când ningeza zăpada mare,
 S-âncovrigase cu totul,
 Vârându-și sub coadă botul,
 Ș-ntr-a lui tremurătură,
 Clănțănindu-i dinții-n gură
 Zicea: O, cât e de bine vara!
 Că doarme omul afară
 Și de niciun frig nu-i pasă,
 Fuge de purici din casă.
 Dar acum casa-i e dragă,
 Aleargă-ntr-însa să bagă,
 Și pe min-n vânt mă scoate,
 Să-i păzesc din curte toate.
 Dar vezi cap sec și la mine!
 C-astă vară fuse bine,*

*Și era destule oase
 Prin curte de mine roase.
 N-am strâns să le fac grămadă,
 Ci au rămas sub zăpadă.
 Numai cu ce-mi da din masă
 Puteam să-mi zidesc o casă,
 Că după cum mi se pare
 Nu trebuie așa mare,
 Uite-mi capul, uite-mi coada,
 Mai se-mpreună cu noada.
 Dar lasă, d-acu nainte,
 Patima mă-nvață minte,
 Cum vă sosi vara-ndată,
 Precum a mai fost odată,
 S-apuc să strâng oase goale,
 Tot cioloane din rasoale.*

(Anton Pann- *Căinele*)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează timpul și locul de desfășurare a acțiunii, din textul dat.
- 2 Precizează rima și ritmul primelor două versuri, din opera literară dată.
- 3 Rescrie, din primele două versuri, două substantive care au trei silabe.

4. Notează un sinonim pentru cuvântul: *lare* și alcătuiește un enunț în care să aibă un alt sens decât cel din textul dat.
5. Rescrie, din textul dat, un substantiv provenit din verb.
6. Transcrie, din textul dat, trei verbe la moduri predicative, personale diferite. Precizează-le.
7. În versurile:
*Și-ntr-a lui tremurătură,
 Clănțănindu-i dinții-n gură,*
 sunt:
 a. două pronume personale;
 b. trei pronume personale;
 c. un pronume personal.
8. Rescrie, din textul dat, o propoziție exclamativă și precizează modul verbului predicativ.
9. Explică, din sintagma: *Uite-mi*, rolul semnului de ortografie. Precizează-l.
10. Alcătuiește o compunere în care să prezinți două personaje, având comportamente diferite.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 7

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Afumă și bunica. În fiecare odaie e un cornet de coajă cu rășină. Când afumă ea, bunica înhață cornetul, pune un cărbune, suflă c-un fel de mânie în nepricopsitul de cărbune, și suflă, și suflă, și merge, și merge, când în dreapta, când în stânga, aburind, fumegând, încetșind, ca și cum ar fi Zmeoaică într-o poveste, ca și cum ar căuta, ca și cum nu ar găsi, va duce, lucind departe, sângeri, ca și cărbunele aruncat din nou pe sobă.

Dar bunicul când afumă e blajin ca un sfânt de argint. El ia încetișor cornetul de brad, ca și cum s-ar teme să nu tulbure un somn într-însul. Simți că se face și mai mare tăcere în bunicul, ca în biserică, atunci când preotul deschide Evanghelia. Pune un cărbune mic ca o stelută. Îl descântă ușurel, ca cea de seamă taină suflare a buzelor. Și steluta se preface în luceafăr care străluce în ieslele de fum albastru.

Astfel, bunicul merge prin odaie, afumând. Se duce spre fereastră, apoi spre ușa din antreu, se oprește în prag, apoi pornește spre odaia nepotului.

A fost la răsărit.

A fost la apus.

La miazăzi.

La miazănoapte.

E plecat și alb bunicul, dar surâde cu ochi albaștri, ca și cum ceața de fum aromitor n-ar fi decât noaptea de taină când un copil cu ochi albaștri a colindat cu Steaua.

Sculați, sculați, boieri mari,

Florile dalbe...

- Bun miros, bunicule.

- Ei, drăguță, oftează bunicul; eu îs de la munte, de la Brusturoasa. Am copilărit între brazi. Tare mi-i dor de ei...

Și bunicul rămâne alb și stins, ca o ferestruică ninsă, după ce-au plecat copiii cu Steaua.

(Ionel Teodoreanu – *Cornetul cu rășină*)

CERINȚA/ CERINȚELE

1. Rescrie o comparație, din textul dat.
2. Notează personajele, din textul dat.
3. Precizează două trăsături fizice ale bunicului.
4. Rescrie, din textul dat, două cuvinte diminutive.
5. În fraza de mai jos: *E plecat și alb bunicul, dar surâde cu ochi albaștri, ca și cum ceața de fum aromitor n-ar fi decât noaptea de taină când un copil cu ochi albaștri a colindat cu Steaua*, sunt:
 - a. trei propoziții;
 - b. patru propoziții;
 - c. cinci propoziții.
6. Notează funcția și cazul cuvintelor: *ceață, de fum*, din fraza de la punctul cinci.
7. Precizează predicatele și felul lor, din ultima frază a textului.
8. Precizează modul verbelor din fraza: *Sculați, sculați, boieri mari*.
9. Explică rolul primei virgule, din fraza de la punctul 8.
10. Pornind de la fragmentul: *Ei, drăguță, oftează bunicul; eu îs de la munte, de la Brusturoasa. Am copilărit între brazi. Tare mi-i dor de ei...* alcătuiește o compunere în care să-ți imaginezi clipe minunate ale copilăriei petrecute alături de bunicii tăi.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Vine Măriuca cu braboada strâmbă și-un sughiț în piept.

- Coniță, țafa trage să moară.

Țafa-i bucătăreasa: nevasta lui Buțirchi.

Bunicul se ridică în picioare, gata să se clatine și să cadă din nou în fotoliu.

Bunica nici nu se clitește.

- De unde-i vine? întrebă bunica.

- I-o chicat vătămături.

- Sî vaiți di inimî, - zice Măriuca, apăsându-și mult mâinile pe burtă.

- O mâncat mult curechi? întrebă bunica.

- Zici că numai o gustat, zăci țafa, da nie ni-o ramas o ni'ca tăți.

- Adă un pahar cu apă, - poruncește bunica.

Vine Măriuca cu paharul- zdupa - zdupa - de parc-ar aduce cofele de la fântână.

Între timp, bunica a descuiat dulapașul de lemn auriu, cu medalion pictat, de lângă fereastră.

Nepotul vine încetitor la spatele bunicii care umblă la dulap.

Trei rafturi pline cu sticle, sticlute, șipuri, flacoane, flaconașe, ploscuțe, albastre, verzi, trandafirii; cutii, cutiute, pachete, pachetele, gavanoșele...

Mare lucru nu-i de văzut. Dar mirosul dulapașului e tulburător. Ca și mâinile bunicei, miroasă a turte de migdale cu apă de flori, și încă a ceva. A ce? Nepotul caută, caută, - parcă prin amintiri...

Bunica a găsit pachetul cu sare-amară.

- Hop și cu musca la arat, - zice ea, dând cu ochii de nepot.

- Ce e în dulap, bunică?

- Șpițeria mea. Am de toate, - amenință ea; și pentru tine.

Țafa a înviat cu sare-amară.

Odată și Măriuca s-a văetat că moare, chemând-o pe mămuca. Bunica iar a umblat la spițerie și iar nepotul a fost ca musca la arat. N-a mai murit nici Măriuca.

Altădată nepotul s-a plâns că-l supără un coș.

- Hai la spițerie, bubosule. Îți iese pacatele. Închide ochii să te dreg.

I-a pus bunica ceva, cu vârful unui dop de sticlă; o pecete rece, din ce în ce mai rece. Și coșul s-a uscat.

- Cum se cheamă, bunică, doctoria matală?

Bunica nu i-a răspuns îndată. S-a uitat la nepot cu încruntare și adâncire, vrând parcă să se încredințeze dacă-i vrednic de un astfel de secret. Apoi a spus scurt:

- Afion.

Nepotul nu știe dacă Afion e numele unei doctorii, sau o glumă de-a bunicei. Dar a păstrat cuvântul care-i va aduce aminte ca o vorbă magică, după ani și ani, de mirosul acela de turte de migdale cu apă de flori, poate și de bomboane englezești, și de mai ce? al spițeriei bunicei, - miros pe care niciodată nu-l va regăsi printre parfumele pământului.

(Ionel Teodoreanu- Spițeria bunicei)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează personajele, din fragmentul dat.
- 2 Scrie primele două idei principale, din textul dat.

- 3 Transcrie două regionalisme, din textul dat.
- 4 Alcătuieste două enunțuri în care verbul *trage* (*să moară*) să aibă alte două sensuri decât cel din textul dat. Alcătuieste cu fiecare cuvânt găsit câte un enunț.
- 5 Transcrie cuvintele care se abat de la forma literară, din textul: *Zici că numai o gustat, zăci țafa, da nie ni-o ramaș o ni'ca tăi,* și scrie forma lor corectă.
- 6 Transcrie substantivele, precizând și funcția lor sintactică, din fragmentul: *-Hai la spițerie, bubosule. Îți iese pacatele. Închide ochii să te dreg.*
- 7 Specifică formele de genitiv-dativ, singular, ale substantivelor, cu articol hotărât: *broboadă, mână, bunica, cutia.*
- 8 Scrie următoarele verbe: *trage, a văzut, nu știe, nu va regăsi*, la modul indicativ, timpul perfectul simplu, persoana a III-a, singular.
- 9 Transformă textul care cuprinde primele patru linii de dialog, din vorbire directă, în vorbire indirectă.
- 10 Alcătuieste o compunere în care să ilustrezi portretul bunicii / bunicului.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 9

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Când văzu flăcăul una ca asta, ce-și zise el: e acu' încolo n-o să mai duc eu grijă de nimic, până la sfârșitul zilelor mele! Și, plin de voieșie, porni să colinde lumea, după bunul său plac. Nu se mai sinchisea de era hanul bun sau rău, sau de avea să găsească sau nu de mâncare. Ba, câteodată, nici nu mai căuta adăpost în vreun han, ci, sub acoperișul cel albastru al cerului, pe câmp, în pădure sau pe câte-o pajiște, după cum i se năzărea lui, dădea jos măsuta din spinare, o puneă frumușel dinainte, și doar atât spunea: Așterne-te, masă! Și masa se încărca cu tot ce-i poftea inima.

Într-un târziu, îi trecu flăcăului prin minte să se întoarcă la taică-său, căruia, de bună seamă, i se domolise de mult inima și avea să-l primească bucuros și să se minuneze de măsuta cea năzdrăvană.

Și s-a întâmplat că în drum spre casă să poposească la un han plin de călători. După ce-i dădură binețe, călătorii îl poftiră să se împărtășească din bucatele lor, arătându-i că era slabă speranța ca la bucătăria hangiuului să mai găsească ceva de-ale gurii.

- Vă mulțumesc din inimă, răspunse tâmplarul, dar n-aș vrea să mă înfrupt, din pușinul pe care-l aveți. Mai bine poștiți domniile voastre la masa mea!

Drumeții începură a râde, crezând că șugiește, dar flăcăul puse pe dată măsura în mijlocul odăii și spuse: Așterne-te, masă! Și, ca prin farmec, se iviră pe masă tot soiul de bucate una mai gustoasă decât alta, pe care hangiul n-ar fi fost în stare să le pregătească niciodată, și mirosul lor îmbietor începu să gâdile plăcut nările oaspeților.

(Frații Grimm- *Feciorii croitorului*)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează, din textul dat, locurile prin care trece flăcăul.
- 2 Notează ideile principale ale fragmentului dat.
- 3 Alcătuieste familia lexicală a substantivului *inimă*.
- 4 Găsește câte un sinonim pentru cuvintele: *să colinde*, *nu se sinchisea*, *să se împărtășească*, *șuguește*, din textul dat.
- 5 Rescrie, din textul dat, două verbe la moduri nepredicative, nepersonale și pune-le la modul imperativ, forma negativă, persoana a II-a, singular.
- 6 Alcătuieste două enunțuri în care verbul *a zice* să îndeplinească funcțiile sintactice de atribut și complement.
- 7 În fraza: *Nu se mai sinchisea de era hanul bun sau rău, sau de avea să găsească sau nu de mâncare*, există:
 - a. două adverbe;
 - b. trei adverbe;
 - c. nici un adverb.
- 8 Specifică valorile morfologice ale lui *n-o*, din sintagma *n-o să mai duc eu grija*.
- 9 Explică rolul virgulei din propoziția: *Așterne-te, masă !*
- 10 Alcătuieste o compunere în care să-ți imaginezi alte fapte neobișnute ale flăcăului.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 10

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Prichindel urcă pe grămezile de fân și-și caută un loc potrivit pentru culcuș. Gândează-și odihnească oasele, cuibărit în pătuclul ăsta moale, până-n revărsatul zorilor, și-apoi să se reîntoarcă acasă, la părinții lui. Dar vezi că i-a fost hărăzit să mai pătimească și să

mai treacă prin nenumărate belele, că multe necazuri și nenorociri trebuie să întâmpine omul pe lumea asta. Cum se crăpă de ziuă, slujnica se sculă să dea de mâncare la vite. Mai întâi intră în șură, de unde luă un braț de fân, și se nimeri că tocmai în fânul acela să-și fi aflat Prichindel culcușul. Dar flăcăiașul nostru era atât de adâncit de somn, că nu prinse de veste și nu se trezi decât când fu în gura unei vaci, care-l apucase odată cu fânul.

- Ah, Doamne, se minună el, cum de ajunsese în moara asta!?

Dar își dădu numaidecât seama unde se afla și se feri cu grijă, să nu-l macine vaca între măsele.

Dar în cele din urmă se pomeni alunecând în pânțelele vacii.

Ce întuneric e în încăperea asta! Pesemne c-au uitat să facă ferestre, își zise Prichindel, și d-aia n-are pe unde pătrunde soarele... Și barem de-aș avea la îndemână vreo lumânare, da' de unde să-ți faci rost pe-aici de așa ceva?!... Dealtfel, adăpostul nu-i era câtuși de pușin pe plac, și ceea ce-l supăra și mai mult era fânul care venea în grămezi, sporind neconținut, astfel că locul cu pricina se strâmtora din ce în ce mai mult. De frică, Prichindel începu să strige cât îl ținea gura:

- Nu-mi mai dați fân! Nu-mi mai dați fân!

În clipa aceea, slujnica tocmai mulgea vaca și auzind glas de om și nevăzând pe nimeni, și fiindcă recunoscuse că era tot glasul care-o trezise din somn peste noapte, se înspăimântă într-atât, că alunecă de pe scăunel și răsturnă laptele, care se risipi pe jos. Alergă ea apoi în fugă la stăpănu-său și-i zise, abia trăgându-și sufletul:

- Văleu, părinte, vaca noastră vorbește!

- Pesemne că ți-ai pierdut mințile, femeie!...o înfruntă popa.

(Frații GRIMM- Prichindel)

CERINȚA/ CERINȚELE

1. Notează locurile prin care trece Prichindel, din fragmentul dat.
2. Rescrie, din textul dat, o propoziție sau frază, în care sunt surprinse gândurile lui Prichindel.
3. Notează, din fragmentul dat, o întâmplare hazlie.
4. Transcrie fonetic următoarele cuvinte: pătuceanul, Prichindel.
5. Notează, din textul dat, două cuvinte formate prin compunere.
6. Rescrie, din textul: Prichindel urcă pe grămezile de fân și-și caută un loc potrivit pentru culcuș, substantivele în cazul acuzativ.
7. Specifică valoarea morfologică a cuvântului -l, din construcția care-l apucase odată cu fânul, și alcătuiește un enunț în care partea de vorbire specificată să îndeplinească funcția de atribut în cazul genitiv.
8. Notează o interjecție, din textul dat, explicând rolul ei în context.
9. Rescrie o propoziție exclamativă, motivând folosirea semnului de punctuație.
10. Pornind de la textul dat, alcătuiește o compunere în care să prezinți un personaj, asemenea lui Prichindel capabil de fapte neobișnuite.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;

- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 11

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Se aud sănii venind dinspre târg... Uite-le, cotesc la colț, și în bătaia lămpii electrice de la răspântie, Nicușor recunoaște pe conu Mișu și-l aude râzând cu poftă. Repede o ia la fugă să-i iasă înainte. Cine știe? Poate chiar fără să-i spuie nimic, văzându-l, o să-l ia să i-l arate, că e om bun. A ajuns! Aci e altă cotitură: Hei! La o parte! Strigă birjarul din sanie și văzând copilul în drum:

- În drum, hai? Drace împielit! Să te calce sania. Marș acasă!

Și săniile trec... E noapte... nu se pot vedea lacrimile care au năpădit în ochișorii negri, catifelați, dulci ca o mângâiere...

I-a zis așa: Marș acasă! Dar ce să facă acasă? Nu e nimeni acasă, nimeni... Și coșul de la sobă țiue... Și-i e urât... Și cum stă în drum, parcă-i șoptește cineva la ureche: Știi ce? poate că se vede de la poartă prin ferestre. O ia la fugă înspre curtea boierească. Se dă la o parte lângă uluci ca să treacă sănile care ies; apoi, când au trecut, face doi pași în curte și se uită cu încordare... Ies valuri de lumină pe ferestre, dar pomul nu se vede... Și mai face doi pași, strângându-și la piept paltonul lung și larg, făcut dintr-o scurteică veche a mă-si, în care parcă e un pui de lăutar... Ferestrele sunt prea sus... degeaba... A! Știe el un loc de unde ar putea vedea, d-acolo de pe prispa unde mănâncă boierii vara! Acolo, a văzut el prin crăpăturile ulucilor, sunt ferestrele jos. Da, dar câinii!!! Gândul ăsta îl face să se retragă repede din curte... Ce bine ar vedea el d-acolo pomul de Crăciun!! Stă... și-și face în gând socoteli de om mare. Nu se poate să fie câinii dezlegați acum când vine lume... Asta nu se poate! ce, să muște pe lume? Face câțiva pași în curte, trăgând cu urechea și neputându-și dezlipi ochii de la lumina ferestrelor... Ocolește în vârful picioarelor casa... mai sunt câțiva pași... A ajuns!... na! Perdelele lăsate... ba nu, una e ridicată! Pășește binisor... binisor... Aaaa! Ce frumos! Ce frumos!

(I.Al. Brătescu-Voinești – Nicușor)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează personajele, din fragmentul dat.
- 2 Scrie o repetiție, din textul dat.
- 3 Precizează locurile pe unde trece Nicușor.
- 4 Explică, în patru, cinci rânduri, semnificația fragmentului: *Și săniile trec... E noapte... nu se pot vedea lacrimile care au năpădit în ochișorii negri, catifelați, dulci ca o mângâiere...*
- 5 Rescrie, din textul dat, două cuvinte diminutive.
- 6 Notează o interjecție predicativă, din textul dat, și alcătuiește cu ea un enunț.

- 7 Transcrie, din textul dat, un adjectiv provenit din altă parte de vorbire.
- 8 Precizează valorile morfologice ale fiecărui cuvânt din fragmentul: *Aaaa! Ce frumos! Ce frumos!*
- 9 Explică rolul cratimei din sintagma: *să-i iasă înainte*.
- 10 Alcătuieste o compunere în care să-ți imaginezi alte peripeții ale lui *Nicușor*, în zilele de sărbătoare..

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 12

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Să știi c-o să mă întorc iar cu mâna goală, ca ieri, ca alaltăieri, fără un sitar... Și ce frumos îi stă, bietul Tric!... De la zece pași îi simte. Se târăște pe brânci, ținându-și răsufierea, și abia calcă de grija ca nu cumva să foșnească iarba; iar când a ajuns la patru pași de sitar, stă nemișcat, parcă e turnat în bronz, așteptând să mă apropiu.

Dar frunza e prea deasă. N-a dat încă o brumă s-o rărească, și sitarii, șireți, zboară fără a se înălța deasupra lăstarului. Le aud fâlfâitul, dar nu-i văd. Douăzeci mi-au zburat așa alaltăieri, tot atâția ieri și n-am apucat să trag într-unul. Câinele o să se enerveze și iar o să mă năcăjească dând buzna peste ei ca ieri - și iar o să mă aleg numai cu supărarea. Mai bine ar fi să aștept să dea o brumă.

Dar patima nu vrea să știe de povețele minții; mă împinge, mă biciuiește, mă îmbrânțește. Mi-am isprăvit treburile, îmi fac socotelile. Abia sunt două după-amiază... Cu brișca în câteva minute sunt la pădure și am până diseară patru ceasuri înaintea mea. Și ca să-mi zădărnicească orice șovăire, Tric se gudură pe lângă mine, mă bate cu coada și mă întreabă cu o privire mai elocventă decât vorba: Mergem, nu e așa? Mergem...

A! dar azi am cu ce să-i domolesc enervarea. Biciul, pe care nu-l mai iau de un an încoace, azi îl iau, ca să știe domnul Tric ce o să însemne când i-oi striga: Biciul!, îi strig: Biciul! și-i trag și o strașnică lovitură. El tace sub arsura care i-a încolăcit trupul și se culcă rușinat la picioarele mele în brișcă...

(I. Al. Brătescu-Voinești- *Bietul Tric*)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Scrie prima idee principală a fragmentului dat.
- 2 Notează personajele, din fragmentul dat.
- 3 Rescrie cuvintele care surprind cadrul natural, din fragmentul dat.

- 4 Rescrie forma corectă, din perechile de cuvinte: *enervare/ inervare, elocvență/ elogvență* și alcătuiește cu fiecare cuvânt câte un enunț.
- 5 Desparte în silabe cuvintele: *isprăvit, ceasuri, îmbrânțește, strașnică*.
- 6 Transcrie un substantiv care provine dintr-o interjecție și alcătuiește cu acesta un enunț.
- 7 Scrie două verbe, din textul dat, la moduri nepredicative, nepersonale, precizându-le și modul.
- 8 Notează o altă valoare morfologică a lui *iar*, din sintagma *și iar o să mă necăjească*, și alcătuiește cu aceasta o propoziție.
- 9 Notează valorile morfologice ale cuvintelor din sintagma: *i-oi (striga)*.
- 10 Alcătuiește o compunere în care să relatezi o întâmplare neobișnuită din lumea necuvântătoarelor.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 13

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Ochii doamnei Deleanu cunoșteau nuanțele buclelor lui Dănuț ca notele unei Nocturne de Chopin...

Bucle castanii... Castanii pe dinafară: da. Dar câte flăcări mocneau înăuntru! Câte ape ruginii! Ce delicate chenare arămii ardeau pe marginile șuvițelor!

La sfârșitul vacanțelor, buclele lui Dănuț erau altele decât cele de la începutul vacanțelor. În roșul lor de soare cuprins de întuneric, simțea o dogoare parcă, simțea apropiindu-se toamna, cum simți în luminișul unor tablouri de Rembrandt, nimbul lui Iisus.

Și buclat! Buclă cu buclă altfel buclat. Dimineața, când Dănuț se deștepta din somn – în clipa hădă când părul oamenilor e zburlit și dezmațat - părul lui răsărea ca o grămadă de lalele- când arămii, când castanii- înflorite în grădinile somnului.

Atâtea dimineți! Atâtea dimineți copilărești! O clipă, tot trecutul anilor din urmă se acoperi de brunul lan de aur al lalelelor rotunde...

...Și iată, începea liceul... viața... uniforma... tunsul... bătrânețea pentru unii, tinerețea pentru alții... și copilul cu bucle de fată, întins pe dormează, niciodată, niciodată nu va mai fi la fel...

- Dănuț.

- ...

Furată pe gânduri, doamna Deleanu nu băgase de seamă că Dănuț ațipise pe genunchii ei. Ridicându-i capul cu mâinile, îl așeză pe căpătâiul dormezei, încetîșor, ca pe un vas cu flori și fluturi.

Craț...Dănuț se deșteptă înspăimântat, în sunet de săbii parcă.

- Ce-i?

- Nimic, Dănuț. Uite...

- Mă tunzi, mamă? Se alarmă el văzând șuvița de păr și foarfecile din mâna doamnei Deleanu.

- Nu, Dănuț, zâmbi ea cu tristeță la gândul că alții îl vor despuia. Am tăiat o șuviță numai.... Pentru mine.

- De ce, mamă? întrebă Dănuț căscând cu poftă.

- Așa... s-o vezi și tu când vei fi mare... Dănuț!...

- Poftim?

- Tu ești mare, Dănuț?

- Da, mamă.

- N-ai vrea tu să rămâi așa cum ești: mititel?...

- Nu!

- ... împreună cu mama.

- Daa.

- Dacă nu se poate, Dănuț!... Hai să-ți dea mama ceva bun.

- Din șifonieră?

- Din șifonieră, zâmbi doamna Deleanu în fața șifonierei de mahon a mamei și-a bunicei ei.

... Parfumul dător de nostalgii al șifonierelor copilăriei din ietacul somnului și al răsfățului! Parfum care se duce cu trecutul... Parfum pe care-l regăsești - trecând grăbit de viață pe o veche uliță cu zarzări înfloriți... Te ține-n drum ciudata adiere, venind cu-a primăverii printr-o fereastră necunoscută la care poate să răsară un chip de fată tânără...- din casă? Ori din trecut?- turburător.

(Ionel Teodoreanu- La Medeleni)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Transcrie o comparație, din textul dat.
- 2 Precizează personajele, din textul dat.
- 3 Notează, în patru, cinci rânduri lucrurile, atmosfera ce îl apropie pe Dănuț de copilărie.
- 4 Rescrie două cuvinte diminutive, din textul dat, și precizează cuvântul de bază al fiecărui diminutiv.
- 5 Alcătuieste familia lexicală a substantivului *pământ*.
- 6 Rescrie, din textul dat, două interjecții predicative.
- 7 Transcrie substantivele și precizează cazul lor, din fraza: - Mă tunzi, mamă? Se alarmă el văzând șuvița de păr și foarfecile din mâna doamnei Deleanu.
- 8 Alcătuieste două propoziții în care verbul *a rămâne* să îndeplinească funcția sintactică de verb predicativ și verb copulativ (semipredicat).
- 9 Explică rolul punctelor de suspensie din contextul: - Nimic, Dănuț. Uite...
- 10 Alcătuieste o compunere, pornind de la următorul fragment: *Atâtea dimineți! Atâtea dimineți copilărești! O clipă, tot trecutul anilor din urmă se acoperi de brumul lan de aur al lalelelor rotunde...*

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 14

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

- Uite, bunăoară, chiar de mâine, adăugă Zâna, ai să-ncepi să te duci la școală. (Lui Pinocchio îi pieri un picuț din veselie.) Pe urmă ai să-ți alegi după placul inimii o artă sau un meșteșug...

Acum Pinocchio se posomori.

- Ce tot mormăi printre dinți? întrebă Zâna nițeluş supărată.

- Spuneam... gemu Pinocchio cu gura pe jumătate, că mi se pare prea târziu să mai merg acum la școală...

- Nu, domnule. Ține minte bine că pentru învățătură și pentru educație, niciodată timpul nu-i trecut!

- Dar eu nu vreau să învăț nimic. Nici artă și nici vreun meșteșug...

- Și pentru ce, mă rog?

- Pentru că mi se pare tare greu să muncești!

- Copilul meu, spuse Zâna, cei ce vorbesc așa ca tine o sfârșesc totdeauna rău. Ori în temniță, ori în spital. Omul, ca să știi și tu, fie că se naște bogat, fie că se naște sărac, trebuie să facă ceva pe lumea asta. Să nu stea degeaba, ci să muncească. Vai de tine, dacă ai să te lași cuprins de trândăvie! Trândăvia este o boală și încă una tare urâtă. Trebuie vindecată repede, de mic copil. Dacă nu, când ești mare, ne se mai vindecă niciodată!

(Carlo Collodi – Pinocchio)

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează, din textul dat, personajele.
- 2 Transcrie, din textul dat, două cuvinte în jurul cărora se dispută dialogul dintre cele două personaje.
- 3 Scrie ideea principală a fragmentului dat.
- 4 Alcătuiește familia lexicală a verbului *a învăța*.
- 5 Transcrie fonetic următoarele cuvinte: *degeaba*, *muncească*, precizând literele și sunetele din fiecare cuvânt.
- 6 Rescrie, din textul dat, două predicate nominale, specificând din ce părți de vorbire sunt formate.

- 7 Rescrie, din textul dat, un atribut în cazul genitiv.
- 8 Transcrie un verb la un timp compus, din textul dat. Specifică modul și timpul acestuia.
- 9 Explică rolul punctelor de suspensie din fragmentul: *Spuneam... gemu Pinocchio cu gura pe jumătate, că mi se pare prea târziu să mai merg acum la școală...*
- 10 Alcătuiește o compunere în care să relatezi o întâmplare din viața unui copil.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. ($10 \times 3 = 27p.$); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

TESTUL 15

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

*Va fi o vară lungă ca aerul fierbinte,
Va fi lumina zilei, trecând biruitor,
Va fi un stol de păsări ca aburul ușor,
Și un luceafăr - serii căzându-i dinainte
Vor fi păduri și stele, oceane de cuvinte,
Grădini de curcubee și ceruri fără nor,
Vor fi și flori și arbori, și fluturi mari în zbor.
Lăcuste, greieri limpezi și boabe dulci de linte.
Vor fi amieze roșii cu pletele de aur,
Va fi un deal, și-o vale, și umbra unei vii,
Va fi-ngânarea frunzei și foșnetul de plaur,
Vor fi lăstuni prin aer ca peștii sidefii,
Poteci frigând în soare, și-un glas nebun, de graur
Vom fi și noi acolo... Vom fi, și nu vom fi...
(Petre Ghelmez - *Va fi o vară lungă...*)*

CERINȚA/ CERINȚELE

- 1 Notează o comparație, din textul dat.
- 2 Notează două epitete, din opera literară dată.
- 3 Explică, în patru/ cinci rânduri semnificația versului: *Vom fi și noi acolo... Vom fi, și nu vom fi...*
- 4 Notează cuvintele care ilustrează lumea/ universul micilor vietăți și lumea/ universul cosmic.
- 5 Precizează măsura și rima, din primele patru versuri.

- 6 Precizează funcția și cazul substantivelor, din primele două versuri.
- 7 Alcătuieste un enunț în care cuvântul *roșii* să aibă alt sens decât cel din opera lirică dată.
- 8 Alcătuieste un enunț în care cuvântul *ușor* să aibă o altă valoare morfologică decât în textul dat. Precizează-o.
- 9 Explică rolul virgulei din versul: *Lăcuste, greieri limpezi și boabe dulci de linte.*
- 10 Folosind cuvinte care ilustrează universul terestru și universul cosmic, din opera lirică dată în premisă, alcătuieste o compunere în care să surprinzi amurgul unei veri.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex. narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

NOTĂ. Timp de lucru: 3 ore. Toate subiectele sunt obligatorii.

Punctajul se acordă astfel: (1) - (9) câte 3p. (10 x 3 = 27p.); (10) - 63p. Din oficiu - 10p.

ESEURI CU RĂSPUNS RESTRANS

OBIECTIV:

Înțelegerea relațiilor dintre anumite părți/ elemente ale textului
Prelucrarea informației oferite de text, în mod creativ

NOTĂ:

Cerințele sunt valabile pentru toate textele propuse.

■ VARIANTA A ■

Explică în câteva (10-15) rânduri natura relațiilor dintre personajele citate în fragment, pe de o parte, și angajarea autorului față de acestea, pe de altă parte.

Atentie!

În realizarea compoziției/ eseului tău vei urmări:

- recunoașterea/ identificarea personajelor implicate în narațiune, în funcție de elementele de portret evidențiate de text;
- respectarea înlănțuirii logice a ideilor/ derulării evenimentelor din care se conturează caracteristicile personajelor;
- identificarea mijloacelor artistice prin care sunt evidențiate trăsăturile acestora;
- departajarea unor secvențe/ elemente de text care conțin observații/ elemente ce explică atitudinea autorului față de evenimentele narate/ modelul de personaj propus
- exprimarea unei opinii personale, în legătură cu elementele de text analizate.

■ VARIANTA B ■

Rezumă în 5-10 rânduri faptele/ evenimentele narate în textul citat.

Atenție!

În realizarea rezumatului tău este indicat să procedezi gradat:

- departajarea fragmentului în secvențe narative;
- stabilirea ideilor principale/ secundare;
- identificarea eventualelor pasaje cu dificultăți în rezumare (descrieri, comentariile autorului, dialoguri etc.)
- selectarea vocabularului necesar rezumării eficiente;

■ VARIANTA C ■

Realizează, în 10-15 rânduri portretul/ caracterizarea personajului principal/ protagonistului/ eroului din textul propus, în funcție de trăsăturile rezultate numai din fragmentul citat.

Atenție!

În realizarea caracterizării tale vei urmări :

- selecția corectă a tuturor elementelor de portret, în funcție de secvențele propuse;
- ordonarea trăsăturilor personajului, în funcție de tipul de portret realizat (fizic, comportamental, moral, pozitiv, negativ etc.)
- încadrarea personajului într-o categorie, identificată.
- evidențierea mijloacelor de realizare a portretului/ caracterizării personajului;
- aprecierea mesajului inclus în modelul comportamental propus de autor prin acest personaj.

■ VARIANTA D ■

Realizează compoziții scurte, pornind de la textele propuse, în care:

- să-ți exprimi opinia despre personaje/ evenimente/ mentalitatea epocii reflectate în text;
și/ sau

- să recreezi personajul/ personajele/ situațiile/ evenimentele în funcție de realitatea actuală/ de interesele/ preocupările tale.

Atenție!

Compozițiile/ eseurile se vor adapta, în funcție de cerința aleasă, la un anumit grad de libertate în creație, folosind, totuși, textul ca reper .

Fiecare opinie/ personaj/ scenariu va fi luat în considerare și validat în funcție de argumentele contextuale care îl susțin.

Limbajul/ elementele de stil pot fi împrumutate din text, prelucrate sau originale, dar vor fi apreciate în funcție de pertinența lor în textul nou creat.

Text 1:

Sofronie, pe numele dintâi Stan, intrase în mănăstire când nu împlinise cincisprezece ani. Îl adusesese maică-sa, o sărmană vădană fără alți copii.

– Uitați-vă, se ruga ea de starețul vechi să-l primească, uitați-vă ce slăbănog și urăcios a ajuns. Nu e bun de nimic. Altfel, l-aș opri pentru muncă acasă. Dar n-am nici eu ce mânca.

Copilului i se trăgeau toate, povestea cu durere femeia, dintr-o spaimă grozavă. Se repezise la el când era mic un berbec nărvit să-mpungă, îl trântise și-l bușise cu maiul capului până-l lăsase leșinat. După o zăcere cu friguri și aiureli, băiatul rămăsese zdruncinat; bolnăvicios, lingav la mâncare, năzuros, fără gust de joacă, aproape sălbatic.

– Dar e ușor de cap, a învățat carte, adăugase ea, fără să spună că tot așa cu toane.

După ce isprăvisese școala, sta tot timpul închis în el și în casă, ursuz și trist. Sapa nu era în puteri s-o mănuiască. Cu vitele nu era chip să se împace, le luase spaima. Nu avea nicio aplecare spre vreun meșteșug și nicio tragere de inimă către ceva. Mergea doar bucuros cu maică-sa la biserică, unde asculta cuminte. Asta i-a hotărât soarta: l-a înfundat în mănăstire, de unde n-a mai ieșit. Nici n-a avut la ce. Vădăna a murit curând, și nimeni pe lume n-a mai știut și n-a mai întrebat de el. A rămas pe totdeauna copil de suflet al mănăstirii, de care, aplecat spre tăcere și singurătate, s-a lipit trup și suflet.

(Vasile Voiculescu – Capul de zimbru)

Text 2:

Odată venise lui Oșlobanu rândul să cumpere lemne; și așa, cu toată cărpănoșia lui, iese câne-cânește în medean, aproape de gazda noastră, și găsește un țăran de la Sasca, pare-mi-se, ori de la Baia, cu un car încărcat cu lodbe de fag.

– Cât cei pe car, bade? zise Oșlobanu, căruia nu-i era a cumpăra lemne cum nu mi-e mie acum a mă face popă.

– Trei husăși, dascăle.

– Ce spui, bădișorule, pentru un braț de lemne?! Da' că le duc în spate pe toate odată pân-acasă ...

– Dacă le-i duce, dascăle, ți le dau degeaba.

– Zău, nu șuguiești, bade?

– Nicio șagă, dascăle; să vedem cum le-i duce, și halal să-ți fie!

Oșlobanu ie atunci lemnele din carul omului câte unul-unul și le razămă în picioare lângă brațu-i; după aceea descinge brâul de pe lângă sine și le împrejură, legându-le frumuseț, să nu se hrentuiască; apoi, săltându-le și aburcându-le cam anevoie, le umflă-n spate și la gazdă cu dânsule. Un băietan nebunatic de-alătura, văzând asta, zise cu glas mare:

– Dascăle-Trascăle, be-he-he! Dracul să te iè!

Iar țăranul, făcându-și cruce, a rămas cu gura căscată, fără să bleștească un cuvânt.

(Ion Creangă – Amintiri din copilărie)

Text 3:

– Alei! oameni buni, zise cucoana, înșiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fără de lege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacătă curtea pe costișa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia așa, pentru împrejurări grele. Doamne ferește! A mânca la posmagi și-a trăi și el pe lângă casa mea, că doar știu că nu m-a mai perde Dumnezeu pentr-o bucătică de pâne. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alții.

– I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana: că te-a pune la coteț, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunericul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai degrabă din car și mulfămește cucoanei, că te-a scăpat de la moarte și-ai dat peste belșug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ți dăm sopen și frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, își dă adăpost și posmagi;

să tot trăiești, să nu mai mori! Să-și puie cineva obrazul pentru unul ca tine și să te hrănească ca pe-un trântor, mare minune-i și asta! Dar tot de noroc să se plângă cineva ... Bine-a mai zis cine-a zis că "Boii ară și caii mănâncă". Hai, dă răspuns cucoanei, ori așa, ori așa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

– Dar muieți-s posmagii? zise atunci leneșul, cu jumătate de gură, fără să se cărnească din loc.

– Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

– Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieți-s posmagii?

– Vai de mine și de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să și-i moaie?

(Ion Creangă – Povestea unui om leneș)

Text 4:

De mic copil, Hagiul fusese copil cuminte și așezat. Nu i s-auzea gurița, nici pașii. Nu rupea pantofii. Nu-și hărtănea rochița. Pe ce punea mâna, pune bine.

Ajuns calfă la găitănărie, vorbea frumos și cu patimă în mijlocul tovarășilor săi.

– De când eram de-o șchioapă pricepusem lumea, le zicea el. Înțelesesem bine de tot că o cârpă din gunoi este o muncă de om pe care te faci stăpân dacă o pui doparte. Și dacă mama îmi dădea un ban de trei, să-mi iau un simit, eu mă uitam în ghiozdan: de aveam felia de pâine, sănătate bună, aveam ce mânca. Nu te sature cu pâine? Ce-ți trebuie simiți? Și puneam banul bine. Și un ban peste altul fac doi, peste doi dacă pui altul, fac trei ... Râdeți voi ... râdeți ... Da, vânturați banii în mâni și veți simți ce răcoare ține când vă e cald și ce cald când vă e frig. E destul să te gândești ce poți face cu banii, ca să și guști bucuria lucrului pe care l-ai cumpărat. Ai simțit bucuria? ... De ce să-l mai cumperi? Râdeți voi, râdeți ... Ce lucru poate fi mai luminat ca un jărtec de galbeni întinși pe o masă? ... Voi râdeți... râdeți cu hohote... Niște risipitori... În viața voastră n-o să gustați adevărata bucurie...

(Barbu Ștefănescu-Delavrancea – Hagi-Tudose)

Text 5:

La cină, când își isprăviseră lucrul pe afară și toți stăteau lângă mămăligă, în zarea focului, Ana nu se mai sătura de povestit, toată era numai gură.

De frumoasă, nu era prea frumoasă; dar nici oamenii nu se speriau de ea. Avea părul roșietic, ochii mici, în care veșnic juca o flăcăruie vicleană, fața pistruiată. [...] Dar bărbatul ei o iubea, căci în sat frumusețea se măsura cu iugărele de pământ și prin împrejurimi nicio fată nu avusese mai multe.

Valer, un flăcău voinic, cu mustață haiducească, da din cap și zâmbea la arătările ce le spunea Ana.

Până a nu merge la cătane, cu averea lui, fusese cel dintâi în tagma flăcăilor de seama lui. Acum, de când s-a întors, s-a prostit, spuneau oamenii. Nu te mai poți înțelege cu el, așa o dă pe domnie.

– Un om care s-a întors din armată - el nu zicea ca în sat, cătănie - cu gradul de sergent, nu se cuvine să-și piardă vremea pe uliță și să steie la povești cu proștii. Ce știi ei cum merge lumea! Ori chiar dacă merge, el să le spună vorbe mai înalte, mai frumoase, să-i învețe ceva.

Când căuta să-și pună în practică înțelepciunea, oamenii se uitau unii la alții cu înțeles, vorbeau peste el, luându-l la vale.

Acasă vorbea scurt, tăios, având aerul că dă mereu porunci. Când era strâns cu ușa și trebuia să o țină mai lung, începea întotdeauna cu: „apoi, dacă-i vorba... apoi”...

Așa învățase de la „domnu căpitan, un om al dracului, că dacă-i vorba, apoi numai omul prost o ia drept înainte, cel cuminte le face pe toate cu politică”.

(Pavel Dan – Urcan Bătrânul)

Text 6:

Făt-Frumos se avântă pe el și-n răstimpul câtorva gânduri fericite ajunse la castelul incolțit al Genarului.

De astă dată Genarul vâna departe cale de șapte zile.

El o luă pe fată pe cal dinaintea lui. Ea-i cuprinse gâtul cu brațele ei și-și ascunsese capul în sânul lui, pe când poalele lungi ale hainei ei albe atingeau din sbor năsipul pustiei. Mergeau așa de iute, încât i se părea că pustiul și valurile mării fug, iar ei stau pe loc. Și numai încet se auzea motanul mieunând din câte șapte capetele.

Pierdut în păduri, Genarul își aude calul nechezând.

– Ce e? – îl întreabă.

– Făt-Frumos îți fură fata, - răspunse calul năzdrăvan.

– Putè-l-om ajunge? întreabă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorâse pe Făt-Frumos.

– Nu zău, răspunse calul - pentru c-a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimi, pe când eu n-am decât două.

Genarul își înfipse pintenii adânc în coastele calului, care fugea scuturându-se ... ca o vijelie. Când îl văzu pe Făt-Frumos în pustiu, zise calului său: „Spune frăține-tău să-și arunce stăpânul în nori și să vină la mine, că l-oi hrăni cu miez de nucă și l-oi adăpa cu lapte dulce”.

Calul Genarului îi necheză frățini-său, ceea ce-i spusese, iar frate-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

– Zi frățini-tău, zise Făt-Frumos calului său, să-și arunce stăpânul-n nori, și l-oi hrăni cu jăratec și l-oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frățini-său, și acesta asvârli pe Genarul până în nori. Norii cerului înmărmuriră și se făcură palat sur și frumos - iar din două gene de nour se vedea doi ochi albaștri ca cerul, ce răpezeau fulgere lungi. - Erau ochii Genarului exilat în împărăția aerului.

(Mihai Eminescu – Făt-Frumos din lacrimă)

[PARTEA A TREIA]**INFORMAȚII.
SUGESTII. REZOLVĂRI****PARTEA ÎNTÂI – UNITĂȚI DE PREGĂTIRE****Unitatea 1 (2)**

2. șco-la-rii; fii; co-dru; ur-șii; î-no-ta; an-to-nim/ ant-o-nim; i-ne-ga-la-bil/ in-e-ga-la-bil; ca-lei-dos-cop/ ca-lei-do-scop; des-cri-e-re/ de-scri-e-re.

5. a bate din palme/ a aplauda;

a bate toba/ a spune peste tot un secret/ a avea accese de tuse;

a bate palma cu cineva/ a încheia o afacere cu cineva;

a se bate cu pumnii în piept/ a se lăuda;

a bate un record/ a atinge treapta cea mai înaltă (în ceva);

a bate capul cuiva/ a cicăli, a plictisi;

a bate câmpii/ a divaga, a vorbi aiurea.

14. înghețate; ciocolate; livezi; ușu; piețe; căpșuni/ căpșune; cireși/ cireșe; coperte/ coperti; găluște/ găluști; monede.

17. Domnia Sa; dumnealui; dumneata.

20. spre; cu; ca să; și; pe; de pe.

Unitatea 2 (2)

7. a trage de mânecă/ a face semn, a atenționa;

a fi tras pe sfoară/ a fi înșelat;

a trage sforile/ a conduce în ascuns (o acțiune reprobabilă), a unelti;

a trage cu ochiul/ a se uita pe furiș;

a trage o spaimă/ a se speria foarte rău.

11. bomboane; cearșaf/ cearceaf; a escalada; detaliat; corigent/ corijent; vehicul; pioneză/ piuneză.

Unitatea 3 (2)

8. a. dezgoli; dezgropa; dezghioca; dezgheța.

b. desfăcut; desfrunzire; deshidrogena; despăduri; desperechea; deshuma.

c. încetățeni; incolăci; încondeia; încununa; înflora; înfrumuseța.

d. împături; împietri; împușca; împrieteni; îmbujorat.

12. muschetar/ mușchetar; binoclu; personaj; bleumarin; feminin; clujean; așază; aragaze; seringă; start; anterior; greacă.

31. detaliat; concis; corner.

32. proroc; corigență/ corijență; bancnotă; inopinat.

34. Sinonime: MONOTONI; OCOLI; AN; RAR; PORT; AROMA; AR; LAC; RUTE; I; ORI; OM; ZIS; TURA; AFIS; MIT.

35. Antonime: FRUMOS; F; RASARITI; IT; TARAN; GASI; ENE; RU; STAT; RISIPIRE.

Unitatea 4 (2)

4. cireșe; ă am; k'ioșc;

cășcă; bač; čoplit;

čisternă; k'ipeș.

8. alee; el; poezie; poem; creație; știință; idee; poet.

11. iau; vai; i-a; v-au; ne-a; mi-a; soare; te-a.

20. alee; ființă; poet.

21. Cratima: VAGONCISTERNA; ZANAZORILOR; BABAOARBA; POSTRESTANT; PIEIROSII; LUAREAMINTE; LASATASECULUI.

Unitatea 5 (2)

3. a-pă; linc-șii; su-bli-ni-a/ sub-li-ni-a; pa-tru; ro-uă; a-xi-o-mă.
6. aïdoma; simbol; butelie; taxî; iaurt; trafic/ trafîc.

Unitatea 6 (2)

9. știi; iei; dai; scrii; vii; anunți.
11. sunt; au sosit; sunt.
13. suntem bucu-roși; vor fi bucu-roși.

Unitatea 7 (2)

8. aș lucra; să știi; voi merge; aș învinge; voi lucra; să poți.
9. înțelege; nu repeta !; ar învăța.
10. a lucra; a-l întreba; a aduce; de ascultat; de știut; a citi.

Unitatea 8 (2)

3. verb	sufix	desinență
lucrez	Ø	-ez
creez	Ø	-ez
colindam	-a-	-m
cântam	-a-	-m
ascultai	-a-	-i
hotărâserăm	-ă-; -se-	-răm.

17. rămase/ rămaseră; vorbi/ vorbiră; ajută/ ajutară.
27. Predicate verbale: suntem; au fost; -i; voi asculta.
Predicate nominale: așa este; -s îngălbenite.

Unitatea 9 (2)

2. Este la bunici. (este = verb cu funcție de predicat)
Este silitor. (este = verb copulativ)
Aș fi mers în excursie. (aș fi = verb auxiliar)
5. ați hotărât; va înțelege; voi asculta; ar pleca; am aflat.
7. aș fi mers; ați adus; vor aduce; nu l-aș întreba; să fi venit; v-ar vorbi; m-ar aduce; v-ați odihnit; aș lucra.
9. este; a; a fost; vor.

Unitatea 10 (2)

4. Verbul: REGENERA; ELIMINA; CARA; ETC; UB; NARA; POZA; V; C; ERE; MARI; RACNI; ON; A; INITIA.

Unitatea 11 (2)

5. Substantive cu aceeași formă la singular și plural: unchi; tei; pui.
6. înghețate; foarfeci; refrene; cireșe/ cireși; ghișee; reguli; roți; școli; remorci; chibrituri; călimări; școli; căpșune/ căpșuni.
9. seringă; duminică; binoclu; alee.
10. prevedere; butelie; fenomen; regizor; reporter; unic.

Unitatea 12 (2)

2. bucurie	-e	ministru	-u	fiu	-u	pârâu	-u
bucurii	-i	miniștri	-i	fii	-i.	pâraie	-ie
blană	-ă	pom	-Ø	cocoș	-Ø		
blănuri	-uri	pomi	-i	cocoși	-i		
3. Domnia Sa; 1 Decembrie; Institutul de Lingvistică; Primul Război Mondial; Evul Mediu.
9. Substantivul: MARINARI; IVAR; R; R; LOCATARI; IC; NEPOT; TAP; I; LA; ATOM; SUT; R; MINERI; IMITATII.

Unitatea 13 (2)

1. arbitru -u; arbitri -i; vecin -Ø; vecini -i; copil -l; copii -i etc.
2. arbitrul; arbitrii; vecinul; vecinii; copilul; copiii etc.

Unitatea 14 (2)

5. colegii; o comoară etc.

14. *un elev* – nume predicativ, cazul nominativ;*mama* – subiect, cazul nominativ;*de la munte* – complement, cazul acuzativ;*la film* – complement, cazul acuzativ;*de la Ana* – complement, cazul acuzativ;*pentru bunici* – nume predicativ, cazul acuzativ.

15. cu; la; spre; către; de la; dintre; sub.

Unitatea 15 (2)

5. (asemenea) *părinților* – cazul dativ, complement; (contrar) *faptei* – cazul dativ, atribut; (pe) *Iulian* – cazul acuzativ, complement; (de la) *Oana* – cazul acuzativ, atribut; (grație) *profesorilor* – cazul dativ, complement.6. (povestea) *colegilor* – cazul dativ, complement; (ideea) *colegilor* – cazul genitiv, atribut; (dăruiesc) *prietenilor* – cazul dativ complement; (scrisoarea) *de la bunici* – cazul acuzativ, atribut.8. *lui* (Mircea) – articol hotărât; *o* (plăcere) – articol nehotărât; *a* (munci) – prepoziție; *a* (colegului) – articol genitival etc.

Unitatea 16 – Testul 2

1. (să se) *stă-pâ-neas-că*; (să) *a-lu-ne-ce*; (să) *co-pi-e-ze*; *iz-buc-ni*; *țu-gu-ia-se*: 10p.2. *stă-pâ-neas-că*; *țu-gu-ia-se*: 10p.3. *co-pi-e-ze*; *pri-e-te-nos*: 10p.

4. își adună puterile – se concentrează; să se stăpânească – să se tempereze; se sili – se strădui; prietenos – afectuos; țuguiașe – ascuțise: 10p.

5. prietenos; împrietenit; a se împrieteni; prietenește; prietenie etc.: 10p.

6. gură; nas; buze; urechi; frunte; obraz; sprânceană: 10p.

7. Fonetic, formează o silabă din două cuvinte și morfologic, desparte două cuvinte diferite: 10p.

8. Ochii ei sunt strălucitori. (ochii – substantiv); Eu ochii, dintr-o dată, totul. (ochii – verb): 10p.

9. *o-chii* (substantiv); *o-chii* (verb): 10p. Din oficiu: 10p.

Unitatea 17 – Testul 2

1. nu sfârșise; aduse; sări; se poticni; se sprijini: 10p.

2. (eu) nu sfârșii; (eu) adusei; (eu) sării; (eu) mă poticnii; (eu) mă sprijinii: 10p.

3. săi! – nu sări: 10p.

4. să trăiești; să știi – (voi) ați trăit; (voi) ați știut: 10p.

5. a luat – modul indicativ, timpul perfectul compus; voi plăti – modul indicativ, timpul viitor: 10p.

6. a. indicativ, viitorul popular: 10p.; 7. a: 10p.

8. Tata are un vin bun. (un vin – substantiv comun): 10p.

9. indicativ

prezent

Tu vii la spectacol: 2p.

imperfect

Tu veneai la mama des: 2p.

perfect simplu

Tu veniși pe la bunica: 2p.

mai mult ca perfect

Veniseși la timp: 2p.

viitorul

Vei veni la mine! 2p. Din oficiu: 10p.

Unitatea 18 – Testul 2

1. unei păduri (articol nehotărât); moara (articol hotărât); lui Călifar (articol hotărât); bătrânii (articol hotărât); satului (articol hotărât): 10p.

2. Frumusețea unei păduri mă fascinează. Așezarea morii mă minuna. Gândul lui Călifar nu-l știam. Poziția bătrânilor este fermă. Iazul satului era un loc de joacă. 10p.

3. (în) iaz – nearticulat; (în) bătrânii – articulat; (în) margine – nearticulat; (din) vremi – nearticulat; (din) Alăutești – nearticulat: 10p.

4. Iazule, când te voi mai vedea? Bătrânilor, m-ați încântat! 10p.

5. pietros – adjectiv, format de la cuvântul de bază *piatră*; scorburos – adjectiv, format de la cuvântul de bază *scorbura*: 10p.

6. Șlefuitorii dau pietrei diverse fațete. Pun scorburi o capcană. 10p.

7. lui Călfar – substantiv propriu, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul genitiv, are cu articolul hotărât *lui*. 10p.

8. brazdă – niște brazde; cu coarnele – cu niște coarne: 10p.

9. (ex. orientative) Nominativ: Pădurea este fermecătoare. 2p.

Acuzativ: Pădurea o zărește Andrei. 2p.

Dativ: Dau pădurii desenate culoarea ruginie. 2p.

Genitiv: Foșnetul pădurii mă fascinează. 2p.

Vocativ: Pădure, dă-mi răcoarea ta! 2p. Din oficiu: 10p.

Unitatea 19 (2)

11. pătrat; blacheu; bancnotă; mănăstire – mănăstire (ambele forme sunt corecte); vagabond; caiet; chilug; casierie; patinoar; clown.

12. avarie (a nu se confunda cu avariție); vatman; antic – antîc; matur; scrutin.

13. ușii; femeii; școlii; torței; trompei; mingii; străzii; viei; firimiturii; geometriei.

Unitatea 20 (2)

5. Mie îmi dă un sfat. Dâșii au plecat. Ne vor lăuda. Ție îți voi spune. Dâșsa ne va întovărăși.

13. a. lui; b. ei; c. lor; d. lor; e. nu are formă; f. vouă, vă, vi; g. nu are formă; h. nu are formă; i. fie, ți, îți; j. (pe) ei, îi, i; k. (pe) ele, le.

Unitatea 21 (2)

2. dumatle; dumnealor; mata; tălică; dumnealor.

4. d-ta; d-lui; d-voastră; d-lor; d-tale; d-ei.

6. *dumneavoastră* – cazul nominativ, subiect; *dumneata* – cazul nominativ, nume predicativ; *dumatle* – cazul genitiv, atribut; *dumnealor* – cazul dativ, complement; (pe) *dumneavoastră* – cazul acuzativ, complement; (de la) *dumneata* – cazul acuzativ, complement; (cartea de la) *dumneata* – cazul acuzativ, atribut.

Unitatea 22 (2)

6. doi – valoare substantivală; trei – valoare adjectivală; cei trei – valoare adjectivală; zece – valoare substantivală.

8. un (copil) – articol nehotărât; un (coleg) – articol nehotărât; o (carte) – numeral cu valoare adjectivală; un (ziar) – numeral cu valoare adjectivală; o (floare) – numeral cu valoare adjectivală.

11. Reușesc trei colegi. Cei trei prieteni vin. Am cinci casete. Spun celor opt fete. Povestea despre cei doi prieteni mă impresionează. Visul celor trei colegi este ireal.

Unitatea 23 (2)

7. harnică – genul feminin, numărul singular, cazul nominativ;

priceputul – genul masculin, numărul singular, cazul nominativ;

harnicele – genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ;

frumoaselor – genul feminin, numărul plural, cazul vocativ.

10. harnicii – substantiv; cei cuminți – substantiv; cenușul – substantiv; neascultătorul – adjectiv; înșorite – adjectiv; inimosul – substantiv.

16. de milioane – simpatic, plăcut; la îndemână – accesibil, ușor de folosit; de-a fir a păr – amănunțit, minușios; o dată și jumătate – extraordinar, strălucit; de neînchipuit – incredibil; ca aurul – valoros, auriu.

Unitatea 24 (2)

2. (pisică) leneșă; (ținutul) românesc; (este) ascultător; (sunt) neprețuite; (apă) liniștită; (diamante) neprețuite.

7. FRUMOS; E; ROTAT; ZC; IMITABIL; GAL; RUSA; UNICA; IT; RATATA; A; O; AV; FIN; SARAC; NT.

Unitatea 25 (2)

5. a. adjectiv; b. adverb; c. substantiv; d. adjectiv;

e. substantiv; f. adjectiv.

Unitatea 26 (2)

4. hai – predicat; vai – nume predicativ; boc! – subiect; fâș – complement.

9. – Nici prea-prea, nici foarte-foarte, răspunse tătușu.

– Adică, întrebă măicușă.

– Adică: ala, bala, portocala. Cioc, boc. Treci la loc.

– „Om serios ești dumneata ? întrebă cucoana-mare, care își găsisse ochelarii. Tată de copii? Lumea care nu te cunoaște crede că e cine știe ce de capul dumitale. (Tudor Arghezi - Cartea cu jucării)

Unitatea 27 (2)

2. conjuncții: să; dacă; că; deci; sau; și; ori; fiindcă.
5. a. și – adverb; b. și – conjuncție; c. iar – adverb; d. iar – conjuncție.

Unitatea 28 (2)

4. *suntem* – predicat, modul indicativ, timpul prezent;
venii – predicat, modul indicativ, timpul perfectul simplu;
am fost – predicat, modul indicativ, timpul perfectul compus etc.
7. *daruri* – cazul nominativ, nume predicativ;
frumoase – cazul nominativ, nume predicativ;
pricepută – cazul nominativ, nume predicativ;
al doilea – cazul nominativ, nume predicativ;
(asemenea) *părinților* – cazul dativ, nume predicativ;
primii – cazul nominativ, nume predicativ;
înțelegători – cazul nominativ, nume predicativ;
prieteni – cazul nominativ, nume predicativ.

Unitatea 29 (2)

8. a. Se acordă în: gen, număr, caz;
b. Nu se acordă nici în gen, nici în număr, nici în caz;
c. Se acordă în număr;
d. Se acordă în număr;
e. Se acordă în: gen, număr.

Unitatea 29 (3)

1. Jocul silabelor: A PA SA RE; E PI CA; CO SI; CU PI DI TA TE; LA; SA PE; TA; GO; DE CO LO RA TE; MU RI; MI NA RE; MA MI CA; DE CI SE; SA; FI; CO TA; VE RI FI CA TE; LA TE RA LE; SA RE TE.

Unitatea 30 (2)

6. *mamei* – atribut, element determinat *vorba*, genul feminin, cazul genitiv, articulat cu articolul hotărât *i*; *lui Radu* – atribut, element determinat *caietul*, genul masculin, articulat cu articolul hotărât *lui*; *a copiilor* – atribut, element determinat *dorința*, genul masculin, articulat cu articolul hotărât *lor*, precedat de articolul genitival *a*.
11. (între) *ieșii* – complement (circumstanțial de loc) exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât *i*, precedat de prepoziția *între*.
14. (peste) *podul* – substantiv, cazul acuzativ, complement; (la) *temele* – substantiv, cazul acuzativ, complement; *cântecele* – substantiv, cazul acuzativ, complement.
24. *dimineața* – substantiv, cazul nominativ; *primăvara* – adverb, nu are caz; *ziua* – substantiv, cazul nominativ; *ziua* – adverb, nu are caz; (la) *venirea* – substantiv, cazul acuzativ; *altădată* – adverb, nu are caz.
34. *copiilor* – cazul dativ, complement; *poveste* – cazul acuzativ, complement; *copiilor* – cazul genitiv, atribut; *străzii* – cazul genitiv, atribut.

Unitatea 31 (2)

1. Predicatele: *tremură*; *au căzut*; *am prins*. Element de legătură: *și*.

Propoziții:

- P1 *Desfrunzit și prea bătrân/ Tremură de frig gorunul./*
P2 *Au căzut și-ntâii fulgi/*
P3 *Și l-am prins din zbor pe unul./*

Felul propozițiilor: P1 - PP; P2 - PP; P3 - PP.

8. P1 *Carte frumoasă, cinst*
P2 *cui te-a scris,/ Încet gândită, gingaș cumpănită;/*
P3 *Ești ca o floare, anume înflorită/ Măinilor mele,*
P4 *care te-au deschis./*

Felul propozițiilor: P1 - PP; P2 - PS; P3 - PP; P4 - PS.

Unitatea 32 – Testul 2

1. *lui* – atribut: 10p.
2. atribut – genitiv: Gândul lui îl cunosc. 2p.
 atribut – acuzativ: Povestea despre el este fantastică. 2p.
 complement – dativ: Îi spun lui. 2p.
 complement – acuzativ: Vorbesc despre el. 2p.
 nume predicativ – nominativ: Minunea este el. 2p.
3. *pe dumneata* – acuzativ, complement; *dumnealui* – nominativ, subiect. 10p.
4. subiect – nominativ: Dumneata ești bucuros. 2p.
 nume predicativ – genitiv: Haina este a dumitale. 2p.
 atribut – genitiv: Privirea dumitale îmi place. 2p.
 atribut – acuzativ: Povestea despre dumneata o știu. 2p.
 complement – dativ: Îți vorbesc dumitale. 2p.
5. *încercat* – cazul nominativ, atribut; *stînși* – cazul acuzativ, atribut: 10p.
6. *întâia* – numeral, cazul genitiv, genul feminin, atribut.
7. *domnule* – Domnul a reușit.
fetișo – Fetișo a cântat bine. 10p.
8. *cuminte* – adjectiv propriu-zis, invariabil, două forme flexionare, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ, funcția sintactică de atribut.
9. *lui* – el; *lui* – el; *o* – ea; *tu* – tu; *îți* – tu. 10p. Din oficiu 10p.

Unitatea 32 – Testul 3

1. Prichindelul a căutat, cu înfrigurare, peste tot, în peșteră, cutia fermecată, dar nu a descoperit nimic. Se pare, însă, că, printre crăpături și gropițe ar mai avea o șansă. 3p.
2. a. prichindelul (Tic) b. în peșteră. 3p.
3. a. diftongi – *grâu* (ău); *toate* (oa); b. hiat – *misterios* (i/o); *caute* (a/u). 3p.
4. *simți* – modul indicativ, timpul perfectul simplu; *nu erau* – modul indicativ, timpul imperfect; *auzea* – modul indicativ, timpul imperfect; *spuneau* – modul indicativ, timpul imperfect. 3p.
5. a. *colonade*, *stalagmite*, *coliere*, *misterios*, *dantelat*; b. Ne-am întâlnit la colonade. Stalagmitele erau fascinante. Erau așezate sub forma unor coliere. Totul, în peșteră, era misterios. 3p.
6. *ei* – pronume personal, cazul genitiv. 3p.
7. a – articol genitiv (a fetei); a – articol posesiv (a doua); a – verb auxiliar (a citit); a – prepoziție (a merge). 3p.
8. a. atribute în genitiv – (*tăcerile*) *castelului*; (*cântec*) *al căutărilor*.
 b. atribute în acuzativ – (*păr*) *de grâu*; (*castelului*) *de marmură*. 3p.
9. Verbe la perfectul simplu: *simți*; *porni*. Verbe la imperfect: *simțea*; *pornea*. 3p.
10. până la – prepoziție compusă; *-i* – pronume personal; *iarăși* – adverb; *argintate* – adjectiv. 3p.
11. expunere coerentă, corectă, cursivă, logică, argumentată – 10p.; respectarea normelor de redactare/ de alcătuire a unei compuneri – 5p.; încadrarea în cerințele formulate – 10p.; exprimarea artistică/ elemente de expresivitate (de la orice nivel de abordare a textului) – 15p.; așezarea corectului a textului în pagină – 1p.; unitatea compoziției – 5p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p.; varietatea lexicului – 2p.; proprietatea termenilor – 1p.; sintaza adecvată – 1p.; registrul de comunicare – 1p.; stil adecvat conținutului comunicării – 2p.; vocabular adecvat conținutului comunicării – 1p.) – 10p.; ortografia – 2p.; punctuația – 2p.; din oficiu – 10p.

Unitatea 33 – Testul 2

1. *-n*; *-n*; *de*; *după*. 8p.
 Acolo-n pădure este o veveriță. Floarea de salcâm este peste tot. 2p.
2. *toamnă* – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat, subiect. 5p.
 Toamna vom culege roadele muncii. (*toamna* – adverb) 5p.
3. (*î*)ncepe – verb predicativ, personal, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a singular, forma afirmativă, predicat. 10p.
4. *bocet* – freamăt, neliniște. 5p.
 Bocetul a cuprins toată lumea la dispariția ei. (*bocet* – plâns) 5p.

5. (-n) lume; (-n) frunzare; coroana; (de) foc; (după) soare. **5p.**

Coroana a luat-o pentru rezultate deosebite. **5p.**

6. *care-am*: fonetic: formează o silabă din (-)re-am, a doua parte a cuvântului *care* și verbul auxiliar *am*; morfologic: desparte două părți de vorbire (un pronume de un verb auxiliar); prozodic: contribuie la realizarea măsurii, ritmului, rimei strofei. **9p.**

7. (din) pod; vânt; (în) suflute. **3p.**

(din) pod – substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, funcția sintactică de complement circumstanțial de loc. **4p.**

vânt – substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, funcția sintactică de complement (direct). **4p.**

8. îndeajuns; acolo. **4p.**

îndeajuns – adverb de mod, compus, funcția sintactică de complement circumstanțial de mod. **3p.**

acolo – adverb de loc, simplu, funcția sintactică de complement circumstanțial de loc. **3p.**

9. Vine și Laura! (și – adverb); Și?! (și – interjecție) **10p.**

Din oficiu: **10p.**

Unitatea 33 – Testul 3

1. Barutu, pentru faptele lui, a trebuit să fie pedepsit. A intervenit Mițura pentru a fi iertat. Barutu a fost iertat și astfel a scăpat, de o pedeapsă aspră. **3p.**

2. Personajele, din fragmentul dat, sunt: Barutu, Mițura, Tătuțu, Măicuța. **3p.**

3. Barutu geme, promițând că nu mai face. Mițura adaugă faptul că n-o să mai facă niciodată. Măicuța îl anunță că a venit căruțașul să-l ia pe Barutu. I s-a cerut Mițurei să spună că Barutu n-o să mai facă niciodată fapte urâte. **3p.**

4. a trage sforile; a-l trage de limbă; a tras de timp. **3p.**

5. Ionel trage sforile.(uneltește); El trage targa pe uscat. (trăiește în sărăcie); Este tras la răspundere. (este făcut răspunzător); Ileana își trage sufletul. (respiră greu din cauza oboselii). **3p.**

5. cu fruntea plecată – supus; a căzut pe gânduri – îngândurat; se ridică din meditare – se dezmeticește, se trezește la realitate; își frământă vârful degetelor – se agită, se neliniștește. **3p.**

6. Cele două virgule marchează prezența unui substantiv în cazul vocativ. **3p.**

7. ochii; Mițu. **3p.**

8. lui Mițu – cazul genitiv, atribut; (din) meditare – cazul acuzativ, complement; (de) o undă – cazul acuzativ, complement; (de) lacrimi – cazul acuzativ, atribut. **3p.**

9. Îi spun lui...; lui – pronume personal. **3p.**

10. du-te – modul imperativ; vezi-ți de treabă – modul imperativ. **3p.**

11. expunere coerentă, corectă, cursivă, logică, argumentată – **10p.**; respectarea normelor de redactare/de alcătuire a unei compuneri – **5p.**; încadrarea în cerințele formulate – **10p.**; exprimarea artistică/elemente de expresivitate(de la orice nivel de abordare a textului) - **15p.**; așezarea corectului a textului în pagină – **1p.**; unitatea compoziției – **5p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**; varietatea lexicului – **2p.**; proprietatea termenilor – **1p.**; sintaza adecvată – **1p.**; registrul de comunicare – **1p.**; stil adecvat conținutului comunicării – **2p.**; vocabular adecvat conținutului comunicării – **1p.**) – **10p.**; ortografia – **2p.**; punctuația – **2p.**; din oficiu – **10p.**

Unitatea 34 – Testul 1

Variantă a

câte 2 puncte pentru fixarea statutului fiecărui personaj (2+2=4);

4 puncte pentru descrierea relațiilor de conflict dintre personaje, prin referire la text;

2 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

Variantă b

4 puncte pentru selecția corectă a faptelor narate;

4 puncte pentru folosirea corectă a limbii (operezi cu acele cuvinte impuse de text, folosești corect timpurile verbelor, persoana și numărul, stabilești corect relațiile adverbiale etc.);

2 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

Variantă c

4 puncte pentru selecția corectă a trăsăturilor personajului, din textul dat;

4 puncte pentru folosirea corectă a limbajului adecvat unui portret sumar;

2 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

Unitatea 34 – Testul 2

1. *era un conglomerat* – predicat nominal, alcătuit din:
era – verb copulativ, verb personal, forma afirmativă, mod personal-predicativ (indicativ), timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, în cadrul predicatului nominal este semipredicat.
un conglomerat – substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, articulat (are articolul nehotărât *un*), cazul nominativ, în cadrul predicatului nominal este semipredicat nume predicativ. **10p.**
 2. *savant; conglomerat; bulevard; complet; rectiliu.*
Era, cu adevărat, un savant. Toate erau un conglomerat. Stătea aproape de bulevard.
Avea un set complet. Mișcarea lui era rectilie. **10p.**
 3. *orașul* – subiect, exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, articulat (are articolul hotărât *l*), cazul nominativ.
bulevard – subiect, exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul nominativ. **10p.**
 4. *îmblânzind* – verb predicativ (nefiind nici *auxiliar*, nici *copulativ*), verb personal (nefiind nici *unipersonal*, nici *impersonal*), mod nepredicativ-nepersonal (gerunziu, neintrând în acord cu vreun pronume-subiect), funcția sintactică de complement circumstanțial de mod. **10p.**
 5. *savant* – atribut exprimat printr-un adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme flexionare, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ.
(de) linii – atribut exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, articulat (are articolul hotărât *i*), precedat de prepoziția simplă *de*. **10p.**
 6. *Orașul era un savant conglomerat de linii curbe.* – propoziție principală;
Cum nimeni nu se grăbea, – propoziție secundară. **10p.**
 7. a. **10p.**
 8. a. **10p.**
 9. PP+PP+PS: Cântă și dansează, deoarece îi place melodia aceasta.
PS+PS+PP: Când o să vină și când o să afle, se va bucura. **10p.**
- Din oficiu: **10p.**

Unitatea 34 – Testul 3

1. A fost găsit, întâmplător, un dulap deschis. Cei doi copii, Mișura și Barufu, au cotrobăit prin el făcând o adevărată dezordine printre lucruri. Au fost mâhniți că nu sunt și ei mari, ca să poată profita de lucrurile găsite, învinovățindu-i pe părinți că nu i-au făcut mari dintr-o dată. **3p.**
2. Mișura și Barufu sunt cele două personaje. Acțiunea se desfășoară în casa părintească. **3p.**
3. *dulapurile* – -le, articol hotărât; *cutii* – -i, articol hotărât; *unui dulap* – unui, articol nehotărât; *lumea* – -a, articol hotărât; *copiii* – -i, articol hotărât. **3p.**
4. a. (să fii) mic – nume predicativ; (să te faci) mare – nume predicativ;
b. mic – pitic; mare – uriaș. **3p.**
5. a. Sunt la spectacol. (la-prepoziție)
b. Sandu cântă: la!! (la-interjecție) **3p.**
6. *odată* – nu are caz, funcția sintactică de complement; *Barufu* – cazul nominativ, subiect; *unui dulap* – cazul genitiv, atribut. **3p.**
7. a. Pun unui dulap vechi o ușă. (unui dulap – cazul dativ, singular); Ușile unor dulapuri sunt rupte. (unor dulapuri – cazul genitiv, plural); Este un dulap încăpător. (un dulap – cazul nominativ, singular); Am luat un dulap din cameră. (un dulap – cazul acuzativ, singular);
b. unui dulap – complement; unor dulapuri – atribut; (este) un dulap – nume predicativ; (iau) un dulap – complement. **3p.**
8. a. *gasit* – verb predicativ, personal, modul indicativ, timpul perfectul compus, persoana a III-a, singular, forma afirmativă, predicat; *n-ar vrea* – verb predicativ, personal, modul condițional-optativ, persoana a III-a, singular, forma afirmativă, predicat. **3p.**
9. a. *n-ar vrea*: *ar* – verb auxiliar; b. Ar cu tractorul. (*ar* – verb).
10. *ipocrizie* – fățarnicie, prefăcătorie; sinceritate – franchețe, loialitate, destăinuire. **3p.**
11. expunere coerentă, corectă, cursivă, logică, argumentată – **10p.**; respectarea normelor de redactare/ de alcătuire a unei compuneri – **5p.**; încadrarea în cerințele formulate – **10p.**; exprimarea artistică/elemente de expresivitate (de la orice nivel de abordare a textului) – **15p.**; așezarea corectului a textului în pagină – **1p.**; unitatea compoziției – **5p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**; varietatea lexicului – **2p.**; proprietatea terme-

nilor – 1p.; sintaza adecvată – 1p.; registrul de comunicare – 1p.; stil adecvat conținutului comunicării – 2p.; vocabular adecvat conținutului comunicării – 1p.) – 10p.; ortografia – 2p.; punctuația – 2p.; din oficiu – 10p.

Unitatea 35 – Testul 1

Varianta a

4 puncte pentru selecția corectă a doua trăsături specifice descrierii ca modalitate de expunere (folosirea structurilor adjectivale, predicatul rar folosit sau chiar deloc (eliptic), construirea unor imagini artistice, care se adresează simțurilor, mai ales celui vizual etc.);

4 puncte pentru susținerea selecției cu exemple argumentate din text;

2 puncte pentru respectarea restricției de spațiu.

Varianta b

6 puncte pentru selecția a trei imagini specifice (vizuale, auditive, cromatice etc.) și a figurilor de stil, prin care sunt realizate;

2 puncte pentru numirea modului de expunere folosit (descrierea);

2 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

UNITATEA 35 – Testul 2

1. *parfumul* – substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, articulat (are articolul hotărât *l*), cazul nominativ, funcția sintactică de subiect.

lor – pronume personal, persoana a III-a, genul masculin, numărul plural, cazul genitiv, funcția sintactică de atribut. 10p.

2. *răsfoită* – adjectiv, provenit din verb, variabil, patru forme flexionare, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, funcția sintactică de atribut. 10p.

3. *aduce-aminte* – amintește; *răsfoită* – frunzărită; *se curmă* – se întrerupe; *cea din urmă* – ultima; *alene* – încet. 10p.

4. *un dor* – niște doruri; *un platan* – niște platani. 10p.

5. *al frunzelor* – Foșnetul este al frunzelor. (al frunzelor – caz genitiv). 10p.

6. *Pune* – modul imperativ, forma afirmativă;

Nu pune mâna pe cana fierbinte! – modul imperativ, forma negativă. 10p.

7. *și-a*: fonetic: marchează pronunțarea într-o silabă, a două părți de vorbire diferite (pronume + verb auxiliar);

morfologic: separă două părți de vorbire diferite;

prozodic: contribuie la păstrarea măsurii, rimei și ritmului versului strofei. 10p.

8. *de; în; cu; pe; peste*. 10p.

9. Punctele de suspensie marchează întreruperea momentană a vorbirii/ a discursului liric. (Întreruperea, la nivel stilistic și ideatic, poate fi explicată ca o sugerare a stării de nostalgie a celui liric, marcată de trecerea rapidă a anilor, de clipele trecute, care nu se mai întorc etc.) 10p.

Din oficiu: 10p.

Unitatea 35 – Testul 3

1. *cea sfântă* – epitet; *carte....ești ca o floare* – comparație: 3p.

2. *Carte frumoasă, cînte cui te-a scris*, 3p.

3. În explicare, printre alte idei, semnificații, vei argumenta:

– valoarea cărții;

– bogăția ei de idei;

– sentimentele adânci transmise cititorului;

– noblețea gândurilor transmise de carte;

– deschiderea unui nou univers pentru cititor, prin înțelegerea cărții;

– miracolul pe care îl simte cititorul în contact cu cartea, sensibilizându-l;

– asemenea unei flori, îi transmite cititorului toată frumusețea interioară etc.: 3p.

4. Măsura versurilor este de 10/11 silabe; rima versurilor îmbrățișată: 3p.

5. *frumoasă* – oa; *cui* – ui; *te-a* – e-a: 3p.

6. c: 3p.

7. *măinilor* – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul dativ, articulat (are articolul hotărât *lor*), funcția sintactică de complement indirect.

ca vioara – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, articulat (are articolul hotărât *a*), funcția sintactică de nume predicativ: **3p.**

8. Cratima, în construcția *te-a* are rolul: **3p.**

- de a forma o silabă (fonetic) din două părți de vorbire diferite (pronume + verb auxiliar);
- de a despărți (morfologic) două părți de vorbire diferite;
- de a realiza ritmul, măsura, rima versurilor (elemente de prozodie).

9. *de păr; de sânge*: **3p.**

10. Virgula s-a folosit într-o enumerație: **3p.**

11. – expunere corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**

– respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**

– încadrarea în cerințele formulate: **10p.**

– exprimarea artistică, elemente de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**

– așezarea corectă a textului în pagină: **1p.**

– unitatea compoziției: **5p.**

– coerența textului: **10p.** (claritatea enunțului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stil adecvat conținutului compunerii: **2p.**; vocabular adecvat conținutului compunerii: **1p.**)

– ortografia: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**).

– punctuația: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 4

1. *Necunoscut, ascuns și tutelar*, **3p.**

2. Copacul; soarele; fulgerele: **3p.**

3. *foi de-argintărie; fulgerele lungi*: **3p.**

4. Printre alte idei se vor desprinde și:

– semnificația luminii ivite de la soare;

– copacul darnic își pierde foile *de-argintărie* pretutindeni, asemenea poetului care, prin cărțile lui, împrăștie lumina spirituală peste tot. **3p.**

5. b: **3p.**

6. *și-a - cum; de-ar - gin - tă - ri - e; i - vin - du-te*: **3p.**

7. c: **3p.**

8. *copacul* – nominativ, subiect; *darnic* – nominativ, atribut; *cu găteala* – acuzativ, atribut; *lui* – genitiv, atribut: **4p.**

9. Cele două virgule au rolul de a marca o intercalare (*Copacul.....De sus*): **2p.**

10. *pe cine îl ajungi?* **3p.**

11. – expunere corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**

– respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**

– încadrarea în cerințele formulate: **10p.**

– exprimarea artistică, elemente de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**

– așezarea corectă a textului în pagină: **1p.**

– unitatea compoziției: **5p.**

– coerența textului: **10p.** (claritatea enunțului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stil adecvat conținutului compunerii: **2p.**; vocabular adecvat conținutului compunerii: **1p.**)

– ortografia: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**).

– punctuația: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 5

1. *O noapte-a fost, ...Amurgul vine, ... vin galbenele zori*: **3p.**

2. *iar valul revărsat cu vuet; cu vâsla bat apa mai grăbit; Se joacă vântul jalnic cu clopotul dogit*. **3p.**

3. (*noapte*) *cumplită*; (*vântul*) *jalnic*; (*tăcutul*) (*martor*): **3p.**

4. Printre alte idei se pot surprinde și:

– atmosfera tristă, apăsătoare;

– pustiul care cuprinde totul;

– imposibilitatea de a uita un moment dramatic;

- prelungirea durerii prin intermediul naturii;
- folosirea mijloacelor artistice pentru a reda un moment extrem de tensionat (personificarea, epitetul, imaginile auditive, imaginile vizuale): **3p.**

5. *tristă* – posomorâtă: Copiii sunt posomorâți; *jalnic* – dureros: Amintirile neplăcute sunt dureroase; *dogit* – hodorogit: Are un căruț hodorogit: **3p.**

6. al mării – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul genitiv, articulat (are articolul hotărât *i* și articolul genitival *al*), funcția sintactică de atribut.

golul – adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme flexionare, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, articulat (are articolul hotărât *l*, preluat de la substantivul determinat/ regent, „mal”), funcția sintactică de atribut. **3p.**

7. Izlazul este al unui sat de câmpie. (*sat* – nume predicativ în genitiv);

Amintirea este despre acest sat. (*sat* – nume predicativ în acuzativ);

Ajutorul pentru sat a fost obținut. (*sat* – atribut în acuzativ): **3p.**

8. *iar* – nu are caz, complement circumstanțial de mod; *câmpul* – acuzativ, complement direct; *gol* – acuzativ, atribut. **3p.**

9. Mergem la mare, iar ei merg la munte. (*iar* – conjuncție) **3p.**

10. (*de*) *spaimă* – cazul acuzativ, complement indirect: **3p.**

11. – expunere corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**

– respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**

– încadrarea în cerințele formulate: **10p.**

– exprimarea artistică, elemente de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**

– așezarea corectă a textului în pagină: **1p.**

– unitatea compoziției: **5p.**

– coerența textului: **10p.** (claritatea enunțului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stil adecvat conținutului compunerii: **2p.**; vocabular adecvat conținutului compunerii: **1p.**)

– ortografia: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**).

– punctuația: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 6

1. Dănuț, Monica: **2p.**

2. Dănuț – tenacitate, delicatețe; Monica – sensibilitate, impulsivitate: **4p.**

3. Dânsul a zis că nu se bate cu-o fată. I-a spus, sfidând-o, alb la față, să se ducă acasă și să spună că a bătut-o. Monica i-a reamintit că nu pârște, cum a pârât-o el pe Olguța. Așa i-a trebuit Monicăi, dacă i-a fost milă. A suspinat și și-a șters ochii cu mâneca. Dănuț, dezarmat, văzând c-a plâns, a întrebat-o dacă s-a supărat. Monica i-a spus să nu mai discute cu ea. **3p.**

4. c: **3p.**

5. Notele rele i-au scăpat din vedere. (le-a uitat; le-a omis); A fost scăpat din ghearele lupului. (a fost salvat): **3p.**

6. *i-au (scăpat)*: *i* – pronume personal, *au* – verb auxiliar;

și-a (mâinilor): *și* – conjuncție, *a* – articol genitival;

c-o (fată): *c(u)* – prepoziție, *o* – articol nehotărât: **3p.**

7. *Da*; *Au!*

Au înțeles totul. (*au* – verb auxiliar) **3p.**

8. *du-(te)* – modul imperativ, forma afirmativă;

spune – modul imperativ, forma afirmativă;

am bătut – modul indicativ, timpul perfectul compus;

sfidă – modul indicativ, timpul perfectul simplu. **4p.**

9. *Monicăi* – caz genitiv, atribut;

Dănuț – caz nominativ, subiect: **2p.**

10. linia de dialog – marchează convorbirea dintre două personaje:

semnul exclamării – marchează sfârșitul unei propoziții exclamative (la nivel stilistic, poate evidenția, sugera etc. o aumită stare sufletească a personajului);

punctele de suspensie – marchează întreruperea momentară a vorbirii (la nivel stilistic, pot sugera o stare de uimire, o situație neobișnuită în care personajul este pus să acționeze): **3p.**

11. – expunere corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**
 – respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**
 – încadrarea în cerințele formulate: **10p.**
 – exprimarea artistică, elemente de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**
 – așezarea corectă a textului în pagină: **1p.**
 – unitatea compoziției: **5p.**
 – coerența textului: **10p.** (claritatea enunțului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stil adecvat conținutului compunerii: **2p.**; vocabular adecvat conținutului compunerii: **1p.**)
 – ortografia: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**).
 – punctuația: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 7

1. în apropierea Castelului. **3p.**
 2. Băiatul îl ajută pe Năsturel să treacă prin sârma ghimpată a gardului. Năsturel, la părerea de rău a Băiatului, argumentează că altă cale nu mai era spre Poiana Pădurarilor. **3p.**
 3. Argumentarea trebuie să cuprindă:
 – numeroasele capcane din interiorul Castelului;
 – strălucirea Castelului care îi ademenește pe călători;
 – lumina lui irezistibilă care-i prefăce pe călători în scrum. **3p.**
 4. b: **3p.**
 5. Pădurea și Castelul se scriu cu majuscule, pentru că ele constituie adevărate capcane în drumul personajelor. **3p.**
 6. irezistibilă – Lumina Castelului era irezistibilă; curiozitate – Avea o curiozitate ieșită din comun. **2p.**
 7. ale Castelului – substantiv propriu, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul genitiv, articulat (are articolul hotărât *lui* și articolul genitival *ale*), funcția sintactică de atribut.
 Mânzule – substantiv propriu, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul vocativ, articulat (are articolul hotărât *le*), nu are funcție sintactică. **3p.**
 8. Năsturel – caz vocativ, nu are funcție sintactică;
 prietene – caz vocativ, nu are funcție sintactică. **2p.**
 9. Castelul – subiect; este – verb copulativ/ semipredicat; adevărata – atribut; capcană – nume predicativ; a Pădurii – atribut. **5p.**
 10. Prima virgulă, a doua și a treia virgulă despart substantive în cazul vocativ. (folosirea lor nu are nici o legătură cu verbele la modul imperativ. **3p.**
 11. – expunere corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**
 – respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**
 – încadrarea în cerințele formulate: **10p.**
 – exprimarea artistică, elemente de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**
 – așezarea corectă a textului în pagină: **1p.**
 – unitatea compoziției: **5p.**
 – coerența textului: **10p.** (claritatea enunțului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stil adecvat conținutului compunerii: **2p.**; vocabular adecvat conținutului compunerii: **1p.**)
 – ortografia: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**).
 – punctuația: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 8

1. somnoroșul râu oferă azurului **3p.**
 2. nufăr: frunza, floarea, azur, cupe, covor de iarbă. **3p.**
 3. Argumentarea va cuprinde printre altele:
 – imposibilitatea Oltului de a se desprinde de ținutul feeric pe care l-a străbătut;
 – puterea lui de a se integra unui spațiu, tot așa de măreț ca și el;
 – starea lui de visare. **3p.**
 4. b. **3p.**
 5. azur – Azurul ne mângâie sufletele.
 somptuos – Clipele sunt somptuoase.

- adolescent* – Este un adevărat adolescent. 3p.
6. lu - cioa - să; floa - rea; râu . 3p.
7. des - chi - de; ex - plo - zi - e; somp - tu - os. 3p.
8. incredibil, somnorosul, somptuoase. 3p.
9. *pe frunza* – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, articulat (are articolul hotărât *a*), precedat de prepoziția simplă *pe*, funcția sintactică de complement circumstanțial de loc.
- cristal* – substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat, funcția sintactică de atribut. 2p.
10. *Zile de-a rândul stă Oltul tolănit sub privirile nedumerite ale munților*, – subiect: *Oltul*;
își desface nuforii sub soare, – subiect: subînțeles;
se miră – subiect: subînțeles;
și visează. – subiect: subînțeles. 4p.
11. – expunere corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: 10p.
 – respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: 5p.
 – încadrarea în cerințele formulate: 10p.
 – exprimarea artistică, elemente de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): 15p.
 – așezarea corectă a textului în pagină: 1p.
 – unitatea compoziției: 5p.
 – coerența textului: 10p. (claritatea enunțului: 2p.; varietatea lexicului: 2p.; proprietatea termenilor: 1p.; sintaxa adecvată: 1p.; registrul de comunicare: 1p.; stil adecvat conținutului compunerii: 2p.; vocabular adecvat conținutului compunerii: 1p.)
 – ortografia: 2p. (0-1 greșeli: 2p.; 2 greșeli: 1p.).
 – punctuația: 2p. (0-1 greșeli: 2p.; 2 greșeli: 1p.). Din oficiu: 10p.

PARTEA A DOUA – SUBIECTE PENTRU PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ ȘI OLIMPIADE

Test 1

1. *în fața mării; firele de nisip*. 3p.
2. *toți devenim copii; coborâm și urcăm*. 3p.
3. În explicarea versurilor pot fi cuprinse idei precum: privirea mării oferă libertatea de a zbura cu gândul spre tărâmurî necunoscute; posibilitatea, prin joc, de a percepe sensurile vieții, de a descifra înțelepciunea generațiilor; reîntoarcerea spre sine însuși/însăși. 3p.
4. *imaginari* – fictivi, închipuiți; *sidefii* – albicioase. 3p.
5. *mării (ii), copii(ii), caii(ii)*. 3p.
6. *devenim copii*. 3p.
7. *cu firele* – acuzativ, complement; *de nisip* – acuzativ, atribut; *sidefii* – acuzativ, atribut. 3p.
8. *si-de-fii; des-co-pe-riți; ce-tăți*. 3p.
9. Semnul grafic, două puncte, marchează începutul unei enumerații. 3p.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 2

1. comparația: *turme....ca stelele*; epitet: (*seminții*) *rătăcite*. 3p.
2. Neamul de altădată a fost puternic prin unirea frățească. 3p.
3. Printre ideile propuse (orientativ): timpul a separat popoarele care aveau aceeași limbă; neputința străinilor de a înțelege rădăcinile acestor popoare. 3p.
4. *neam, pizmuiau, trăiau*. 3p.
5. *mumă* – mamă; *se rădicau* – se ridicau; *să ie* – să ia; *agiunse* – ajunse. 3p.
6. *mănoase* – bogate; *întinse* – nesfârșite; *se stingeau* – dispăreau. 3p.
7. Modul indiativ, timpul imperfect: *se iubeau, creșteau*; modul infinitiv – *vedea*; modul gerunziu – *sezând*. 3p.

8. *seminții* – nume predicativ, nominativ; *izvor* – subiect, nominativ. 3p.

9. *bărbăția, pârintească*. 3p.

10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 3

1. *cum iarba/ Gădila stlele răzând*. 3p.

2. Este operă literară deoarece: este scrisă la persoana I, eul liric exprimându-și în mod direct sentimentele; impresionează cititorii, îi sensibilizează prin folosirea figurilor de stil; se folosește un limbaj figurat. 3p.

3. Bucuria eului liric este de a se contopi cu momentele sublime oferite de natură. Este surprinsă emoția eului liric în fața frumuseții naturii și dorința de a rămâne prin ea în eternitate. 3p.

4. *fragilă*- firavă, delicată; *stinge*-distruge. 3p.

5. *Hai*; Hai spre copii. 3p.

6. *venim*-nu veni!; *atârână*-nu atârna! 3p.

7. a) verb; b) verb copulativ (semipredicat). 3p.

8. Apostroful marchează lipsa întâmplătoare a unei vocale, ajută la formarea rimei, măsurii și a expresivității limbajului poetic. 3p.

9. *-ți* complement; *e*- predicat. 3p.

10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 4

1. *Case, grădini și pătule*. 3p.

2. *rădăcină* – rădăcinos, neînrădăcinat, înrădăcinat, rădăciniș, dezrădăcinat. 3p.

3. substantive nearticulate: *lemn, vânt*; substantive cu articol hotărât: *grijile*; substantive cu articol nehotărât: *o vreme, un leat*. 3p.

4. *în-tr-o; și-n-ce-pea; doa-ge-le-n; năs-co-ci*. 3p.

5. *nemaștiut* – vechi, pierdut; *țepăn* – solid, tare; *dichisit* – arătos, robust. 3p.

6. *de lemn* – nume predicativ, acuzativ; *de scânduri* – nume predicativ, acuzativ. 3p.

7. *și* – conjuncție; *-ntr* – prepoziție; *un* – articol nehotărât; *leat* – substantiv. 3p.

8. a) *iar* – adverb; b) conjuncție – Noi rămânem, iar ei pleacă.

9. c. 3p.

10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 5

1. (*stihuri*) *blajine*. 3p.

2. *lăcuste, brotăcei, păianjeni, șopârla, cărăbuș*. 3p.

3. *I-am încremenit, zic*. 3p.

4. a) *stăpână, fetișcană de atlas, domnișoară, duduie*; b) pentru stăpână – *lăcuste, păianjeni, brotăcei*; pentru fetișcana de atlas și pentru domnișoară – *șopârla, șarpe*. 3p.

5. Șarpele s-a ivit, pe neașteptate, din inima pădurii. 3p.

6. *matostatul* – subiect; *e*- verb copulativ (semipredicat); *cărăbuș* – nume predicativ. 3p.

7. *o*- pronume personal (Am văzut-o.); *o* – verb auxiliar (O să vină.). 3p.

8. Virgula marchează prezența unui substantiv în cazul vocativ. 3p.

9. *De sidef, altoi, noi*. 3p.

10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 6

1. a) timpul: iarna; b) locul: curtea boierească. 3p.
2. rima împerecheată, ritmul trohaic. 3p.
3. câinele, zăpada. 3p.
4. a) tare – strașnic, nemilos, pătrunzător; b) Ghiozdanul este tare. (rezistent). 3p.
5. tremurătură. 3p.
6. ninge – indicativ, imperfect; să păzesc – conjunctiv; vezi! – imperativ. 3p.
7. a. 3p.
8. Dar vezi cap sec și la mine! Vezi – modul imperativ. 3p.
9. Cratima marchează: fonetic – elidarea vocalei *i*, formarea unei silabe din două cuvinte (interjecție, pronume personal); morfologic – desparte două părți de vorbire diferite; prozodic – participă la formarea măsurii versului. 3p.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 7

1. se face o mare tăcere în bunicul, ca în biserică (tăcere-biserică). 3p.
2. bunica, bunicul. 3p.
3. ochi albaștri, alb, plecat. 3p.
4. încetișor, drăguță. 3p.
5. b). 3p.
6. ceață – subiect, nomonativ; de fum – atribut, acuzativ. 3p.
7. rămâne ald și stins – predicat nominal; au plecat – predicat verbal. 3p.
8. sculați – modul imperativ; sculați – modul imperativ; 3p.
9. marchează un raport de coordonare între două propoziții. 3p.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 8

1. Măriuca, bunicul, bunica, nepotul. 3p.
2. a) Măriuca vestește că bucătăreasa este grav bolnavă. b) Bunica pune întrebări pentru a stabili diagnosticul. 3p.
3. chical, curechi. 3p.
4. trage chiulul (chiulește), trage din greu (muncește); A tras chiulul. Colegul meu trage din greu. 3p.
5. zici – zici; o gustat – a gustat; da – dar; ni-o rămas – ne-a rămas; ni'ca – nimica; tăi – toată. 3p.
6. la spișerie – complement; bubosule – nu are funcție sintactică (vocativ); păcatele – subiect; ochii – complement. 3p.
7. broboada – broboadei; mâna – mâinii; bunica – bunicii; cutia – cutiei. 3p.
8. trage – trase; nu știe – nu știu; a văzut – văzu; nu va regăsi – nu regăsi. 3p.
9. Bunica nu se clintește și o întreabă de unde-i vine. Măriuca spuse că i-o chical vătămături. Bunica, tăios, repetă de unde-i vine. Măriuca adăugă faptul că țata se vaită de inimă, apucându-și mâinile pe burtă. 3p.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 9

1. adăposturi pe la hanuri, sub cerul albastru, pe câmp, în pădure, în pajiște. 3p.
2. a) Flăcăul fericit colindă lumea fără grijă. b) Hotărârea de a se întoarce la tatăl său. c) Popasul la ultimul han și uimirea drumeților despre masa fermecată. d) Hangiul reușește, cu vicleșug, să-i fure masa fermecată. 3p.

3. *inimă* – inimos, inimioară, inimoși, inimoșie, neinimoși. 3p.
4. *să colinde* – să cutureiere; *nu se sinchisea* – nu-i păsa, nu-l deranja; *să se împătășească* – să mănânce, să se înfrupte; *șuguiește* – glumește. 3p.
5. *arătându-i* – nu arăta!; *a râde* – nu râde! 3p.
6. Dorința de a-i zice era mare. (atribut). Încearca a-i zice. (complement). 3p.
7. a. 3p.
8. *nu* – adverb de negație; *o* – verb auxiliar. 3p.
9. Virgula marchează prezența unui substantiv în cazul vocativ. 3p.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 10

1. *grămezile de fân, gura unei vaci, pântecele vacii*. 3p.
2.*cum de ajunsei în moara asta!* 3p.
3. Prichindelul, intrat în pântecele vacii, se gândea că-i o încăpere în care nu poate să pătrundă soarele, din cauza lipsei ferestrelor. 3p.
4. *pățueanul* – pătuț anul; *Prichindel* – Priok' indel. 3p.
5. *numaidecât, pesemne, dealțfel*. 3p.
6. *pe grămezile, de fân, un loc, pentru culcuș*. 3p.
7. a) –*l* pronume personal; b) Povestea lui o știu. (lui – atribut, genitiv). 3p.
8. a) *Văleu*. b) interjecția surprinde uimirea personajului în fața unei situații deosebite.
9. – *Văleu, părinte, vaca noastră vorbește!* b) mirarea, uimirea în fața unei situații neobișnuite.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 11

1. *Nicușor, conu Mișu, birjarul*. 3p.
2. *Pășește binișor... binișor...* 3p.
3. Drumul, la o cotitură, curtea boierească. 3p.
4. În fața sărbătorilor, copilul, din cauza lipsei materiale, nu se putea bucura, încercând să vadă măcar bradul împodobit din casa boierească. 3p.
5. *ochișorii, binișor*. 3p.
6. a) *Uite-le, cotesc la colț, și în bătaia lămpii*. b) Uite pomul de iarnă. 3p.
7. *boierească* (de la boier). 3p.
8. *Aaaa!* – interjecție; *ce* – adverb; *frumos* – adjectiv. 3p.
9. fonetic – elidarea vocalei *i* și formarea unei silabe din două părți de vorbire diferite; morfologic – desparte două părți de vorbire diferite. 3p.
10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 12

1. Dorința naratorului de a pleca împreună cu Tric la vânatoare. 3p.
2. naratorul, Tric. 3p.
3. *iarba, frunza, lăstar, pădure*. 3p.
4. a) enervarea, elocvența. b) S-au enervat din nimic. Elocvența-i era recunoscută. 3p.
5. *isprăvit* is-pră-vit; *ceasuri* cea-suri; *îmbrânțește* îm-brân-ceș-te; *strașnic* straș-nic. 3p.
6. *fâlfâitul*; Se auzea fâlfâitul sitarului. 3p.
7. *ținându-și* – modul gerunziu; *fără a se înălța* – modul infinitiv. 3p.
8. a) *iar* – conjuncție b) Zilele trec, iar vacanța vine. 3p.

9. *i* pronume personal; *oi* – verb auxiliar. 3p.
 10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 13

1. *îl așeză la căpătâiul dormezei, încetișor, ca pe un vas cu flori și fluturi.* 3p.
 2. *doamna Deleanu, Dănuț.* 3p.
 3. *buclele castanii, șifonierul de mahon, vechea uliță cu zarzări înfloriți.* 3p.
 4. *înflorite – floare; copilăriei – copil.* 3p.
 5. *pământ – pământesc, pământean, împământeni, împământenit, pământos, pământiu.* 3p.
 6. *uite, iată.* 3p.
 7. *mamă* – nu are funcție sintactică; *șuvițe* – complement; *de păr* – atribut; *foarfecele* – complement; *din mâna* – atribut; *doamnei* – atribut; *Deleanu* – atribut. 3p.
 8. a) Rămâne în vacanță la bunici. (predicat verbal) b) Rămâne inimos. (verb copulativ, semipredicat). 3p.
 9. Nostalgia doamnei Deleanu. Dorința de a păstra amintirea copilăriei. 3p.
 10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 14

1. *Zâna, Pinocchio.* 3p.
 2. *munca, trândăvia.* 3p.
 3. Hotărârea Zânei de a-l convinge pe Pinocchio să meargă la școală. 3p.
 4. *a învăța – învățat, neînvățat, învățătură, învățăcel, învățământ.* 3p.
 5. *degeaba – deș aba; muncească – muncă ască, degeaba – 7 litere, 6 sunete; muncească – 9 litere, 8 sunete.* 3p.
 6. *este o boală* – verb, substantiv; *ești mare* – verb, adjectiv. 3p.
 7. *inimii (după placul inimii).* 3p.
 8. *ai să începi* – mod indicativ, timp viitorul popular. 3p.
 9. Teama, dezamăgirea lui Pinocchio pus în fața unei situații neplăcute. 3p.
 10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

Test 15

1. *va fi o vară....ca aerul fierbinte* 3p.
 2. *(greieri) limpezi, (peștii) sidefii.* 3p.
 3. Bucuria eului liric de a trăi într-o lume neobișnuită, în care natura oferă clipe de măreție. Dorința de a-și regăsi liniștea, împlinirea sufletească, despărțirea de lume, dramatismul ultimelor clipe etc. 3p.
 4. lumea micilor vietăți: *fluturi, lăcuste, greieri, peștii, graur*; elemente ale universului cosmic: *luceafăr, stele, soare.* 3p.
 5. măsura de 13-14 silabe, rima îmbrățișată. 3 p.
 6. *o vară* – subiect, nominativ; *ca aerul* – nume predicativ, acuzativ; *lumina* – subiect, nominativ; *zilei* – atribut, genitiv. 3p.
 7. Am văzut roșii sănătoase. 3p.
 8. Gândește ușor. (adverb) 3p.
 9. virgula marchează o enumerație. 3p.
 10. unitatea compoziției – 6p.; coerența textului (claritatea enunțului – 2p., varietatea textului – 2p., proprietatea termenilor – 1p., sintaxa adecvată – 1p., registru de comunicare – 1p., stil adecvat registrului comunicării – 2p., vocabular adecvat conținutului compunerii – 1p.); ortografia – 2p., punctuația – 2p. Din oficiu: 10p.

ESEURI CU RĂSPUNS RESTRÂNS

Varianta A

- fixarea reperelor/ statutului fiecărui personaj; 2p.
- descrierea relațiilor dezvoltate între personaje; 2p.
- identificarea mijloacelor artistice, în ordinea logică a secvențelor narative; 2p.
- notarea unor observații în legătura cu relația autor-personaje/ note personale critice; 2p.
- respectarea limitei impuse de text, a celei de spațiu, a normelor de exprimare/scriere logică și corectă; 2p.

Varianta B

- selecția corectă a faptelor narate (ideile principale); 2p.
- esențializarea informației, fără eludarea elementelor importante în logica textului; 2p.
- respectarea succesiunii evenimentelor și a proporțiilor dintre părțile textului; 2p.
- respectarea regulilor de rezumare a unui text narativ; 2p.
- integrarea informației în limita de spațiu, corectitudine în exprimare, ortografie și punctuație; 2p.

Varianta C

- selecția corectă a cel puțin două trăsături ale personajului; 2p.
- recunoșterea tipului de portret cu argumente potrivite; 2p.
- recunoșterea mijloacelor de realizare artistică și exemplificarea lor; 2p.
- încadrarea personajului într-o categorie pe baza unor argumente contextuale; 2p.
- respectarea limitei de spațiu, exprimarea corectă (elemente de limbaj critic), logica argumentelor etc. 2p.

Cuvânt înainte	5
Partea întâi. UNITĂȚI DE PREGĂTIRE	7
Unitatea 1. Cartea – obiect cultural • Reactualizarea cunoștințelor din clasele I-IV. Părți de vorbire. Părți de propoziție. Propoziții simple și propoziții dezvoltate. Dezvoltarea propozițiilor simple. Punctuația • Situații de comunicare. Comunicarea dialogată. Comunicarea monologată. Cadrul comunicării. Modalitățile comunicării	7
Unitatea 2. Cuvântul și textul. Textul integral. Fragmentul de text • Vocabularul limbii române. Dinamica vocabularului. Cuvântul-unitate de bază. Cuvântul-formă și conținut • Cuvântul în comunicare. Scopul redactării. Planul inițial al redactării. Redactarea textului. Finisarea textului	14
Unitatea 3. Opera literară. Textul literar. Textul nonliterar • Radicalul. Prefixe. Sufixe. Cuvinte derivate. Familia lexicală. Câmpul lexical. Sinonime. Antonime. Arhaisme. Regionalisme. Neologisme • Dialogul ca situație de comunicare	20
Unitatea 4. Opera lirică. Eul liric. Versul. Strofa. Epitetul • Opera literară – opera lirică. Realitate – fantastic • Fonetica. Sunetele limbii române. Silaba. Diftongul. Triftongul. Hiatul. Cratima. Apostroful. Transcrierea fonetică. Semne de ortografie	30
Unitatea 5. Opera epică. Narațiunea. Monologul • Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe. Accentul. Silabe accentuate. Silabe neaccentuate • Scrierea inspirată din experiența personală	37
Unitatea 6. Opera epică. Autor. Narator. Personaj. Planul simplu. Planul dezvoltat. Rezumatul • Verbul: nucleul comunicării. Actualizarea cunoștințelor din ciclul primar (persoană, număr, timp) • Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei	42
Unitatea 7. Basmul. Caracteristici ale basmului. Literatura fantastică • Modurile verbului (prezentare generală) • Elaborarea mesajului scris	48
Unitatea 8. Opera lirică: Pastelul. Repetiția. Comparația • Timpurile modului indicativ • Scrierea imaginativă. Povestirea	54
Unitatea 9. Basmul cult • Verbele auxiliare • Rezumatul	64
Unitatea 10. Descrierea în proză. Enumerația. Tabloul de natură în proză. Neologismele • Funcția sintactică a verbului. Rolul verbelor nepredicative-nepersonale • Modul de realizare a unei descrieri	68
Unitatea 11. Personajul literar. Caracterizarea personajului • Substantivul. Reactualizarea cunoștințelor din clasele I-IV. Genul substantivelor. Numărul substantivelor • Organizarea textului scris. Notițele. Temele. Extemporalele. Tezele	73
Unitatea 12. Opera epică: Schița. Caracteristici ale schiței. Dialogul (I) • Substantive comune. Substantive proprii. Ortografia substantivelor proprii. Substantive epicene. Desinența • Transformarea textului dialogat în text narativ	78
Unitatea 13. Opera epică: Snoava. Caracteristici ale snoavei • Variante lexicale. Sinonime. Antonime. Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât • Scrisoarea. Scrisoarea familială	83
Unitatea 14. Portretul literar. Tipuri de portret. Portretul literar în proză. Portretul literar în versuri • Cazurile substantivului. Nominativul. Acuzativul. Prepoziția • Scrisoarea de felicitare. Invitația	88
Unitatea 15. Poezia ceremonială: Colinda. Cântecul. Rima. Personificarea. Particularități artistice. Particularități prozodice • Cazurile substantivului. Dativul. Genitivul. Articolul genitival • Organizarea dialogului. A cere o informație. A oferi o informație. A convinge	97
Unitatea 16. Evaluare (I – 1)	104
Unitatea 17. Evaluare (I – 2)	106
Unitatea 18. Evaluare (I – 3)	109

Unitatea 19.	<i>Opera epică. Legenda • Cazurile substantivului. Cazul vocativ. Recapitularea cazurilor • Scrierea de interes personal. Anunțul în interes personal</i>	111
Unitatea 20.	<i>Povestirea. Momentele subiectului: desfășurarea acțiunii • Pronumele. Pronumele personal. Formele accentuate. Formele neaccentuate • Cum scriem despre textul literar?</i>	117
Unitatea 21.	<i>Parabola biblică. Termeni și personaje biblice • Pronumele personal de politețe. Funcțiile pronumelui personal de politețe • Formele specifice dialogului</i>	123
Unitatea 22.	<i>Dialogul (II). Text dialogat. Text narativ. Regionalisme. Arhaisme • Numeralul. Numeralul cardinal. Numeralul numeralul ordinal. Funcțiile sintactice ale numeralului • Portretul</i>	127
Unitatea 23.	<i>Legenda. Legenda cultă • Adjectivul. Adjective variabile. Adjective invariabile. Adjective provenite din alte părți de vorbire • Anunțul publicitar</i>	135
Unitatea 24.	<i>Opera epică. Umorul. Sursele umorului. Eul narator • Funcțiile sintactice ale adjectivului • Telegrama. Biletul</i>	144
Unitatea 25.	<i>Descoperirea treptelor de analiză a operei literare • Adverbul. Scrierea adverbilor. Felul adverbilor. Funcția sintactică a adverbilor. Conversiunea • Compunere cu titlu dat</i>	150
Unitatea 26.	<i>Moduri de expunere: Narațiunea. Basmul cult • Interjecția. Felul interjecțiilor. Funcțiile sintactice ale interjecțiilor. Ortografie. Punctuație • Elemente verbale. Elemente nonverbale</i>	155
Unitatea 27.	<i>Moduri de expunere: Descrierea. Descrierea în versuri • Conjuncția. Felurile conjuncțiilor. Rolul conjuncțiilor în propoziție. Rolul conjuncțiilor în frază. Alte părți de vorbire cu același rol ca al conjuncțiilor • Caracterizarea personajului</i>	159
Unitatea 28.	<i>Moduri de expunere. Narațiunea. Descrierea • Sintaxa propoziției. Predicatul verbal. Predicatul nominal • Compunerea cu titlu dat</i>	163
Unitatea 29.	<i>Descoperirea treptelor de analiză a operei literare (II) • Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul. Subiect inclus. Subiect subînțeles • Cuvinte încrucișate. Jocuri distractive</i>	167
Unitatea 30.	<i>Descoperirea treptelor de analiză a operei literare • Atributul. Complementul. Complemente circumstanțiale. Complemente necircumstanțiale • Prezentarea unei opere plastice</i>	172
Unitatea 31.	<i>Descoperirea treptelor de analiză a operei literare • Fraza. Propoziția principală. Propoziția secundară. Topica • Alcătuirea de fișe din operele literare</i>	187
Unitatea 32.	<i>Evaluare (II – 1)</i>	192
Unitatea 33.	<i>Evaluare (II – 2)</i>	197
Unitatea 34.	<i>Evaluare (II – 3)</i>	202
Unitatea 35.	<i>Evaluare finală</i>	205
Partea a doua. SUBIECTE PENTRU PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ ȘI OLIMPIADE		213
Partea a treia. INFORMAȚII. SUGESTII. REZOLVĂRI		237